

Mahamakut Buddhist University
Isan Campus

วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน

Journal of Humanities
and Social Sciences
Mahamakut Buddhist University
Isan Campus

ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม 2567)
Vol.5 No 3 (September - December 2024)

วารสาร มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน

Journal of Humanities and Social Sciences Mahamakut Buddhist University Isan Campus

ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน - ธันวาคมพ.ศ. 2567

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและงานวิจัย สร้างความรู้และองค์ความรู้ในสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ พุทธศาสนา ปรัชญา และการศึกษา เป็นเวทีแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ที่รอบคอบและมีคุณค่าต่อการพัฒนาทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ต่อไป

กำหนดการเผยแพร่

การตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ ออกราย 4 เดือน คือ เล่ม 1 มกราคม – เมษายน / เล่ม 2 พฤษภาคม – สิงหาคม / เล่ม 3 กันยายน - ธันวาคม

ที่ปรึกษา

พระครูสุจริยวัฒน์, ผศ.ดร.

พระครูธรรมมาภิสมัย, ผศ.ดร.

พระมหาสุภชัย สุภกิจโจ, ผศ.ดร.

พระมหาวิศักดิ์ ชาติสุโก

ดร.เอกชาติรี สุขแสน

รองอธิการบดี วิทยาเขตอีสาน

ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการ

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์อีสาน

ผู้อำนวยการสำนักงานในวิทยาเขตอีสาน อาจารย์

ผู้ช่วยอธิการบดี วิทยาเขตอีสาน

บรรณาธิการ

อาจารย์พงษ์มนัส ดีอด

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์สุรศักดิ์ อุดเมืองเพีย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

กองบรรณาธิการ

ศ.ดร.ประยงค์ แสนบุราณ

รศ.ดร.ไพโรจน์ บัวสุข

รศ.ดร.พุทธรักษ์ ปราบนอก

รศ.ดร.รัตน์ ปัญญาภา

รศ.ดร.พรอัมรินทร์ พรหมเกิด

รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รศ.ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณภูมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผศ.เฉลิมเกียรติ ภาระเวช	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พันตำรวจโทชำนาญ คนไฉ	ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร ภาค 4
ผศ.ดร.อาทิตย์ ผ่านพูล	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.สิทธิพร เกษจ้อย	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ. ดร.ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.ปรีดี ทุมเมฆ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

สำนักงานกองบรรณาธิการ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน 9/37 หมู่ที่12 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
ขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000 โทรศัพท์ 0-4324-2386 โทรสาร 0-4324-2386

กำหนดเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม

ISSN: 2730-1869 (Print), ISSN: 2730-2288 (Online)

พิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2567

บทบรรณาธิการ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มจร วิทยาเขตอีสาน ฉบับนี้เป็นฉบับที่ 3 ประจำปี พุทธศักราช 2567 วารสารก้าวเข้าสู่ปีที่ 5 ที่ได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพของบทความวิจัยและบทความทางวิชาการที่จะนำมาลงตีพิมพ์ในแต่ละฉบับซึ่งจะต้องผ่านการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewers) เรื่องละ 3 ท่าน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านในสาขาวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา ภาษา วรรณกรรม นอกจากนี้ ท่านเหล่านี้ยังได้สละเวลาอันมีค่าเพื่อช่วยอ่านและพิจารณาต้นฉบับ พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินการจัดทำวารสารเป็นอย่างดี กองบรรณาธิการขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

วารสารฉบับนี้ ประกอบด้วย บทความ 15 เรื่อง โดยมีบทความที่น่าสนใจ ได้แก่ เรื่อง **หลักการประกอบพิธีกรรมของชาติพันธุ์เมียนในประเทศไทย: กรณีศึกษาหมู่บ้านห้วยแม่เหลี่ยม จังหวัดเชียงราย** ของ เอกชัย ทวีปวรชัย โดยเป็นการนำเสนอบทความถึง มุมมองที่น่าสนใจเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมของชาติพันธุ์เมียนที่ยังคงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมได้อย่างเหนียวแน่น แม้จะอพยพมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย งานวิจัยชิ้นนี้ได้วิเคราะห์หลักการประกอบพิธีกรรมสำคัญ 5 พิธีกรรม ได้แก่ พิธีสู่ขวัญ พิธีบูชาบรรพบุรุษ พิธีตรุษจีน พิธีเซ็งเม้ง และพิธีสารทจีน โดยพบว่าพิธีกรรมเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงระบบความเชื่อที่มีความซับซ้อนและเป็นระบบ มีการผสมผสานระหว่างความเชื่อดั้งเดิมกับอิทธิพลของลัทธิเต๋า ที่สำคัญคือแสดงให้เห็นถึงสายสัมพันธ์อันแนบแน่นระหว่างคนเป็นกับคนตาย ผ่านการสื่อสารด้วยสัญลักษณ์ต่างๆ ในพิธีกรรม เช่น การใช้ "จ้าว" และการทำนายผ่านอวี้วะไ่่ งานวิจัยนี้จึงมีคุณูปการสำคัญในการบันทึกและทำความเข้าใจมรดกทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์เมียน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมอันล้ำค่านี้ต่อไป

กองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มจร วิทยาเขตอีสาน ยินดีต้อนรับนักวิชาการนิสิตและนักศึกษาที่ต้องการนำเสนองานทางวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นบทความวิจัยบทความวิชาการหรือบทความทวิการณหนังสือซึ่งหัวข้อเรื่องและประเด็นนำเสนอเกี่ยวข้องกับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และอื่น ๆ และขอให้ศึกษารูปแบบการเขียนจากท้ายวารสารแต่ละฉบับซึ่งสามารถส่งในระบบออนไลน์ได้ที่ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jhsmbuisc> กองบรรณาธิการยินดีและพร้อมรับต้นฉบับเป็นอย่างมากในสุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้อ่านทุกท่านที่ได้ให้คำติชมและให้คำแนะนำเพื่อการปรับปรุงการดำเนินการจัดทำวารสารมาโดยตลอด โดยกองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญและมุ่งมั่นกับการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของวารสารให้ดียิ่งขึ้นไป

อาจารย์พงษ์มนัส ดีอด

บรรณาธิการ

สารบัญ

IMPLEMENTING GALTUNG'S FIVEFOLD PATH: A FRAMEWORK FOR PEACE STUDIES <i>CANDRA LASMANA AND SIWACH SRIPOKANGKUL</i>	1
STUDENT RETENTION STRATEGY UNDER THE INDONESIAN "FREEDOM TO LEARN" POLICY: LESSONS LEARNED FROM THE ONLINE LEARNING MANDATE DURING THE COVID-19 LOCKDOWN <i>WINDA INDARTI1,* AND NARONG KIETIKUNWONG2</i>	12
UNDERSTANDING THE ATTITUDES OF LOCAL GOVERNMENT OFFICIALS (LGOS) IN SMALL LOCAL GOVERNMENTS IN PALEMBANG CITY, INDONESIA TOWARDS E-GOVERNMENT ADOPTION <i>KAMILA KHOIRUNNISA1,* AND NARONG KIETIKUNWONG2</i>	20
การเปรียบเทียบหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2559 กับหลักสูตร นักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2560 ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 4 A COMPARISON OF THE POLICE CADET COURSE 2016 WITH THE POLICE CADET COURSE 2017, PROVINCIAL POLICE TRAINING CENTER REGION 4 <i>เยาวเรศ จินดา YAOWARAD JINDA</i>	38
แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดด้วยแนวคิดการสร้างคุณค่าร่วม GUIDELINE FOR IMPROVING THE EFFICIENCY OF DRUG ABUSE TREATMENT PROCESS WITH CO-CREATION CONCEPT <i>อุไร เทศไธสง AURAI THESTHAISONG</i>	49
คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น THE MORAL AND ETHICAL OF STUDENTS AT NONHANWITTAYAYON SCHOOL UNDER KHON KAEN PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION <i>ธัญญา โสไกลี และวิฑูล ทาชา TANYA SOKAISEE AND WITOON THACHA</i>	58

สารบัญ (ต่อ)

หลักการประกอบพิธีกรรมของชาติพันธุ์เยนในประเทศไทย: กรณีศึกษาหมู่บ้านห้วยแม่เลี่ยม จังหวัดเชียงราย	72
PRINCIPLES OF CONDUCTING RITUALS OF YAO ETHNIC IN THAILAND: CASE STUDY OF YAO ETHNIC IN BAN HUAI MAE LIAM, CHIANG RAI เอกชัย ทวีปวรชัย EKACHAI TAWEEPWORACHAI	
ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5	87
THE 21ST CENTURY LEARNING MANAGEMENT SKILLS OF TEACHERS UNDER KHON KAEN PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 5 ฤทัยรัตน์ นนทไชยเสน และ อัครเดช นีละโยธิน RUTHAIRAT NONCHAISEN AND AKKHARADET NEELAYOTHIN	
การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น	100
PARTICIPATORY ADMINISTRATION OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN UDOMKHONGKHAHIRI CO- CAMPUS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE KHON KAEN คาวี พุทธคี และอัครเดช นีละโยธิน KHAWI PHUTTHAKHI AND AKKHARADET NEELAYOTHIN	
ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4	114
THE DIGITAL SKILLS OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA KHON-KAEN 4 เมทินี ดงเรืองศรี และพระครูธรรมมาภิสมัย MATINEE DONGRUANGSRI AND PHRAKHRUDHAMMABHISAMAI	
แนวทางการพัฒนากระบวนการจัดให้เช่าที่ราชพัสดุเพื่อจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจให้เป็นแบบ ดิจิทัล	128
THE GUIDELINES FOR DEVELOPING THE LEASING PROCESS FROM THE ROYAL THAI TREASURY TO PROVIDE DIGITAL BUSINESS WELFARE BENEFITS ลิษา สารสมศรีและณรงค์ เกียรติคุณวงศ์ LISA SANSAMARK AND NARONG KIETTIKUNWONG	

สารบัญ (ต่อ)

ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 SITUATIONAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTORS UNDER KHONKAEN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2 พิมพ์ชนก พูลเพิ่ม และพระมหาศุภชัย สุภกิจใจ PIMCHANOK PULPERM AND PHRAMAHA SUPACHAI SUPAKITJO	140
ความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองที่ออกโดยการใช้สัญลักษณ์อิเล็กทรอนิกส์แทน ข้อความ : กรณีศึกษา Line Sticker A LEGAL STATUS OF ELECTRONIC SYMBOLS IN ADMINISTRATIVE ORDER: A CASE STUDY OF LINE STICKERS พิรุณ ภูภักดิ์ และ ณรงค์ เกียรติคุณวงศ์ PHIROON PHOOPAKDI AND NARONG KIETTIKUNWONG	154
มุมมองของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กในจังหวัดชัยภูมิ ต่อปัจจัยการ ยอมรับเทคโนโลยี PERCEPTIONS OF CIVIL SERVANTS IN SMALL LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN CHAIYAPHUM PROVINCE ON FACTORS INFLUENCING TECHNOLOGY ADOPTION เกริกฤทธิ์ หมื่นภูเขียว และณรงค์ เกียรติคุณวงศ์ KERKRIT MUENPHUKHIEO AND NARONG KIETTIKUNWONG	163
ความสัมพันธ์ของปัจจัยในการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ส่งผลต่อความสำเร็จ กองทุนพัฒนา บทบาทสตรี ประเภทเงินทุนหมุนเวียนของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอในจังหวัดสกลนคร THE RELATIONSHIP OF FACTORS IN IMPLEMENTATION OF THE POLICY TO THE SUCCESS OF THAI WOMWN EMPLOYMENT FUND IN THE CATEGORY OF WORKING CAPITAL OF THE DISTRICT COMMUNITY DEVELOPMENT OFFICE IN SAKON NAKHON PROVINCE'S อรรชฎา ศรีเดชา, เศกสรรค์ ยงวนิชย์ และรักพงษ์ แสนศรี AONRATCHADA SRIDACHA, SEKSON YONGVANIT AND RAKPONG SANSRI	178

IMPLEMENTING GALTUNG'S FIVEFOLD PATH: A FRAMEWORK FOR PEACE STUDIES

CANDRA LASMANA¹ AND SIWACH SRIPOKANGKUL^{2,*}

^{1,2}College of Local Administration, Khon Kaen University

*Corresponding Author E-mail: candra.l@kkumail.com

บทความวิจัย (Research Article)

Received 12 June 2024, Revised 13 November 2024, Accepted 31 October 2024

Abstract

This research delves into five of Johan Galtung's fundamental approaches: the conflict triangle, conflict transformation, negative and positive peace, conflict theory, and the transcendental method in conflict mediation across different levels. Based on his perspectives, this study addresses two main questions: 1) What are the five approaches outlined by Johan Galtung? And how do these approaches contribute to the field of Peace Studies? The objectives of this research are to explore five of Johan Galtung's theories and combine them with practical experience to define peace through social processes. This research methodology used a descriptive qualitative approach; this research instrument highlighted how Galtung's methods can be effectively applied within the context of Peace Studies. Therefore, this research result aims to explore the perspectives of Johan Galtung, a pioneering figure in peace research who seeks to define peace through a unique blend of theoretical frameworks and practical applications within the social realm. Furthermore, theoretical viewpoints on what establishes a conflict, how to end it, and what peace means significantly impact empirical research on conflict resolution. The outcome of this research is to investigate Johan Galtung's viewpoints and define peace by combining theoretical frameworks with real-world social applications distinctively.

Keywords: Johan Galtung's, Peace Studies, Conflict Resolution

1. Introduction

As the father of peace studies, Johan Galtung has earned a global reputation through his extensive work and dedication to conflict resolution. Galtung stands as a source of inspiration to his peers in the field of peace studies. His contributions, spanning from 1957 to the present, have established him as a pivotal figure in this domain. With over six decades of experience as a mediator, Galtung has authored 156 books and over 1,600 papers and book chapters. In 1959, he established the world's first peace studies institute, the International Peace Research Institute, in Oslo. He also established the Transcend International Foundation in 1993, and in 2000, he launched Transcend Peace University, the first online institution dedicated to peace studies. (Ercoskun, 2021)

Johan Galtung's work in peace studies can be broadly categorized into two areas, reflecting his commitment to bridging theory and practice. The first area included his theoretical frameworks and concepts related to conflict, violence, and peace. The second area focuses on practical approaches to conflict resolution, offering concrete strategies and perspectives. Galtung has applied his theories to various conflicts around the world, discussing his solutions in numerous books and essays on topics ranging from the Israeli-Palestinian conflict to the Peru-Ecuador War of 1941. (Ercoskun, 2021)

Furthermore, peace studies, founded by the visionary Johan Galtung, has evolved into a vital discipline under his guidance, integrating with other social science subjects and gaining a structured form over time. Galtung is regarded as a leader in this field due to his comprehensive perspective and tireless efforts to foster lasting peace. His innovative approach is evident in his reinterpretations of violence and peace, which form the cornerstone of his research. An honest assessment of Galtung's contributions requires understanding his insights on the nature and resolution of the conflicts (Ercoskun, 2021).

According to Johan Galtung's theory of conflict resolution, known as "triangular conflict," conflict is a dynamic process wherein the effects of direct, cultural, and structural forms of violence interact and evolve. (Galtung & Fischer, 2013a) Understanding violence as a vital step towards creating peace is highlighted by his intricate framework, which links elements of direct, structural, and cultural violence with the idea of peace. Then, there is Conflict Transformation, which entails tackling issues at the meso, micro, intrapersonal, social, and global levels. (Galtung & Fischer, 2013a) In addition, Negative and Positive Peace: Knowing the difference between positive and negative peace is essential to understanding their various facets. There is negative calm when there are no intentional, overt acts of violence. This approach offers a thorough understanding of the relationships between positive and negative peace. It highlights that resolving the underlying issues is necessary to promote a sustainable and long-lasting peace, even while halting violence is vital. (Galtung, 2011) For some, this idea offers meaningful solutions that give them a better grasp of the nature of the issue. It goes beyond simply resolving conflicts to promote enduring, positive peace, an important step towards a long-lasting solution that conventional conflict-resolution techniques might not be able to accomplish. Furthermore, from Johan Galtung's perspective, there is some theory that the nature of conflict is a dynamic process where attitudes, behaviors, and structures evolve and influence one another over time. It is essential to start from the understanding that individuals and communities are often interested in comprehending the fundamental reasons behind conflicts. (Galtung & Fischer, 2013b) The last theory is Conflict Mediation across levels, based on the transcendent approach to peace based on the diagnosis-prognosis-therapy medicine model. Considering human rights, the law, and the need to map the disagreement concerning the parties and their objectives entails evaluating the goals' legality. One may

characterize Galtung's approach to peace studies as idealistic, practical, nostalgic, or intimidating. This approach offers important insights into objectives, challenges, and appropriate and inappropriate behavior.

According to Barash and Webel, contemporary peace studies aim to comprehend the intricacies of war and peace in the modern world. It highlights the value of multidisciplinary approaches by referencing disciplines, including economics, sociology, psychology, and political science. Furthermore, Strategies for conflict resolution and transformation are created to address the root causes of disputes and resolve them, fostering enduring peace.(Barash & Webel, 2018) Fundamental ideas of modern peace studies, which emphasize the complexity of peace and conflict, are shared by Johan Galtung, Barash & Webel. According to Galtung, Barash, and Webel, conflict resolution stresses the significance of conflict resolution and transformation, emphasizing procedures that settle disagreements and foster enduring bonds. Additionally, Barash & Webel's emphasis on addressing the root causes of conflict aligns with Galtung's concept of structural violence. They both contend that addressing the structural inequities and disparities that fuel violence is necessary for achieving true peace.

Given the context as mentioned above, this research aims to address the following questions: First, what are the five perspectives of Johan Galtung's approaches? Second, how do these perspectives contribute to the field of peace studies? Galtung's perspective on conflict includes idealistic, dreamy, realistic, nostalgic, and fearful views, each providing insights into objectives, challenges, and effective strategies. Therefore, the authors chose these five approaches to highlight their applicability in both social sciences and contemporary peace studies. The goal of this study is to explore the overall perspective of Johan Galtung, a pioneer in peace studies, who employs a unique conceptual framework that blends theory and practice to define peace through social processes. In addition, the five approaches suggest hypotheses could serve as a foundational framework for future research focused on conflict resolution. Moreover, this study may function as a valuable resource for addressing issues and assessing their severity.

2. Objectives

This research explores five perspectives inspired by Johan Galtung, a pioneer in peace studies. Galtung's unique conceptual framework combines theory and practical experience to define peace through social processes.

3. Methods

This study utilized a case study methodology to investigate an exploratory research topic. By examining the actual events within the case study, the authors employed a formal research approach to explore current occurrences thoroughly (Yin, 2018). This study employed the descriptive qualitative method, a widely used approach in various academic fields, such as education, psychology, and social sciences. Descriptive research aims to detail a phenomenon along with its characteristics, focusing on what has occurred rather than how or why. In addition, A research instrument is a device used to analyze data gathered. Both the data collection and analysis methods used in qualitative research are qualitative in nature. This frequently entails analyzing the data inductively to find recurrent themes, patterns, or ideas, after which those categories are described and interpreted. (Nassaji, 2015) According to the

explanation, this research is more applicable to this study because this study wants to describe the implementation of Galtung’s Fivefold: A Framework for Peace Study.

4. Research Results

Johan Galtung, a visionary who significantly contributed to the establishment of peace studies, has been crucial in advancing the discipline and fostering its integration with other social science fields. He is widely regarded as a pioneer in this field due to his comprehensive approach and tireless efforts to achieve lasting peace (Ercoşkun, 2021). Galtung proposed five methods to address conflict resolution, including:

- *Conflict of the triangle.*

In 1969, in his seminal article “Violence, Peace, and Peace Research,” Galtung argued that understanding violence requires a prior grasp of its relationship to peace (Galtung, 1969). He introduced the concept of the “Conflict Triangle,” identifying three primary sources of conflict: direct, cultural, and structural violence. Direct violence refers to actions that harm or threaten life or impede an individual’s ability to meet their basic needs. Examples include bullying, sexual assault, murder, mutilation, and emotional manipulation. Structural violence encompasses the systemic ways in which certain groups are denied equitable access to opportunities, goods, and services necessary for fulfilling their basic needs. This can be enforced legally, as in the case of institutionalized marginalization (such as apartheid in South Africa), or culturally, where marginalization is not legally sanctioned but still pervasive (such as limited access to healthcare or education for marginalized communities).

Cultural or symbolic violence pertains to the dominant social norms that justify and normalize direct and structural violence, making them appear “natural,” “right,” or at least acceptable. For instance, the African slave trade was justified by the notion that Africans were less educated and civilized than Caucasians. Such pervasive beliefs become deeply rooted in society, accepted without question, and passed down through generations. Galtung’s theory of cultural violence explains how these norms perpetuate and legitimize violence. According to Galtung, these three forms of violence are interconnected, each reinforcing the other. Unlike direct violence, structural and cultural violence are often less visible in society, making them more deceptive and challenging to address.

Johan Galtung classified violence into three categories: structural, cultural, and direct, based on his pioneering research from 1969. Figure 1 illustrates how the three forms of violence are interconnected.

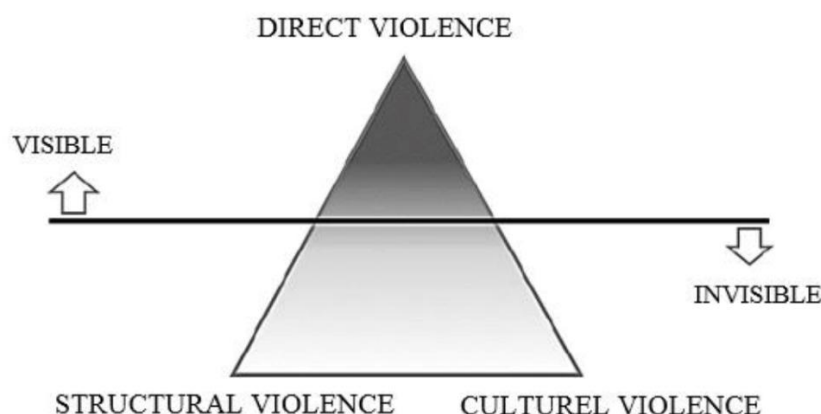

Figure 1. Johan Galtung’s Violent Triangle Model
Source: Galtung (1990)

Galtung differentiates between political procedures, processes, and institutions that meet identity, reputation, and security needs and those that perpetuate structural violence. In contrast, cultural violence is driven by resentment, fear, and hatred that arise when people misunderstand or fail to comprehend each other. Galtung argues that invisible conflicts originating from structural and cultural violence often manifest as visible, direct violence. Within this framework, conflict is a dynamic process where influences from structural, cultural, and direct forms of violence interact and evolve (Galtung & Fischer, 2013a).

Furthermore, Galtung's profound insights into violence form the foundation of his unique perspective on peace. His intricate framework, linking direct, structural, and cultural aspects of violence to the concept of peace, highlights the importance of understanding violence as a crucial step toward achieving peace. This notion is both enlightening and thought-provoking.

- **Conflict Transformation**

Conflict Transformation involves addressing at various levels—global, societal, intrapersonal, meso, and micro. This approach encompasses intrapersonal and interpersonal disputes, as well as power dynamics and societal and global fault lines. Conflict transformation is not limited to traditional boundaries; it applies to both territorial entities like countries and non-territorial entities such as non-governmental organizations and transnational cooperatives, reflecting the interconnected nature of our global society (Galtung & Fischer, 2013a).

The practical application of fault-line analysis, known as the “power and world fault lines,” extends beyond nations to include entities like the environment and non-governmental organizations. These elements are crucial to understanding the global community. Intrapersonal conflict, for example, involves exploring the internal dynamics between the Id, Ego, and Superego, along with the personal culture that shapes this relationship. This internal dialogue is a careful examination of inner conflicts. Similarly, interpersonal conflicts arise at the intersection of personal and social or global issues, often transcending social and even international boundaries as individuals seek to resolve unresolved internal disputes (Galtung & Fischer, 2013a). This theory offers significant resolutions for some people, providing a deeper understanding of the conflict's nature. It moves beyond merely ending disputes to fostering lasting, constructive peace, marking a crucial step toward a durable solution that traditional conflict-resolution methods may not achieve.

- ***Negative and Positive Peace***

Understanding the distinction between negative and positive peace is crucial for comprehending different aspects of peace. Negative peace refers to the absence of deliberate, overt acts of violence. For example, a cease-fire between two warring states or forces can create negative peace. While it prevents violence and other undesirable outcomes, it does not necessarily mean that the conflicting parties have reconciled. Positive peace, on the other hand, emerges when human societies are harmonious and cooperative again. It represents a state where the needs of the people are met in a constructive manner. It is essential to recognize that conflict and violence can coexist with peace. While unresolved violence can occur, it can also be managed peacefully.

Moreover, four forms of relationships between two nations can be identified based on the differences between the two types of peace. War is organized violence among groups. Negative peace represents the absence of violence but lacks interaction or cooperation. Positive

peace, however, involves some cooperation, which may be accompanied by occasional violent outbursts. Therefore, positive peace blends elements of cooperation and the absence of violence with the possibility of conflict (Galtung, 2011). This method provides a comprehensive view of the dynamics between positive and negative peace. It emphasizes that while stopping violence is crucial, fostering a lasting and durable peace requires addressing the underlying conflicts.

- *The Nature of the Conflict*

The nature of the conflict is a dynamic process where attitudes, behaviors, and structures evolve and influence one another over time. It is essential to start from the understanding that individuals and communities are often interested in comprehending the fundamental reasons behind conflicts. For instance, conflicts may arise when two states have competing objectives over the same territory. Conflict ensues when these objectives clash. Unrealistic goals can lead to frustration among the parties, which in turn fosters resentment and negative attitudes. This mindset often manifests in physical and verbal abuse, rage, and hatred. Conflict escalates when these negative emotions and actions are used to pursue, attain, or destroy goals.

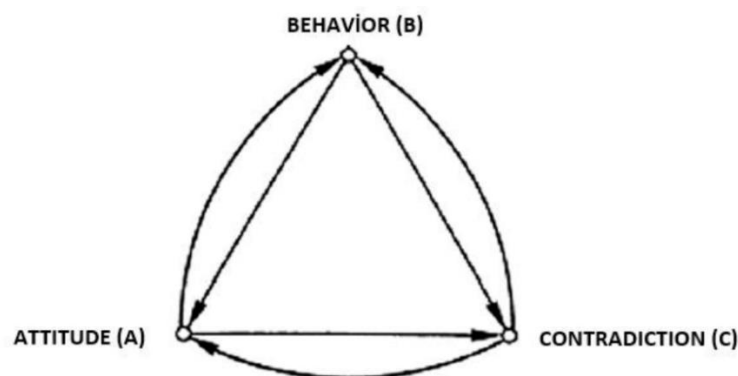

Figure 2. The Conflict Triangle
Source: Johan Galtung (1996)

In Galtung's framework, known as the ABC (Attitude, Behaviour, and Contradiction) triangle, the mindset of individuals is shaped by psychological conditions and the perspectives of stakeholders, which include fears of losing control, biases against particular religions, and animosity towards specific ethnic groups. Behavior encompasses both positive and negative actions. The contradiction aspect involves challenging and renewing the political, economic, and social framework, including decisions about dividing limited resources, resolving land disputes, and having unequal political representation. While attitude and contradiction are logical, behavior can be seen and felt. Galtung elaborates on his analysis of the battle's character using terms like actor, purpose, conflict, and pursue. (Galtung & Fischer, 2013b) This viewpoint summarizes Johan Galtung's research on the nature of conflict. Johan Galtung employed concepts like actor, aim, conflict, and pursuit to deepen his understanding.

- *Conflict Mediation Across Levels*

Conflict Mediation Across Levels utilizes the diagnosis-prognosis-therapy medicine model, which forms the foundation of the transcendent approach to peace. It involves examining the legitimacy of the aims in light of human rights, the law, and the necessity of

mapping the dispute concerning the parties involved and their goals. If all parties feel that the outcome is preferable to the alternatives—such as forcing one party to dominate, reaching a bland compromise, or doing nothing—then a new reality that works for everyone should be constructed.

Our proposed conflict resolution model is a collaborative effort involving the parties, the mediator(s), or both. These proposals emerge from detailed dialogues during mediation, where we ask questions such as “*What is the ideal world you envision about this conflict?*”, “*What is the current reality?*”, “*Was there a better time in the past; what went wrong?*”, and “*What are your greatest fears for the future?*”. This approach ensures that solutions are not imposed but emerge from the complex reality we collectively face (Galtung, 2010). Galtung’s perspective on peace studies can be interpreted in various ways, including idealistic, realistic, nostalgic, and daunting. This method provides valuable insights into goals, obstacles, and what should and should not be done.

According to the presentation of Johan Galtung’s results regarding five approaches that can be used as a reference in conflict resolution. The following is an illustration related to the presentation:

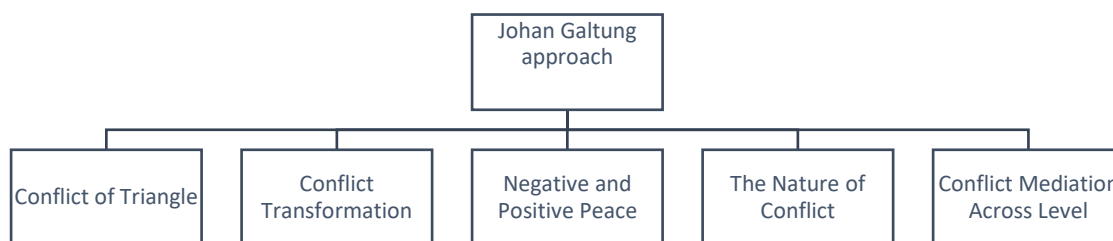

Figure 3 The results of applying conflict resolution from five approaches from Johan Galtung

Figure 3 shows the results of applying conflict resolution from the five approaches. There is empirical evidence of conflict and conflict resolution in Indonesia because public attention has been drawn to the dispute over natural resources in Wadas Village, Bener District, Purworejo Regency, Central Java. Empirical evidence in Wadas Village began

in 2017. President of the Republic of Indonesia, Joko Widodo, the head of the presidency, planned Wadas Village as one of the more significant national strategic initiatives to build a dam. (Anggraini, 2022) In 2021, at least 11 residents were arrested by the police who demonstrated this plan, and this was the first clash between residents and police. (Priatmojo & Baktora, 2021) In the same year, the residents appealed to the court, and the court accepted when

The Supreme Court stated that land in Wadas would be opened for andesite mining. Additionally, in 2022, according to the Yogyakarta Forum for the Environment, there will be no environmental impact assessment (EIA) for the andesite mining plan in Wadas Village, Bener, Purworejo Regency, Central Java. He claims that the government has only created an

EIA for the Bener Dam's development. This project needs an EIA, a mining business permit, and a mining business permit area. (Indonesia, 2022)

The Muhammadiyah Central Leadership released a statement about the purported violence associated with the mining project in Wadas, Purworejo. The statement emphasized the conflict and urged the government to exercise wisdom. This stance was communicated based on the findings of a comprehensive investigation conducted by the Institute for Wisdom and Public Policy Team and the Legal and Human Rights Council, with support from the Government Science Study Programme Research Team, Yogyakarta Muhammadiyah University's faculty of social and political sciences. Busyro Muqoddas, the Muhammadiyah Centre for Law, Human Rights and Public Policy Chairman, signed the position statement. Two land acquisition schemes arose in the public interest, so this episode was classified as an agrarian dispute. The first project involves buying land in the public interest to build a dam. In contrast, the second project involves purchasing land in the public interest to mine andesite stone, which was used to create the first project, Bener Dam. Therefore, a more transparent solution to this issue can be found. Other than that, the mining proposal is considered difficult from a legal one. The central leadership of Muhammadiyah also urged the government to deal with Wadas inhabitants' wishes with wisdom. Ceasing to post counter-narratives on social media is one approach. (Permana, 2022)

Based on the empirical study, the theories by Johan Galtung were used to emphasize the study, such as Conflict of Triangle, Conflict Transformation, Negative and Positive Peace Study, Conflict Theory (Galtung & Fischer, 2013b), and lastly, Mediation in conflict across levels. (Galtung, 2010) This study used a case study approach to answer an exploratory research topic. The result can be concluded by utilizing Johan Galtung's five theoretical approaches. More positive results were obtained from the government's efforts to carry out soft diplomacy, which involved meetings with Wadas Village residents to resolve the dispute. Based on these findings, Muhammadiyah acts as a mediator in debriefings that discuss the problems that Muhammadiyah's central leadership faced and their successes. Even though we know that Muhammadiyah does not have the power to change policy, having an official declaration in group discussion forums and the media and providing a policy paper about the incident in Wadas village is also helpful.

Based on his extensive work in peace studies, Johan Galtung is often regarded as the father of this field, which examines conflict, violence, and peace with the goal of achieving enduring peace from multiple angles. He integrates his focus on concepts such as the Conflict Triangle, Conflict Transformation, the distinction between Negative-Positive Peace, the Nature of Conflict, and Conflict Mediation Across Levels with other social science disciplines, inspiring further research and supporting his findings. In addition, practical studies on conflict resolution are profoundly influenced by theoretical perspectives on what constitutes a conflict, how to resolve it, and what peace truly means. A unique aspect of Galtung's approach is his occasional use of purely academic discourse in his writings, aiming to convey both theory and practice to his readers. His works span a comprehensive period, making it challenging to pinpoint a single, overarching flow of ideas. According to Johan Galtung, his theoretical frameworks offer a strong basis for further study on conflict resolution, especially concerning comprehending the complex character of disputes and the procedures required for their successful settlement. Galtung's distinction between positive and negative peace and his idea of structural violence emphasize how critical it is to address the underlying systemic problems that lead to conflict dynamics and the outward signs of conflict.

This study is practically significant because it can be used as a reference for Johan Galtung, a well-known individual who is frequently called the Father of Peace Studies. Galtung is a key source of inspiration for academics and practitioners alike because of his substantial contributions to peace studies and conflict resolution. Any research that interacts with or expands upon his work is valuable since his theories and methods are fundamental.

Additionally, this research's limitation is that by focusing only on a brief analysis of Galtung's frameworks, it may be a valuable resource for current peace and conflict studies concerns. This focus makes a focused examination of Galtung's five theories—namely, his perspectives on structural violence, cultural violence, direct violence, positive peace, and negative peace—possible. The main flaw in this research is its limited reach concerning applying these theories comprehensively to ongoing wars and peace endeavors.

Incorporating current case studies or empirical data that could enhance the comprehension of conflict outcomes may be missed if the study restricts the debate to Galtung's five theories without providing a more comprehensive context. This reduction in scope might make it more difficult to thoroughly examine the intricate relationship between Galtung's theoretical contributions and the complexity of contemporary conflict scenarios. In summary, although the study offers Galtung and his adherents a valuable point of reference, it also emphasizes the need for more research to build on these fundamental theories to handle the changing terrain of international peace and conflict more effectively.

5. Discussion

Based on the findings, Johan Galtung's approaches played a central role in this study. The research was guided by Galtung's methodologies, including Conflict of Triangle, Conflict Transformation, the study of Negative and Positive Peace, Conflict Theory, and Mediation in Conflict across various conflict levels (Galtung & Fischer, 2013b). This study explored an intricate research subject using a case study methodology, which is a formal research approach that investigates current phenomena in detail within their real-world context (Yin, 2018). Descriptive qualitative methods were employed in this investigation, as these are commonly used in the social sciences, psychology, education, and other academic fields to provide a detailed characterization of phenomena. Descriptive research aims to describe what has happened rather than why or how it occurred (Nassaji, 2015).

The findings suggest that Peace Research, inspired by Galtung's Conflict Triangle, aims to understand the different stages of conflict: direct, structural, and cultural violence. The conflict transformation approach, which is particularly effective in specific contexts, goes beyond merely ending conflicts. It seeks to establish a stable and lasting peace, providing a deeper understanding of the nature of conflicts. Galtung's Negative and Positive Peace framework highlights the distinction between these two types of peace, emphasizing that establishing lasting peace requires not just ending violence but also addressing underlying issues to prevent future conflict. Galtung's comprehensive approach includes concepts such as actors, goals, conflicts, and strategies to pursue peace. Finally, his perspective on mediation in conflict introduces a versatile viewpoint in peace studies that accommodates multiple interpretations—whether idealistic, pragmatic, or otherwise. This approach provides valuable recommendations for setting goals, recognizing obstacles, and determining effective actions.

The findings also highlight similarities between Galtung's approaches and John Lederach's framework for conflict resolution. Lederach's framework describes conflict resolution as a complex system involving multiple facets, interdependent roles, and a comprehensive vision that supports peacebuilding efforts (Lederach, 2015). Despite its broad

application, Lederach's approach to peace studies is thorough and detailed. Thus, both Galtung's and Lederach's approaches are highly applicable to academic research in peace studies as they emphasize the importance of establishing a lasting peace. Johan Galtung and John Paul Lederach's perspectives on conflict resolution are considered valuable references for addressing current and future conflicts. Their theoretical frameworks and methodologies offer critical insights into the nature of conflicts and the processes involved in resolving them. By emphasizing the importance of understanding the root causes of disputes and promoting dialogue among stakeholders, their approaches can inform practical interventions and policy development. Furthermore, the adaptability of their theories allows for their application in diverse contexts, enhancing the prospects for effective conflict resolution in an increasingly complex global landscape.

6. Suggestions

By employing Johan Galtung's five perspectives, this study contributes to the ongoing discussion that peace is more than just an aspiration. Galtung developed these five viewpoints to guide the peace process and resolve conflicts, aiming to foster global peace. His works attempt to define peace within the context of social dynamics, leveraging a blend of theoretical insights and practical experience. From his perspective, this study can significantly contribute to conflict resolution efforts. By providing insights into the underlying dynamics and factors influencing conflict, it can guide practitioners in developing effective strategies for managing and mitigating disputes. Additionally, the findings may enhance the understanding of conflict mechanisms, enabling stakeholders to address issues more proactively and create sustainable solutions.

7. Acknowledgments

I would like to express my heartfelt gratitude to the College of Local Administration, Khon Kaen University, Thailand, for providing me with a scholarship to pursue my postgraduate degree.

8. References

- Anggraini, R. M. (2022). Konflik Agraria Pembangunan Bendungan Bener Purworejo: Perspektif Yuridis Normatif. *Journal El-Dusturie*, 1(1).
<https://doi.org/10.21154/eldusturie.v1i1.4197>
- Barash, D. P., & Webel, C. P. (2018). *Peace and conflict studies* (4th ed.). Sage.
- Ercoşkun, B. (2021). On Galtung's Approach to Peace Studies. *Lectio Socialis*, 5(1), 1–8.
<https://doi.org/10.47478/lectio.792847>
- Galtung, J. (1969). Violence, Peace, and Peace Research. *Journal of Peace Research*, 6(3), 167–191. <https://doi.org/10.1177/002234336900600301>
- Galtung, J. (2010). The TRANSCEND Method in Conflict Mediation Across Levels: Conflict Literacy and Competence as an Approach to Peace. *European Psychologist*, 15(2), 82–90. <https://doi.org/10.1027/1016-9040/a000046>
- Galtung, J. (2011). Peace, Positive and Negative. In D. J. Christie (Ed.), *The Encyclopedia of Peace Psychology* (1st ed.). Wiley. <https://doi.org/10.1002/9780470672532.wbep189>

- Galtung, J., & Fischer, D. (2013a). Conflict Transformation by Peaceful Means (The Transcend Method). In J. Galtung & D. Fischer, Johan Galtung (Vol. 5, pp. 59–69). Springer Berlin Heidelberg. https://doi.org/10.1007/978-3-642-32481-9_5
- Galtung, J., & Fischer, D. (2013b). Johan Galtung's Books (1953–2012). In J. Galtung & D. Fischer, Johan Galtung (Vol. 5, pp. 25–31). Springer Berlin Heidelberg. https://doi.org/10.1007/978-3-642-32481-9_2
- Indonesia, C. (2022, February 9). 64 Warga Desa Wadas Ditahan di Polres Purworejo: 10 Anak-anak. CNN Indonesia. <https://www.cnnindonesia.com/nasional/20220209085721-12-756850/64-warga-desa-wadas-ditahan-di-polres-purworejo-10-anak-anak>
- Lederach, J. P. (2015). Preparing For Peace: Conflict Transformation Across Cultures. Syracuse University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctv10kmc7m>
- Nassaji, H. (2015). Qualitative and descriptive research: Data type versus data analysis. *Language Teaching Research*, 19(2), 129–132. <https://doi.org/10.1177/1362168815572747>
- Permana, R. H. (2022, April 27). Temuan Lengkap Muhammadiyah soal Konflik Wadas, Ada soal aksi Buzzer. Detik.com. <https://news.detik.com/berita/d-6054138/temuan-lengkap-muhammadiyah-soal-konflik-wadas-ada-soal-aksi-buzzer/2>
- Priatmojo, G., & Baktora, M. I. (2021, April 23). 12 Warga Wadas Ditangkap, Petang Ini LBH Jogja Datangi Mapolres Purworejo. SuaraJogja.id. <https://jogja.suara.com/read/2021/04/23/191846/12-warga-wadas-ditangkap-petang-ini-lbh-jogja-datangi-mapolres-purworejo>
- Yin, R. K. (2018). Case study research and applications: Design and methods (6th ed.). SAGE Publications, Inc.

STUDENT RETENTION STRATEGY UNDER THE INDONESIAN "FREEDOM TO LEARN" POLICY: LESSONS LEARNED FROM THE ONLINE LEARNING MANDATE DURING THE COVID-19 LOCKDOWN

WINDA INDARTI^{1,*} AND NARONG KIETTIKUNWONG²

^{1,2}College of Local Administration, Khon Kaen University

*Corresponding Author E-mail: winda.i@kkumail.com

บทความวิจัย (Research Article)

Received 11 June 2024, Revised 26 October 2024, Accepted 14 November 2024

Abstract

The implementation of Indonesia's Merdeka Curriculum policy, also known as the "Freedom to Learn Policy," coincides with a significant reliance on online education, mirroring the trend observed during the COVID-19 outbreak. This study aims to investigate the challenges regarding dropout rates compared to face-to-face education, necessitating the urgent development of effective student retention strategies. This study applied a qualitative approach involving 14 key informants representing various stakeholders such as teachers, parents, school principals, local governments, and school staff through semi-structured online interviews in Central Bangka Regency. Three factors influencing students' decisions to drop out are identified and analyzed employing thematic analysis. Student factors (lack of motivation, time management, lack of awareness, demographic factors such as gender, young marriage, and home area) that identify motivation issues as a primary concern, course/program factors (unstructured online learning system, difficult materials, overlapping assignments, lack of interactions, lack of teachers' skills) that the unstructured online learning system is a major concern for stakeholders, and environmental factors (family issues, technological issues, social issues, and lack of government policy). The complex interplay of these factors underlies the dropout phenomenon in online education. The results find that three key strategies should be considered to sustain the Merdeka Curriculum: strategies aimed at raising awareness and addressing individual barriers, strategies for delivering high-quality curriculum-based activities with structured support mechanisms, and strategies for directly addressing environmental and emotional barriers. Implementing these strategies will empower stakeholders to proactively tackle the challenges posed by online education within the Merdeka curriculum, fostering an environment conducive to student success and academic achievement.

Keywords: Online education, School dropout rates, Student retention strategies, Merdeka Curriculum

1. Introduction

Indonesia's Minister of Education, Nadiem Makarim, introduced the Merdeka Curriculum (Independent Curriculum) to improve the country's education system. It was launched online on February 11, 2022, but gradually implemented since 2020. Then, it aims to become the national curriculum in 2024 (Firmansyah, 2023).

This policy responds to poor results from the Program for International Student Assessment (PISA), where 70% of Indonesian 15-year-olds scored below the minimum competency in reading and math. The curriculum addresses regional and socioeconomic disparities in education, worsened by the COVID-19 pandemic's shift to online education (Merdeka Mengajar, 2023). This sudden adoption of an “emergency mode of teaching and learning” has become a common trend to address the knowledge gap resulting from lockdown measures. The pandemic has changed our lifestyle behavior and the way we study (Sarbu et al., 2021), work, and socialize in a manner never met before (Radulescu et al., 2020).

The Merdeka Curriculum emphasizes flexibility and adaptability to meet each student's needs, promoting student-centered learning, technology integration, and holistic education that fosters character development, creativity, critical thinking, and academic knowledge. Much like India's National Education Policy (NEP) 2020, which seeks to offer flexibility in subject choices and nurture critical thinking, the Merdeka Curriculum reflects a shift toward a more personalized and relevant approach to education. India's NEP 2020, for example, promotes curricular flexibility to allow students greater autonomy in their learning journey, encouraging a more interdisciplinary and skills-based education model. By focusing on developing critical thinking skills, India's reforms align closely with Merdeka's objectives to cultivate adaptable, informed, and engaged learners prepared for the challenges of a globalized world (Irawati et al., 2022; Ministry of Human Resource Development, India, 2020).

This curriculum supports a range of intra-curricular experiences, empowering teachers to select various instructional tools tailored to students' needs and interests, thereby making online education more engaging and effective (Rizaldi & Fatimah, 2022). Handayani (2023) highlights that the Independent Curriculum promotes essential 21st-century learning skills (Voogt & Pareja Roblin, 2023) and fosters character development and mental resilience in students, preparing them for global competitiveness (Dilekçi & Karatay, 2023). This skill-based, student-centered model, seen in both Indonesia and India, reflects a broader trend in educational reform across developing nations. Such reforms aim to create a more inclusive and flexible educational system that aligns with the shift toward knowledge-driven economies worldwide.

Despite the popularity and benefits of online education, it struggles with low retention rates. Researchers and educators are focused on improving student retention as digital technology and online education evolve. Challenges include limited online teaching experience, doubts about online assessments' effectiveness, inadequate home technical infrastructure, and costly or poor internet connections (Alenezi et al., 2022; Dayal, 2023; Sahito et al., 2022). These issues result in higher dropout rates for online education compared to traditional face-to-face learning. Historically, completion rate course completion rates lag behind traditional courses by about 8-14% (Xu & Jaggars, 2011, 2011b).

In Indonesia, the COVID-19 crisis negatively impacted education, leading to increased school dropout rates in 2022 across all education as shown in the figure below.

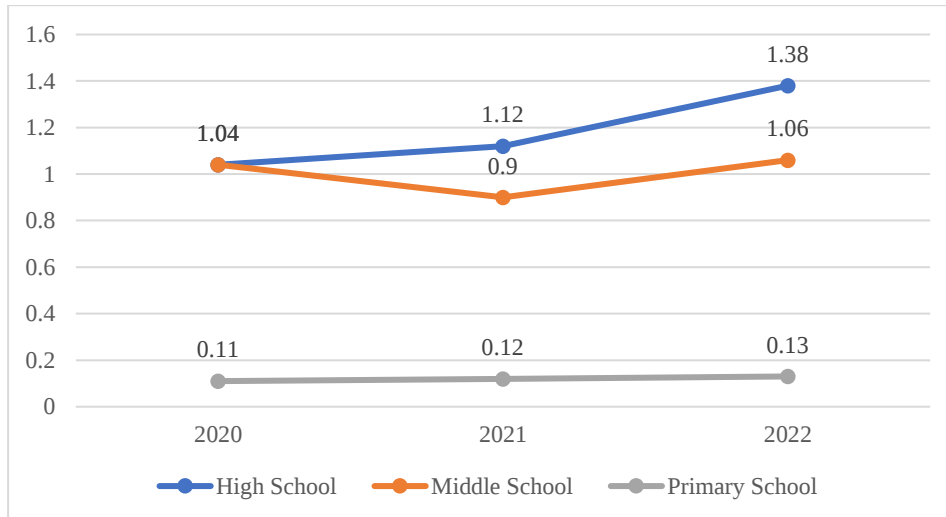

Figure 4 School Dropout Rates Based on The Level of Education
Source: Statistic Agency of Indonesia, 2022)

Furthermore, Indonesia faces unique infrastructure and connectivity challenges. Approximately 61 million Indonesians still lack internet access, and internet availability is strikingly unequal, with only 21% of low-income communities having reliable internet access compared to 93% in higher-income regions like Java. This disparity limits the feasibility of online learning in many areas, especially in rural and low-income communities, where the Merdeka Curriculum's potential impact is hindered (Statista, 2023).

The COVID-19 pandemic did, however, spur rapid growth in EdTech usage across Southeast Asia. In Indonesia, leading EdTech platforms like Ruangguru and the government-supported Rumah Belajar saw user numbers rise to tens of millions in 2020. This trend mirrors the broader Southeast Asian region, where the top five educational technology apps saw installations triple, from 6 million in 2019 to 20 million in 2020 (Google, Temasek & Bain, 2020)

Despite this growth, a 2020 survey showed that 67% of Indonesian teachers struggled to operate digital tools, highlighting a significant need for teacher training and support to make online learning successful.

This study aims to understand the factors behind dropout rates in online education by presenting case studies from educational stakeholders in Central Bangka Regency, Indonesia. It investigates strategies to reduce high school dropout rates, which have risen during the COVID-19 pandemic. The goal is to ensure that the Merdeka Curriculum, introduced by the Indonesian government, avoids similar issues and addresses gaps created during the pandemic. The curriculum emphasizes student freedom and flexibility, and there is optimism that it will benefit from ongoing technological advances in the education sector.

The research question that guides this study is: "What should strategies in mitigating students' decisions to drop out during the implementation of the Merdeka Curriculum be?"

The figure below illustrates the study's conceptual framework, which will be used as a basis for creating the data collection tools for this study.

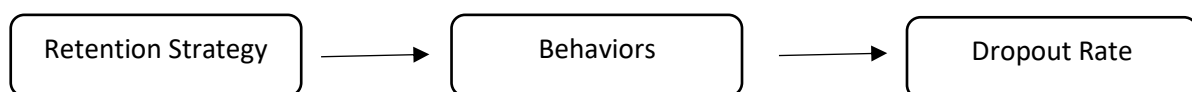

Figure 5 Illustration of the study's conceptual framework

2. Research Objectives

- 1) To Investigate challenges in online education during the COVID-19 lockdown mandate contributing to students' decisions to drop out.
- 2) To provide recommendations for student retention strategies in online education based on the findings.

3. Methods

This research project applied a qualitative approach. It was chosen as the appropriate method to achieve the goal of understanding student retention strategies in online education during the COVID-19 period. 14 key informants from education stakeholders in Central Bangka Regency (parents, teachers, school principals, school staff, and local governments) who were engaged in online education during the school years 2020-2022 participated in semi-structured online interviews. The sample selection process utilized purposive sampling strategies and was analyzed using thematic analysis. The interviews are conducted online via the Zoom application, Google Meets, or via WhatsApp phone call. Online open-ended questions using semi-structured interviews were employed. During the interview, the researcher also observed the participants regarding several things such as technology set-up, participants' interactions (how participants interact using the online platform), environmental factors that may impact the interview (background noise, interruptions, or visual distractions), verbal and non-verbal cues, technical issues during the online interview (poor audio/video quality, internet connectivity issues, or software glitches), and ethical considerations (observation, recording, and note-taking with participants’ consent). Practicing reflexivity throughout the research process enables researchers to critically examine biases and assumptions, contributing to the rigor of the study. Using triangulation by integrating multiple methods or perspectives validates findings and enhances the credibility of qualitative research outcomes. These strategies collectively strengthen the validity and reliability of qualitative research, ensuring that findings are robust and trustworthy.

4. Results

a. The Challenges for School Dropout Factors

Theme	Factors
1. Student Factors	- Lack of Motivation - Poor Time Management Skills - Lack of Awareness - Mental Readiness - Demographics (e.g., Gender, Young Marriage, Home Area)
2. Course/Program Factors	- Unstructured Online Learning - Lack of Teachers’ Skills - Difficulty Level of Materials - Overlapping Assignments - Lack of Interaction
3. Environmental Factors	- Family Issues - Social Issues - Government Support - Technological Issues

b. Recommended Effective Strategies for Student Retention

Area	Themes
1. Individual Student Strategies	- Academic Support - Student Well-being Support - Career and Future Planning - Inclusive Learning Environment - Communication and Recognition
2. Course/Program Quality and Support	- Digital Learning Infrastructure - Institutional Support and Services - Well-being and Emergency Support - Progress Tracking
3. Environmental and Emotional Support	- Technological Access - Well-being and Emotional Support - Academic Policies and Communication - Crisis Management and Recognition

5. Discussion and Implications

This research investigated the challenges contributing to school dropout decisions and strategies implemented in online learning during COVID-19, categorizing these challenges into three main themes: student factors, course/program factors, and environmental factors. Corresponding strategies were divided into three themes: understanding individual challenges, providing quality course activities, and addressing environmental issues.

Student factors pose notable challenges for online learning, including low motivation, poor time management, lack of awareness, and demographic issues such as early marriage and limited internet access in rural areas. Among these, low motivation stands out as a critical factor, as research underscores its importance in online learning success (Street, 2010). To address this, schools can introduce peer mentorship programs and self-paced modules, giving students more control and fostering a stronger sense of motivation and engagement.

For the Merdeka Curriculum, policymakers could incorporate initiatives to boost student motivation through personalized learning tools that adjust difficulty based on individual progress, enhancing engagement for each learner. Additionally, providing teachers with training on student engagement techniques would help them support students in setting goals and maintaining focus, ultimately improving persistence and success in the online learning environment.

Course and program-related challenges, such as unstructured learning systems, complex materials, overlapping assignments, limited interaction, and insufficient teacher skills, also significantly contribute to dropout rates in online learning. Unstructured courses, combined with inadequate teacher preparation, can make learning overwhelming for students, as noted in studies by Okur et al. (2019) and Sorensen & Donovan (2017). Choi and Kim (2018) also indicated that insufficient student-content interaction may be a reason for dropping out. To address these issues, prioritizing professional development for teachers on online pedagogy is essential to improve their digital teaching skills. Additionally, establishing regular check-ins and feedback sessions with students can help identify their challenges, providing a more adaptive and supportive learning environment.

For the Merdeka Curriculum, policymakers could promote a more structured and flexible online learning model by mandating teacher training focused on digital literacy and

effective content delivery. National guidelines on pacing and scaffolding online courses would help to reduce overlapping assignments and improve course coherence. Further, establishing government-supported digital libraries with high-quality, accessible materials would address content-related challenges and ensure consistent resource quality across courses.

Environmental factors, including family support, technical difficulties, societal pressures, and limited government support, play a significant role in influencing dropout decisions. Addressing these issues requires ensuring students have both technical and emotional support at home. Schools can work with local governments to provide tablets or subsidized internet access to students in need, especially in rural areas, and establish community support initiatives such as study hubs or local libraries where students can access technology and receive academic support.

For the Merdeka Curriculum's successful implementation, policymakers must tackle these infrastructure challenges. This could include supporting public-private partnerships to improve internet accessibility in underserved regions, making online education more viable in rural communities. Additionally, investing in community-based mental health resources, including counseling, family support programs, and crisis intervention services, could strengthen emotional and academic support systems, addressing both the technical and personal challenges that impact student retention.

6. Suggestions

This study was conducted with certain limitations, prompting several recommendations for future research improvements. Future studies could utilize varied sampling strategies to ensure a broader representation of diverse populations, including students from low-income backgrounds, rural areas, and marginalized communities. Additionally, future research might incorporate quantitative methods, conduct in-person interviews, explore other cities, and include a wider range of demographic factors.

7. Acknowledgment

The researcher would like to express gratitude to Khon Kaen University, Thailand for providing the ASEAN GMS Scholarship including for this research. My special Thank goes to my advisor, Assoc. Prof. Narong Kiettikunwong for giving insightful and powerful suggestions for my research.

8. References

- AHK Indonesien. (2021). Indonesia's digital learning industry continues to expand. Retrieved from AHK Indonesia website.
- Alenezi, E., Alfadley, A. A., Alenezi, D. F., & Alenezi, Y. H. (2022). The Sudden Shift to Distance Learning: Challenges Facing Teachers. *Journal of Education and Learning*, 11(3), 14. <https://doi.org/10.5539/jel.v11n3p14>
- Choi, H. J., & Kim, B. U. (2018). Factors Affecting Adult Student Dropout Rates in the Korean Cyber-University Degree Programs. *The Journal of Continuing Higher Education*, 66(1), 1–12. <https://doi.org/10.1080/07377363.2017.1400357>
- Dayal, S. (2023). Online education and its effect on teachers during COVID-19—A case study from India. *PLOS ONE*, 18(3), e0282287. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0282287>

- Dilekçi, A., & Karatay, H. (2023). The effects of the 21st century skills curriculum on the development of students' creative thinking skills. *Thinking Skills and Creativity*, 47, 101229. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2022.101229>
- Firmansyah, A. (2023). Kurikulum Merdeka siap jadi kurikulum nasional pada 2024. ANTARA. <https://www.antaranews.com/berita/3726462/kurikulum-merdeka-siap-jadi-kurikulum-nasional-pada-2024>
- Google, Temasek, & Bain & Company. (2020). e-Conomy SEA 2020 Report. Southeast Asia's digital economy report with a focus on EdTech growth. Retrieved from e-Conomy SEA report.
- Handayani, N. N. L. (2023). Peningkatan Literasi Digital Dan Karakter Peserta Didik Melalui Implementasi Kurikulum Merdeka. *Lampuhyang*, 14(2), 144–159. <https://doi.org/10.47730/jurnallampuhyang.v14i2.354>
- Irawati, D., Najjili, H., Supiana, S., & Zaqiah, Q. Y. (2022). Merdeka Belajar Curriculum Innovation and Its Application in Education Units. *ol.6–No.2*, 2506–2514.
- Merdeka Mengajar. (2023). Latar Belakang Kurikulum Merdeka. Retrieved from <https://pusatinformasi.guru.kemdikbud.go.id/hc/en-us/articles/6824331505561-Latar-Belakang-Kurikulum-Merdeka>
- Ministry of Human Resource Development, India. (2020). National Education Policy 2020. Government of India. Retrieved from https://www.education.gov.in/sites/upload_files/mhrd/files/NEP_Final_English_0.pdf
- Okur, M. R., Bas, D. P., & Gunes, E. (2019). Examination of dropout causes in open and distance learning. *Journal of Higher Education and Science*, 9(2), 225. <https://doi.org/10.5961/jhes.2019.324>
- Radulescu, C. V., Ladaru, G.-R., Burlacu, S., Constantin, F., Ioanăș, C., & Petre, I. L. (2020). Impact of the COVID-19 Pandemic on the Romanian Labor Market. *Sustainability*, 13(1), 271. <https://doi.org/10.3390/su13010271>
- Rizaldi, D. R., & Fatimah, Z. (2022). Merdeka Curriculum: Characteristics and Potential in Education Recovery after the COVID-19 Pandemic. *International Journal of Curriculum and Instruction*, 15(1), 260–271.
- Rizkallah, E. G., & Seitz, F. A. (2017). Understanding student motivation: A key to retention in higher education. *Annals of the Alexandru Ioan Cuza University–Economics*, 64(1), 46–57.
- Sahito, Z., Shah, S. S., & Pelsner, A.-M. (2022). Online Teaching During COVID-19: Exploration of Challenges and Their Coping Strategies Faced by University Teachers in Pakistan. *Frontiers in Education*, 7, 880335. <https://doi.org/10.3389/educ.2022.880335>
- Sarbu, R., Alpopi, C., Burlacu, S., & Diaconu, S. (2021). Sustainable Urban Development in the Context of Globalization and the Health Crisis Caused by the Covid-19 Pandemic. *SHS Web of Conferences*, 92, 01043. <https://doi.org/10.1051/shsconf/20219201043>
- Sorensen, C., & Donovan, J. (2017). An examination of factors that impact the retention of online students at a for-profit university. *Online Learning*, 21(3). <https://doi.org/10.24059/olj.v21i3.935>
- Statista. (2023). Internet accessibility in Indonesia. Retrieved from Statista database.
- Statistic Agency of Indonesia. (2022). Statistik Pendidikan 2022. © BPS RI. <https://www.bps.go.id/publication/2022/11/25/a80bdf8c85bc28a4e6566661/statistik-pendidikan-2022.html>

- Street, H. (2010). Factors Influencing a Learner's Decision to Drop-Out or Persist in Higher Education Distance Learning. *Online Journal of Distance Learning Administration*, 8, 4.
- Voogt, J. M., & Pareja Roblin, N. N. (2023). Curriculum and 21st century skills. In *International Encyclopedia of Education (Fourth Edition)* (pp. 49–55). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-818630-5.03007-4>
- Xu, D., & Jaggars, S. S. (2011a). The Effectiveness of Distance Education across Virginia's Community Colleges: Evidence from Introductory College-Level Math and English Courses. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 33(3), 360–377. <https://doi.org/10.3102/0162373711413814>
- Xu, D., & Jaggars, S. S. (2011b). Online and hybrid course enrollment and performance in Washington state community and technical colleges. CCRC working paper no. 31. Community College Research Center, Columbia University.

UNDERSTANDING THE ATTITUDES OF LOCAL GOVERNMENT OFFICIALS (LGOS) IN SMALL LOCAL GOVERNMENTS IN PALEMBANG CITY, INDONESIA TOWARDS E-GOVERNMENT ADOPTION

KAMILA KHOIRUNNISA^{1,*} AND NARONG KIETTIKUNWONG²

^{1,2}College of Local Administration, Khon Kaen University

*Corresponding Author E-mail: kamila.k@kkumail.com

บทความวิจัย (Research Article)

Received 13 June 2024, Revised 26 October 2024, Accepted 13 November 2024

Abstract

The transition from traditional to e-government is crucial due to its potential to revolutionize government operations, enhance citizen engagement, and boost a country's competitiveness on a global scale. However, the comprehensive adoption of e-government faces various obstacles, particularly those related to human factors. This research aims to delve into and address the barriers to e-government adoption, specifically focusing on the reluctance of government officials in Palembang, Indonesia. To achieve this, the study employs The Theory of Planned Behavior (TPB) as a conceptual framework, with the intention of informing strategies that can expedite the adoption process. The research methodology involves qualitative data collection through in-depth interviews, document analysis, and content analysis for data interpretation. A semi-structured interview framework aligned with TPB serves as the research instrument. The combination of in-depth interviews, document analysis, and content analysis ensures a rigorous and comprehensive approach to understanding the barriers to e-government adoption in Palembang, Indonesia. It allows for the exploration of the perspectives and experiences of government officials, as well as the examination of relevant policies and documents, leading to informed strategies for accelerating the adoption of e-government. The study uncovers positive attitudes towards e-government adoption among Palembang City officials, driven by their recognition of the potential benefits. However, challenges such as resistance to change and limited resources need to be addressed. Ultimately, the proposed strategy to overcome these barriers encompasses the utilization of user-centered design, digital skills training, and the establishment of trust through transparent practices, all of which are deemed essential in facilitating the successful adoption of e-government.

Keywords: E-Government adoption, Theory Planned Behavior (TPB), Government officials, Barriers

1. Introduction

Small local governments (SLGs) like those in Palembang City operate at the sub-municipal level, addressing district- and neighborhood-specific needs within a larger metropolitan area (Wahyu et al., 2023). Such governments are instrumental in delivering public services that resonate with local communities, and their operations frequently involve direct citizen engagement and personalized service delivery (Shah, 2020). Given their direct interface with the public, SLGs play a vital role in bridging national directives with the specific needs of local populations, a responsibility that becomes even more critical with the shift towards digital government initiatives (Azadi, 2020; Willson & Game, 2011).

Palembang City offers an insightful setting for studying e-government adoption due to its ongoing digital transformation efforts against a backdrop of diverse socio-economic conditions, infrastructure challenges, and cultural dynamics. Following the Indonesian government's 2003 presidential directive, Palembang City embarked on various e-government initiatives, such as the development of online services and digital record-keeping, with the goal of enhancing transparency, service accessibility, and operational efficiency (Rijal et al., 2023). However, these efforts have been met with challenges including limited resources, technological barriers, and socio-cultural resistance to digitalization. Exploring these factors in Palembang provides a localized understanding of how national e-government policies are implemented at the grassroots level and the unique hurdles SLGs face.

Relevance of the Theory of Planned Behavior (TPB) in E-Government Adoption

The Theory of Planned Behavior (TPB) serves as a robust framework for assessing the attitudes, subjective norms, and perceived behavioral control among government officials regarding e-government adoption (Fishbein & Ajzen, 1975). By examining these dimensions, TPB can reveal not only officials' beliefs about e-government but also the socio-cultural and institutional influences shaping their views. Prior research suggests that these TPB factors are critical in shaping intentions and behaviors around technology adoption, making TPB an ideal lens through which to study the acceptance and potential resistance to e-government practices among SLGs in Palembang (Zahid et al., 2022).

Attitudes toward E-Government: For officials in Palembang, attitudes towards e-government are shaped by both perceived benefits, such as enhanced efficiency and improved citizen services, and potential challenges like resource limitations and adaptation efforts required. Understanding these attitudes allows policymakers to address specific concerns and reinforce positive perceptions through targeted communication and training (Heeks, 2006; Shareef et al., 2011).

Subjective Norms and Cultural Influences: Palembang's rich cultural backdrop, community-oriented values, and local government's commitment to public service influence subjective norms around e-government adoption. The role of peer expectations and public demand is crucial, as these norms can either accelerate or hinder digital initiatives. In this context, the TPB framework aids in identifying social drivers and potential resistance factors that can guide the design of more culturally aligned e-government policies (Malodia et al., 2021).

Perceived Behavioral Control: This factor highlights the extent to which government officials feel capable of implementing and managing digital services (Zolait, 2011). In Palembang, factors like digital literacy, access to resources, and infrastructure readiness impact officials' confidence in their ability to execute e-government initiatives effectively. By exploring perceived control over the digitalization process, the TPB framework supports the development of interventions that empower officials through skills training, technology upgrades, and peer support networks (Mat Dawi et al., 2021).

Significance and Urgency of Addressing E-Government Adoption Barriers in Palembang

The need to adopt e-government initiatives in Palembang City is pressing, especially as global trends continue to push for digital governance as a means to improve public sector efficiency and citizen trust. E-government has the potential to streamline government-citizen interactions, reduce administrative burdens, and foster transparency, all of which are critical for SLGs tasked with meeting the specific needs of local communities (Joshi & Islam, 2018). However, to fully realize these benefits, Palembang's SLGs must overcome barriers like limited resources, infrastructural limitations, and resistance to change. This research seeks to provide targeted recommendations by leveraging the TPB framework to guide policymakers in promoting positive behavioral changes, building a more robust digital infrastructure, and encouraging sustainable e-government practices within Palembang's local government (Gilbert et al., 2004).

2. Literature Review

This chapter provides a thorough review of the literature related to e-government adoption in small local governments (SLGs), focusing particularly on developing country contexts. It begins with an overview of SLGs, detailing their roles, structures, and the governance challenges they encounter. Next, it introduces the concept of e-government, covering definitions, benefits, implementation stages, and a discussion of both drivers and barriers. This review also explores how the Theory of Planned Behavior (TPB) can effectively explain the behavioral intentions of government officials regarding e-government adoption.

Small Local Governments: Roles and Challenges

Small local governments play a crucial role in delivering public services and addressing local needs. However, they face unique challenges that include limited resources, administrative capacity, and technological infrastructure. Such limitations often hinder their ability to fully adopt and benefit from e-government initiatives, necessitating a deeper understanding of the specific dynamics within SLGs in developing regions.

E-Government Adoption: Definitions, Benefits, and Stages

E-government is broadly defined as the use of information and communication technologies (ICT) in public service delivery, enhancing transparency and efficiency. E-government adoption generally follows a multi-stage process: from simple information dissemination to fully integrated digital services (Cirillo et al., 2023). The benefits include improved service delivery, increased citizen engagement, and enhanced government

accountability. Despite these advantages, barriers such as low digital literacy, resource constraints, and resistance to change often impede adoption in SLGs.

Comparative Analysis of E-Government Adoption in Southeast Asia

Studies on e-government adoption in Southeast Asia reveal several shared challenges and unique contextual factors. Research from countries like Malaysia and Thailand highlights the role of centralized support and strong policy frameworks in facilitating local adoption of e-government services (Rahman & Pangendra., 2022). However, the decentralized structure of Indonesia's government adds complexity to the adoption process, as local governments must independently address capacity-building and resource allocation issues (Sukarno & Nurmandi, 2023).

Theory of Planned Behavior as a Framework for E-Government Adoption

The Theory of Planned Behavior (TPB), introduced by Ajzen (1991), provides a framework for understanding behavioral intentions based on attitudes, subjective norms, and perceived behavioral control. TPB has been widely applied to predict e-government adoption, as it accounts for both individual beliefs and social pressures influencing behavior (LaMorte, 2021). Recent studies have demonstrated TPB's utility in similar e-government contexts in Southeast Asia, where attitudes, societal expectations, and perceived support significantly shape adoption intentions (Chayomchai et al., 2023).

Components of TPB in E-Government Adoption

Attitudes: Positive attitudes towards e-government, driven by perceived benefits like efficiency and service quality, strongly influence adoption intentions.

Subjective Norms: Social and organizational expectations play a crucial role in adoption, as officials are often motivated by peer and public expectations to adopt digital services.

Perceived Behavioral Control: The perceived ease or difficulty of using e-government systems, often influenced by available resources and training, affects officials' adoption intentions.

Psychological Constructs and Models Influencing Technology Adoption

In addition to TPB, other models such as the Technology Acceptance Model (TAM) and Diffusion of Innovation (DOI) Theory also highlight psychological factors in technology adoption. The TAM, for instance, focuses on perceived ease of use and usefulness as drivers of adoption intentions, while DOI Theory emphasizes factors like organizational readiness and leadership. Studies suggest that integrating elements of these theories with TPB could provide a more comprehensive understanding of technology adoption in SLGs (Cobelli & Blasi, 2024).

Unique Characteristics of Small Local Government in Indonesia

Indonesia's decentralized system, established after Suharto's regime, grants substantial autonomy to local governments (Talitha et al., 2019). While this decentralization has enabled SLGs to tailor e-government solutions to their specific needs, it has also introduced challenges related to resource allocation and infrastructure (Brian, 2000). Indonesia's unitary state

structure means that while regions have autonomy, the central government retains significant control over critical areas, creating a unique dynamic for implementing e-government initiatives (Simandjuntak, 2015).

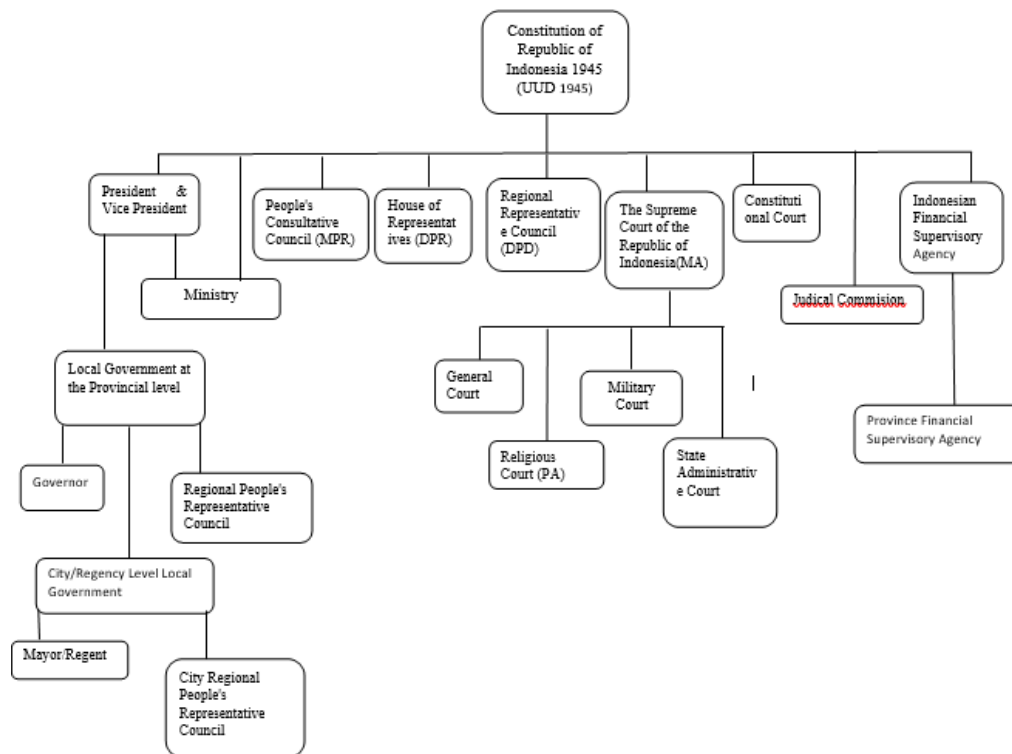

Figure 1. Indonesian government structure
Source: Kompas, 2022.

After the amendment of the 1945 Constitution, Indonesia's state administration system underwent significant changes. The People's Consultative Assembly (MPR), which was previously the highest state institution, now holds a position equal to other state institutions. This amendment also gave rise to new institutions such as the Constitutional Court (MK) and the Regional Representative Council (DPD). Currently, state institutions consist of the president and vice president, MPR, DPR (House of Representatives), DPD, MK, Supreme Court (MA), and the Audit Board of Indonesia (BPK). These institutions are divided into three main branches: executive, legislative, and judicial, along with one examinative institution. The executive branch consists of the president, vice president, and ministers, with regional governments run by governors, regents or mayors, and regional apparatuses. The legislative branch includes the MPR, DPR, and DPD, with members directly elected by the people through general elections. The judicial branch encompasses the MA and MK, supported by the Judicial Commission (KY). Meanwhile, the BPK acts as the examinative institution responsible for auditing state finances. These changes aim to create balance and effectiveness in governance and enhance the accountability of state institutions.

3. Research Methodology

Methodological Approach

This study investigates the barriers and drivers of e-government adoption among small local government officials in Palembang, Indonesia, using a qualitative methodology (Creswell, 2013). This approach is chosen for its effectiveness in exploring complex human factors, capturing detailed insights, and facilitating theory development. The study leverages the Theory of Planned Behavior (TPB) to understand behavioral intentions toward e-government adoption.

Data Collection

Primary Data: In-depth interviews will be conducted with key informants. These interviews will provide nuanced data on attitudes and behaviors toward e-government adoption. This study includes seven key informants who meet the established criteria outlined above (Creswell & Poth, 2016). The key informants include the heads of local government departments, key decision-makers, and other relevant stakeholders involved in e-government adoption implementation based on following criteria:

- Head of the local government or high-ranking officials who have the authority to make decision making
- More than 5 years of service in the position
- Experience or knowledge with e-government services.
- The ability to express complex ideas and concepts related to e-government

Secondary Data: Document analysis will include government reports, guidelines, and policies related to e-government initiatives in Palembang, identifying the current state and challenges of e-government efforts.

Data Analysis

The qualitative data will be analyzed using content analysis, categorizing it into sub-themes based on attitudes, subjective norms, and perceived behavioral control. Patterns and connections within the data will be identified, and triangulation and member checking will enhance validity and reliability.

Research Instrument

A semi-structured interview framework aligned with the TPB will be used, focusing on attitudes, subjective norms, and perceived behavioral control, and their sub-factors.

Reliability and Validity

To ensure reliability and validity:

Consistency in Data Collection: Use a structured interview guide and train interviewers thoroughly.

Detailed Documentation: Maintain field notes and record interviews.

Triangulation: Use multiple data sources and involve multiple coders.

Credibility: Conduct member checking and engage with participants to build rapport.

These strategies will ensure that the research findings are reliable, valid, and provide meaningful insights into the factors influencing e-government adoption among local government officials.

4. Result

The research findings from in-depth interviews with government officials in Palembang City, Indonesia, reveal that these officials have positive attitudes towards adopting e-government services. They recognize the potential benefits, such as increased efficiency and improved service delivery, and are motivated by societal expectations and social norms. The officials understand the importance of embracing technology for positive change and aligning with global digital governance trends. y integrating direct quotes from key informants and providing specific examples from their experiences, the section will be enhanced as follows:

Attitudes

The interviews, conducted face-to-face in government offices, allowed for in-depth discussions on the attitudes of Palembang's local government officials towards e-government adoption. The key informants emphasized a positive outlook on the potential of e-government to increase efficiency and improve service delivery. As one informant stated, *“The prevailing attitudes among government officials in Palembang City regarding e-government adoption are overwhelmingly positive and forward-looking. This optimism is rooted in a deep understanding of the potential benefits that e-government can bring, such as increased efficiency and improved service delivery. Officials also recognize the global trend toward digital governance and view technology as a driver for positive change within the government's operating framework.”*

This positive attitude is influenced by various factors. For instance, one key informant mentioned, *“The influence of e-government services on our citizens is a paramount consideration, particularly how it affects the lives of our citizens, including those residing in other countries. Trust in the government is crucial, as it plays a pivotal role in shaping our attitudes toward e-government adoption.”* This perspective underscores the vital role that citizen trust and the perceived public value of e-government services play in shaping officials' willingness to adopt digital solutions.

In practice, these attitudes are manifested through actions such as the implementation of digital record-keeping systems and online public services. One key informant shared, *“Examples of these actions include the implementation of digital record-keeping systems, the provision of online public services, and the integration of data-driven decision-making processes. These initiatives reflect the officials' proactive engagement in leveraging technology to improve governance and enhance public service delivery.”* Despite challenges such as resistance to change, the overall positive attitude toward e-government has driven success, particularly in initiatives like online tax payments and business registrations.

To foster this positive mindset, the government of Palembang has employed strategies such as comprehensive training programs and promoting a culture of open communication. *“We address resistance by providing comprehensive training, involving officials in decision-making, and offering ongoing support. To promote a supportive culture, we emphasize benefits,*

encourage collaboration, and provide resources for learning and innovation,” explained one informant.

Behavioral Belief

The belief in the positive consequences of e-government adoption is a key factor influencing officials' intentions to embrace digital governance. One key informant noted, *“The prevailing belief among government officials in Palembang regarding the potential consequences of using e-government services is overwhelmingly positive. There is a strong belief that these services can lead to increased efficiency and effectiveness in government operations, ultimately improving service delivery to citizens.”* This belief in the benefits of e-government—ranging from greater efficiency to enhanced transparency—motivates officials to adopt these solutions.

These beliefs also influence their intentions to improve governance practices. As one official explained, *“The belief that e-government can increase efficiency and transparency motivates us to adopt these services for improved operations and service delivery. Similarly, the belief that e-government enhances public trust drives our intention to improve governance practices.”*

In their efforts to ensure successful adoption, officials also actively address potential drawbacks of e-government adoption. One informant shared, *“We have a systematic approach to identifying the impacts of adopting e-government services. This includes conducting thorough research, studying experiences from other regions, consulting with experts, and gathering feedback from stakeholders. Based on this, we develop a strategy to maximize benefits and mitigate drawbacks.”*

Outcome Evaluation

When evaluating the outcomes of adopting e-government services, officials in Palembang weigh the potential benefits—such as improved efficiency and service delivery—against concerns like privacy and technological challenges. One official emphasized,

“As government officials, we constantly strive to balance the benefits of e-government services, such as increased efficiency and improved public service delivery, with the concerns surrounding privacy and technological challenges. While we acknowledge the immense potential of e-government to streamline processes and enhance citizen satisfaction, we also prioritize safeguarding sensitive information and ensuring that technology is accessible and user-friendly for all citizens.”

This balancing act involves continuous efforts to address technological challenges and improve public service delivery. As another official noted,

“The study on the use of technology and electronic performance report applications (E-Lapkin) in measuring employee performance in Palembang City sheds light on this. The research findings emphasize the benefits of technology in measuring performance, including easy accessibility, reduced operational costs, and real-time reporting, while also acknowledging obstacles such as system errors and power outages associated with its use.”

Subjective Norms

In Palembang, the subjective norms of government officials play a vital role in shaping the city's e-government initiatives (Bamidele, 2024). These norms are influenced by both external and internal factors. The research findings highlight that in a collectivist culture, where collaboration is valued, officials are more inclined to work together to develop effective e-government strategies. Local Government Officials (LGOs) in Palembang recognize the positive societal expectations and social norms around e-government, particularly as they are shaped by public awareness of the benefits that digital services can offer. As one official shared:

“We perceive the societal expectations and norms regarding the adoption of e-government as increasingly positive and supportive. There is a growing recognition among the public of the potential benefits that e-government can bring, such as improved access to government services, greater transparency, and enhanced efficiency. Societal norms are evolving to embrace digitalization and technology, leading to an increasing expectation for government services to be more accessible and convenient through online platforms. This shift presents an opportunity for us to further promote and enhance the adoption of e-government initiatives in our local context, aligning with the aspirations of the community we serve.”

In addition to societal expectations, community demands for convenience, transparency, and digital solutions push for a more digital and transparent government. One participant emphasized:

“As government officials in Palembang, we have observed specific demands from the community for greater access to government services and transparency. Citizens increasingly expect government services to be as convenient and efficient as those in the private sector. There is a growing call for digital solutions that can streamline public service delivery and improve efficiency.”

Moreover, the social norms in Palembang—emphasizing collaboration and respect for traditions greatly influence the LGOs’ attitudes and actions toward e-government adoption. When asked how local social norms impact their approach, a key informant responded:

“As a government official in Palembang, I find that the social norms prevalent in our community play a significant role in shaping my attitudes towards the implementation of e-government initiatives. Our society values community collaboration and respect for local traditions, which are important considerations when introducing new technologies. The acceptance and support of our community are crucial for the success of e-government initiatives. Therefore, I am mindful of these social norms and strive to align our efforts with the values and expectations of our community, ensuring that our e-government initiatives are culturally appropriate and beneficial for all residents.”

Furthermore, when asked about the cultural impact, the response highlighted the importance of inclusivity in digital governance:

“Local cultural values deeply influence our approach to digital governance. Community collaboration and inclusivity are key. We aim to make digital services

accessible to everyone while respecting our traditions and heritage. This reflects our commitment to serving the community's needs."

In terms of action, LGOs have developed concrete steps to integrate e-government initiatives. As one official explained:

"To ensure effective use of technology and meet community needs, I plan to assess and improve our technological infrastructure, develop training programs for employees, and collaborate with local technology experts. My goal is to make our e-government efforts strategic, sustainable, and responsive to the community's needs."

Normative Belief

The influence of normative beliefs—such as the attitudes and opinions of colleagues, the public, and leaders—on decision-making regarding e-government adoption was also examined. Officials in Palembang recognize that these beliefs significantly impact their actions. As one participant explained:

"Normative beliefs, including the attitudes and opinions of colleagues, the public, and leaders, have a substantial impact on our decision-making process. Colleagues' attitudes can foster a change-friendly environment, while public opinion ensures we remain aligned with the community's needs. Leaders' views help set the tone for e-government adoption, influencing how necessary and feasible these initiatives are perceived."

When asked about how positive and negative normative beliefs shape their intentions, the official elaborated:

"Positive normative beliefs, such as support from colleagues and leaders, create a motivating environment. When we see strong support from our peers and superiors, we are more likely to view the adoption of e-government as achievable. However, negative normative beliefs, like public resistance, can create hesitancy. If the public is concerned about privacy or the complexity of e-government, we may delay or reassess our efforts to adopt new technologies."

To balance these influences, officials acknowledge the importance of engaging with the public and addressing misconceptions about e-government. Public education campaigns are crucial in building trust and reducing resistance, ensuring that adoption efforts align with community expectations.

Motivation to Comply

The motivation to comply with the expectations of colleagues, the public, and leadership also emerged as a key factor in decision-making regarding e-government initiatives. Positive support from these groups serves as a driving force, as one official shared:

"Positive support from colleagues, the public, and leadership strongly influences our intention to adopt e-government initiatives. When colleagues support the effort, it boosts our confidence. Similarly, public preference for transparency and leadership directives drive us to prioritize e-government adoption."

On the other hand, skepticism or resistance whether from the public or leadership can have a counterproductive effect. One participant noted:

“Negative factors such as public resistance or leadership indifference can slow down our efforts. If the public is concerned about privacy or the perceived complexity of e-government services, or if our leadership is indifferent, it can be challenging to move forward. In these cases, we must focus on educating the public and fostering leadership support to overcome these barriers.”

Perceived Behavioral Control

The research findings indicate that the attitudes of Local Government Officials (LGOs) in Palembang towards adopting e-government, specifically focusing on perceived behavioral control (PBC), are influenced by several factors. LGOs in Palembang exhibit a high level of confidence in their ability to successfully implement and utilize e-government solutions. This confidence stems largely from the availability of resources, organizational support, and training programs that enable them to overcome technological challenges. According to one participant, when asked about their perception of control over the adoption process, they stated:

“As a government official of Palembang city, I perceive the level of control in the adoption process of e-government initiatives to be steadily improving. The government has been proactive in establishing and enforcing regulations that govern the implementation of e-government initiatives. This has provided a structured framework for the adoption process, thereby enhancing control. Efforts have been made to enhance the digital capabilities of government officials through training programs and workshops. This has empowered officials to actively participate in and influence the adoption process, thereby increasing their sense of control.”

This reflects the general sentiment among LGOs that a supportive policy environment, training programs, and regulations play crucial roles in enhancing their perceived control over e-government adoption. Furthermore, organizational support and collaboration with stakeholders are considered vital in shaping the confidence of government officials in the adoption process.

One key informant shared their thoughts on the role of organizational support in influencing perceived behavioral control, saying:

“I’d like to simplify the importance of organizational support in e-government adoption. E-government uses technology to make government services more accessible and efficient. For this to work well, employees need to understand and use these new systems. Organizational support plays a big role in this. It involves clear communication and training to ensure employees understand what e-government is and how it benefits everyone. Leaders must show that they believe in e-government and are committed to making it work, which can help employees feel more comfortable with the changes.”

This response emphasizes that organizational commitment to training, clear communication, and leadership buy-in are integral to boosting employees’ confidence and control over adopting e-government technologies.

Despite these positive aspects, challenges remain. Several barriers to e-government adoption were highlighted by the participants, including technological barriers, limited resources, and resistance to change. One government official elaborated on these challenges:

“In the context of e-government initiatives in Palembang, several barriers hinder their smooth adoption. These barriers encompass technological, socio-cultural, and infrastructural challenges. Technological barriers include the lack of reliable internet connectivity and digital literacy among citizens, which can limit access to e-government services. Socio-cultural factors, such as skepticism towards online platforms and a preference for traditional, face-to-face interactions, also pose significant challenges.”

To overcome these challenges and further improve the perceived behavioral control of officials, the local government is implementing a variety of initiatives. One participant explained:

“As a government official, addressing the challenges identified in the adoption of e-government requires a multifaceted approach that combines strategic planning, technological innovation, and a strong commitment to public engagement and education. The local government is implementing comprehensive digital literacy training programs for government officials to equip them with the necessary skills to effectively use e-government tools and platforms, thereby reducing resistance to change and increasing their willingness to adopt digital solutions.”

In addition to training, the local government is emphasizing user-centered design for e-government platforms and is investing in cybersecurity to build public trust, which also contributes to the enhanced perceived behavioral control of both citizens and officials.

Another strategy to enhance perceived behavioral control includes performance-based incentives for officials who effectively implement e-government initiatives. According to one key informant:

“To enhance the perceived behavioral control of government officials and ensure the effective implementation and sustainability of e-government, the government is introducing performance-based incentives for officials who successfully implement and promote e-government initiatives, including bonuses, promotions, and recognition programs. Regular training and development sessions are being organized to keep officials up-to-date with the latest technologies and best practices in e-government.”

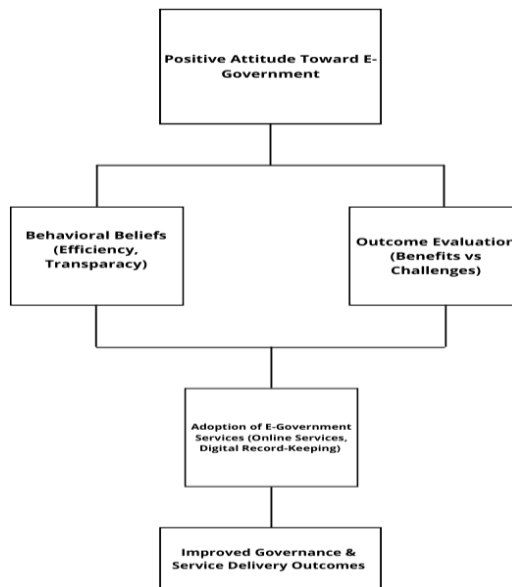

Figure 2. Flowchart: Factors Influencing E-Government Adoption

This flowchart shows the relationship between positive attitude, behavioral beliefs, and outcome evaluation (weighing benefits and challenges), leading to e-government adoption and ultimately resulting in improved governance and service delivery. It emphasizes how each factor flows into the next.

5. Discussion

The research findings highlight the positive attitudes of government officials in Palembang toward e-government adoption, driven by their awareness of its potential benefits such as increased efficiency and improved service delivery. To enhance e-government implementation in Palembang, specific, practical recommendations for policymakers and practitioners are essential to address the unique challenges identified in the research (Nguyen et al., 2023). While government officials in Palembang hold positive attitudes toward e-government due to its recognized benefits, significant barriers such as technological limitations, socio-cultural factors, infrastructural constraints, and resource challenges hinder full adoption.

First, expanding digital infrastructure is crucial for reliable internet connectivity, especially in underserved areas. Investment in high-speed internet and digital upgrades will support seamless online services for both officials and citizens. Collaborating with private sector technology providers to expand broadband access can reduce connectivity issues that inhibit e-government interactions.

Second, improving digital skills among government officials and citizens is fundamental for effective adoption. Mandatory digital literacy training programs for government employees should cover e-government tools, cybersecurity, and online service delivery. Community-based digital literacy workshops can help citizens navigate e-government services, with targeted support for seniors and those less familiar with technology.

Building public trust in online services is essential to overcome skepticism. Public awareness campaigns that emphasize the benefits, security, and privacy of e-government platforms can address concerns and encourage usage. Establishing customer service centers or helplines to assist citizens with navigating digital services ensures they feel supported during the transition. Addressing resistance to change within government departments requires strategic leadership and a supportive culture for digital transformation. Leaders should model the adoption of digital tools and regularly communicate the vision for e-government, fostering a culture of innovation. Change management strategies, including feedback sessions and workshops, can help officials adapt to new systems, easing the transition.

Encouraging active participation from key stakeholders ensures that e-government development aligns with the community's needs. Engaging citizens and local businesses in consultations fosters a sense of ownership and responsiveness in digital services. Offering incentives to government officials who demonstrate proactive engagement with e-government, such as awards or performance-based recognition, can further motivate adoption.

Finally, sustainable e-government implementation requires sufficient funding. Allocating specific budgetary provisions to cover infrastructure upgrades, training programs, and public awareness initiatives is critical. International funding sources or grants focused on digital governance and capacity building may also be explored to complement local efforts.

In conclusion, implementing these targeted recommendations will help Palembang overcome barriers to e-government adoption. A coordinated approach—combining technological investment, capacity-building efforts, and cultural change—positions Palembang as a potential leader in digital governance in Indonesia, fostering improved service delivery and setting an example for similar municipalities nationwide.

6. Conclusion

The research highlights positive attitudes among government officials in Palembang City, Indonesia, towards adopting e-government services, driven by a clear understanding of the benefits, societal expectations, and trust in the government. The city's cultural and contextual elements play a crucial role in shaping this optimistic attitude, influencing the planning and execution of e-government projects. The government has implemented strategies such as extensive training programs and promoting open communication to cultivate this positive outlook. However, challenges such as resistance to change and concerns about data security remain, requiring ongoing efforts to address. Overall, the study underscores the importance of aligning e-government initiatives with local culture and values to ensure successful adoption and implementation.

7. Recommendations

Based on the research findings, several recommendations can be made for academic researchers, practitioners, and future researchers to enhance the adoption and effectiveness of e-government initiatives in Palembang City, Indonesia. These recommendations aim to address the challenges identified in the research and capitalize on the positive attitudes and commitment of government officials towards e-government adoption.

Recommendations for Academic Researchers:

Conduct further research to explore the specific factors that influence resistance to e-government adoption in different contexts. This will contribute to a deeper understanding of the barriers and challenges faced by government officials and help identify effective strategies to address them.

Investigate the long-term impact of e-government adoption on governance outcomes, such as transparency, accountability, and citizen satisfaction. This will provide valuable insights into the effectiveness and sustainability of e-government initiatives.

Recommendations for Practitioners:

Develop and implement comprehensive change management strategies to address resistance to e-government adoption. This includes conducting stakeholder analysis, involving key stakeholders in decision-making processes, and providing training and support to facilitate behavioral and attitudinal changes.

Foster a culture of innovation and continuous improvement within government organizations. Encourage experimentation, learning, and sharing of best practices to drive successful e-government implementation.

Invest in technological infrastructure and digital literacy programs to ensure equitable access to e-government services. Addressing the digital divide is crucial to ensure that all citizens can benefit from e-government initiatives.

Recommendations for Future Researchers:

Explore the role of leadership in driving e-government adoption and implementation. Investigate the impact of leadership styles, change management strategies, and communication practices on the success of e-government initiatives.

Investigate the role of citizen engagement and participation in e-government adoption. Examine the impact of involving citizens in the design, implementation, and evaluation of e-government services on their adoption and utilization.

Limitations of this Research:

The research focused on government officials in Palembang City, Indonesia, and may not be fully generalizable to other regions or countries. Future research should include a more diverse sample to enhance the generalizability of the findings.

The sample size of the research may be limited, which could impact the representativeness of the findings. Future research should aim for larger sample sizes to ensure robustness and reliability.

8. References

- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179–211. Sciencedirect. [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020-T](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T)
- Ajzen, I. (2002). Perceived behavioral control, self-efficacy, locus of control, and the theory of planned behavior. *Journal of Applied Social Psychology*, 32(4), 665–683. <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.2002.tb00236.x>
- Ajzen, I. (2020). The Theory of Planned Behavior: Frequently Asked Questions. *Human Behavior and Emerging Technologies*, 2(4), 314–324. <https://doi.org/10.1002/hbe2.195>

- Astri Wulandari, Bethani Suryawardani, & Marcelino, D. (2020). Social Media Technology Adoption for Improving MSMEs Performance in Bandung: A Technology-Organization-Environment (TOE) Framework. 2020 8th International Conference on Cyber and IT Service Management (CITSM).
<https://doi.org/10.1109/citsm50537.2020.9268803>
- Azadi, H. (2020). Monitoring land governance: Understanding roots and shoots. *Land Use Policy*, 94, 104530. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2020.104530>
- Bamidele Olawale. (2024). Influence of Subjective Norm on Behavioural Intention to Use Electronic Information Resources by Master of Business Administration Students in Federal Universities in Nigeria. *International Journal of Research in Library Science*, 10(2), 53–69. <https://doi.org/10.26761/ijrls.10.2.2024.1747>
- Bongani Ngwenya. (2015). Realigning Governance: From E-Government to E-Democracy for Social and Economic Development. *Advances in Electronic Government, Digital Divide, and Regional Development Book Series*, 21–47. <https://doi.org/10.4018/978-1-4666-8430-0.ch002>
- Brian Clive Smith. (2000). *Decentralization: The territorial dimension of the state*. Tpb.
- Chayomchai, A., Phonsiri, W., Junjit, A., Boongapim, R., & Suwannaputit, U. (2020). Factors affecting acceptance and use of online technology in Thai people during COVID-19 quarantine time. *Management Science Letters*, 3009–3016.
<https://doi.org/10.5267/j.msl.2020.5.024>
- Chen, T., Gascó-Hernandez, M., & Esteve, M. (2023). The Adoption and Implementation of Artificial Intelligence Chatbots in Public Organizations: Evidence from U.S. State Governments. *The American Review of Public Administration*.
<https://doi.org/10.1177/02750740231200522>
- Cirillo, V., Fanti, L., Mina, A., & Ricci, A. (2023). The adoption of digital technologies: Investment, skills, work organisation. *Structural Change and Economic Dynamics*, 66, 89–105. <https://doi.org/10.1016/j.strueco.2023.04.011>
- Cobelli, N., & Blasi, S. (2024). Combining topic modeling and bibliometric analysis to understand the evolution of technological innovation adoption in the healthcare industry. *European Journal of Innovation Management*, 27(9), 127–149.
<https://doi.org/10.1108/ejim-06-2023-0497>
- Creswell, J. W. (2013). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (3rd ed.). SAGE Publications.
https://www.ucg.ac.me/skladiste/blog_609332/objava_105202/fajlovi/Creswell.pdf
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2016). *Qualitative Inquiry and Research Design*. SAGE Publications.
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). A Bayesian analysis of attribution processes. *Psychological Bulletin*, 82(2), 261–277. <https://doi.org/10.1037/h0076477>

- Gilbert, D., Balestrini, P., & Littleboy, D. (2004). Barriers and benefits in the adoption of e-government. *International Journal of Public Sector Management*, 17(4), 286–301. <https://doi.org/10.1108/09513550410539794>
- Heeks, R. (2006). Benchmarking eGovernment: Improving the National and International Measurement, Evaluation and Comparison of eGovernment. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3540043>
- Joshi, P., & Islam, S. (2018). E-Government Maturity Model for Sustainable E-Government Services from the Perspective of Developing Countries. *Sustainability*, 10(6), 1882. <https://doi.org/10.3390/su10061882>
- LaMorte, W. (2022). The Theory of Planned Behavior. Behavioral Change Models. Boston University School of Public Health. <https://sphweb.bumc.bu.edu/otlt/MPH-Modules/SB/BehavioralChangeTheories/BehavioralChangeTheories3.html>
- Malodia, S., Dhir, A., Mishra, M., & Bhatti, Z. A. (2021). Future of e-Government: An integrated conceptual framework. *Technological Forecasting and Social Change*, 173, 121102. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2021.121102>
- Mat Dawi, N., Namazi, H., Hwang, H. J., Ismail, S., Maresova, P., & Krejcar, O. (2021). Attitude Toward Protective Behavior Engagement During COVID-19 Pandemic in Malaysia: The Role of E-government and Social Media. *Frontiers in Public Health*, 9. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2021.609716>
- Nguyen, M., Rundle-Thiele, S., Malik, A., & Budhwar, P. (2023). Impact of technology-based knowledge sharing on employee outcomes: Moderation effects of training, support and leadership. *Journal of Knowledge Management*, 27(8). <https://doi.org/10.1108/jkm-07-2022-0552>
- Rahman, A., & Pangendra, P. R. A. (2022). Assessing factors influencing people's intention to continuously use e-government systems. *Jurnal Akuntansi dan Auditing Indonesia*, 169–177.
- Rijal, S., Ahmad, M. I. S., & Idrus, M. I. (2023). E-Government Applications In Public Service Innovation: Study Case In Gorontalo. *Journal of Research and Development on Public Policy*, 2(2), 1–15. <https://doi.org/10.58684/jarvic.v2i2.54>
- Shah, S. (2020). The Local Government System in Bangladesh: An Anatomy of Perspectives & Practices. *Zenodo (CERN European Organization for Nuclear Research)*, 44(2). <https://doi.org/10.5281/zenodo.7537454>
- Shareef, M. A., Kumar, V., Kumar, U., & Dwivedi, Y. K. (2011). e-Government Adoption Model (GAM): Differing service maturity levels. *Government Information Quarterly*, 28(1), 17–35. <https://doi.org/10.1016/j.giq.2010.05.006>
- Simandjuntak, M. E. (2015, August 29). Intercultural Dialog and Education: Promoting Social Conflict Reconciliation and Peace Building Initiative Methods into Law School Curricula. *Repository.unika.ac.id*. <http://repository.unika.ac.id/id/eprint/34696>

- Sukarno, M., & Nurmandi, A. (2023). E-Government Development Index Impact on World Governance Indicator Index in Southeast Asian Countries. *Journal of Contemporary Governance and Public Policy*, 4(1), 97–114.
- Talitha, T., Firman, T., & Hudalah, D. (2019). Welcoming two decades of decentralization in Indonesia: A regional development perspective. *Territory, Politics, Governance*, 8(5), 1–19. <https://doi.org/10.1080/21622671.2019.1601595>
- Titah, R., & Barki, H. (2006). E-Government Adoption and Acceptance. *International Journal of Electronic Government Research*, 2(3), 23–57. <https://doi.org/10.4018/jegr.2006070102>
- Wahyu Saputra, S. R., Giyarsih, S. R., & Muhidin, S. (2023). Spatial analysis of slum areas on the riverbanks of Palembang City using the Anselin Local Moran's I analysis. *GeoJournal*, 88(6), 6523–6538. <https://doi.org/10.1007/s10708-023-10983-7>
- Zahid, H., Ali, S., Abu-Shanab, E., & Muhammad Usama Javed, H. (2022). Determinants of intention to use e-government services: An integrated marketing relation view. *Telematics and Informatics*, 68, 101778. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2022.101778>
- Zolait, A. H. S. (2011). The nature and components of perceived behavioural control as an element of theory of planned behaviour. *Behaviour & Information Technology*, 33(1), 65–85. <https://doi.org/10.1080/0144929x.2011.630419>

การเปรียบเทียบหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2559 กับหลักสูตร
นักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2560 ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 4

A COMPARISON OF THE POLICE CADET COURSE 2016 WITH THE POLICE
CADET COURSE 2017, PROVINCIAL POLICE TRAINING CENTER REGION 4

เยาวเรศ จินดา^{1,*}

YAOWARAD JINDA^{1,*}

¹ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 4

¹Provincial Police Training Center Region 4

*Corresponding Author E-mail: nunimaru44@gmail.com

บทความวิจัย (Research Article)

Received 24 June 2024, Revised 8 November 2024, Accepted 10 December 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยป้อน กระบวนการผลิตนักเรียนนายสิบตำรวจ และผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนนายสิบตำรวจ ระหว่างหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2559 และ พ.ศ.2560 ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 4 ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยป้อน นโยบายหลักสูตรความคิดเห็นของอาจารย์ และครูฝึกต่อนโยบายหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ความคิดเห็นของนักเรียนนายสิบตำรวจต่อนโยบายหลักสูตร ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 วิชาเรียน คุณลักษณะของอาจารย์ และครูฝึก คุณลักษณะของนักเรียนนายสิบตำรวจ และปัจจัยด้านทรัพยากร ความคิดเห็นของอาจารย์ และครูฝึกและนักเรียนนายสิบตำรวจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน กระบวนการผลิตนักเรียนนายสิบตำรวจ ประกอบด้วย การจัดการหลักสูตรการสอนของอาจารย์และครูฝึก ลักษณะการเรียนของนักเรียนนายสิบตำรวจ และการเตรียมสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน ความคิดเห็นของอาจารย์ ครูฝึก และนักเรียนนายสิบตำรวจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนนายสิบตำรวจ ประกอบด้วยคุณภาพของนักเรียนนายสิบตำรวจ ความพึงพอใจของนักเรียนนายสิบตำรวจ ความคิดเห็นของอาจารย์ ครูฝึก และนักเรียนนายสิบตำรวจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยด้านคุณภาพของนักเรียนนายสิบตำรวจอยู่ในระดับมากทุกด้าน แต่ค่าเฉลี่ยด้านความพึงพอใจของนักเรียนนายสิบตำรวจ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ปัจจัยป้อน; กระบวนการผลิตนักเรียนนายสิบตำรวจ; ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน, นายสิบตำรวจ

Abstract

The purpose of this research was to study and compare the input factors. The production process of police cadets and the consequences for police cadets. During the Police Cadet Course 2016 and 2017, Provincial Police Training Center Region 4. The results of the research showed that: Input Factor The opinion of the instructors and trainers on the curriculum policy differed statistically significantly at the level of .01. There was no statistically significant difference at the .05 level of subjects. The characteristics of teachers and trainers, the characteristics of police cadets, and resource factors, the opinions of teachers and trainers and police cadets did not differ statistically significantly at the level of .05. The production process of police cadets consists of: Management of the teaching curriculum of teachers and trainers, the learning characteristics of police cadets, and the preparation of teaching materials and learning materials. The opinions of teachers, trainers, and police cadets did not differ statistically significantly at the level of .05. The results of the police cadets include the quality of the police cadets. Satisfaction of Police Cadets The opinions of teachers, trainers, and police cadets did not differ statistically significantly at the .05 level. However, the average satisfaction of police cadets The average is at the highest level.

Keyword : The Inputs; The process; The outcomes

1. บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) เป็นแผนแม่บทฉบับแรกของประเทศไทยที่กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และเป็นประเทศพัฒนาแล้ว โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง 2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 4) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม 5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม 6) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยกำหนดการขับเคลื่อนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติเป็นระยะ ๆ ละ 5 ปี (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

กองบัญชาการการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การปฏิรูปสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้จัดทำยุทธศาสตร์การศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (พ.ศ.2560 – 2579) ขึ้น เพื่อเป็นกรอบทิศทางการพัฒนาบุคลากรและนโยบายด้านการศึกษาและฝึกอบรมที่เป็นรูปธรรมชัดเจนสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ในระดับต่าง ๆ ให้ข้าราชการตำรวจได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา รับราชการและเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการปฏิรูปด้านการสรรหาและระบบการฝึกอบรม ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างและพัฒนาหน่วยฝึกอบรมให้มีมาตรฐาน และมีความพร้อมในทุกด้าน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม และเพิ่มขีดความสามารถ ของบุคลากรด้านการศึกษาและฝึกอบรม ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรทุกระดับชั้น เพื่อให้เกิดทักษะ ความชำนาญ เชี่ยวชาญ ในการปฏิบัติหน้าที่ (Training Road Map) และยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (กองบัญชาการการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2561)

การประเมินหลักสูตรเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการพัฒนาหลักสูตร เป็นเครื่องมือที่นำไปสู่การเรียนรู้และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้มีคุณภาพมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต มีแนวคิดสำคัญคือใช้เป็นเครื่องมือที่นำไปสู่การเรียนรู้ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรทุกฝ่ายว่าหลักสูตรที่ใช้อยู่มีจุดแข็งและจุดที่ต้องปรับปรุง เพื่อให้หลักสูตรมีคุณภาพสอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน และการเปลี่ยนแปลงในอนาคต (มารุต พัฒนา, 2558)

ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 4 มีหน้าที่หลักในการฝึกอบรมนักเรียนนายสิบตำรวจ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถพร้อมปฏิบัติหน้าที่เป็นตำรวจชั้นประทวน โดยการฝึกอบรมนี้จะต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ดังนั้น กระบวนการพัฒนาหลักสูตร จึงเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องที่มีการเปลี่ยนแปลงรวมอยู่ด้วยหลักสูตรจึงเป็นสิ่งที่ควรได้รับการแก้ไข ปรับปรุงอยู่เสมอ เพราะหลักสูตรที่ดีควรตอบสนองต่อสังคม และเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา หลักสูตรจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย(มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2555)

ซึ่งศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 4 ได้ใช้หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจที่มีการปรับเปลี่ยนตามงบประมาณและสถานการณ์ที่ปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วเรื่อยมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid 2019) โดยหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2559 มีระยะเวลาฝึกอบรม 12 เดือน ได้ใช้กับนักเรียนนายสิบตำรวจปีงบประมาณ 2560 หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2560 มีระยะเวลาฝึกอบรม 18 เดือน ได้ใช้กับนักเรียนนายสิบตำรวจปีงบประมาณ 2561 – 2564 (รุ่นที่ 1) และปีงบประมาณ 2565 (รุ่นที่ 2) ได้มีการนำหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2559 มีระยะเวลาฝึกอบรม 12 เดือน กลับมาใช้อีกครั้ง

การเปลี่ยนแปลงการใช้หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจข้างต้นภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นักเรียนนายสิบตำรวจประจำปีงบประมาณ 2564 (รุ่นที่ 2) ได้กลับมาใช้หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2559 มีระยะเวลาฝึกอบรม 12 เดือน จะสำเร็จการศึกษาเป็นรุ่นแรกหลังจากใช้หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2560 มีระยะเวลาฝึกอบรม 18 เดือน 3 รุ่น คือ ปีงบประมาณ 2561 – 2563 ผู้วิจัยจึงเห็นว่าเป็นเรื่องจำเป็นที่ควรศึกษากระบวนการผลิตนักเรียนนายสิบตำรวจ ตั้งแต่ปัจจัยป้อน กระบวนการผลิตนักเรียนนายสิบตำรวจ เป็นไปตามนโยบายหรือไม่ มีลักษณะอย่างไร มีความเหมือน ความแตกต่างอย่างไร และผลที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจระหว่างหลักสูตร 12 เดือน กับหลักสูตร 18 เดือน เพื่อศึกษาผลการปรับปรุงหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจว่าเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด ตลอดจนนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงหลักสูตรการผลิตนักเรียนนายสิบตำรวจให้มีประสิทธิภาพและผลิตนักเรียนนายสิบตำรวจตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีคุณลักษณะตามความต้องการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสังคมได้มากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยป้อน กระบวนการผลิตนักเรียนนายสิบตำรวจ และผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนนายสิบตำรวจ ระหว่างหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2559 และ พ.ศ.2560 ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 4

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนนายสิบตำรวจประจำปีงบประมาณ 2564 ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 4 รุ่นที่ 1 จำนวน 720 คน และนักเรียนนายสิบตำรวจประจำปีงบประมาณ 2564 รุ่นที่ 2 ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 4 จำนวน 560 คน อาจารย์ และครูฝึก จำนวน 46 คน

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้คำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของ Yamane (1967) ได้จำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย นักเรียนนายสิบตำรวจประจำปีงบประมาณ 2564 รุ่นที่ 1 ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 4 จำนวน 257 คน และนักเรียนนายสิบตำรวจประจำปีงบประมาณ 2564 รุ่นที่ 2 ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 4 จำนวน 233 คน รวม 490 คน และทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ในส่วนของอาจารย์และครูฝึกจากการคำนวณใกล้เคียงจำนวนประชากรมากผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากร คือ อาจารย์ และครูฝึก จำนวน 46 คน

วิธีดำเนินการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงนโยบาย ใช้การศึกษาแบบพหุวิธี ได้แก่ การวิจัยเอกสาร (Documentary research) และการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) มีตัวแปรที่ศึกษาดังนี้

ปัจจัยป้อน แบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่

(1) นโยบายหลักสูตร ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง และเนื้อหาของหลักสูตร สอดคล้องกับความต้องการของสังคมตรงตามความของแผนปฏิรูปสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(2) วิชาเรียน ประกอบด้วย ภาควิชาการและการฝึก ภาควิชาการและกิจการเสริมหลักสูตร ภาควิชาการฝึกหัดปฏิบัติราชการ และภาควิชาการฝึกหัดปฏิบัติราชการพิเศษสันติมีเนื้อหาเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์ และมีความเหมาะสม

(3) คุณลักษณะของอาจารย์ และครูฝึก ประกอบด้วย ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ ประสบการณ์ในการสอน และความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง

(4) คุณลักษณะของนักเรียนนายสิบตำรวจ ประกอบด้วย คะแนนเฉลี่ยสะสม (GPA) ความศรัทธาต่อวิชาชีพและความมุ่งมั่นที่จะประกอบวิชาชีพตำรวจ

(5) ปัจจัยด้านทรัพยากร ประกอบด้วย ความเหมาะสมของอาคารสถานที่ และแหล่งเรียนรู้ ความพร้อมในการเตรียมการฝึกประสบการณ์ภาคการฝึกหัดและปฏิบัติราชการ และงบประมาณ

กระบวนการผลิตนักเรียนนายสิบตำรวจ แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่

(1) การจัดการหลักสูตร ประกอบด้วย การวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดตารางเรียน ตารางสอน และการวางแผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

(2) การสอนของอาจารย์และครูฝึก ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนการสอน และการปรับปรุงหรือพัฒนาการเรียนการสอน

(3) ลักษณะการเรียนของนักเรียนนายสิบตำรวจ ประกอบด้วย ความสามารถในการเรียนรู้ และความมุ่งมั่นในการแสวงหาความรู้

(4) การเตรียมสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน ประกอบด้วย ความพร้อมของสื่อ ความทันสมัยของสื่อ และความพร้อมของเอกสารประกอบการเรียนการสอน

ผลที่เกิดกับนักเรียนนายสิบตำรวจ แบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่

(1) คุณภาพของนักเรียนนายสิบตำรวจ

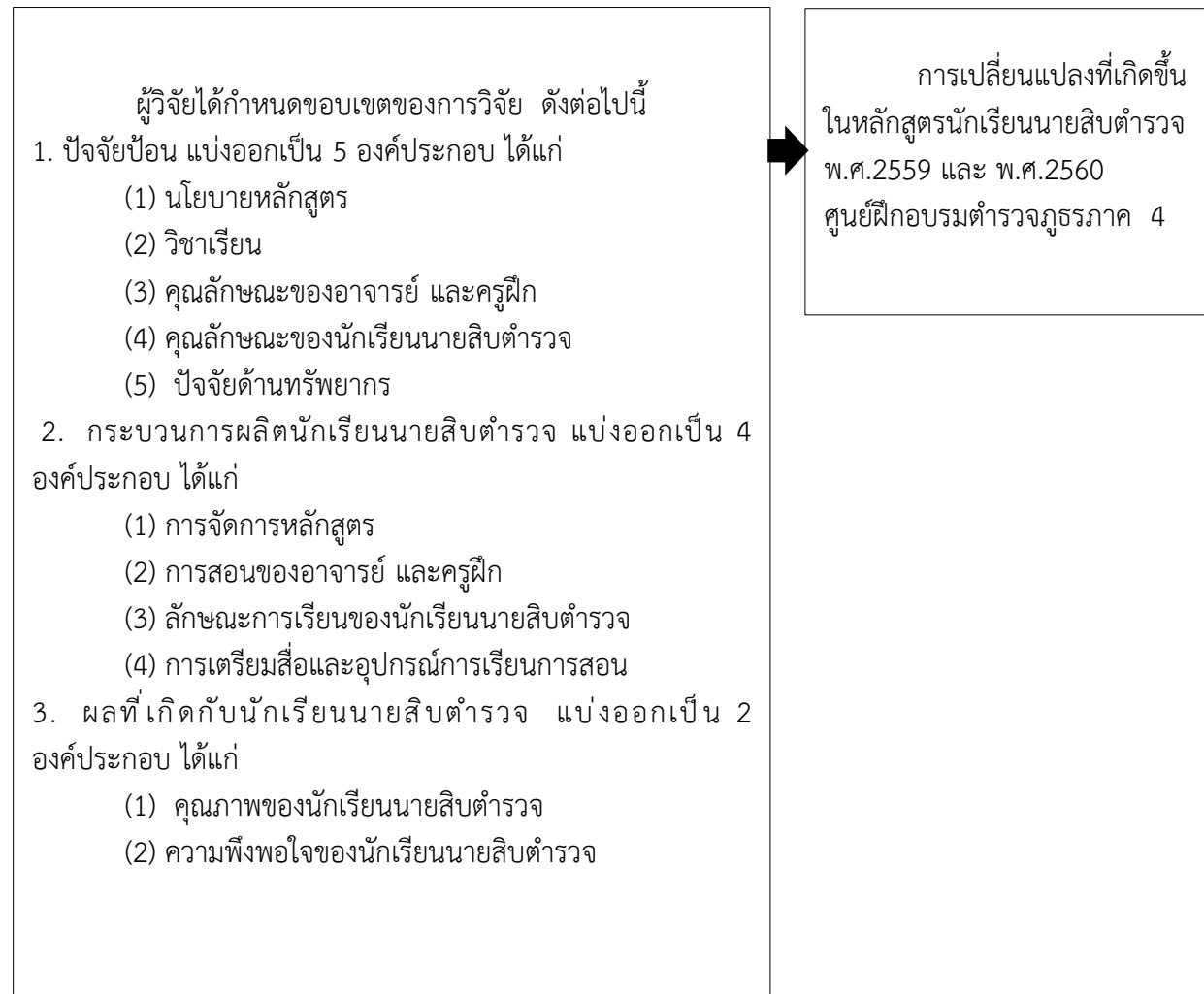
(2) ความพึงพอใจของนักเรียนนายสิบตำรวจ ประกอบด้วย ระดับผลการเรียนของนักเรียนนายสิบตำรวจ ความสามารถในการปฏิบัติงาน และบุคลิกภาพความเป็นตำรวจ

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดการเปรียบเทียบหลักสูตร โดยใช้การศึกษาวิจัยแบบพหุวิธี ระหว่างหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2559 และ พ.ศ.2560 ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 4

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสำหรับเปรียบเทียบหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2559 กับหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2560 ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 4 ใช้การศึกษาแบบพหุวิธี ได้แก่ การวิจัยเอกสาร (Documentary research) และการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) มีการใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. เมื่อผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถาม แล้วนำไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยมีเกณฑ์ใน การคัดเลือก

ผู้ทรงคุณวุฒิ คือ (1) เป็นผู้มีวุฒิระดับปริญญาโทขึ้นไป และ (2) มีประสบการณ์ในการบริหารหลักสูตร นักเรียนนายสิบตำรวจ (3) มีความเชี่ยวชาญในการวิจัย สถิติ หรือการบริหารจัดการด้านหลักสูตร จำนวน 5 คน เพื่อทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ซึ่งผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบ ความสอดคล้องข้อความกับจุดมุ่งหมาย โดยกำหนดค่าการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (IOC) มากกว่า .50 (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2553) ถือว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย จากผลการ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถาม แล้วผู้วิจัยจึงเลือกข้อความที่มีค่า IOC สูงกว่า .50 ทั้งหมด 72 ข้อจาก 75 ข้อ และปรับปรุงภาษาข้อความให้เหมาะสม ตามความคิดเห็นที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิ

2. นำแบบสอบถามสำหรับนักเรียนนายสิบตำรวจไปทดลองใช้ (try out) กับ นักเรียนนายสิบตำรวจหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2559 รุ่นที่ 1 ปีงบประมาณ 2564 และนักเรียนนายสิบตำรวจหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2560 รุ่นที่ 2 ปีงบประมาณ 2564 จำนวน 30 คน แบ่งเป็น รุ่นละ 15 คน ซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือด้าน ความเที่ยง (reliability) โดยใช้ Cronbach's Alpha coefficient ของแบบสอบถาม มีค่าความเที่ยง ของแบบสอบถามทั้งฉบับ .922 และแบบสอบถามอาจารย์และครูฝึก จำนวน 9 คน ซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้ Cronbach's Alpha coefficient ของแบบสอบถาม มีค่า ความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับ .933

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มตามผู้ให้ข้อมูล

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับอาจารย์ และครูฝึกผู้วิจัยติดต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถามสำหรับอาจารย์ และครูฝึกโดยแนบหนังสือขอความร่วมมือจากศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 4 กับแบบสอบถามไปด้วย กำหนดระยะเวลาในการเก็บข้อมูล 2 สัปดาห์ แจกแบบสอบถามได้ จำนวน 46 ชุดจาก 46 ชุด เนื่องจากอาจารย์บางท่านไปราชการ อยู่ระหว่างการลา หรือเกษียณอายุราชการ เป็นต้น และเมื่อครบตาม กำหนดเวลา ผู้วิจัยจึงไปติดต่อรับแบบสอบถามคืนได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 46 ชุด อัตราตอบกลับคิดเป็นร้อยละ 100

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับนักเรียนนายสิบตำรวจ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

(1) นักเรียนนายสิบตำรวจประจำปีงบประมาณ 2564 รุ่นที่ 1 ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 4 จำนวน 257 คน ผู้วิจัยจึงส่งแบบสอบถามออนไลน์โดยสแกน Qr Code ในกลุ่มไลน์

(2) นักเรียนนายสิบตำรวจประจำปีงบประมาณ 2564 รุ่นที่ 2 ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 4 จำนวน 233 คน ผู้วิจัยจึงส่งแบบสอบถามออนไลน์โดยสแกน Qr Code ในกลุ่มไลน์ แจกแบบสอบถามนักเรียนนายสิบตำรวจประจำปีงบประมาณ 2564 รุ่นที่ 1 ได้ ชุดจาก 720 ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 619 ชุด อัตราตอบกลับคิดเป็นร้อยละ 85.97 และแจกแบบสอบถามนักเรียนนายสิบตำรวจประจำปีงบประมาณ 2564 รุ่นที่ 2 ได้ ชุดจาก 560 ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 496 ชุด อัตราตอบกลับคิดเป็นร้อยละ 88.57

4. ผลการวิจัย

(1) ปัจจัยป้อน

1) นโยบายหลักสูตร

ความคิดเห็นของอาจารย์ และครูฝึกต่อนโยบายหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t=-2.80^{**}$ $n=46$ $df=45$ $Sig=0.00$) แต่ความคิดเห็นของนักเรียนนายสิบตำรวจ ไม่

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t=-1.12$ $n=490$ $df=488$ $Sig=0.25$) ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน นโยบายหลักสูตร หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2559 (12 เดือน) ($\bar{X} = 3.66$, $S.D.=0.52$) หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2560 (18 เดือน) ($\bar{X} = 3.68$, $S.D.=0.54$)

2) วิชาเรียน

ความคิดเห็นของอาจารย์ และครูและนักเรียนนายสิบตำรวจต่อวิชาเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t=1.20$ $n=46$ $df=45$ $Sig=0.24$) ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2559 (12 เดือน) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, $S.D.=0.59$) หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2560 (18 เดือน) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, $S.D.=0.62$)

3) คุณลักษณะของอาจารย์ และครูฝึก

ความคิดเห็นของอาจารย์ และครูและนักเรียนนายสิบตำรวจต่อคุณลักษณะของอาจารย์และครูฝึกไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t=1.12$ $n=46$ $df=45$ $Sig=0.27$) ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2559 (12 เดือน) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, $S.D.=0.87$) หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2560 (18 เดือน) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, $S.D.=0.88$)

4) คุณลักษณะของนักเรียนนายสิบตำรวจ

ความคิดเห็นของอาจารย์ และครูและนักเรียนนายสิบตำรวจต่อคุณลักษณะของนักเรียนนายสิบตำรวจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t=1.12$ $n=46$ $df=45$ $Sig=0.27$) ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2559 (12 เดือน) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, $S.D.=0.51$) หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2560 (18 เดือน) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, $S.D.=0.11$)

5) ปัจจัยด้านทรัพยากร

ความคิดเห็นของอาจารย์ และครูและนักเรียนนายสิบตำรวจต่อปัจจัยด้านทรัพยากรไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t=1.20$ $n=46$ $df=45$ $Sig=0.24$) ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2559 (12 เดือน) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, $S.D.=0.71$) หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2560 (18 เดือน) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, $S.D.=0.73$)

(2) กระบวนการผลิตนักเรียนนายสิบตำรวจ

1) การจัดการหลักสูตร

ความคิดเห็นของอาจารย์ และครูและนักเรียนนายสิบตำรวจต่อการจัดการหลักสูตรไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t=1.12$ $n=46$ $df=45$ $Sig=0.27$) ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2559 (12 เดือน) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, $S.D.=0.78$) หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2560 (18 เดือน) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, $S.D.=0.80$)

2) การสอนของอาจารย์และครูฝึก

ความคิดเห็นของอาจารย์ และครูและนักเรียนนายสิบตำรวจต่อการสอนของอาจารย์และครูฝึกไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t=-1.34$ $n=46$ $df=45$ $Sig=0.18$) ค่าเฉลี่ยอยู่ใน

ระดับมากทุกด้าน หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2559 (12 เดือน) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D.=0.79) หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2560 (18 เดือน) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D.=0.81)

3) ลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียนนายสิบตำรวจ

ความคิดเห็นของอาจารย์ และครูและนักเรียนนายสิบตำรวจต่อลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียนนายสิบตำรวจไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t=1.33$ $n=46$ $df=45$ $Sig=0.19$) ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2559 (12 เดือน) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D.=0.67) หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2560 (18 เดือน) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D.=0.68)

4) การเตรียมสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

ความคิดเห็นของอาจารย์ และครูและนักเรียนนายสิบตำรวจต่อการเตรียมสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t=-1.30$ $n=46$ $df=45$ $Sig=0.20$) ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2559 (12 เดือน) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D.=0.73) หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2560 (18 เดือน) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D.=0.68)

(3) ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนนายสิบตำรวจ

1) คุณภาพของนักเรียนนายสิบตำรวจ

ความคิดเห็นของอาจารย์ และครูและนักเรียนนายสิบตำรวจต่อคุณภาพของนักเรียนนายสิบตำรวจไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t=1.12$ $n=46$ $df=45$ $Sig=0.27$) ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2559 (12 เดือน) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D.=0.78) หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2560 (18 เดือน) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D.=0.79)

2) ความพึงพอใจของนักเรียนนายสิบตำรวจ

ความคิดเห็นของนักเรียนนายสิบตำรวจต่อความพึงพอใจต่อหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2559 (12 เดือน) และหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2560 (18 เดือน)ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t=1.20$ $n=490$ $df=488$ $Sig=0.23$) ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2559 (12 เดือน) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$, S.D.=0.64) หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2560 (18 เดือน) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$, S.D.=0.67)

5. อภิปรายผล

(1) ปัจจัยป้อน

นโยบายหลักสูตร ความคิดเห็นของอาจารย์ และครูฝึกต่อนโยบายหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ความคิดเห็นของนักเรียนนายสิบตำรวจ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า อาจารย์ และครูฝึกได้ทราบนโยบายและศึกษาเอกสารหลักสูตรต่างๆ ก่อนที่จะดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งทำให้มองเห็นภาพการจัดโครงสร้างเวลาเรียนที่ต่างกันถึง 6 เดือนทำให้นโยบายที่รับมาทั้งสองหลักสูตรแตกต่างกัน แต่ความคิดเห็นของนักเรียนนายสิบตำรวจ

ทั้งสองหลักสูตรไม่แตกต่างกัน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนนายสิบมีเวลาในการฝึกอบรมอย่างจำกัดและไม่ได้ศึกษานโยบายของอีกหลักสูตร ส่วนวิชาเรียน ความคิดเห็นของอาจารย์ ครูฝึก และนักเรียนนายสิบตำรวจ ต่อวิชาเรียน คุณลักษณะของอาจารย์ และครูฝึก คุณลักษณะของนักเรียนนายสิบตำรวจ และปัจจัยด้านทรัพยากรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า วิชาเรียน แบ่งภาคการฝึกอบรมเหมือนกัน ต่างกันเพียงโครงสร้างเวลาเรียนที่ต่างกันตามสัดส่วน 6 เดือน คุณลักษณะของนักเรียนนายสิบตำรวจทั้งสองหลักสูตรใช้คุณสมบัติเดียวกัน จำนวนผู้ผ่านการฝึกอบรมและคะแนนเฉลี่ยสะสมของทั้งสองหลักสูตรผ่านทุกคน ร้อยละ 100 สอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา ม่วงมะลิชัย (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2557 กรณีศึกษานักเรียนนายสิบตำรวจ รุ่น 2 ประจำปีงบประมาณ 2558 ของกองกำกับการ 7 กองบังคับการฝึกพิเศษ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยในการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ. 2557 กรณีศึกษานักเรียนนายสิบ ตำรวจ รุ่น 2 ประจำปีงบประมาณ 2558 ของกองกำกับการ 7 กองบังคับการฝึกพิเศษ กองบัญชาการ ตำรวจตระเวนชายแดน โดยรวมมีผลในการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และมีผลในการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน

(2) กระบวนการผลิตนักเรียนนายสิบตำรวจ

การจัดการหลักสูตร การสอนของอาจารย์และครูฝึก ลักษณะการเรียนของนักเรียนนายสิบตำรวจ และการเตรียมสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน ความคิดเห็นของอาจารย์ ครูฝึก และนักเรียนนายสิบตำรวจ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดการหลักสูตรทั้งสองหลักสูตรมีการคัดเลือกอาจารย์หรือครูฝึกเข้าสอนในรายวิชาต่างๆ สอดคล้องกับความรู้ความสามารถ อาจารย์หรือครูฝึกปรับปรุงแผนการฝึกประสบการณ์ให้สอดคล้องกับนโยบายของหลักสูตร การเตรียมสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน เอกสารประกอบการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาครบถ้วน สื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 4 จัดให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศารัตน์ ต้นนิรัตน์ (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบหลักสูตรครุศาสตร์ 4 ปี และ 5 ปี การศึกษาวิจัยแบบพหุวิธี ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยการเปรียบเทียบกระบวนการผลิตครูหลักสูตร 4 ปีและ 5 ปีไม่มีความแตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Aikens, Kathleen, McKenzie, Marcia, & Vaughter, Philip (2016) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิจัยนโยบายการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน: การทบทวนอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับแนวโน้มด้านระเบียบวิธีและสาระสำคัญ การวิจัยสิ่งแวดล้อมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการด้านการผลิตนักเรียน นักศึกษาที่ดีควรมีการวางนโยบายด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน สื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ต้องมีส่วนช่วยลดการใช้ทรัพยากรและลดมลพิษหรือไม่ปล่อยมลพิษสู่ธรรมชาติ

(3) ผลที่เกิดกับนักเรียนนายสิบตำรวจ

คุณภาพของนักเรียนนายสิบตำรวจ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คุณภาพของนักเรียนนายสิบตำรวจค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ระดับผลการเรียนและการผ่านการฝึกอบรมคือผ่านทุกคนคิดเป็นร้อยละ 100 นักเรียนนายสิบตำรวจปฏิบัติตนตามจริยธรรมและจรรยาบรรณตำรวจ เรียนรู้การฝึกหัดปฏิบัติราชการและสามารถนำไปทำได้จริง สามารถใช้ภาษาไทยเป็นสื่อแสดงความรู้และความคิดเป็น และความพึงพอใจของนักเรียนนายสิบตำรวจ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนนายสิบตำรวจมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของแต่ละภาคเรียน สามารถพูดต่อหน้าสาธารณชนได้อย่างคล่องแคล่ว มีความเชี่ยวชาญด้านการป้องกันปราบปราม

อาชญากรรม สามารถด้านการยิงปืนพกและปฏิบัติตามหลักยุทธวิธี สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณล อูมาจิ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 9 ในบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยสรุปว่า การพัฒนาภาวะผู้นำของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรม ตำรวจภูธรภาค 9 พบว่า รูปแบบดังกล่าวสามารถพัฒนาทักษะการพูดและการสื่อสารและความศรัทธา ต่ออาชีพตำรวจของนักเรียนนายสิบตำรวจได้ในระดับดีมาก

6. องค์ความรู้ใหม่

(1) โครงสร้างหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2559 (12 เดือน) และหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2560 (18 เดือน) พบว่า หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2560 (18 เดือน) เดือน มีระยะเวลาการฝึกอบรมมากกว่า หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2559 (12 เดือน) ทุกภาควิชา โดยภาควิชาการและการฝึก มีระยะเวลาการฝึกอบรมมากกว่า 3 เดือน ภาคบูรณาการและกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีระยะเวลาการฝึกอบรมมากกว่า 1 เดือน ภาคการฝึกหัดปฏิบัติราชการ มีระยะเวลาการฝึกอบรมมากกว่า 2 เดือน ส่วนภาคการฝึกหลักสูตรพิเศษสันติมีระยะเวลาการฝึกอบรมเท่ากัน ซึ่งการแบ่งชั่วโมงการฝึกอบรมเน้นทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ ระยะเวลาที่เพิ่มขึ้นก็มีสัดส่วนภาคทฤษฎีมากขึ้น ส่งผลให้การเรียนรู้ไม่แตกต่างเท่าที่ควรการลงปฏิบัติช่วยให้เรียนรู้ได้ร้อยละ 75 แต่การสอนคนอื่นช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ถึงร้อยละ 90 จึงควรเพิ่มการสอนคนอื่นลงในหลักสูตรตามพีระมิดแห่งการเรียนรู้

(2) การวัดและประเมินผลนักเรียนนายสิบตำรวจทั้งสองหลักสูตร รวมถึง 4 รุ่นที่ผ่านมา พบว่า นักเรียนนายสิบตำรวจผ่านการฝึกอบรมทุกคน คิดเป็นร้อยละ 100 ไม่มีผู้ไม่ผ่านการฝึกอบรมเลย อาจสะท้อนผลถึงความเข้มข้นของหลักสูตรหรือการกำหนดตัวชี้วัดด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการและด้านทักษะพิสัยมีเกณฑ์การผ่านต่ำเกินไปหรือไม่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรมีการทบทวนเกณฑ์การวัดและประเมินผลให้มีความเข้มข้นมากขึ้น

(3) ภาพรวมควรนำหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2559 (12 เดือน) มาใช้ปรับปรุงหลักสูตรในอนาคตตามข้อเสนอแนะข้างต้น ใช้เวลาในการฝึกอบรม (12 เดือน) เนื่องจากผลการทดสอบค่าเฉลี่ยของหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2559 (12 เดือน) และหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ พ.ศ.2560 (18 เดือน) ส่วนมากไม่แตกต่างกัน หากใช้ระยะเวลา 12 เดือน จะทำให้ใช้เวลาในการฝึกอบรมน้อย ประหยัดงบประมาณ และผลิตนักเรียนนายสิบตำรวจให้เพียงพอต่อความต้องการของทางราชการ

7. เอกสารอ้างอิง

- กฤษณล อูมาจิ. (2563). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 9. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- กองบัญชาการศึกษา. (2561). ยุทธศาสตร์การศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579). สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- จินตนา ม่วงมะลิชัย. (2560). ประสิทธิภาพการฝึกอบรมหลักสูตรนายสิบตำรวจ พ.ศ. 2557 กรณีศึกษานักเรียนนายสิบตำรวจ รุ่น 2 ประจำปีงบประมาณ 2558 ของกองบัญชาการ 7 กองบังคับการฝึกพิเศษ

- กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด.
- ซัชจรียา ไบลี และคณะ. (2564). การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 8(2), 1-15.
- ธิดารัตน์ ตันนิรัตน์. (2551). การเปรียบเทียบหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 4 ปี และ 5 ปี : การศึกษาวิจัยแบบพหุวิธี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยการศึกษา, ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เบญจวรรณ กี่สุขพันธ์. (2558). หลักสูตร: การออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2555). การพัฒนาหลักสูตรชุมชนเรื่องข้าวสำหรับเยาวชนบ้านดอนเตาอิฐ. ในการประชุมวิชาการแห่งชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 9: ตามรอยพระยุคลบาท เกษตรศาสตร์กำแพงแสน. นครปฐม.
- มารุต พัฒผล. (2558). รูปแบบการพัฒนาครูประถมศึกษาด้านการโค้ชเพื่อการรู้คิด. มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 8(2), 45-58.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). นวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้สู่ความเป็นพลเมือง. กรุงเทพฯ: บริษัท อาร์ แอนด์ ปรีนท์ จำกัด.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2553). ทฤษฎีการประเมิน (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- Aikens, K., McKenzie, M., & Vaughter, P. (2016). Environmental and sustainability education policy research: A systematic review of methodological and thematic trends. *Environmental Education Research*, 22(3), 333–359.
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory analysis*. New York: Harper & Row.

แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด
ด้วยแนวคิดการสร้างคุณค่าร่วม

GUIDELINE FOR IMPROVING THE EFFICIENCY OF DRUG ABUSE TREATMENT
PROCESS WITH CO-CREATION CONCEPT

อุไร เทศไธสง^{1,*}

AURAI THESTHAISONG^{1,*}

¹วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹College of Local Administration Khon Kaen University

*Corresponding Author E-mail: aurai.t@kkumail.com

บทความวิจัย (Research Article)

Received 7 June 2024, Revised 15 July 2024, Accepted 8 August 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาในกระบวนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดภายใต้แนวคิดการสร้างคุณค่าร่วม ศึกษารูปแบบการนำแนวคิดการสร้างคุณค่าร่วมมาใช้ในการกระบวนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ภายใต้แนวคิดการสร้างคุณค่าร่วม โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิจัยจากเอกสาร จากบทความวิชาการ งานวิจัย ตัวบทกฎหมาย และข้อมูลสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยและต่างประเทศ ใช้การวิเคราะห์ผ่านการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ศึกษาความเป็นไปได้โดยเสนอรูปแบบที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดด้วยแนวคิดการสร้างคุณค่าร่วม เพื่อนำไปใช้ในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้เห็นผลเชิงประจักษ์ ผลการศึกษาพบว่า 1) พบปัญหาคือ บุคลากรสาธารณสุขไม่เพียงพอ งบประมาณมีจำกัด กฎหมายให้อำนาจหน้าที่เฉพาะบางหน่วยงาน และขาดการประสานงาน 2) รูปแบบการนำแนวคิดการสร้างคุณค่าร่วมโดยให้ทุกภาคส่วน ทั้งผู้มีอำนาจตามกฎหมายและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียมีประสิทธิภาพในประเด็นครอบครัว ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมดำเนินงานทุกกระบวนการบำบัดรักษา และร่วมประเมินผล และ 3) ควรใช้แนวคิดการสร้างคุณค่าร่วมโดยภาครัฐมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย และแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้ภาคประชาชนและภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอนในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

คำสำคัญ : การสร้างคุณค่าร่วม, ประสิทธิภาพของกระบวนการบำบัดรักษา, การบำบัดรักษา

Abstract

The present study sought to analyze the problems inherent in treatment of drug addicts through the concept of value co-creation, investigate the model for implementing such a concept in the treatment process, and provide guidelines for increasing the effectiveness of the treatment process using this approach. Specifically, it was conducted through qualitative research, drawing upon document analysis of academic articles, research, legal texts, and online information from domestic, i.e. Thailand, and international sources. The data were analyzed using connoisseurship seminars. Additionally, the feasibility was investigated by proposing the practical model for increasing the efficiency of drug abuse treatment through the concept of value co-creation, thereby achieving tangible and practical outcomes of the treatment. The results demonstrated that 1) the issues included a shortage of public health personnel, limited funding, specific legal mandates for certain agencies, and inadequate coordination. 2) The model for integrating the value co-creation concept into drug addiction treatment involved empowering all parties, spanning legal authorities, families, community leaders, and health volunteers, to engage in planning, implementation, and evaluation of all stages of the treatment. 3) To improve the effectiveness of the treatment, the concept of value co-creation should be adopted, with the government holding legal authority and amending laws to enable the involvement of the public and private sectors in all stages of drug abuse treatment.

Keywords: value co-creation, effectiveness of treatment, treatment

1. บทนำ

รัฐบาลมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 เป็นกฎหมายที่ลดทอนความเป็นอาชญากรรมสำหรับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นอย่างมาก ยึดหลักการ “ผู้เสพ ผู้ติดคือผู้ป่วย” ใช้กระบวนการทางสาธารณสุขและสุขภาพแก้ไขปัญหการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติด หากผู้เสพสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาจนครบถ้วนจะไม่มีผลทางอาญา เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เสพสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้โดยไม่มีประวัติ เห็นว่าผู้เสพควรจะได้รับ การบำบัดรักษาไม่สมควรที่จะได้รับโทษจำคุก ถือเป็นประโยชน์ต่อผู้กระทำผิดอย่างมาก (พิมพ์ผกา คมขำ และคณะ, 2566) กำหนดให้สำหรับผู้เสพยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการบำบัดที่เหมาะสมให้ได้มากขึ้น รวมทั้งกำหนดให้ติดตาม ดูแลช่วยเหลือผู้ป่วยเหล่านั้นที่ผ่านการบำบัดรักษาให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นปกติ ป้องกันการกลับมาใช้ยาซ้ำอีก (อารี สุภาวงศ์, 2559)

ที่ผ่านมาสังคมและภาครัฐ เห็นว่าผู้ติดยาเสพติดเป็นภาระทำให้เกิดปัญหาความเดือดร้อนแก่ผู้ที่อยู่ใกล้ชิด เห็นว่าการป้องกันหรือบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดไม่สามารถแก้ปัญหหรือเปลี่ยนแปลงได้ และเห็นว่าการดูแลบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดเป็นหน้าที่หลักของภาครัฐ เท่านั้น ปรากฏการณ์เหล่านี้ยังทำให้สถานการณ์ปัจจุบันเลวร้ายลงทุกวัน ปรากฏข่าวทางโทรทัศน์หรือสื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรม ทำร้ายร่างกาย ถึงเสียชีวิตจากผู้ติดยาเสพติดถึงขั้นเป็นผู้ป่วยจิตเวช สาเหตุของปัญหาอาจเกิดจากกฎหมายยาเสพติดฉบับใหม่ยังขาดความชัดเจนเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การคัดกรองผู้ติดยาเสพติด ขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินการสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่อาจมีผลต่อการดูแลผู้อยู่ระหว่างการบำบัดรักษา จนทำให้ยากต่อการควบคุมและแก้ไขได้ ในเวลาสั้น ๆ การบำบัดรักษาที่ผ่านมามุ่งเน้นเฉพาะปัญหาของผู้ติดยาเสพติดอย่างเดียว ไม่ได้นำปัญหาอื่นมาร่วมพิจารณา เช่น สิ่งที่จะช่วยให้เลิกยาเสพติดได้อย่างต้องอาศัยปัจจัยทางสังคมและสภาวะแวดล้อมมีส่วนผลักดันให้กลับไปเสพยาซ้ำได้ (อารี สุภาวงศ์, 2559) ดังนั้น สังคมไทยควรนึกถึงทางเลือกอื่น ได้แก่ ดึงบทบาทการทำงานของหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องให้เข้าร่วมปฏิบัติ บทบาทผู้นำในการทำงานแก้ไขปัญหา ปรับเปลี่ยน

ระบบงานให้สอดคล้องต่อยุคสมัยที่เปลี่ยนไป (ณัฐพร อินทะกันต์, 2566) และอีกหนึ่งแนวทางก็คือ แนวทางการสร้างคุณค่าร่วม ซึ่งได้มีการนำมาใช้แต่ยังไม่แพร่หลายในวงการการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดเท่าที่ควร สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดจากกระบวนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด แล้วนำมาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ว่า รัฐควรใช้รูปแบบใดในการพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการบำบัดรักษาภายใต้แนวคิดการสร้างคุณค่าร่วม ควรต้องปรับปรุงบทบาทหน้าที่ของกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการสร้างคุณค่าร่วมหรือไม่ อย่างไร และเพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษา จัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดด้วยแนวคิดการสร้างคุณค่าร่วมต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาในกระบวนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดภายใต้แนวคิดการสร้างคุณค่าร่วม
2. เพื่อศึกษารูปแบบการนำแนวคิดการสร้างคุณค่าร่วมมาใช้ในกระบวนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ภายใต้ด้วยแนวคิดการสร้างคุณค่าร่วม

3. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีวิจัยจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) โดยมีการวิจัย ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล โดยจัดเก็บ ค้นคว้า แล้วนำข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมดจากบทความวิชาการ งานวิจัย ตำบทยุทธศาสตร์ และข้อมูลสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ตของประเทศไทยและต่างประเทศ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดโดยเน้นแนวคิดการสร้างคุณค่าร่วม และมีสาระสำคัญเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยนี้

2. การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) จึงจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) นอกจากนี้ เพื่อให้การศึกษาเกิดความน่าเชื่อถือและเป็นแหล่งอ้างอิงตลอดจนสามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการกระบวนการบำบัดรักษาให้เป็นรูปธรรมได้อย่างแท้จริง ผลการวิเคราะห์ถูกนำไปตรวจสอบแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้วยวิธีการลงพื้นที่จัดทำข้อเสนอแนะและนำไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อให้มีความถูกต้อง จากนั้นนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงและจัดทำเป็นสรุปผลการวิเคราะห์และข้อเสนอที่สมบูรณ์ของงานวิจัย โดยคัดเลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายและเกี่ยวข้องกับกระบวนการบำบัดรักษา ประกอบด้วย ฝ่ายปกครอง ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด และนายอำเภอ ซึ่งเป็นผู้บริหารมีอำนาจตัดสินใจและสั่งการได้ ร่วมวางแผน ดำเนินงาน และประเมินผล ด้านสาธารณสุข ได้แก่ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด มีหน้าที่โดยตรง ตั้งแต่การคัดกรอง ตลอดจนการติดตามประเมินผลผู้ผ่านการบำบัดรักษา ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน รวมถึงอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ซึ่งเป็นผู้ช่วยดูแลสุขภาพอนามัยของประชาชนในหมู่บ้าน ผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวถือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นเหตุผลทางวิชาการในงานวิจัยที่ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบข้อมูลเชิงวิชาการ โดยดำเนินการอย่างเป็นอิสระ แต่ละฝ่ายได้ใช้เหตุผลทางวิชาการโดยคุณสมบัติของตำแหน่ง ความรู้ทางวิชาการและประสบการณ์จากการปฏิบัติหน้าที่

โดยตรง สามารถถ่วงดุลกันได้ ดังนั้น การวิจัยเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จึงเป็นการศึกษาที่สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ทำให้กระบวนการบำบัดรักษาด้วยแนวคิดการสร้างคุณค่าร่วมเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการจัดการปกครองแบบร่วมคิดร่วมทำ (Collaborative Governance) มีการนำแนวคิดดังกล่าวไปใช้แก้ปัญหาความขัดแย้ง และการให้บริการสาธารณะ อาทิ การจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากร การบริการสาธารณสุข สุขภาวะชุมชน การออกแบบผังเมือง งานบริการการศึกษา และการจัดการสังคม ฯลฯ เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ การพัฒนาทางเทคโนโลยีทำให้เกิดปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การจัดการทรัพยากร มีความซับซ้อนมากขึ้น ขณะที่ระบบราชการแบบเดิมเน้นสายการบังคับบัญชา การใช้อำนาจและการตัดสินใจไม่สามารถตอบสนองแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้ โดยเฉพาะปัญหาในชุมชนหรือท้องถิ่น ในขณะที่ตัวแสดงอื่นที่มีใช้รัฐ อาทิ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน ต่างมีศักยภาพที่จะเข้ามาร่วมตัดสินใจในประเด็นสาธารณะมากขึ้น รัฐต้องอาศัยข้อมูล ทรัพยากรต่าง ๆ ร่วมกับตัวแสดงใหม่ ๆ ช่วยในการตัดสินใจเพื่อบรรลุเป้าหมาย ลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น (พัชรา ตันตราจิน, 2563) และปัจจุบันมีการนำแนวคิดการสร้างสรรคคุณค่าร่วม (Value co- Creation) ซึ่งใช้ในภาคเอกชนมาใช้เพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าและก่อให้เกิดความผูกพันต่อสินค้าและบริการ มุ่งเน้นการสร้างสรรคคุณค่าร่วมระหว่างลูกค้ากับธุรกิจเพื่อนำไปสู่ความผูกพันของลูกค้า (สุธา พงศ์ถาวรวิญญู, เกิดศิริ เจริญวิศาล, นรินทร์ สังข์รักษา) นอกจากนี้งานวิจัยเรื่อง “แนวคิดการสร้างคุณค่าร่วมด้วย BCG Economy Model ของรัฐบาลไทย” มุ่งองค์ประกอบคล้ายคลึงกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวมซึ่งเน้นการดำเนินธุรกิจที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมทั้งกระบวนการเริ่มตั้งแต่การผลิตจนถึงการจำหน่าย และหากต้องการผลที่เป็นรูปธรรมในประเทศไทยให้ได้ผลสัมฤทธิ์ในระยะยาว อาจต้องมีการปรับใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มคนฐานรากที่เป็นคนส่วนใหญ่ในประเทศ เติมเต็มความต้องการขั้นพื้นฐานและกระจายอำนาจให้มีการจัดการระบบในพื้นที่เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อท้องถิ่น นำไปสู่การสร้างงาน สร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้กับประชาชนในประเทศได้อย่างแท้จริง (เกษศิณี รัตนพันธ์ และปิยะพงษ์ อิงไธสง, 2566) รวมถึงแนวคิดหลักสองประการของการสร้างคุณค่าร่วม (Value Co Creation) ได้แก่ การร่วมผลิต (co-production) และคุณค่าในการใช้ (value-in-use) แม้ว่าการผสมผสานของสองมิติเหล่านี้จะเป็นสิ่งจำเป็นในเชิงทฤษฎีเพื่ออธิบาย VCC แต่ส่วนใหญ่ผลของการศึกษาในชุดข้อมูลพิจารณาเพียงมิติใดมิติหนึ่งเท่านั้น (Kumar Rakesh Ranjan, Stuart Read, 2014) และทฤษฎีการสร้างคุณค่าร่วม ใช้มุมมองทางทฤษฎีสามแบบ ได้แก่ วิทยาศาสตร์บริการ การจัดการนวัตกรรมและเทคโนโลยี และการตลาดและการวิจัยผู้บริโภค (Marco Galvagno, Daniele Dalli, 2014)

5. ผลการวิจัย

จากการวิจัยนี้ ได้ใช้ข้อมูลจากบทความวิชาการ งานวิจัย ตัวบทกฎหมาย และข้อมูลสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ตของประเทศไทยและต่างประเทศ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดโดยเน้นแนวคิดการสร้างคุณค่าร่วม และการสัมภาษณ์โดยจัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด นำไปขอความคิดเห็นข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ซึ่งมีขั้นตอนสำคัญในกระบวนการบำบัดรักษา ได้แก่ การคัดกรอง ทำได้ทั้งที่โรงพยาบาลชุมชน สถานพยาบาลระดับตำบล สถานที่อื่นที่องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด ศูนย์บริการสาธารณสุข สำนักงานเขตหรือสถานที่อื่นที่กรุงเทพมหานครกำหนด โดยอาศัยบุคลากรฝ่ายสาธารณสุขเป็นหลัก แต่กลับพบว่าบุคลากรในศูนย์คัดกรองมีจำนวนไม่เพียงพอ รวมถึงขั้นตอนการประเมินทางคลินิก เริ่มจากการสัมภาษณ์ซักประวัติการใช้ยาเสพติดตั้งแต่แรกถึงปัจจุบัน ประวัติการรักษา ตรวจร่างกายและสภาพจิตใจ ตรวจทางห้องปฏิบัติการที่จำเป็น ซักประวัติเพิ่มเติมจากญาติหรือบุคคลใกล้ชิดเพื่อให้ทราบถึงสาเหตุ อาการที่ทำให้มาโรงพยาบาล เป็นการประเมินแรงจูงใจ ความพร้อม และความเชื่อมั่นในตัวเองที่จะปรับพฤติกรรมการใช้ยาเสพติด จึงถือเป็นขั้นตอนสำคัญที่ชักนำผู้ติดยาเสพติดให้เข้าสู่การบำบัดรักษา และประเมินพฤติกรรมเสี่ยงต่อปัญหาด้านสุขภาพ จิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และหน้าที่การทำงาน แต่ขั้นตอนนี้ก็พบว่าบุคลากรที่ผ่านการอบรมมีทักษะด้านนี้มีจำนวนไม่เพียงพอเช่นกัน ในขณะเดียวกันก็มีงบประมาณในการดำเนินการจำกัดด้วยประกอบกับกฎระเบียบด้านอำนาจหน้าที่ มีระบุไว้เฉพาะบางหน่วยงาน ในการดำเนินงานขาดการประสานงาน ส่งผลให้ภาคประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนงาน ร่วมดำเนินงาน และร่วมติดตามประเมินผล

2. รูปแบบที่เหมาะสมที่ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในกระบวนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด พบว่า การสร้างคุณค่าร่วม ควรเกิดจากเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 จะต้องมีการประสานงาน ประชุมปรึกษาหารือวางแผนการดำเนินงาน เสนอปัญหาที่พบจากการบำบัดรักษาที่ผ่านมา เพื่อนำไปปรับรูปแบบการดำเนินงาน รวมถึงการติดตามประเมินผลหลังจากผู้ผ่านการบำบัดรักษากลับคืนสู่สังคมหรือชุมชนให้มีความต่อเนื่อง รวมทั้งการเสนอให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองหรือสมาชิกในครอบครัว อาสาสมัครต่าง ๆ เข้ามามีส่วนรับผิดชอบร่วมกันในการบำบัดรักษาผู้ป่วยยาเสพติด โดยเริ่มจากการเสนอ/จัดทำแผนงาน เสนอขอของบประมาณ ดำเนินงานขึ้นการคัดกรอง การให้ข้อมูล ร่วมในการบำบัดรักษา และควรมีส่วนร่วมมากที่สุดในขั้นติดตามประเมินผลผู้ผ่านการบำบัดรักษา เพื่อช่วยให้ผู้ผ่านการบำบัดรักษาได้รับการยอมรับจากคนส่วนใหญ่ในหมู่บ้าน/ชุมชน สามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติ ไม่กลับไปเสพยาเสพติดซ้ำอีก และไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาซ้ำอีกครั้ง โดยทุกภาคส่วนได้แก่ ภาครัฐผู้มีอำนาจหน้าที่ และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้ปกครอง สมาชิกในครอบครัว ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) มีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมในทุกกระบวนการบำบัดรักษา และร่วมประเมินผล เพื่อให้การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดบรรลุประสิทธิภาพมากขึ้น ลดโอกาสที่จะใช้ยาเสพติด เพิ่มการมีส่วนร่วมในการติดตามผู้บำบัดยาเสพติด

6. อภิปรายผล

จากวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการวิจัยเอกสาร (Documentary research) และผ่านการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบำบัดรักษา ถือเป็นเหตุผลทางวิชาการในงานวิจัยที่ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบข้อมูลเชิงวิชาการแล้ว อภิปรายข้อค้นพบได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพปัญหาภายใต้แนวคิดการสร้างคุณค่าร่วม

ที่ผ่านมาพบว่า ผู้ติดยาเสพติดเป็นภาระทำให้เกิดปัญหาความเดือดร้อนแก่ผู้ที่อยู่ใกล้ชิด เห็นว่าการป้องกันหรือบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดไม่สามารถแก้ปัญหาหรือเปลี่ยนแปลงได้ และเห็นว่าการดูแลบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดเป็นหน้าที่หลักของภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่านั้น และในปัจจุบันปัญหาที่พบคือ บุคลากรฝ่ายสาธารณสุขในศูนย์คัดกรองมีจำนวนไม่เพียงพอ งบประมาณมีจำกัด ด้านกฎหมายระเบียบ ให้อำนาจหน้าที่เฉพาะบางหน่วยงาน และขาดการประสานงาน จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรา ต้นตรวจิน (2563) พบว่า การนำแนวคิดการจัดการปกครองแบบร่วมคิดร่วมทำ (Collaborative Governance) ไปใช้แก้ปัญหาความขัดแย้ง

และการให้บริการสาธารณะ อาทิ การจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากร การบริการสาธารณสุข สุขภาวะชุมชน การออกแบบผังเมือง งานบริการการศึกษา และการจัดการสังคม ฯลฯ เนื่องจากปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การจัดการทรัพยากร มีความซับซ้อนมากขึ้นที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ และการพัฒนาทางเทคโนโลยี ประกอบกับระบบราชการแบบเดิมเน้นสายการบังคับบัญชา ทำให้การใช้อำนาจและการตัดสินใจไม่สามารถตอบสนองแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้ โดยเฉพาะปัญหาในระดับชุมชนหรือท้องถิ่น จำเป็นต้องอาศัยภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน ที่มีศักยภาพเข้ามาร่วมตัดสินใจในประเด็นสาธารณะมากขึ้น รัฐต้องอาศัยข้อมูล ทรัพยากรต่าง ๆ ร่วมกับตัวแสดงใหม่ ๆ ช่วยในการตัดสินใจเพื่อบรรลุเป้าหมาย ลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้

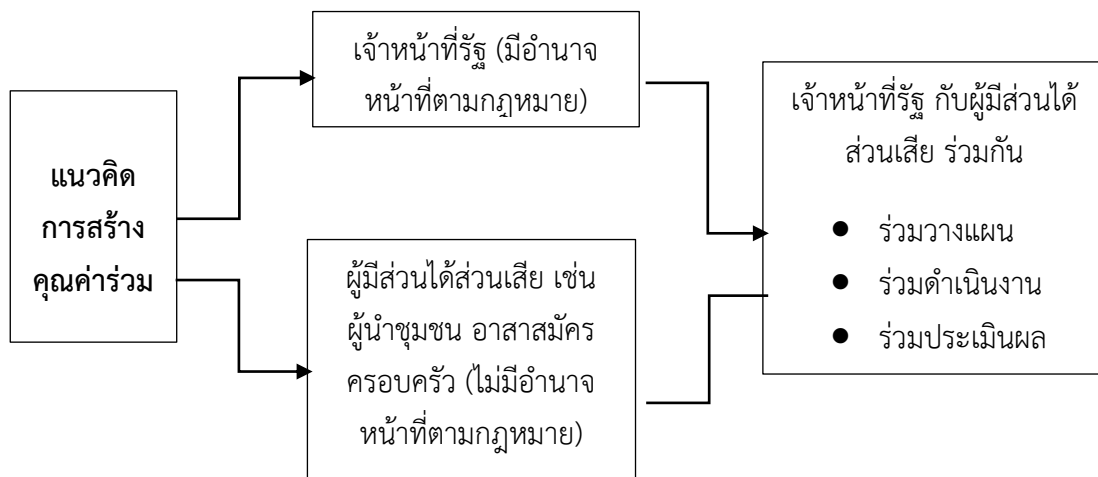
2. รูปแบบการนำแนวคิดการสร้างคุณค่าร่วมมาใช้

รูปแบบการนำแนวคิดการสร้างคุณค่าร่วมมาใช้จะช่วยพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดได้มากขึ้น ควรเกิดจากเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 จะต้องมีการประสานงาน ประชุมปรึกษาหารือวางแผนการดำเนินงาน เสนอปัญหาที่พบจากการบำบัดรักษาที่ผ่านมา เพื่อนำไปปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงาน รวมถึงการติดตามประเมินผลหลังจากผู้ผ่านการบำบัดรักษากลับคืนสู่สังคมหรือชุมชนให้มีความต่อเนื่อง รวมทั้งการเสนอให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองหรือสมาชิกในครอบครัว อาสาสมัครต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบร่วมกันในการบำบัดรักษาผู้ป่วยยาเสพติด เริ่มจากการเสนอ/จัดทำแผนงาน เสนอของงบประมาณ ดำเนินงานขึ้นการคัดกรอง การให้ข้อมูล ร่วมในการบำบัดรักษา และควรมีส่วนร่วมมากที่สุดในการติดตามประเมินผลผู้ผ่านการบำบัดรักษา เพื่อช่วยให้ผู้ผ่านการบำบัดรักษาได้รับการยอมรับจากคนส่วนใหญ่ในหมู่บ้าน/ชุมชน สามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติ ไม่กลับไปเสพยาเสพติดซ้ำอีก และไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาซ้ำอีกครั้ง จึงเห็นว่าการสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรา ตันตราจิน (2563) ที่กล่าวว่า แนวคิดการจัดการปกครองแบบร่วมคิดร่วมทำ (Collaborative Governance) การนำแนวคิดดังกล่าวไปใช้แก้ปัญหาความขัดแย้ง และการให้บริการสาธารณะ อาทิ การจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากร การบริการสาธารณสุข สุขภาวะชุมชน การออกแบบผังเมือง งานบริการการศึกษา และการจัดการสังคม ฯลฯ เพื่อช่วยให้ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การจัดการทรัพยากร มีความซับซ้อนมากขึ้น ประกอบกับระบบราชการแบบเดิมเน้นสายการบังคับบัญชา ทำให้การใช้อำนาจและการตัดสินใจไม่สามารถตอบสนองแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้ โดยเฉพาะปัญหาในระดับชุมชนหรือท้องถิ่น จำเป็นต้องอาศัยภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน ที่มีศักยภาพเข้ามาร่วมตัดสินใจในประเด็นสาธารณะมากขึ้น รัฐต้องอาศัยข้อมูล ทรัพยากรต่าง ๆ ร่วมกับตัวแสดงใหม่ ๆ ช่วยในการตัดสินใจเพื่อบรรลุเป้าหมาย ลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุธา พงศ์ถาวรภิญโญ และคณะ (2558) ซึ่งเสนอแนวคิดการสร้างคุณค่าร่วม ที่ภาคเอกชนนำไปใช้ทางการตลาดเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า และก่อให้เกิดความผูกพันต่อสินค้าและบริการ เมื่อลูกค้าเกิดความศรัทธาต่อสินค้าและบริการจะส่งผลให้ลูกค้ากลายเป็นกระบอกเสียง (Advocacy) ให้กับธุรกิจ โดยมุ่งเน้นกระบวนการสร้างสรรค์คุณค่าร่วมระหว่างลูกค้ากับธุรกิจเพื่อนำไปสู่ความผูกพันของลูกค้า ดังนั้น จึงเห็นว่าการนำรูปแบบที่ดีที่สุดสำหรับนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพในกระบวนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดด้วยแนวคิดการสร้างคุณค่าร่วม คือ การมีส่วนร่วมระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กฎหมายให้อำนาจ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้ปกครองหรือสมาชิกในครอบครัว ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ควรมีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินงาน และประเมินผล เพื่อให้กระบวนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดมีประสิทธิภาพมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนิภาวรรณ ตติยนันทพร (2565) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนใน

การป้องกันและบำบัดยาเสพติด เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการป้องกันและรักษาเสพติด อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในกระบวนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดด้วยแนวคิดการสร้างคุณค่าร่วม จึงควรมีการเสนอให้ออกกฎกระทรวง กำหนดแนวทางปฏิบัติ ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบำบัดรักษาเพิ่มเติม ให้มีบุคคลในครอบครัว ผู้นำชุมชน อาสาสมัคร มีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินงาน และประเมินผล โดยเฉพาะขั้นตอนการติดตามประเมินผล ควรให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของนิภารวรรณ ตติยนันทพร (2565) กล่าวว่า การดำเนินงานโดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการป้องกันและบำบัดยาเสพติด มี 5 ขั้นตอน คือ สร้างการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน วางแผนดำเนินงาน ปฏิบัติการรักษาสู่ผู้ติดยาเสพติด ร่วมติดตามและประเมินผล และการดูแลระยะยาวหลังการรักษา สามารถนำไปใช้ได้จริง โดยสร้างสำนึกความรับผิดชอบ ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผลประโยชน์

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า แนวคิดการสร้างคุณค่าร่วม คือ การมีส่วนร่วมระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่กฎหมายให้อำนาจ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) และผู้ปกครองหรือสมาชิกในครอบครัว โดยมีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินงาน และประเมินผล เพื่อให้กระบวนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดมีประสิทธิภาพมากที่สุด

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. กระทรวงสาธารณสุขควรมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบำบัดรักษาทุกระดับให้ชัดเจน โดยให้มีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน ประชาสังคม และเอกชน
2. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชน และภาคประชาสังคม ควรมีการจัดทำแผนงาน/โครงการ เพื่อเสนอของบประมาณให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ผู้บริหารทุกระดับ ทั้งส่วนกลาง จังหวัด อำเภอ ท้องถิ่น และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ควรให้ความสำคัญในการติดต่อสื่อสาร สร้างความเข้าใจระหว่างกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการทำงาน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

กระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ควรมีการประสานการทำงานทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น ใช้ไลน์กลุ่ม ระหว่างส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน ประชาชน อาสาสมัคร ภาคประชาสังคม ทุกครั้งก่อนนำผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาจากสถานพยาบาล เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว และลดขั้นตอนการทำงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาต่อยอดเชิงลึกเกี่ยวกับรูปแบบกระบวนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดด้วยแนวคิดการสร้างคุณค่าร่วม ด้านการวางแผน ดำเนินงาน และประเมินผล ที่มีความเหมาะสมในบริบทของแต่ละภูมิภาคในประเทศไทย เพื่อให้ได้รูปแบบและวิธีการบำบัดรักษาที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. การศึกษาเจาะลึกแนวทางการพัฒนาระบบเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชน อาสาสมัคร ในกระบวนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

8. กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูงจากรองศาสตราจารย์ ณรงค์เกียรติคุณวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาประจำวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่กรุณาให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องในการทำวิจัย ทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ นอกจากนี้ ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด นายอำเภอ ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ที่ให้ความรู้ คำแนะนำในการปฏิบัติงานและให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลสนับสนุนการทำวิจัยเป็นอย่างดี

9. เอกสารอ้างอิง

- กองบริหารการสาธารณสุข. (2565). แนวทางการดำเนินงานการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 กระทรวงสาธารณสุข. สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2566, จาก https://www.chiangmaihealth.go.th/cmpho_web/document/220328164844680844.pdf
- เกษศิณี รัตนพันธ์ และปิยะพงษ์ อิงไธสง. (2566). การสร้างคุณค่าร่วมด้วย BCG Economy Model ของรัฐบาลไทย. วารสารนวัตกรรมสื่อและการสื่อสาร, 2(1), 60.
- ณัฐพร อินทะกัณท์. (2566). การบริหารปกครองแบบร่วมมือกันของหน่วยงานภาครัฐด้านการจัดการแก้ไขวิกฤติปัญหาสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในเรือนจำแห่งหนึ่งในภาคเหนือ. วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์, 7(1), 25–29.

- นิภาวรรณ ตติยนันทพร. (2565). การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการป้องกันและบำบัดยาเสพติดอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ. วารสารศูนย์อนามัยที่ 9, 16(2), 585–593.
- พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564. (2564). ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 138 (ตอนที่ 73ก), 1–80.
- พัชรา ตันตราจิน. (2563). การจัดการปกครองแบบร่วมคิดร่วมทำ (Collaborative Governance): ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างและนำไปปฏิบัติ. วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา, 8(1), 144–151.
- พิมพ์ผกา คมขำ และวรรณวิภา เมืองถ้ำ. (2566). ข้อพิจารณาการกำหนดมาตรการในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด. วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 7(2), 199.
- สุชา พงศ์ถาวรรักษ์, เกดศิริ เจริญวิศาล, และนรินทร์ สังข์รักษา. (2566). การสร้างสรรค์คุณค่าร่วมระหว่างลูกค้ากับธุรกิจสู่ความผูกพันของลูกค้า. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 158–159.
- อารี สุภาวงศ์. (2559). ประสิทธิภาพของการบำบัดรักษาผู้ป่วยยาเสพติดตามรูปแบบจิตสังคมบำบัดแบบประยุกต์โรงพยาบาลทุ่งสง. วารสารสงขลานครินทร์, 36 (ฉบับพิเศษ), 160–170.
- Galvagno, M., & Dalli, D. (2014). Theory of value co-creation: A systematic literature review. *Managing Services Quality: An International Journal*.
- Ranjan, K. R., & Read, S. (2014). Value co-creation: Concept and measurement. *SpringerLink-Journal*, 290.

คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน
สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
THE MORAL AND ETHICAL OF STUDENTS AT NONHANWITTAYAYON SCHOOL
UNDER KHON KAEN PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

ธัญญา โสไกสี^{1,*} และวิฑูล ทาชา²

TANYA SOKAISEE^{1,*} AND WITOON THACHA²

^{1,2}มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

^{1,2}Mahamakut Buddhist University Isan Campus

*Corresponding Author E-mail: tanya_bumbim@hotmail.com

บทความวิจัย (Research Article)

Received 18 July 2024, Revised 21 October 2024, Accepted 10 November 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน 2) เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ของครูที่มีประสบการณ์การทำงานและสอนในระดับชั้นที่ต่างกันเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูในโรงเรียน จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และสถิติทดสอบที่ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เท่ากับ 4.13 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน อยู่ในระดับมากทุกด้าน และเมื่อเรียงจากมากไปน้อยตามลำดับ พบว่า ด้านความสามัคคี เท่ากับ 4.26 ด้านความซื่อสัตย์สุจริต เท่ากับ 4.19 ด้านมีวินัยและความรับผิดชอบ เท่ากับ 4.13 ด้านความขยันและจิตอาสา เท่ากับ 4.08 และด้านความประหยัด เท่ากับ 4.05 2) ผลการเปรียบเทียบการรับรู้ของครูที่มีประสบการณ์การทำงานและสอนในระดับชั้นที่ต่างกันเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน พบว่า โดยรวมการรับรู้ของครูที่มีประสบการณ์การทำงานและสอนในระดับชั้นที่ต่างกัน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3) แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน โรงเรียน ครู และครอบครัวต้องช่วยกันปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน ให้รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบไม่เห็นแก่ตัว มีความคิดเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

คำสำคัญ: คุณธรรมจริยธรรม

Abstract

The purposes of this research were to; 1) to study the Moral and Ethical of Students at Nonhanwittayayon School 2) to compare the perceptions of teachers with experience working and teaching at different grade levels regarding the Moral and Ethical of Students at Nonhanwittayayon School and 3) to study guidelines for developing Moral and Ethical of Students at Nonhanwittayayon School. The target group were teachers at school, there were 60 people. The research instruments were questionnaire, statistics for the analysis were percent, mean, standard deviation, One-way analysis of variance. Statistics and T-test. The findings showed that; 1) The level of the Moral and Ethical of Students at Nonhanwittayayon School 2) Overall, it was found that it was at the highest level mean ($\bar{X} = 4.13$). When considering each aspect, it was found that the Moral and Ethical of Students at Nonhanwittayayon School. It was at a high level in every aspect, including unity mean ($\bar{X} = 4.26$) in honesty and integrity mean ($\bar{X} = 4.19$) in terms of discipline and responsibility mean ($\bar{X} = 4.13$) in diligence and volunteerism mean ($\bar{X} = 4.08$) and savings mean ($\bar{X} = 4.05$). 2) Teachers who were difference work experience and different grade levels regarding the Moral and Ethical of Students at Nonhanwittayayon School, it was found that by combining the perceptions of teachers with work experience and teaching at different grade levels no different Statistically significant at the 0.05 level, which is not consistent with the set assumptions. 3) Guidelines for developing Moral and Ethical of Students at Nonhanwittayayon School, schools, teachers, and families must help instill Moral and Ethical in students to know their roles and responsibilities. Be honest with yourself and others. Be responsible and selfless had the same unity of thought.

Keywords: The Moral and Ethical

1. บทนำ

ในยุคปัจจุบันโลกมีความเจริญทางด้านวัตถุอย่างมาก คนในสังคมให้ความสำคัญต่อวัตถุภายนอกมากกว่าคุณค่าภายในจิตใจ ทำให้คนในสังคมแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมาโดยปราศจากการใช้ปัญญาคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ พฤติกรรมของคนในสังคมอาจจัดแบ่งออกเป็นกระแสแห่งความอยากได้ และกระแสแห่งความโกรธซึ่งก่อให้เกิดปัญหามากมายขึ้นในสังคม ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะการขาดความสำนึกทางศีลธรรมของคนในสังคมนั้นเอง ปัญหาสังคมดังกล่าวได้ทวีความรุนแรงและมีความหลากหลายมากขึ้น สาเหตุปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งมาจากสภาพเศรษฐกิจในครอบครัว ทำให้พ่อแม่ไม่มีเวลาดูแลลูก สภาพแวดล้อมและความเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไร้พรมแดน ในแนวทางโลกาภิวัตน์ซึ่งต่างมุ่งเน้นการแข่งขันเพื่อสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ทำให้คนให้ความสำคัญต่อวัตถุมากขึ้นที่เรียกกันว่าสังคมบริโภคนิยม ก่อให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรม โดยเฉพาะในเยาวชนอันเนื่องมาจากขาดการอบรมขัดเกลาทางด้านจิตใจ และในบางกรณีก็ถูกละเลยโดยครอบครัวและสถานศึกษาในการปลูกฝังศีลธรรมและจริยธรรม จนทำให้เด็กขาดจิตสำนึกต่อหน้าที่ ขาดความรับผิดชอบชั่วดี ขาดการใช้สติพิจารณา การพัฒนาพฤติกรรมให้นักเรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ให้สอดคล้องกับค่านิยมของคนส่วนใหญ่ของชาติ ในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีสถานการศึกษาต้องมีการบริหารจัดการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีสติปัญญา คุณธรรมและจริยธรรมสามารถดำรงชีวิตสังคมอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข โดยเฉพาะการบริหารและในจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น กำหนดเป้าหมายไว้ด้วยการทำให้โรงเรียนและนักเรียนมีคุณภาพในจริยธรรม และ

การประพฤติปฏิบัติตนของนักเรียน โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2553)

ประเด็นสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า คือต้องพัฒนาด้านบุคคลเป็นหลักเพราะบุคคลเป็นทรัพยากรสำคัญในการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ให้เกิดขึ้นรวมทั้งเป็นผู้นำเทคโนโลยีและวิทยาการต่างๆ มาใช้อันจะนำความเจริญก้าวหน้ามาสู่มวลมนุษยชาติ ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพสามารถดำเนินการได้ในหลายรูปแบบ ดังนั้น ผู้นำจึงต้องอาศัยความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไปในการสร้างคนสังคมไทย ในปัจจุบันก็เช่นเดียวกันมีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเครือญาติเป็นสังคมปัจเจกมากขึ้น ในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่งผลให้การดำเนินชีวิตของครอบครัวไทยมีการเปลี่ยนแปลง และปัญหาความเสื่อมทรามด้านคุณธรรมและจริยธรรมของประชาชนนับจะทวีความรุนแรงมากขึ้นก่อให้เกิดความวิตกกังวลให้แก่สังคมไทยโดยรวมเป็นอย่างยิ่ง คุณธรรมจริยธรรมจึงมีความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมาก ในการกำหนดความสงบสุขของสังคมย่อมมีคุณธรรมจริยธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องจึงจะทำให้สังคมเป็นสุข ในขณะเดียวกันหากคนในสังคมใดมีความบกพร่องทางด้านจิตใจ ขาดคุณธรรมจริยธรรมย่อมจะหาความสุขได้ยาก จึงทำให้การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคมไทย จะต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในเด็กและเยาวชนเพราะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต

การสร้างคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนถือเป็นการบ่มเพาะจิตสำนึกด้านคุณธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน ที่จะเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีและนำไปสู่สังคมที่ดีในอนาคต ซึ่งจะเห็นผลได้มากน้อยเพียงใดนั้น ครูและบุคลากรในโรงเรียน ชุมชน ตลอดจนทุกภาคส่วนต้องเห็นความสำคัญ และมีจิตสำนึกร่วมกันในการสร้างคุณธรรมให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง สวณีย์ รักษาวงศ์ (2559) ภารกิจหลักของการพัฒนาประเทศก็คือการจัดการศึกษาให้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีทั้งคุณภาพและคุณธรรมควบคู่ไปด้วยกัน และต้องเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต และต้องเน้นเป็นพิเศษในช่วง 10 ปีแรกของชีวิตด้วยการสร้างและพัฒนาบุคลิกภาพที่สมดุลและสมบูรณ์ให้แก่เด็ก โดยใช้กิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น มีวินัย เสียสละ กตัญญู กตเวที สามัคคี ซื่อสัตย์ ฯลฯ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมไว้ในสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม และสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม กระทรวงศึกษาธิการ (2551)

โรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนโยบายพัฒนา นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด ดังนี้ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์ สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ ด้านการมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามสถานศึกษากำหนด นักเรียนร้อยละ 96.04 มีพฤติกรรมเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม เคารพในกติกา มีค่านิยม และจิตสำนึกที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนดโดยไม่ขัดกับกฎหมายและวัฒนธรรมอันดีของสังคม มีผลการประเมินระดับดีขึ้นไป โดยนักเรียนได้รับการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงามตามแผนงานโรงเรียนโนนหันวิทยายน SAR (2566)

การเรียนรู้ในชั้นเรียนที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์อย่างหลากหลาย โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษาได้เผยแพร่กิจกรรมทางวารสารบ้านผาสุก จดหมายข่าวม่วงขาว และ ทางเพจของโรงเรียน

จากประเด็นที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ซึ่งผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อคุณภาพผู้เรียนให้ผู้เรียนเป็นสุข โรงเรียนเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุขรวมถึงหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษา ให้นักเรียนมีพัฒนาการในเรื่องดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ของครูที่มีประสบการณ์การทำงานและสอนในระดับชั้นที่ต่างกันเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2566 ทั้งหมด 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านมีวินัยและความรับผิดชอบ 2) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 3) ด้านความขยันและจิตอาสา 4) ด้านความประหยัด 5) ด้านความสามัคคี โดยข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคิร์ท (Likert's) โดยให้คะแนนแต่ละข้อ (Best and Khan, 1993 : 47) ดังนี้

โดยมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความครอบคลุมของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 มีเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.814 ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บจากแบบ Google form และได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 100 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติทดสอบที (t-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) แล้วนำไปแปลผลเปรียบเทียบกับเกณฑ์เฉลี่ย 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

- 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการรับรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับ มากที่สุด
- 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการรับรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับ มาก
- 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการรับรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับ ปานกลาง
- 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการรับรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับ น้อย
- 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการรับรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

4. ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น สรุปผลการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย (N=60)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม		ความถี่	ร้อยละ
1. ประสบการณ์การทำงาน	น้อยกว่า 5 ปี	9	15.0
	5 – 10 ปี	33	55.0
	มากกว่า 15 ปี	18	30.0
2. ระดับชั้นที่ปฏิบัติการสอน	มัธยมศึกษาตอนต้น	33	55.0
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	27	45.0
		9	15.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 5 – 10 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 55.0 รองลงมาได้แก่ มากกว่า 15 ปี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 และน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 55.0 และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0

ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน

คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความสามัคคี	4.26	0.53	มาก
2. ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	4.19	0.44	มาก
3. ด้านมีวินัยและความรับผิดชอบ	4.13	0.54	มาก
4. ด้านความขยันและจิตอาสา	4.08	0.48	มาก
5. ด้านความประหยัด	4.05	0.49	มาก
โดยรวม	4.13	0.40	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.13 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.40 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากมากไปน้อยตามลำดับ พบว่า ด้านความสามัคคี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ด้านความซื่อสัตย์สุจริต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ด้านมีวินัยและความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 ด้านความขยันและจิตอาสา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 และด้านความประหยัด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05

ตารางที่ 4.3 เปรียบเทียบการรับรู้ของครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีการรับรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน	ประสบการณ์การทำงาน					
	น้อยกว่า 5 ปี		5 – 10 ปี		มากกว่า 15 ปี	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านมีวินัยและความรับผิดชอบ	4.27	0.40	4.08	0.61	4.15	0.48
2. ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	4.33	0.48	4.18	0.45	4.12	0.43
3. ด้านความขยันและจิตอาสา	4.08	0.45	4.06	0.54	4.11	0.40
4. ด้านความประหยัด	3.83	0.41	4.02	0.52	4.20	0.42
5. ด้านความสามัคคี	4.14	0.37	4.20	0.62	4.42	0.39
โดยรวม	4.13	0.33	4.10	0.46	4.18	0.29

* $p < 0.05$

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ซึ่งใช้วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงตามตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 เปรียบเทียบการรับรู้ของครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีการรับรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน	SV	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านมีวินัยและความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	.277	2	.139	.457	.636
	ภายในกลุ่ม	17.281	57	.303		
	รวม	17.558	59			
2. ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	ระหว่างกลุ่ม	.261	2	.130	.637	.532
	ภายในกลุ่ม	11.660	57	.205		
	รวม	11.921	59			
3. ด้านความขยันและจิตอาสา	ระหว่างกลุ่ม	.023	2	.012	.048	.953
	ภายในกลุ่ม	13.760	57	.241		
	รวม	13.783	59			
4. ด้านความประหยัด	ระหว่างกลุ่ม	.898	2	.449	1.921	.156
	ภายในกลุ่ม	13.327	57	.234		
	รวม	14.225	59			
5. ด้านความสามัคคี	ระหว่างกลุ่ม	.719	2	.360	1.249	.295

คุณธรรมจริยธรรมของ นักเรียน	SV	SS	df	MS	F	Sig.
	ภายในกลุ่ม	16.412	57	.288		
	รวม	17.131	59			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	.080	2	.040	.243	.785
	ภายในกลุ่ม	9.392	57	.165		
	รวม	9.471	59			

จากตารางที่ 4.4 แสดงค่าเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการรับรู้ของครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีการรับรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ของครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันโดยใช้สถิติทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) โดยรวม พบว่า ค่า Sig= .785 มากกว่า 0.05 หมายความว่า การรับรู้ของครูเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.5 เปรียบเทียบการรับรู้ของครูที่ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการรับรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จำแนกตาม ระดับชั้นที่ปฏิบัติการสอน

คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน	ระดับชั้นที่ปฏิบัติการสอน				t	Sig.
	มัธยมศึกษาตอนต้น		มัธยมศึกษาตอนปลาย			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านมีวินัยและความรับผิดชอบ	4.12	0.51	4.14	0.58	-1.89	0.851
2. ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	4.25	0.40	4.11	0.49	1.262	0.212
3. ด้านความขยันและจิตอาสา	4.18	0.46	3.95	0.48	1.892	0.063
4. ด้านความประหยัด	4.09	0.48	3.99	0.50	0.844	0.402
5. ด้านความสามัคคี	4.31	0.49	4.19	0.58	0.824	0.413
โดยรวม	4.18	0.34	4.06	0.45	1.166	0.248

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 4.5 ผลการเปรียบเทียบการรับรู้ของครูที่ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายมีการรับรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) โดยรวม พบว่า การรับรู้ของครูเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ไม่

แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จากการตอบคำถามปลายเปิด จำนวน 57 คน สรุปตามรายด้านได้ดังนี้

ด้านมีวินัยและความรับผิดชอบ

ครูส่วนใหญ่มีแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ด้านมีวินัยและความรับผิดชอบ โดยครูบูรณาการเรื่องวินัยในคาบเรียน ช่วยกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ปลุกฝังให้ทำหน้าที่ตนเอง ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน

ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

ครูส่วนใหญ่มีแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ด้านความซื่อสัตย์สุจริต โดยครูปลุกฝังให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เอาเปรียบผู้อื่น คอยปลุกฝังผ่านกิจกรรมการเรียนการสอน โดยโรงเรียนมีกิจกรรมคนดีศรี น.ว. เมื่อเก็บของได้ ให้นำไปแจ้งฝ่ายประชาสัมพันธ์ เสริมแรงเชิงบวกให้นักเรียนที่มีความซื่อสัตย์ และครูเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน

ด้านความขยันและจิตอาสา

ครูส่วนใหญ่มีแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ด้านความขยันและจิตอาสา โดยครูปลุกฝังให้นักเรียนรู้จักหน้าที่ของตนเอง ส่งเสริมให้ช่วยเหลือผู้อื่นผ่านกิจกรรมการเรียนการสอน จัดให้มีโครงการร่วมกับท้องถิ่นในเรื่องจิตอาสาพานักเรียนบำเพ็ญประโยชน์ และครูเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน

ด้านความประหยัด

ครูส่วนใหญ่มีแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ด้านความประหยัด โดยโรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการเก็บออมผ่านกิจกรรมธนาคารโรงเรียน ครูปลุกฝังช่วงกิจกรรมการเรียนการสอน คำนึงถึงการใช้จ่ายตามความจำเป็น ครูเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน และเตือนให้นักเรียนปิดไฟ พัดลม ก่อนออกจากห้องเรียน

ด้านความสามัคคี

ครูส่วนใหญ่มีแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ด้านความสามัคคี โดยครูส่งเสริมการทำงานเป็นทีมในช่วงกิจกรรมการเรียนรู้ มีการเสริมแรงเชิงบวกในเรื่องความสามัคคี มีความพร้อมเพรียงกันทั้งกายใจ เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันร่วมมือกันทำกิจกรรมให้สำเร็จลุล่วง ครูให้นักเรียนถอดบทเรียนในคาบคุณธรรมและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีกำลังหลักคือโรงเรียน ครู และครอบครัวที่ต้องคอย

ช่วยกันปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน ให้รู้จักบทบาทหน้าที่ของตน มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น รู้ถึงหน้าที่ มีความรับผิดชอบไม่เห็นแก่ตัว มีความคิดเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และเป็นบุคคลที่รู้จักคุณค่าของเงิน และใช้จ่ายตามความจำเป็น

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น สามารถอภิปรายผลโดยจำแนกเป็นระดับต่าง ๆ ดังนี้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน อยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย 1) ด้านความสามัคคี 2) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 3) ด้านมีวินัยและความรับผิดชอบ 4) ด้านความขยันและจิตอาสา 5) ด้านความประหยัด ตามลำดับ ซึ่งมีการอภิปรายผลดังนี้

2. ด้านความสามัคคี คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.26$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนร่วมมือกันกระทำกิจกรรมให้สำเร็จลุล่วงอย่างดี นักเรียนมีความพร้อมเพรียงกันทั้งกายใจ และนักเรียนมีความคิดเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระณัฏขพงศ์ โนทายะ (2561) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดไทรราชวรานุอุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ผลการศึกษาพบว่า ด้านความสามัคคี โดยรวมอยู่ในระดับมาก นักเรียนปฏิบัติตามมติเสียงส่วนมาก นักเรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และนักเรียนใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์เสมอ

3. ด้านความซื่อสัตย์สุจริต คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.19$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนมีเจตนาบริสุทธิ์ ไม่คดโกง นักเรียนปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นโดยชอบ นักเรียนยึดมั่นในความสัตย์จริงและในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม และนักเรียนมีความซื่อตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาชานนท์ ชัยมงคล (2561) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลวัดปรีชาญาณ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ด้านความซื่อสัตย์สุจริต โดยรวมอยู่ในระดับมาก นักเรียนยอมรับผิด เมื่อกระทำความผิด นักเรียนไม่กล่าวคำเท็จหรือพูดโกหก และเมื่อนักเรียนเก็บสิ่งของของผู้อื่นได้ จะรีบนำไปติดต่อกับเจ้าของ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระณัฏขพงศ์ โนทายะ (2561) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดไทรราชวรานุอุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ผลการศึกษาพบว่า ด้านความซื่อสัตย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก นักเรียนรู้จักกละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำความผิด นักเรียนไม่ทุจริตในการสอบ และนักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อพ่อแม่และครูอาจารย์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสมุห์ประสิทธิ์ ปสิทธิโก (แสนดวง) (2560) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ด้านความซื่อสัตย์สุจริต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก นักเรียนมีความประพฤติตามหลักคุณธรรมและจริยธรรมมีความจริงใจปราศจากความลำเอียง และนักเรียนไม่ขโมยของใช้เพื่อน

4. ด้านมีวินัยและความรับผิดชอบ คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.13$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนสามารถควบคุมตนเองในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนด้วยความมุ่งมั่น นักเรียนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตน

นักเรียนมีวินัยในตนเองและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี และนักเรียนมีความขยันขันแข็งจนงานประสบความสำเร็จทันเวลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาชานนท์ ชัยมงคล (2561) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลวัดปรีดิยากร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ด้านความมีวินัยและรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ครูควรยอมรับและให้ความไว้วางใจเด็ก เพื่อให้เด็กได้ใช้ความคิดพิจารณาระเบียบวินัยต่างๆ ที่เขาต้องปฏิบัติ และครูควรทำหน้าที่เป็นผู้นำเด็กเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบวินัยและมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระณัฏฐพงศ์ โนนายะ (2561) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดไทรราชวรานุรักษ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ผลการศึกษาพบว่า ด้านความมีวินัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก นักเรียนส่งการบ้านหรือรายงานตามที่ครูอาจารย์กำหนด นักเรียนตัดผมและแต่งกายถูกต้องตามกฎระเบียบของโรงเรียน และนักเรียนปฏิบัติตามข้อบังคับหรือข้อตกลงของห้องเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสมุห์ประสิทธิ์ ปัสสทธิโก (แสนดวง) (2560) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ด้านความรับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือการดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ครูส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการดำเนินชีวิต และการลาทุกประเภทของนักเรียนทางการศึกษา

5. ด้านความขยันและจิตอาสา คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.08$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน นักเรียนรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ในความรับผิดชอบ นักเรียนพร้อมลงมือช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้แก่สังคมของเราร่วมกับผู้อื่นนักเรียนมีความมุ่งมั่นตั้งใจ กระตือรือร้น และเพียรพยายามในการแสวงหาความรู้ และนักเรียนมองเห็นถึงปัญหาแล้วรู้สึกรู้สึกอยากเข้าไปมีส่วนในการช่วยเหลือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระณัฏฐพงศ์ โนนายะ (2561) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดไทรราชวรานุรักษ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ผลการศึกษาพบว่า ด้านความขยัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ นักเรียนหมั่นค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ และนักเรียนมาโรงเรียนแต่เช้าทุกวัน

6. ด้านความประหยัด คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนเก็บออมเงินไว้ใช้ในโอกาสอันควร นักเรียนระมัดระวังการใช้สอยสิ่งต่างๆ ไม่ให้เปลืองโดยเปล่าประโยชน์ นักเรียนคำนึงถึงการใช้จ่ายตามความจำเป็น และนักเรียนไม่ฟุ่มเฟือย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาชานนท์ ชัยมงคล (2561) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลวัดปรีดิยากร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ด้านความประหยัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ใช้จ่ายเงินเท่าที่จำเป็น สมควรแก่อัตภาพ ช่วยดูแลและประหยัดการใช้พลังงานทั้งในโรงเรียนและในที่สาธารณะ และไม่ใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย ให้ความสำคัญโดยเปล่าประโยชน์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระณัฏฐพงศ์ โนนายะ (2561) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดไทรราชวรานุรักษ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ผลการศึกษาพบว่า ด้านความประหยัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก นักเรียนใช้อุปกรณ์การเรียนอย่างคุ้มค่า นักเรียนรู้จักซ่อมแซมสิ่งของที่ชำรุด เช่น เสื้อผ้า รองเท้า และนักเรียนรู้จักเก็บออมเงินฝาก

7. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการรับรู้ของครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีการรับรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ของครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันโดยใช้สถิติทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) โดยรวม พบว่า ค่า Sig= .785 มากกว่า 0.05 หมายความว่า การรับรู้ของครูเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นได้ปฏิบัติตามแนวนโยบายของผู้บริหาร มีการจัดคาบคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนทุกระดับชั้นในทุกวันศุกร์คาบสุดท้าย ครูทุกระดับพานักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน เช่น กล่าวบูชาพระรัตนตรัย การสวดมนต์ไหว้พระ ปลูกฝังในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมและการปฏิบัติตัวในสังคม จึงทำให้คณะครูและนักเรียนมีการปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน และส่งผลให้ไม่แตกต่างกัน

8. ผลการเปรียบเทียบการรับรู้ของครูที่ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย การรับรู้ของครูในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายมีการรับรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) โดยรวม พบว่า การรับรู้ของครูในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นได้ปฏิบัติตามแนวนโยบายของผู้บริหาร มีการจัดคาบคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนทุกระดับชั้นในทุกวันศุกร์คาบสุดท้าย ครูทุกระดับพานักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน เช่น กล่าวบูชาพระรัตนตรัย การสวดมนต์ไหว้พระ ปลูกฝังในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมและการปฏิบัติตัวในสังคม จึงทำให้คณะครูและนักเรียนมีการปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน และส่งผลให้ไม่แตกต่างกัน

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ครูผู้สอนควรบริหารจัดการห้องเรียนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมให้มากขึ้นและนำมาใช้อย่างต่อเนื่อง

ควรพัฒนาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ด้านความประหยัด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ให้นักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

2. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ควรนำข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ทั้งด้าน ด้านวินัยและความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความขยันและจิตอาสา ด้านความประหยัด และด้านความสามัคคี ซึ่งพบว่าอยู่ในระดับมาก ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนและให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ควรทำวิจัยเรื่องนี้ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์สำหรับนำมาใช้ศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน
สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

7. ข้อค้นพบจากการวิจัย

คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
คือพฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ที่
แสดงออกถึงความประพฤติดี ความถูกต้อง คุณความดี ความชอบ และคำสั่งสอนคุณธรรมและจริยธรรม
ประกอบด้วย ด้านความสามัคคี ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านมีวินัยและความรับผิดชอบ ด้านความขยันและ
จิตอาสา และด้านความประหยัด สรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโนนหันวิทยายน

สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

8. เอกสารอ้างอิง

- กชนิภา บุตรดอน. (2561). แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในอำเภอชุมแสงสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. รายงานการวิจัย.
- กรมการศาสนา. (2562). การส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติประจำปี 2562. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.

- กัญญารัตน์ ภักดี. (2560). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนกีฬาเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี. รายงานการวิจัย.
- กานต์ชนก พรหมทา. (2566). แนวปฏิบัติที่ดีของกระบวนการพัฒนาคุณธรรมในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- เกษม วัฒนชัย. (2560). โรงเรียนคุณธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พัฒนา จำกัด.
- พระณัฏฐพงศ์ โนนายะ. (2561). การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดไทรราษฎร์อุบล. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก.
- พระปลัดภูมิพัฒน์ พิมพ์อักษร. (2564). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พระมหาชานนท์ ชัยมงคล. (2561). การศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลวัดปรีชาญาณ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก.
- พระมหาธรรมา โขติวโร. (2561). การพัฒนาคุณธรรมนักเรียนโรงเรียนเมืองสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระมหาอนันต์ องค์กรศิริ. (2561). คุณธรรมจริยธรรมกับการพัฒนาผู้เรียนในยุคไทยแลนด์ 4.0. รายงานการวิจัย.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 พร้อมกฎหมายที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. (2553). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- พระราชวรมนี (ป.อ. ปยุตโต). (2555). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พิมพ์และปรับปรุง. กรุงเทพมหานคร: อปกรณ.
- พระวุฒิไกร แก้วไตรรัตน์. (2560). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในชุมชนและโรงเรียน: โรงเรียนวัดประจักษ์ศิลปาคม เขตดุสิต, จังหวัดกรุงเทพมหานคร. รายงานการวิจัย.
- พระสมุทรประสิทธิ์ ปสิทธิโก (แสนดวง). (2560). การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัชรีย์ ปิยะพันธ์. (2562). การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- โรงเรียนโนนหันวิทยายน. (2566). รายงานการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา (SAR).
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วัลย์ลี สุขงาม. (2561). สภาพการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของผู้บริหาร. รายงานการวิจัย.
- ศิริทิพย์ ศิริภักดี. (2561). กระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านแก่งประจักษ์บุรี. รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สวณีย์ รักษาพงษ์. (2564). การส่งเสริมโรงเรียนคุณธรรม. ค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2564, จาก <http://click.senate.go.th/wp-content/uploads/2016/01/การส่งเสริมโรงเรียนคุณธรรม.pdf>
- สุกรี บุญเทพ และคณะ. (2564). พฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา. รายงานการวิจัย.

- อมรรัตน์ วงศ์ศรียา. (2562). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.: กรณีโรงเรียนบ้านนาแมด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อับดุลเลาะห์ มะลา. (2557). การพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้หลักสูตรระยะสั้น “คุณธรรม จริยธรรม”. รายงานการวิจัย, โรงเรียนอัลอียะวิทยา.

หลักการประกอบพิธีกรรมของชาติพันธุ์เยียนในประเทศไทย:

กรณีศึกษาหมู่บ้านห้วยแม่เลียม จังหวัดเชียงราย

PRINCIPLES OF CONDUCTING RITUALS OF YAO ETHNIC IN THAILAND: CASE STUDY OF YAO ETHNIC IN BAN HUAI MAE LIAM, CHIANG RAI

เอกชัย ทวีปวรชัย^{1,*}

EKACHAI TAWEEPWORACHAI^{1,*}

¹สำนักวิชาจีนวิทยา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

¹School of Sinology Mae Fah Luang University

*Corresponding Author E-mail: ekachai.taw@mfu.ac.th

บทความวิจัย (Research Article)

Received 11 June 2024, Revised 18 November 2024, Accepted 28 November 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการประกอบพิธีกรรมของชาติพันธุ์เยียนในประเทศไทย เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมของชาติพันธุ์เยียน การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญการประกอบพิธีกรรม รวมทั้งการสังเกตกระบวนการประกอบพิธีกรรม ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ การศึกษาพิธีกรรมสู่ขวัญ พิธีกรรมบูชาบรรพบุรุษ พิธีกรรมตรุษจีน พิธีกรรมเซ็งเม้ง และพิธีกรรมสารทจีน พื้นที่ที่ศึกษา คือ หมู่บ้านห้วยแม่เลียม จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า ชาติพันธุ์เยียนในหมู่บ้านห้วยแม่เลียมมีหลักการประกอบพิธีกรรมตามหลักความเชื่อบรรพบุรุษอย่างชัดเจน ซึ่งพวกเขาอาศัยปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ สัญลักษณ์ต่าง ๆ และพฤติกรรมของบุคคลในการตีความ เชื่อมไปสู่เหตุผลในการประกอบพิธีกรรม กระบวนการประกอบพิธีกรรมของชาวเยียนสะท้อนให้เห็นถึงการสื่อสารระหว่างบรรพบุรุษกับลูกหลาน วัตถุประสงค์ของพิธีกรรมมีแบบการพึ่งพาอาศัยกัน และความกตัญญูที่ลูกหลานมีต่อบรรพบุรุษ โดยมีเครื่องมือสื่อสารสำคัญคือ “จ้าว”(簪) และการทำนายจากอวัยวะของไก่

คำสำคัญ: พิธีกรรม; หลักการ; ชาติพันธุ์เยียน

Abstract

This research article aims to study the principles of ritual performance within the Mien ethnic group in Thailand. The research was conducted using qualitative methods, analyzing data from research documents related to Mien ethnic rituals, conducting in-depth interviews with ritual experts, and observing the ritual process. The content scope encompasses the study of rituals such as "Chou Wen" (Entering Adulthood), Ancestor Worship Ritual, "Bua Hiang" Rituals, "Qingmeng" Ritual, and "Qiat Hya Jiab Fei" Rituals. The research is conducted in Huai Mae Liam Village, Chiang Rai Province. The study results indicate that the Mien ethnic group in Ban Huai Mae Liam village clearly follows the principles of ancestral beliefs in performing rituals. They rely on natural phenomena, various symbols, and individual behaviors to interpret and link them to the reasons for performing rituals. The ritual process of the Mien reflects the communication between ancestors and descendants. The purpose of the ritual involves mutual dependence and the gratitude that descendants have towards their ancestors, with key communication tools including "Jiao" (簪) and divination using chicken organs.

Keyword: Rituals; principle; Mien ethnic group

1. บทนำ

พิธีกรรมมีความสำคัญต่อผู้ที่มีความเชื่อในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามศาสนาหรือสิ่งที่ตนนับถือ หลักการประกอบพิธีกรรมจึงเป็นสิ่งที่ผู้นับถือศาสนาต่าง ๆ ได้ปฏิบัติเพื่อสื่อถึงความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเคารพนับถือ และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นที่พึ่งพาในอีกมิติหนึ่ง อารี ถาวรเศรษฐ์ (2546) กล่าวถึงประเพณีและพิธีกรรมเป็นการแปลความเชื่อที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม การศึกษาหลักการประกอบพิธีกรรมของแต่ละความเชื่อและศาสนาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับแวดวงวิชาการ เพื่อถ่ายทอดข้อมูลและพัฒนาก้าวไปสู่สังคม โดยเฉพาะคนรุ่นหลัง ที่สนใจและยังมีความเคารพต่อสิ่งที่ครอบครัวให้การนับถือตลอดมา แต่เริ่มมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องลดน้อยลงทุกวัน ซึ่งอาจส่งผลให้ข้อปฏิบัติต่าง ๆ มีการละเลยหรือไม่ได้รับการให้ความสำคัญเท่าที่ควร นำมาซึ่งการหยุดปฏิบัติไปในที่สุด หรือเปลี่ยนไปนับถือศาสนาอื่นแทน

ชาติพันธุ์เมี่ยนกับพิธีกรรมมีความแนบชิดกันมากตั้งแต่เกิดไปจนถึงการเสียชีวิต (เอกชัย ทวีปวรชัย, 2564) ซึ่งพิธีกรรมเหล่านี้สืบทอดกันมาเป็นเวลานาน Zhang (1981) ได้พูดถึงชาติพันธุ์เมี่ยน (เย้า) มีความเชื่อมาแต่โบราณการณสมัยสังคมก่อนประวัติศาสตร์ที่มีการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามธรรมชาติ คือเชื่อว่า “สรรพสิ่งในโลกล้วนมีความศักดิ์สิทธิ์”(万物有灵) ช่วงต่อมาเนื่องจากเชื่อว่ามนุษย์กับสัตว์นั้นมีความสัมพันธ์กันทางสายเลือด เลยมีการนับถือสัญลักษณ์หรือรูปสัตว์ (Totem) ไม่ฆ่าหรือไม่บริโภคสัตว์ที่ตนนับถือ ซึ่งสัตว์ที่ได้มีการกล่าวถึงคือ สุนัขและสุกร ต่อมาช่วงปลายสังคมมาตาธิปไตย (母系氏族社会)จนถึงช่วงราชวงศ์โจว-ฉินก็เริ่มมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผีเทวดาที่ภาษาเมี่ยน(เย้า) เรียกว่า “เมี่ยน” คือเชื่อว่า ผีที่ดีสามารถปกป้องคุ้มครองภัยอันตรายต่าง ๆ ได้ เชื่อในเรื่องขวัญและวิญญาณ และนับแต่นั้นมาการปฏิบัติต่อคนที่เสียชีวิตก็เริ่มมีความเปลี่ยนแปลง ตามเอกสารระบุไว้ว่าจากที่เคยนำศพคนเสียชีวิตให้มนุษย์กินก็เปลี่ยนเป็นการนำไปฝังแทน และจากการนับถือผีเทวดานี้ก็ขยายไปสู่การนับถือบรรพบุรุษ โดยพิจารณาจากสายเลือดชาติตระกูล เมื่อบุคคลในตระกูลเสียชีวิตจะเชิญผู้เชี่ยวชาญทางความเชื่อมาประกอบพิธีกรรมตามขั้นตอนของความเชื่อ ซึ่งพิธีกรรมของชาวเมี่ยน(เย้า) ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันคือ พิธีกรรมสู่ขวัญ พิธีกรรมบูชา

บรรพบุรุษ พิธีแต่งงาน พิธีงานศพ พิธีเสกตะไคร่ห่อ พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเทศกาลเช่น พิธีตรุษจีน พิธีเซ็งเม้ง พิธีสารทจีน ซึ่งขั้นตอนการประกอบพิธีก็จะได้รับอิทธิพลจากลัทธิเต๋า

ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างลัทธิเต๋ากับความเชื่อชาติพันธุ์เมี่ยน (เย้า) Yuan (2016) ได้ทบทวนงานวิจัยของนักวิชาการต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อชาติพันธุ์เย้ากับลัทธิเต๋า โดยสรุปได้ 3 รูปแบบคือ 1. ความเชื่อของชาติพันธุ์เย้าได้รับอิทธิพลจากลัทธิเต๋าอย่างมาก มีความเป็นลัทธิเต๋าค่อนข้างสูง กลายเป็นการสืบสานลัทธิเต๋าด้านเย้า “瑶传道教” 2. ความเชื่อของชาติพันธุ์เย้ามีความคล้ายกับลัทธิเต๋า แต่ไม่ใช่ลัทธิเต๋า 3. ความเชื่อชาติพันธุ์เย้าและลัทธิเต๋าดังกล่าวก็มิมีบทบาทต่อกัน จากข้อมูลนี้สะท้อนถึงความเชื่อของชาติพันธุ์เมี่ยน(เย้า) มีความคล้ายคลึงกับลัทธิเต๋าเป็นอย่างมาก

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาติพันธุ์เมี่ยน(เย้า)นับถือมีเป็นกลุ่มที่ชัดเจน มีทั้งจากภายในตระกูลและภายนอกตระกูล บทความวิจัยของ Liu (2018) ได้สรุปกลุ่มสิ่งศักดิ์สิทธิ์ออกมาเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มสิ่งศักดิ์สิทธิ์ครอบครัว(บรรพบุรุษทั้งในตระกูลหรือนอกตระกูล) กลุ่มสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำชนชาติ (ผันกู(盘古)เป็นต้น) กลุ่มสิ่งศักดิ์สิทธิ์เขตพื้นที่อาศัย (สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปกป้องรักษาพื้นที่ เช่น เจ้าที่ เจ้าป่าเจ้าเขา เจ้าเมือง) กลุ่มสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในลัทธิเต๋า(เทพซานซิง三清 เทพหยวนสื่อเทียนจวน 元始天尊เทพหลิงเป่าเทียนจวน灵宝天尊 และเทพเต๋าเต๋อเทียนจวน道德天尊 张天师 (เทพเตี้ยเทียนซือ)) และกลุ่มสิ่งศักดิ์สิทธิ์ธรรมชาติ (เทพลม เทพสายฟ้า) เป็นต้น ส่วน อภิชาติ ภัทรธรรม (2552) ได้ระบุถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวย่านนับถือหลักคือ 1. ผีบรรพบุรุษ (ผีบรรพบุรุษ 4 รุ่น) 2. ผีฟ้า แบ่งเป็นผีใหญ่ (เทพ “ซานซิง” เป็นต้น) และผีทั่วไป (ผีป่า ผีน้ำ ผีภูเขา เป็นต้น)

ชาติพันธุ์เมี่ยนมีภาษาของตน แต่ใช้ตัวอักษรจีนในการบันทึกเรื่องราว Yao (1990) ได้พูดถึงตำราเอกสารของชาวเย้าหลัก ๆ จะมี เอกสารบันทึกข้อมูลบรรพบุรุษ (จาพินตาน 家先单) ตำราเรียนในอดีตได้แก่ ตำราในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น ตำราประกอบพิธีกรรมสู่ขวัญ เซ็งเม้ง ตรุษจีน ล้วนบันทึกเป็นตัวอักษรจีนทั้งสิ้น เช่นเดียวกับงานวิจัยของXiao (2016) อ้างถึงงานวิจัยของนักวิจัยญี่ปุ่น Shiratori Yoshiro (白鸟芳郎) ได้กล่าวถึงเอกสารตำราของชาวย่านนั้นส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องกับพิธีกรรม กล่าวคือจะมีตำราเฉพาะสำหรับพิธีกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีตำราเกี่ยวกับคาถาและการศึกษา ส่วนในด้านภาษาหรือบทสวดที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมไม่ได้มีผู้วิจัยศึกษาด้านนี้โดยตรงแต่จากงานวิจัยของSong(1991) ได้พูดถึงการอ่านตัวอักษรจีนหรือบทสวดของชาวย่านในการประกอบพิธีมีทั้งแบบอ่านตามเสียงของตัวอักษรจีน(音读)และอ่านตามภาษาของตน(训读) บางทีก็ได้รับอิทธิพลจากภาษาถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่เช่นผู้ประกอบพิธีชาวย่านในกลุ่มผันเหยา ในเมืองจินเลี้ยว เขตปกครองตนเองชนชาติจ้วงกวางสี(广西金秀盘瑶) ในบทสวดบูชาเทพผันอ๋องนั้น มีการใช้ภาษาเย้าและภาษาจีนควบคู่ด้วย ส่วนในพื้นที่ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาจ้วงก็จะใช้ภาษาจ้วงปะปนด้วย แต่จากการศึกษาของงานวิจัยของ เอกชัย ทวีปวรชัย (2564) พบว่าจุดอ่อนของชาวเมี่ยนในประเทศไทยคืออ่านตำราประกอบพิธีกรรมไม่ได้ ขาดการสืบทอดอย่างมีระบบ และขาดองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม ทำให้ผู้ที่มีความสามารถในการประกอบพิธีกรรมลดน้อยลงทุกวัน แม้ว่ารัฐฯ ศรีสมบัติ (2561) ได้ระบุถึงทางเลือกใหม่ในการประกอบพิธีกรรมที่วัด(หมีว 庙) โดยเกิดขึ้นจากการรับวัฒนธรรมข้ามพรมแดนจากจีน ซึ่งในวัดดังกล่าวจะมีผู้ประกอบพิธีหญิงที่เริ่มจากการเป็นช่างทรงและก้าวสู่หมอผีหญิงอย่างไรก็ตามชาติพันธุ์เมี่ยนที่นับถือบรรพบุรุษส่วนใหญ่ก็ยังประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ในบ้านของตนตามที่ได้สืบทอดมาแต่อดีต ด้วยเหตุนี้การศึกษาหลักการประกอบพิธีกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พิธีกรรมที่ชาติพันธุ์เมี่ยนต้องประกอบเป็นประจำ จึงมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อสังคม งานวิจัยนี้ในมุขวิชาการจะทำให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์เมี่ยนกับบรรพบุรุษที่ถ่ายทอดผ่านพิธีกรรมมากขึ้น เข้าใจระบบแนวคิด

และสังคมของพวกเขามากขึ้น ในมุมมองชาติพันธุ์เมีย่น โดยเฉพาะคนรุ่นหลังจะได้รับความรู้ความเข้าใจถึงที่มาที่ไปของการประกอบพิธีกรรมของตนเอง และความสำคัญของการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้พวกเขาตระหนักในวัฒนธรรม ประเพณีของตนและเกิดความหวงแหน อนุรักษ์มากยิ่งขึ้น

หมู่บ้านห้วยแม่เลี่ยม ตั้งอยู่ในตำบลห้วยชมภู อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย มีชาวเมี้ยนอาศัยอยู่ในหมู่บ้านดังกล่าวจำนวน 20 หลังคาเรือน แม้ว่าเป็นหมู่บ้านที่ค่อนข้างเล็ก หากเทียบกับหมู่บ้านเ้าอื่น ๆ ในตำบลเดียวกัน แต่หากกล่าวถึงด้านพิธีกรรมความเชื่อ หมู่บ้านดังกล่าวถือว่ามีความรู้ความสามารถในการประกอบพิธีกรรมที่มีความรู้ความสามารถในด้านการประกอบพิธีกรรมของชาวเมี้ยน และได้รับการยอมรับนับถือจากแวตวงผู้ประกอบพิธีกรรมในพื้นที่ตำบลห้วยชมภู ซึ่งเป็นตำบลที่มีชาวเมี้ยนอาศัยรวมตัวกันในจังหวัดเชียงรายเป็นจำนวนมาก การเข้าไปศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ดังกล่าวนี้จะเป็นประโยชน์ในด้านความละเอียดของข้อมูล

พิธีกรรมของชาติพันธุ์เมีย่น มีความเกี่ยวข้องกับสัญลักษณ์ การตีความ จากสิ่งที่พบเห็นในรอบตัว มีความเกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์น้อยใหญ่ตามลำดับ การจะเข้าไปศึกษาที่มาของการประกอบพิธีกรรมในครั้งนี้จึงต้องอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ แนวคิดมานุษยวิทยาสัญลักษณ์ ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม วิเคราะห์หลักปฏิบัติที่สะท้อนผ่านพิธีกรรม

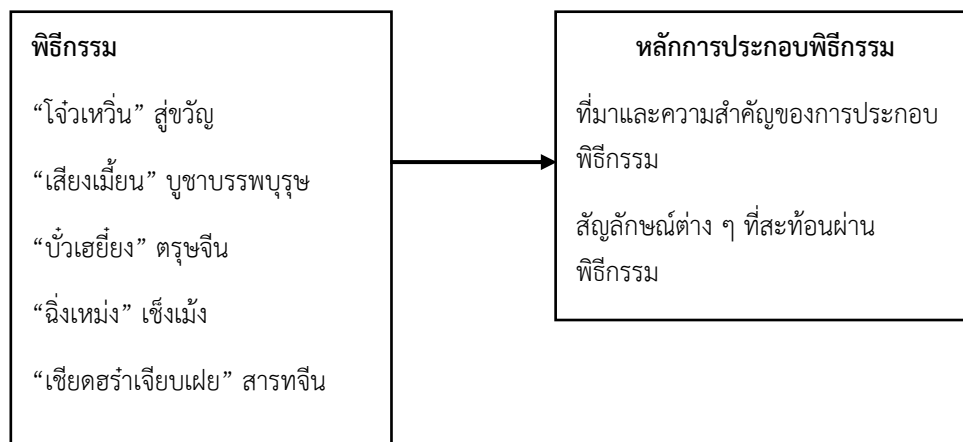
2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาหลักการประกอบพิธีกรรมสู่ขวัญ การบูชาบรรพบุรุษ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลแข่งเม้ง และเทศกาลสารทจีน ของชาติพันธุ์เมีย่นในหมู่บ้านห้วยแม่เลี่ยม จังหวัดเชียงราย

3. สมมุติฐานการวิจัย

หลักการประกอบพิธีกรรมของชาติพันธุ์เมีย่นเป็นไปอย่างมีระเบียบขั้นตอนตามแนวความคิดด้านความเชื่อและพิธีกรรม

4. กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย Conceptual Framework

การศึกษาที่มาและความสำคัญของพิธีกรรมในชีวิตประจำวันของชาติพันธุ์เมี่ยนรวมทั้งขั้นตอนการประกอบพิธีกรรม และข้อสังเกตที่เกี่ยวข้องกับการประกอบพิธีกรรมนั้น จะได้ข้อมูลองค์ความรู้ที่ครบถ้วนคือทราบที่มาของความเชื่อ และการตีความจากความเชื่อไปสู่การปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนของพิธีกรรม อุปกรณ์ที่เป็นสัญลักษณ์แทนความหมายต่าง ๆ ในแต่ละพิธีกรรม ของชาติพันธุ์เมี่ยน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ไม่เพียงจะเป็นประโยชน์ในเชิงวิชาการเท่านั้น ยังจะช่วยให้ชนลูกหลานชาติพันธุ์เมี่ยนศึกษาได้ง่าย และเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์พิธีกรรมอย่างหนึ่ง

แนวคิดที่เชื่อมโยงกับการศึกษาในครั้งนี้

ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม(Cultural Diffusion Theory) นิยพรรณ (ผลวัฒน์) วรณศิริ (2550) กล่าวถึง หลักของการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม จะมีความเกี่ยวข้องกับเขตวัฒนธรรม (Cultural Areas) ทำให้สังคมต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในเขตนั้นมีความคล้ายคลึงกัน เชื่อมโยงสู่การนับถือผี บรรพบุรุษสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของเขตวัฒนธรรมเอเชีย จึงกล่าวได้ว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สังคมไทยนับถือเป็นส่วนใหญ่ นั้นแพร่กระจายไปสู่ชาติพันธุ์เมี่ยนในประเทศไทยด้วย

มานุษยวิทยาสัญลักษณ์ โสวัตรี ณ ถลาง (2562) สรุปลงถึงทฤษฎีมานุษยวิทยาสัญลักษณ์ตามแนวคิดของ คลิฟฟอร์ด เกียรช ว่า ศาสนาเป็นสัญลักษณ์ที่มีความหมายต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และอธิบายถึงโลกทัศน์ของมนุษย์ผ่านศาสนา ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงใช้หลักการดังกล่าวในการวิเคราะห์ถึงหลักการประกอบพิธีกรรมองค์ประกอบของพิธีกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับเรื่องราว ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัว สู่การตีความและสะท้อนให้เห็นถึงการดำรงชีวิตของชาติพันธุ์เมี่ยนผ่านพิธีกรรมทางความเชื่อ

แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม บุญยงค์ เกศเทศ (2557) ได้เกริ่นนำถึงมนุษย์กับความเชื่อและ พิธีกรรมว่า มนุษย์เชื่อในสิ่งลึกลับ และปรารถนาให้สิ่งเหล่านั้นปกป้องคุ้มครอง ดังนั้นเมื่อเจอสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เลวร้ายซึ่งไม่สามารถแก้ไขได้ ก็จะหาวิธีการบรรเทา และแสดงความกตัญญู โดยการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้นหลักการประกอบพิธีกรรมของชาติพันธุ์เมี่ยน ย่อมจะมีความเชื่อมโยงกับความเชื่อของพวกเขาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แล้วมีการปฏิบัติต่อสิ่งนั้นเป็นกิจกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อแสดงออกถึงความปรารถนา ความกตัญญู ความขอบคุณเช่นกัน

5. ระเบียบวิธีการดำเนินงานวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่จะใช้ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งเป็นข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ โดยข้อมูลปฐมภูมิจะรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญในการประกอบพิธีกรรมและผู้ร่วมพิธีกรรมในหมู่บ้านห้วยแม่เลี่ยม จังหวัดเชียงราย ส่วนข้อมูลทุติยภูมิจะรวบรวมจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้องานวิจัย ทั้งภาษาจีนและภาษาไทย

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยดังกล่าวใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แบบการจำแนกข้อมูล ตีความข้อมูล สรุปอุปนัยจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต และการศึกษาเชิงเอกสาร ในการวิเคราะห์สรุปหลักการประกอบพิธีกรรมสู่ขวัญ การบูชาบรรพบุรุษ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลเซ็งเม้ง เทศกาลสารทจีน รวมทั้งใช้วิธีรายงานผลการวิจัยเชิงบรรยาย พรรณนา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างและแบบสังเกตการณ์

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับหลักการประกอบพิธีกรรม

การสังเกตการณ์ (Observation) การสังเกตกระบวนการประกอบพิธีตั้งแต่ขั้นเตรียมการไปสู่ขั้น
สิ้นสุด

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง คือสุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการประกอบพิธีกรรมในหมู่บ้านห้วยแม่เลี่ยมจำนวน 2
ท่าน ท่านแรกมีความเชี่ยวชาญในการประกอบพิธีกรรมน้อยใหญ่ตั้งแต่ การบูชาบรรพบุรุษไปจนถึงการประกอบ
พิธีวชและประสบการณ์ประกอบพิธีกรรมประมาณ 40 กว่าปี ท่านที่สองมีความเชี่ยวชาญในการประกอบ
พิธีกรรมทั่วไปเช่นพิธีกรรมสู่ขวัญและพิธีกรรมในเทศกาลต่าง ๆ ครอบคลุมพิธีกรรมที่ผู้วิจัยจะศึกษาในครั้งนี้ มี
ประสบการณ์ประกอบพิธีกรรมประมาณ 30 ปี ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปคือครอบครัวชาวเมี่ยนที่นับถือบรรพบุรุษ
จำนวน 10 ท่าน ซึ่งเป็นครอบครัวที่มีการจัดทำพิธีกรรมต่าง ๆ ตามความเชื่อเป็นประจำ และมีความเข้าใจ
เกี่ยวกับพิธีกรรมบ้าง ซึ่งเป็นกลุ่มวัยที่มีครอบครัวแล้ว

พื้นที่ในการศึกษา

หมู่บ้านห้วยแม่เลี่ยม ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57000 เป็นหมู่บ้านที่ยังมีการ
อนุรักษ์พิธีกรรมต่าง ๆ ที่สืบทอดมาจากอดีตไว้เป็นอย่างดี วิถีชีวิตของชาวบ้านในด้านที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม
นั้นยังคงไม่ผิดไปจากอดีตมากนัก การเข้าไปศึกษาข้อมูลในพื้นที่ดังกล่าว นอกจากผู้เชี่ยวชาญมีความรู้รอบด้าน
แล้ว ในแง่ของสังคม สิ่งแวดล้อมก็จะเป็นตัวช่วยสนับสนุนให้เข้าใจที่มาและหลักการประกอบพิธีกรรมมาก
ยิ่งขึ้น

ขอบเขตของโครงการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยดังกล่าวจะทำการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับพิธีกรรมทางความเชื่อของชาวเมี่ยน ได้แก่
พิธีกรรมสู่ขวัญ การบูชาบรรพบุรุษ การประกอบพิธีในเทศกาลเซิ้งเม้ง เทศกาลตรุษจีน และเทศกาลสารทจีน
ซึ่งจะศึกษาวิเคราะห์ที่มาที่ไป และขั้นตอนการประกอบพิธีกรรม บทสวดที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม จาก
ข้อมูลปฐมภูมิคือสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการประกอบพิธีกรรม และชาวเมี่ยนที่มีการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ
ในหมู่บ้านห้วยแม่เลี่ยม จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาดำเนินโครงการวิจัย 1 ปี ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ.2563 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2564

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

“โจ้วเหวิน”(พิธีกรรมสู่ขวัญ) ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะหลักการสู่ขวัญของผู้ใหญ่หญิงหรือชายชาวเมี่ยนที่
มีอายุ 12 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และเป็นพิธีกรรมสู่ขวัญที่ไม่ได้หมายรวมกับพิธีกรรมอื่นเช่นพิธีต่ออายุไซ “จำเจี้ยว”
หรือพิธีสะเดาะเคราะห์ “ผู่เหน” เป็นต้น

“เสียงเมี้ยน”(การบูชาบรรพบุรุษ) บรรพบุรุษตามความหมายมหาภาคคือบรรพบุรุษวงศ์ชนเผ่าเช่น
ผั่นอ่อง (盤王)หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ผั่นหู(盤弧) แต่ถ้าในความหมายจุลภาคคือ บรรพบุรุษแห่งวงศ์ตระกูล
(วิญญาณบรรพชน) ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะศึกษาเกี่ยวกับพิธีกรรมที่บูชาบรรพบุรุษแห่งวงศ์ตระกูลหรือ
บรรพบุรุษประจำครอบครัวเป็นหลัก

“บัวเฮีย้ง” (รายงานประจำปี) หมายถึงพิธีกรรมในวันสิ้นปีตามปฏิทินจันทรคติจีนที่ชาวเมี่ยนมีการ
ประกอบพิธีกรรมส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่

“ฉิ่งเหม่ง” (พิธีกรรมเซ่งเม้ง) หมายถึงพิธีกรรมที่ชาตินั้ญเมี้ยนจัดขึ้นในช่วงเทศกาลเซ่งเม้งเพื่อเส่นไหว้บรรพบุรุษ มีทั้งการจัดพิธีในบ้านและจัดพิธีหน้าสุสานของบรรพบุรุษ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะศึกษาพิธีกรรมที่จัดขึ้นที่บ้านเป็นหลัก

“เซียดสร้าเจียบฝอย” (พิธีกรรมสารทจีน) หมายถึงพิธีกรรมสารทจีนที่ชาวเมี้ยนจะมีการประกอบพิธีกรรมเส่นไหว้บรรพบุรุษและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ครอบครั้วให้ความนับถือ โดยจะมีการสวดและเผากระดาษเงินกระดาษทองไปให้บรรพบุรุษ ในการศึกษาครั้งนี้คำว่า “บรรพบุรุษ” ที่ผู้วิจัยระบุในเนื้อหา หมายถึงพ่อ แม่ ปู่ย่าหรือลุง ป้า ฯลฯ ซึ่งชาวเมี้ยนจะเรียกบรรพบุรุษว่า “จาพิน” (家先) หรือ “อ่งถาย” (翁太)

“ชาตินั้ญเมี้ยน” “ชาวเมี้ยน” ที่ระบุในงานวิจัยนี้ จะหมายถึงชาตินั้ญเมี้ยนในประเทศไทยที่นับถือบรรพบุรุษ ที่ภาษาเมี้ยนเรียกว่า “จั้งเมี้ยนเหมี้ยน” ดังนั้นคำดังกล่าวที่ปรากฏในงานวิจัยจึงไม่ได้หมายถึงชาตินั้ญเมี้ยนที่นับถือศาสนาอื่น ๆ เช่น ศาสนาคริสต์ เป็นต้น

6. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาเรื่อง หลักการประกอบพิธีกรรมของชาตินั้ญเมี้ยนในประเทศไทย: กรณีศึกษาหมู่บ้านห้วยแม่เลี่ยม จังหวัดเชียงราย สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. หลักการประกอบพิธีกรรมสู่ขวัญ (โจ้วเหวิน)

การประกอบพิธีกรรมสู่ขวัญมีหลักการคือการรวมขวัญที่ออกจากร่างของบุคคลใดบุคคลหนึ่งให้กลับเข้ามา ด้วยชาตินั้ญเมี้ยนมีหลักความเชื่อ “ฝ้ามเหวินเซียดแปะ” (三魂七魄) ซึ่งพวกเขาจะใช้หลักการตีความ การสังเกตจากพฤติกรรมของบุคคล และการทำนายด้วยวิธี “โ้วกั้ว” (卜卦) มาเป็นตัวกำหนดในการประกอบพิธีกรรมดังกล่าว การประกอบพิธีกรรมนี้ยังต้องมีการดูฤกษ์ยาม โดยการดูฤกษ์ยามนั้นขึ้นอยู่กับแต่ละตระกูลครอบครั้ว ซึ่งแต่ละตระกูลแซ่จะมีวันดี “แส่งหวังฮนอย” (盛旺日) ที่แตกต่างกัน พิธีกรรมนี้จะเห็นถึงการพึ่งพาอาจารย์ “ไซเตี้ย” ของผู้เซี่ยวชาญในช่วงกระบวนการรวบรวมขวัญ ซึ่งจะใช้ข้าวสารเสกเป็นทหารในการตามหาขวัญ รวมทั้งอาวุธที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม “กิม” (釘) พิธีกรรมสู่ขวัญยังสะท้อนให้เห็นถึงเครื่องบูชาอาจารย์คือ “สิเจียน” (ผ้าห่อข้าวสาร) “จ้าว” (簪) จะเป็นเครื่องมือที่ทำหน้าที่สื่อสารกับบรรพบุรุษหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในระหว่างการประกอบพิธีกรรม

การประกอบพิธีกรรมสู่ขวัญ มีการดูวัยะของไก่ เพื่อทำนายผลการประกอบพิธี จากการสังเกต จะมีการดูทั้ง หัวไก่ ตีนไก่ และตุตไก่ ดังนั้นสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ไก่ที่นำมาประกอบพิธี อวัยะของมันสามารถบอกผลการประกอบพิธีกรรมสู่ขวัญในวันนี้ได้ แสดงว่ารูปลักษณะอวัยะของไก่ที่ประกอบพิธีกรรมจะเปลี่ยนไปตามผลของการประกอบพิธีกรรมวันนี้ ผู้เซี่ยวชาญในการประกอบพิธีกรรมชาวเมี้ยนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดูหรือทำนายผลที่ออกมาจากการทำนายดังกล่าว

2. หลักการประกอบพิธีกรรมบูชาบรรพบุรุษ “เสียงเมี้ยน”

การประกอบพิธีกรรมบูชาบรรพบุรุษในภาษาเมี้ยนคือ “เสียงเมี้ยน” หรือ “เสียงจาพิน” ซึ่งเป็นพิธีกรรมหนึ่งที่ชาวเมี้ยนมีการประกอบเป็นประจำ วัตถุประสงค์การประกอบพิธีคือ การแสดงความขอบคุณต่อบรรพบุรุษประจำครอบครั้วที่เรียกว่า “อ่งถาย” หรือ “จาพิน” ที่ชาวเมี้ยนเชื่อว่าดูแล ปกป้อง ค้มครองให้ลูกหลานแคล้วคลาดจากสิ่งชั่วร้ายและอุปสรรคต่าง ๆ รวมถึงการช่วยให้ประสบความสำเร็จในด้านการทำมาหาเลี้ยงชีพด้วย จึงเป็นที่มาว่าครอบครั้วใดครอบครั้วหนึ่งจะมีการประกอบพิธีดังกล่าว ตามความเชื่อ

1. ครอบครัวไม่ได้มีการประกอบพิธีกรรมดังกล่าวเป็นเวลานาน 2.บุคคลในครอบครัวมีการฝืนเห็นบรรพบุรุษผู้ล่วงลับอยู่บ่อยครั้ง (ขึ้นกับสถานการณ์ของบุคคลและครอบครัว) 3. ลูกหลานหรือบุคคลในครอบครัวขอบรรพบุรุษช่วยเหลือคุ้มครองให้แคล้วคลาดจากอุปสรรคหรือขอให้ประสบความสำเร็จในด้านใดด้านหนึ่ง 4. บรรพบุรุษช่วยเหลือบางสิ่งที่ไม่ทราบมาก่อน เมื่อเหตุการณ์ผ่านพ้นไป จึงได้มีการประกอบพิธีกรรม “เสียงเมี้ยน” เพื่อแสดงความขอบคุณ การประกอบพิธีกรรมนี้ โดยทั่วไปไม่ได้ดูฤกษ์ยาม อุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม ประกอบไปด้วย กระดาษเงิน ไก่ผู้ ถ้วยเหล้า 5 ใบ ถ้วยน้ำ 1 ใบ กาบบรรจุเหล้า ข้าวสาร “จ้าว กระดาษรูป และรูป ตำแหน่งของโต๊ะจะไม่ตั้งอยู่ตรงกลางของห้องโถงประกอบพิธีกรรม แต่จะขยับชิดทางใดทางหนึ่งเล็กน้อย

การบูชาบรรพบุรุษ “เสียงเมี้ยน” ไม่ได้ถือเป็นการแก้บน “จ้าวหยุน”(还愿) เพราะไม่ได้มีการบนบานสานกล่าว และไม่ได้เชิญเทพ สิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นใด เพียงแต่เป็นการขอพร ภาวนาต่อบรรพบุรุษ “อ่องถาย” เพื่อให้บางสิ่งมีความราบรื่น หากไม่พร้อมไม่ประกอบพิธีก็ได้ ส่วนการแก้บนนั้นจะต้องมีการกำหนดเวลาที่ชัดเจนเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจ หรือ เรื่องใด ๆ แล้ว ต้องประกอบพิธีแก้บนตามที่ได้บนไว้ ประการต่อมา การเชิญบรรพบุรุษจะมีหลักการคือ หากเป็นเรื่องทั่วไป ก็จะเชิญเฉพาะบรรพบุรุษรุ่นหลัง “หนุ่นโจ้วจาพิน”(嫩组家先) แต่ถ้าเป็นเรื่องสำคัญขอความช่วยเหลือ ต้องเชิญบรรพบุรุษประจำตระกูล “จ้วงต๋องจาพิน”(众堂家先) ตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน

พิธีกรรมบูชาบรรพบุรุษ จะชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างบรรพบุรุษผู้ล่วงลับกับพวกเขาที่เป็นลูกหลานยังคงมีความใกล้ชิด และยังคงรักและเคารพ ปกป้องคุ้มครองกัน ทั้งที่ได้ขอพรและไม่ได้ขอพร โดยการประกอบพิธีกรรมนั้น บางครั้งก็จะบูชาตนใดตนหนึ่งตามที่มา และเห็นได้ว่าพวกเขาอาจมีการสื่อสารกันผ่านเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัว หรือผ่านความฝัน ผ่านการทำนาย ที่สำคัญคือเป็นไปด้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างกันในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่มีความเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ต่อกันหลังจากที่เสียชีวิตไปแล้วซึ่งถอดข้อมูลจากการเข้าฝันและการเชิญบรรพบุรุษแต่ละองค์ พิธีกรรมนี้จึงเป็นพิธีกรรมลักษณะการของพึ่งพาอาศัยกันระหว่างลูกหลานและบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ

3. หลักการประกอบพิธีกรรม “บั่วเฮีย้ง” ในเทศกาลตรุษจีน

พิธีกรรมบูชาในเทศกาลตรุษจีน ภาษาเมี้ยนเรียกว่า “บั่วเฮีย้ง”(报年) เป็นพิธีกรรมที่ประกอบกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่นของชาวเมี้ยน และเป็นพิธีกรรมที่ชาวเมี้ยนให้ความสำคัญมากที่สุด พิธีกรรมดังกล่าวส่วนใหญ่จะประกอบกันในวันที่ 30 เดือนสุดท้ายของปี ตามปฏิทินจันทรคติจีน มีวัตถุประสงค์เพื่อเชิญบรรพบุรุษประจำตระกูลครอบครัวกลับมาร่วมฉลองตรุษจีนกับลูกหลาน นำกระดาษเงิน กระดาษทองและของเส้นไหวต่าง ๆ ที่ลูกหลานจัดเตรียมไว้ไปจัดจ่ายใช้สอยในยมโลกตามความประสงค์ ขอบรรพบุรุษประทานพร โชคลาภ ความสุข ให้ลูกหลานเล่าเรียนประสบความสำเร็จ สมหวังในหน้าที่การงาน มีกินมีใช้ไม่ขัดสน ช่วงเวลาในการประกอบพิธีส่วนใหญ่ที่พบจะเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงเช้ามืด กับ ช่วงเย็น ซึ่งแล้วแต่ตระกูลแซ่ เช่น ตระกูลแซ่ฝั่น 盘 “เปียน” ส่วนใหญ่จะประกอบในช่วงเช้า ตระกูลแซ่เต็ง 丁 “ตัง” มีการประกอบในช่วงเย็น สิ่งของที่เตรียมบนโต๊ะประกอบพิธีจะมีกระดาษเงิน กระดาษทอง ข้าวปุก ไก่ ถ้วยเหล้า 5 ใบ ถ้วยน้ำ 1 ใบ กาบบรรจุเหล้า ข้าวสาร จ้าว (簪) ดอกไม้สีแดง ดอกไม้สีขาว รูป บางครอบครัวก็อาจมีการจัดวางผลไม้ด้วย

พิธีกรรมตรุษจีนสะท้อนให้เห็นถึงความรัก ความกตัญญูที่ลูกหลานมีต่อบรรพบุรุษ ดังเห็นได้จากการเชิญบรรพบุรุษกลับมาร่วมเฉลิมฉลองเทศกาล ขณะเดียวกันก็มีสิ่งซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความปรารถนาที่มีต่อบรรพบุรุษในการให้โชคลาภ ให้ความเจริญ ให้มีลูกหลานเต็มบ้าน เช่น ข้าวปุกที่ปรารถนาถึงความมั่งคั่งเหนียวแน่น ดอกไม้ที่ปักบนข้าวปุกสีแดงที่ปรารถนาได้ลูกสาว สีขาวปรารถนาได้ลูกชาย ด้วยเหตุนี้เครื่องถวาย

ที่สื่อถึงความปรารถนาของครอบครัวผู้ประกอบพิธีกรรมของแต่ละครอบครัวอาจมีความแตกต่างกันตามความเชื่อหรือการรับเอาวัฒนธรรมใหม่เข้ามา ดังเช่นบางครอบครัวก็จะมีผลไม้ ขนมหวานวางไว้เพื่อปรารถนาความกินดีอยู่ดี

4. หลักการประกอบพิธีกรรมวันเซ็งเม้ง (ฉิงเหม้ง)

วันเซ็งเม้งตรงกับปฏิทินสากลในวันที่ 4-6 เมษายนของทุกปี ภาษาเมียนเรียกว่า “ฉิงเหม้งจี้บ” (清明节) ตามความเชื่อของชาวเมียน การประกอบพิธีกรรมเซ็งเม้งนั้นเนื่องมาจาก ชาตินัชนี่เมียนมีการนับถือบรรพบุรุษมาตั้งแต่อดีต และมีการประกอบพิธีกรรมจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่งจวบจนปัจจุบัน ซึ่งในเทศกาลดังกล่าวนี้ใจความสำคัญก็จะมีข้องเกี่ยวกับบรรพบุรุษผู้ล่วงลับของครอบครัว วัตถุประสงค์คือการถวายกระดาษเงินกระดาษทองให้บรรพบุรุษที่ลูกหลานเตรียมไว้ เพื่อให้บรรพบุรุษที่ภาษาเมียนเรียกว่า “อ่งถาย” นำไปปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัย จ้างคนงานดูแลที่อยู่อาศัย ในช่วงระยะเวลาก่อนจะถึงวันประกอบพิธี บางครอบครัวจะมีการไปกวาดสุสานของบรรพบุรุษ อันแสดงถึงความเคารพที่ลูกหลานมีต่อบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว บางปีก็มีการบูรณะซ่อมแซม ซึ่งขึ้นกับ ภาวะทางการเงิน หรือกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการ เมื่อไหร่ก็ตามที่มีการซ่อมแซมก็มักจะต้องไปกอบพิธีหน้าสุสานเสมอ แต่อย่างไรก็ตามชาวเมียนก็ยังต้องประกอบพิธีที่บ้านเช่นเดียวกัน อุปกรณ์หรือสิ่งที่เตรียมอยู่บนโต๊ะประกอบพิธีประกอบด้วย ถ้วยเหล้า 5 ใบ ข้าวปึก กระดาษเงินกระดาษทอง และ“จ้าว”

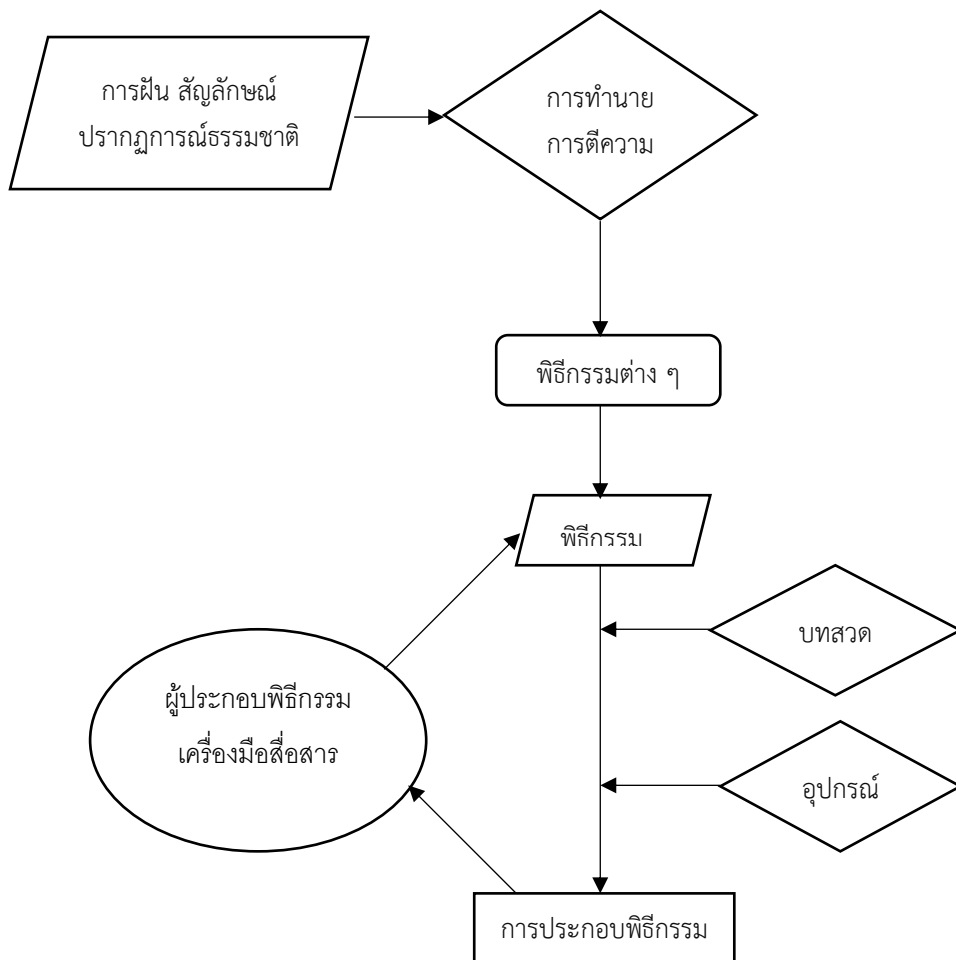
การตีความข้าวปึกที่ใช้ในพิธี“ฉิงเหม้ง”คือการถวายเพื่อให้บรรพบุรุษผู้ล่วงลับใช้สำหรับการก่อสร้างและอุปการะของบรรพบุรุษ วิเคราะห์ข้อมูลได้ว่า ชาวเมียนนอกจากไปบูรณะซ่อมแซมที่สุสานบรรพบุรุษด้วยตนเองแล้ว ยังมีการดำเนินการผ่านพิธีกรรมด้วยเช่นกัน สื่อให้เห็นถึงการบูรณะซ่อมแซมสุสาน ไม่จำเป็นต้องไปทำที่สุสานโดยตรงทุกปี ชาวเมียนมีความเชื่อเรื่องที่พักอาศัยของบรรพบุรุษ และมีการถวายสิ่งของเพื่อที่จะนำไปซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ถวายเงินเพื่อนำไปใช้และจ้างคนงานปรับปรุงที่อยู่อาศัย สะท้อนถึงความกตัญญูที่มีต่อบรรพบุรุษ ในขณะเดียวกัน ก็ปรารถนาที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองจากบรรพบุรุษต่อไป สะท้อนให้เห็นถึงชาวเมียนให้ความสำคัญกับบรรพบุรุษต่อการดำรงชีวิตในโลกแห่งวิญญาณ รวมทั้งให้ความสำคัญกับสุสานบรรพบุรุษด้วย เห็นได้จากการถวายกระดาษเงินเพื่อใช้จ่ายในเหตุต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งข้าวปึก ไว้สำหรับก่อสร้างที่อยู่อาศัย

5. หลักการประกอบพิธีกรรมสารทจีน “เซียดสร่าเจียบฝอย”

วันสารทจีนตรงกับวันที่ 15 กรกฎาคม ตามปฏิทินจันทรคติจีน ชาวเมียนจะเรียกเทศกาลนี้ว่า “เซียดสร่าเจียบฝอย”(วันที่ 14 กรกฎาคม) เนื่องจากชาวเมียนจะประกอบพิธีในวันที่ 14 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 ได้กล่าวว่า เทศกาลดังกล่าวคือเทศกาลของยมโลก (阴间) ลูกหลานที่อาศัยอยู่ในโลกมนุษย์ก็จะทำการเส้นไหว้บรรพบุรุษของตน ด้วยการเชิญผู้ประกอบพิธีกรรมมาประกอบพิธีที่บ้าน โดยวัตถุประสงค์การจัดพิธีกรรมดังกล่าวคือ เพื่อถวายกระดาษเงินกระดาษทองไปให้บรรพบุรุษและสิ่งศักดิ์สิทธิ์สำหรับใช้ในเทศกาลดังกล่าว และในโอกาสอื่น ๆ พร้อมกันนี้ขอพรบรรพบุรุษคุ้มครองลูก ๆ หลาน ๆ ที่อาศัยอยู่ในโลกมนุษย์ให้แคล้วคลาดจากสิ่งชั่วร้ายทั้งปวง มีแต่สิ่งดี ๆ เข้ามาในครอบครัว ในพิธีกรรมดังกล่าวนี้นอกจากบรรพบุรุษแล้ว แต่ละครอบครัวจะมีการเผากระดาษเงินฝากบรรพบุรุษนำไปให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์น้อยใหญ่ต่างกันไป ดังเช่นผีเจ้าป่า ผีเจ้าที่ แต่ที่แตกต่างกันคือ หากครอบครัวไหน มีหิ้งบูชา“เมียนเตียหลง”และมีภาพวาดเทวดา“เมียนฝิง”อยู่ด้วย ก็จะมีการเผากระดาษเงินกระดาษทองไปหิ้งค์เทพ“ฝามซิง”(三清)และเทพอื่น ๆ ด้วย ถือเป็นอีกเทศกาลหนึ่งที่มีความสำคัญกับชาวเมียน การประกอบพิธีกรรมดังกล่าวจะประกอบในวันที่ 14 กรกฎาคม ตามปฏิทินจันทรคติจีน ส่วนวันที่ 15 นั้น ถือเป็นวันแห่งเทศกาลของยมโลก ครอบครัวชาวเมียนที่นับถือบรรพบุรุษ

จะพักผ่อนอยู่ที่บ้านหนึ่งวัน ไม่ไปทำอะไรทำสวน มีความเชื่อว่าหากไปทำอะไรทำนาในวันดังกล่าว จะพบเจอกับสิ่งชั่วร้าย อุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมประกอบไปด้วยกระดาษเงิน กระดาษทอง(มีหรือไม่มีก็ได้) ไก่หรือสุกร ขนมอบ้างยาว “จั่วตัว” เป็นขนมลักษณะคล้ายบั้งช้างซึ่งปกติจะทำก่อนประกอบพิธีหนึ่งวัน เตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบพิธีกรรมดังกล่าวให้เรียบร้อยซึ่งประกอบไปด้วย ถ้วยเหล้า 5 ใบ ถ้วยน้ำ 1 ใบ บรรจุเหล้าจั่ว (答) กระดาษรูป รูป เรื่องการจัดโต๊ะประกอบพิธีกรรม กรณีสถานที่มีหิ้งบูชา อุปกรณ์ที่จะประกอบพิธีกรรมจะจัดไว้บนหิ้งบูชานั้น หากไม่มีหิ้งบูชาก็ตั้งโต๊ะไว้ตรงข้างขวามือห้องโถง

พิธีกรรมสารทจีนสะท้อนถึงความเคารพและความสำคัญที่ลูกหลานมีต่อบรรพบุรุษ และความเชื่อต่าง ๆ ดังเห็นได้จากการถวายกระดาษเงิน กระดาษทองไปให้บรรพบุรุษและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพ นำไปจ้บจ่ายใช้สอยในเทศกาลผี รวมทั้งหลักความเชื่อของชาวมะลิย คือในวันที่ 15 กรกฎาคม ตามปฏิทินจันทรคติจีน จะเป็นวันที่ดวงวิญญาณออกมาเที่ยวจ้บจ่ายใช้สอยในเทศกาลสารทจีน หากไปนาไปไร่ อาจจะส่งผลกระทบในเรื่องของการเก็บใช้ได้ป่วย สะท้อนให้เห็นถึงหลักความเชื่อที่เกิดจากการตีความ จากสิ่งที่เกิดขึ้นไปสู่การเป็นข้อปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม นอกจากนี้พิธีกรรมดังกล่าวยังสื่อให้เห็นถึงกระบวนการสื่อสารกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์นอกตระกูลที่จะบอกกล่าวผ่านบรรพบุรุษ ดังเห็นได้จาก กรณีการถวายกระดาษเงินและการเผากระดาษเงิน บรรพบุรุษของชาวมะลิยจึงยังมีหน้าที่ในการเป็นผู้เชื่อมโยงระหว่างลูกหลานกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์นอกตระกูลด้วย

ภาพที่ 2 ผังภาพแสดงหลักการประกอบพิธีกรรมของชาติพันธุ์มะลิยในประเทศไทย

สรุปได้ว่าการประกอบพิธีกรรมของชาวเมี่ยน 1.มีหลักการขั้นตอนที่ชัดเจนตามหลักความเชื่อของบรรพบุรุษทั้ง 5 พิธีกรรมตามแนวคิดมานุษยวิทยาสัญลักษณ์ ที่มีการตีความปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งจากการการมองเห็น การฝัน การสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้ความแตกต่างของแต่ละพิธีกรรมคือ พิธีกรรมตรุษจีน “บัวเฮีย่ง” จะมีข้าวปึก ดอกไม้ กระจดาชทองเพิ่มมา ซึ่งข้าวปึกก็ให้ความหมายว่าครอบครัวสมครสมานเหนียวแน่นดังข้าวปึก มีลูกหลานทั้งชายและหญิงเต็มบ้านดังดอกไม้สีขาวที่แทนชาย ดอกไม้สีแดงที่แทนหญิง พิธีกรรมเซ็งเม้ง “ฉิ่งเหม่ง” จะมีข้าวปึก แต่เอาไว้สำหรับบรรพบุรุษใช้ในการบูรณะสุสาน พิธีสารทจีน “เซียดฮราเจียบฝอย” ก็จะมีข้าวปึกยาว พิธีกรรมบูชาบรรพบุรุษจะไม่วางโต๊ะประกอบพิธีกรรมอยู่ตรงกลางห้องโถง แต่จะวางในตำแหน่งเกือบทัดผนัง ส่วนพิธีกรรมสู่ขวัญ “โจ้วเหวิน” นั้น จะมี อาวุธสำหรับประกอบพิธีกรรมที่เรียกว่า “กิม” ข้าวสาร ผ้าห่อข้าวสารมัด “สิเจียน” ไว้สำหรับการถวายอาจารย์ และการเสกข้าวสารเป็นทหารของผู้เชี่ยวชาญการประกอบพิธีกรรม รวมถึง บรรพบุรุษที่เชิญมาในแต่ละพิธีนั้นมีความแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์การประกอบพิธี พิธีกรรมตรุษจีนจะเป็นบรรพบุรุษประจำตระกูลทั้งหมดที่เรียกว่า “จ่วงต่องจำพิน” พิธีกรรมเซ็งเม้งก็จะเชิญบรรพบุรุษทั้งหมดเช่นกัน ส่วนพิธีกรรมสารทจีน นอกจาก “จ่วงต่องจำพิน” แล้ว ยังมีการเผากระดาษเงินไปให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่น ๆ ด้วยเช่น เทพ “ฝ่ามซิง”(三清) เจ้าที่ ผีป่าเป็นต้น ทั้งนี้ก็จะถวายผ่านบรรพบุรุษ และพิธีกรรมสู่ขวัญจะเชิญเฉพาะหัวหน้าบรรพบุรุษหลัก “จำพินเจียว” เท่านั้น ส่วนพิธีกรรมบูชาบรรพบุรุษ ก็จะเชิญเฉพาะบรรพบุรุษตนที่เราจะบูชาในวันนั้น ในด้านการรับเอาวัฒนธรรมอื่นเข้ามาผสมผสานนั้นที่เห็นเด่นชัด ก็จะเป็นวัฒนธรรมจีน ลัทธิเต๋า

2. ลูกหลานชาวเมี่ยนกับบรรพบุรุษผู้ล่วงลับมีความใกล้ชิดกันและมีการสื่อสารถึงกัน

ลูกหลานชาวเมี่ยนกับบรรพบุรุษมีความใกล้ชิดกันและมีการสื่อสารกันผ่านพิธีกรรมต่าง ๆ ตามเทศกาล เช่น เทศกาลเซ็งเม้ง เทศกาลตรุษจีน เทศกาลสารทจีน และพิธีกรรมทั่วไป ซึ่งลูกหลานมีความปรารถนาที่จะให้บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว มีชีวิตที่ปกติสุขในแดนยมโลก จึงได้ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ และมีการเผากระดาษเงิน กระดาษทอง ถวายให้กับบรรพบุรุษตามเทศกาล ด้านหนึ่งบรรพบุรุษก็อาจมาเข้าฝันลูกหลาน หรือทำให้ลูกหลานเขาเห็นถึงสิ่งผิดปกติบางประการ หรือสื่อผ่านอวัยวะของไก่หลังประกอบพิธีกรรม เช่น หัวไก่ ตีนไก่ ตูดไก่ กระดุกบริเวนปีก เพื่อต้องการสื่อสารบางอย่างให้ทราบ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับตัวบรรพบุรุษเองและที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในครอบครัวนั้น ๆ ซึ่งผู้ที่ถอดรหัสดังกล่าวคือผู้เชี่ยวชาญในการประกอบพิธีกรรม

3. พิธีกรรมคือกระบวนการที่สื่อถึงความเคารพนับถือที่ลูกหลานมีต่อบรรพบุรุษ

พิธีกรรมของชาวเมี่ยน ต่างก็มีความเกี่ยวข้องกับบรรพบุรุษทั้งหมด โดยเฉพาะพิธีกรรมการบูชาบรรพบุรุษ พิธีกรรมตรุษจีน พิธีกรรมเซ็งเม้ง และพิธีกรรมสารทจีน ล้วนมีการเผากระดาษเงิน กระดาษทองและสิ่งของอื่น ๆ ให้กับบรรพบุรุษ รวมทั้งกระบวนการขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมนั้นเห็นได้ชัดว่า ปฏิบัติต่อบรรพบุรุษอย่างมีความนอบน้อม สื่อให้เห็นถึงการแสดงความเคารพที่มีต่อบรรพบุรุษประจำครอบครัว สะท้อนถึงความกตัญญูประการหนึ่งที่ลูกหลานชาวเมี่ยนมีต่อบรรพบุรุษของตนเองแม้ยามที่หมดลมหายใจไปแล้ว แต่ยังคงมีส่วนร่วมกับการเฉลิมฉลองในเทศกาลต่าง ๆ ของลูกหลาน

4. บรรพบุรุษและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำตระกูลหรือประจำบ้านคือสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและเป็นที่พักของครอบครัวชาวเมี่ยน

จากผลการศึกษาหลักการประกอบพิธีกรรม สู่ขวัญ พิธีกรรมบูชาบรรพบุรุษ จะเห็นได้ว่า ชาวเมี่ยนนั้นได้อาศัยพิธีกรรมในการช่วยให้ตัวเองหลุดพ้นจากความเจ็บป่วย ความยากจน หรือสิ่งที่ไม่เป็นผลดีต่อตนเองทั้งปวง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ บรรพบุรุษคือผู้ที่เป็ศูนย์กลางการยึดเหนี่ยวจิตใจ การปกป้องคุ้มครอง การให้ความ

ช่วยเหลือ แม้ว่าจะล่วงลับไปแล้ว ก็ยังคงมีบทบาทสำคัญในด้านการเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และช่วยปกป้องคุ้มครองให้แคล้วคลาดจากภัยทั้งปวง

5. ปรากฏการณ์ธรรมชาติ พื้นที่ ความฝันคือสัญลักษณ์ที่มีผลต่อความเชื่อของชาวเมี่ยน

สิ่งแวดล้อมรอบตัวล้วนมีความเชื่อมโยงถึงสุขทุกข์ของชาวเมี่ยนที่นับถือบรรพบุรุษ เริ่มจากปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างผิดธรรมชาติ พื้นที่เพาะปลูก ที่อยู่อาศัย ล้วนแล้วแต่เป็นสัญลักษณ์สำคัญต่อการตีความ การนับถือ การกำหนดข้อห้าม เป็นสิ่งที่ยังคงสืบทอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงเห็นถึงความเชื่อมโยงแนบแน่นในวิถีการดำเนินชีวิตระหว่างชาวเมี่ยนกับที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อม และปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้นตามความเชื่อของพวกเขา

6. การตีความสารจากบรรพบุรุษด้วยอวัยวะของไก่

ไก่ นอกจากจะเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการประกอบพิธีกรรมของชาวเมี่ยน คือจะต้องใช้ไก่ที่มีขนสีดำหรือดำแดง หรือยกเว้นไก่ที่มีขนสีขาว อวัยวะของไก่อีกยังเป็นสัญลักษณ์หรือเครื่องมือในการสื่อสาร ทำนายอย่างหนึ่ง ดังเห็นได้จาก ผู้เชี่ยวชาญการประกอบพิธีกรรมของชาวเมี่ยนในหมู่บ้านห้วยแม่เลี่ยม จะมีการดูหัวไก่ ตีนไก่ กระดูกไก่ เพื่อการทำนายหลังการประกอบพิธีกรรมสู่ขวัญ พิธีกรรมตรุษจีน พิธีกรรมบูชาบรรพบุรุษ

การอภิปรายผล

จากสรุปผลการศึกษาวิจัยเรื่อง หลักการประกอบพิธีกรรมทางความเชื่อของชาติพันธุ์เมี่ยน สามารถอภิปรายข้อค้นพบเกี่ยวกับผลการศึกษาลักษณะการประกอบพิธีกรรมได้ดังนี้

หลักการประกอบพิธีกรรมของชาติพันธุ์เมี่ยนมีขั้นตอนที่มีความชัดเจน ด้วยปรารถนาที่จะได้รับการช่วยเหลือจากบรรพบุรุษและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือ จึงมีการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบตามความปรารถนานั้น ๆ มีความสอดคล้องแนวคิดด้านความเชื่อ พิธีกรรม บุญยงค์ เกศเทศ (2557) ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานของการวิจัย และมีความเชื่อมโยงกับธรรมชาติ พื้นที่ที่อาศัยอยู่นำไปสู่การนับถือผีเจ้าที่ ด้วยระบบความเชื่อของพิธีกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับบรรพบุรุษ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสากลโลก ทั้งเจ้าผู้ครองนคร เจ้าเมือง ดังนั้นชาวเมี่ยนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านห้วยแม่เลี่ยม ซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดเชียงราย ประเทศไทย ก็จะทำให้ความเคารพนับถือเจ้าแผ่นดิน เจ้าเมืองเชียงรายด้วย ดังเช่นพ่อขุนเม็งรายมหาราช ในทางพิธีกรรมภาษาเมี่ยนจะออกเสียงว่า “เจ้าเม้งลาย” เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัย Liu (2018) ที่กล่าวถึงกลุ่มสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในเขตพื้นที่อาศัย และมีความสอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม นิยพรรณ (ผลวัฒน์) วรรณศิริ(2550) ความเกี่ยวข้องกับเขตวัฒนธรรม (Cultural Areas) ทำให้สังคมต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในเขตนี้นี้มีความคล้ายคลึงกัน เชื่อมโยงสู่การนับถือผี บรรพบุรุษสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของเขตวัฒนธรรมเอเชีย จึงกล่าวได้ว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สังคมไทยนับถือเป็นส่วนใหญ่นั้นแพร่กระจายไปสู่ชาติพันธุ์เมี่ยนในประเทศไทยด้วย เพียงแต่มีข้อปฏิบัติที่แตกต่างกันไป โดยพิธีกรรมที่เกิดขึ้น นอกจากมีขึ้นตามเทศกาลแล้ว ยังมีพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ทั่วไป ดังนั้นเห็นได้ว่าศักดิ์หรือตำแหน่งของสิ่งศักดิ์สิทธิ์แต่ละประเภทมีความแตกต่างกัน ตรงนี้ย่อมจะส่งผลต่อหลักการขั้นตอนการปฏิบัติที่แตกต่างกันด้วยเช่นกัน การจัดทำพิธีกรรมต่าง ๆ จึงมีความเป็นระบบระเบียบ กล่าวได้ว่าหลักการประกอบพิธีกรรมของชาวเมี่ยนจะผูกติดกับชีวิตประจำวัน เกี่ยวข้องกับสิ่งที่มองเห็น สิ่งที่ฝัน อาการป่วย ความเป็นอยู่ที่ดี ผู้ทำนาย ผู้ช่วยงาน ผู้ประกอบพิธีกรรม ผู้จัด สื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์เมี่ยน กับ ที่อยู่อาศัย ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัว เชื่อมโยงกับบรรพบุรุษหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไปสู่พิธีกรรม

จากบทสรุปข้อ 2 ลูกหลานชาวเมี่ยนกับบรรพบุรุษมีการสื่อสารถึงกันและมีความใกล้ชิดกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานของการวิจัย ข้อ 3. พิธีกรรมคือกระบวนการที่สื่อถึงความเคารพนับถือที่ลูกหลานมีต่อบรรพบุรุษ และข้อ 4. บรรพบุรุษและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำตระกูลหรือประจำบ้านคือสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและเป็นที่พึ่ง

ของครอบครัวชาวเมี่ยน บ่งชี้ว่าบรรพบุรุษเป็นที่พึ่งทางจิตใจของชาติพันธุ์เมี่ยน ชาติพันธุ์เมี่ยนมีความเคารพต่อบรรพบุรุษผู้ล่วงลับและมีการสื่อสารระหว่างกันด้วยเช่นกัน ด้วยความเชื่อของชาวเมี่ยนที่เชื่อว่าบรรพบุรุษและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่บรรพบุรุษเคยนับถือมานั้น มีการปกป้องคุ้มครองพวกเขาที่เป็นลูกหลานให้แคล้วคลาดจากสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ และยังช่วยให้พวกเขาประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน จึงมีการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นลักษณะขอให้คุ้มครอง และที่เป็นลักษณะของการให้ความช่วยเหลือ ดังเช่นพิธีกรรมสู่ขวัญเห็นได้ชัดว่าเป็นการขอความช่วยเหลือจากบรรพบุรุษในการสู่ขวัญกลับมา ส่วนการบูชาบรรพบุรุษและการประกอบพิธีกรรมในเทศกาลต่าง ๆ นั้น จะเป็นทั้งการขอความช่วยเหลือและการให้ความช่วยเหลือหรือแบบพึ่งพาอาศัยกัน ด้วยชาวเมี่ยนมีความใกล้ชิดกับบรรพบุรุษมาเป็นร้อย ๆ ปี นับตั้งแต่ยังอาศัยอยู่ที่ประเทศจีน ก็มีการบูชาบรรพบุรุษประจำตระกูลเรื่อยมา การพึ่งพาอาศัยกัน จึงเป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้ และด้วยเหตุนี้พิธีกรรมของชาติพันธุ์เมี่ยนจึงสื่อให้เห็นถึงความอบอุ่นและความเคารพต่อบรรพบุรุษและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ครอบครัว ในตระกูลให้ความเคารพนับถือในอีกทางหนึ่งด้วย มีความสอดคล้องแนวคิดด้านความเชื่อพิธีกรรม บุญยงค์ เกศเทศ (2557)

การตีความสารจากบรรพบุรุษด้วยอวัยวะของไก่ การดูอวัยวะของไก่ เป็นวิธีหนึ่งที่ชาวเมี่ยนมีการดูแลและให้ความสำคัญ ด้านหนึ่งคือการทำนายผลการประกอบพิธีกรรม เช่นการดูหัวไก่ ตีนไก่ ตูดไก่ ในพิธีสู่ขวัญว่าขวัญนั้นกลับมาหรือไม่ ยังมีอะไรให้ต้องพะวง ในอีกด้านหนึ่งสื่อให้เห็นถึงการสื่อสารจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน เช่นจากการดูกระดูกไก่ โดยใช้ไม้เสียบตรงรูที่ปรากฏบนกระดูกในพิธีกรรมเซ่งเม้ง พิธีสารทจีน พิธีบูชาบรรพบุรุษ ปรากฏการณ์เช่นนี้มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง (2556) ที่ศึกษาการทำนายด้วยกระดูกไก่ของชาวเมี่ยนในหมู่บ้านแม่บง อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงราย พบว่าชาวเมี่ยนที่นั่นมีการดูกระดูกไก่ในพิธีกรรมดังกล่าวข้างต้น จึงสามารถยืนยันได้ว่าการดูกระดูกไก่หรือการดูอวัยวะของไก่เพื่อตีความนั้นมีความสอดคล้องกับแนวคิดด้านมานุษยวิทยาสัญลักษณ์ โสวัตรี ณ ถลาง (2562) การใช้ความเชื่อศาสนาอธิบายการดำรงอยู่ของมนุษย์ จึงอธิบายได้ว่าชาติพันธุ์เมี่ยนในหมู่บ้านห้วยแม่เหลี่ยมมองปรากฏการณ์ทางธรรมชาติรอบตัว เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในยามตื่นนอนและยามหลับฝันเป็นสิ่งที่มีความเชื่อมโยงกับความเชื่อ และเหตุการณ์เหล่านั้นหรือสัญลักษณ์ที่ปรากฏคือสิ่งที่บรรพบุรุษหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์สื่อสารถึงพวกเขา

7. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

1. ที่มาที่ไปของการประกอบพิธีกรรมชาวเมี่ยน เกิดจากการตีความจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ การฝันเป็นต้น โดยตนเองและผู้เชี่ยวชาญ เชื่อมโยงไปสู่การประกอบพิธีกรรมใด พิธีกรรมหนึ่ง เพื่อขอความช่วยเหลือเพื่อช่วยเหลือ บรรพบุรุษ โดยมีผู้เชี่ยวชาญในการประกอบพิธีกรรม เป็นผู้สื่อสารเชื่อมโยง

2. การประกอบพิธีกรรมของชาติพันธุ์เมี่ยนคือ การสื่อสารกับบรรพบุรุษแบบสองทาง โดยเครื่องมือที่สื่อสารหลักคือ “จ้าว” (簪) ส่วนการสื่อสารที่บอกผลการประกอบพิธีนอกจากผ่าน “จ้าว” แล้ว ยังสื่อสารผ่านอวัยวะของไก่ “ชิม” ด้วย ดังนั้นการเข้าถึงองค์ความรู้เรื่อง “จ้าว” และ “ชิม” เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้เรียนรู้ในการประกอบพิธีกรรม

3. สัญลักษณ์กับความหมายแฝง การใช้สีในการสื่อถึงความปรารถนาในด้านการสืบทอด สีขาวแทนชาย สีแดงแทนหญิง ดังเห็นได้จากดอกไม้ที่ปักอยู่บนข้าวปักที่ใช้ประกอบพิธีกรรมในวันตรุษจีนนั้นจะมีทั้งดอกสีขาวและสีแดง โดยจะสื่อถึงความปรารถนาในการมีลูกหลานทั้งบุตรชายและบุตรสาว หรือ ไก่ที่ใช้ในพิธีกรรมเทศกาลเช่นตรุษจีน เซ่งเม้ง สารทจีน บางครั้งจะนิยมใช้ไก่ตัวเมียเพื่อปรารถนาถึงลูกหลานเต็มบ้าน

4. ภาษาและบทสวดที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม จะมีการสลับสับเปลี่ยนกันตามขั้นตอนของพิธีกรรม ทั้งแบบอ่านตามเสียงตัวอักษรและอ่านตามภาษาเมียน ตามผลการวิจัยของ (Song, 1991) แต่สิ่งที่ผู้วิจัย ค้นพบจากผลการวิจัยครั้งนี้คือ ภาษาบทสวดมีทั้งทางการและไม่เป็นทางการ คือ “เจี้ยหว่า” กับ “ไซหว่า” กรณีประกอบพิธีกรรมที่มีเฉพาะบรรพบุรุษเช่น พิธีบูชาบรรพบุรุษ ผู้เชี่ยวชาญในการประกอบพิธีกรรมจะ พยายามใช้ “เจี้ยหว่า” เพื่อใช้ภาษาเมียนในการสื่อสารกับบรรพบุรุษ ส่วนพิธีกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์อื่น ๆ โดยมากจะใช้ภาษาที่เป็นทางการ “ไซหว่า”

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเปรียบเทียบข้อดี ข้อจำกัดของอักษร อี้วเมียนต่อการแทนที่ ตัวอักษรจีนในการบันทึกตำราการประกอบพิธีกรรม เพื่อให้มีความสอดคล้องกับบริบทปัจจุบันของชาติพันธุ์ เมียน
- 2) ศึกษาพัฒนาการการผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาวเมียนกับสิ่งแวดล้อมใหม่ เพื่อให้เห็นถึงการ ปรับตัว การยึดมั่นถือมั่น การเปลี่ยนแปลงของพิธีกรรมภายใต้ความเชื่อใหม่ที่เชื่อมโยงกับความเชื่อเดิม เช่น การเปลี่ยนวิธีการจัดพิธีกรรมจากรายครอบครัวเป็นแบบกลุ่ม หรือการประกอบพิธีกรรมบางอย่างผ่านเทวดา “พินเหมียน” ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการสร้างคุณค่าให้กับตัวพิธีกรรมที่จะต้องปรับตัวไปตามการเปลี่ยนแปลง ของสังคมไทยและสังคมโลก
- 3) การศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์พิธีกรรมในรูปแบบนิทาน ภาพยนตร์สั้น ซึ่งมีการเข้าถึงและเรียนรู้ได้ เร็วขึ้น ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้พิธีกรรมในการศึกษาครั้งนี้ถูกถ่ายทอดไปในช่องทางที่หลากหลายมากขึ้น

8. กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่อง หลักการประกอบพิธีกรรมของชาติพันธุ์เมียนในประเทศไทย: กรณีศึกษาหมู่บ้าน ห้วยแม่เลี่ยม จังหวัดเชียงราย ได้รับเงินอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

9. เอกสารอ้างอิง

- นิยพรรณ (ผลวัฒน์) วรรณศิริ. (2550). มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 1). บริษัทเอ็กสเปอร์ เน็ท จำกัด.
- บุญยงค์ เกศเทศ. (2557). ศีวิธิคน (พิมพ์ครั้งที่ 1). กากะเยีย.
- พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง. (2556). การทำนายนชีวิตด้วยกระดูกไก่ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงราย. วารสาร MFU Connexion: Journal of Humanities and Social Sciences, 2(1), 1-24.
- รัฐสร ศรีสมบัติ. (2561). บทบาทของหมอผีหญิงชาวเมียนในสังคมอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่. วารสาร สังคมศาสตร์, 30(1/2561), 31-63.
- โสวัตรี ณ ถลาง. (2562). แนวความคิดและทฤษฎีมานุษยวิทยา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะ สังคมศาสตร์.
- อภิชาติ ภัทรธรรม. (2552). เข้า. วารสารการจัดการป่าไม้, 3(6), 134-146.
- อารี ถาวรเศรษฐ์. (2546). คติชนวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ 1). พัฒนาศึกษา.

- เอกชัย ทวีปวรชัย. (2564). แนวทางอนุรักษ์พิธีกรรมทางความเชื่อของชาติพันธุ์มื๋นในประเทศไทย: การวิเคราะห์สวอต. วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 3(2), 88-104.
- Liu, Z. (2018). A discussion on some issues about the Yao religious belief. The Ideological Front (Yunnan University's Journal of Social Sciences), (4), 9-16.
- Song, E. (1991). The spread and evolution of Chinese characters in Yao nationality society. Journal of Yunnan University for Nationalities, (3), 25-28.
- Xiao, J. (2016). The distribution of Yunnan's ethnic Yao's religious texts in Southeast Asia. Southeast Asian and South Asian Studies, (2), 68-109.
- Yao, S. (1990). The history and culture of the Yao ethnic group in China and Thailand. Journal of Guangxi University for Nationalities, (3), 20-24.
- Yuan, J. (2016). A review of research on the relationship between Yao ethnic belief and Taoism. Religious Studies, (4), 170-175.
- Zhang, Y. (1981). A brief history of Yao ethnic religious beliefs (one). Journal of Guangxi University for Nationalities, (3), 107-116.

ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

THE 21ST CENTURY LEARNING MANAGEMENT SKILLS OF TEACHERS UNDER
KHON KAEN PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 5

ฤทัยรัตน์ นนทไชยเสน^{1,*} และ อัครเดช นีละโยธิน²

RUTHAIRAT NONCHAISEN^{1,*} AND AKKHARADET NEELAYOTHIN²

^{1,2}มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

^{1,2}Mahamakut Buddhist University Isan Campus

*Corresponding Author E-mail: ruthairat11508@gmail.com

บทความวิจัย (Research Article)

Received 18 July 2024, Revised 25 October 2024, Accepted 9 November 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานต่างกัน ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2,329 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 327 คน ได้รับแบบสอบถามกลับมา จำนวน 312 คน คิดเป็นร้อยละ 95 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25) เมื่อพิจารณารายทักษะพบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงระดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ทักษะการจัดการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26) ทักษะการวัดและประเมินผล (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26) ทักษะการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและการใช้เทคโนโลยี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25) และทักษะการใช้หลักสูตรและการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24) และ 2) ผลการเปรียบเทียบทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีเพศต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกัน และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ทักษะการจัดการเรียนรู้; การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู; ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

Abstract

The purposes of this research were as follows: 1) to explore the 21st century learning management skills of teachers under Khon Kaen primary educational service area office 5 and 2) to compare the 21st century learning management skills of teachers based on sex, education level and work experience. The population for this study consisted of 2,329 teachers from school under Khon Kaen primary educational service area office 5 in academic year 2024. The sample comprised 327 teachers, with 312 valid questionnaires responses returned, representing 95% of the sample. The research tool was questionnaire. Statistics for the analysis were frequency, percent, mean, standard deviation, T-test, and One-way analysis of variance.. The findings were as follows: 1) in overall, the 21st century learning management skills of teachers under Khon Kaen primary educational service area office 5 were in high level ($\bar{x}=4.25$). While considering each skill, they were all rated at a high level, ranked from highest to lowest as follows: learning management skills ($\bar{x}=4.26$), assessment and evaluation skill ($\bar{x}=4.26$), adaptability and technology utilization ($\bar{x}=4.25$), and curriculum design and lesson planning skills ($\bar{x}=4.24$) respectively; and 2) a comparison of 21st century learning management skills among teachers with different sex, educational levels, and work experiences revealed no significant differences.

Keywords: Learning management skills; The 21st century learning management of teachers; The 21st century learning management skills

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม 2545 ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2553 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งการพัฒนาผู้เรียนทุกคนที่เป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ด้านความรู้ ด้านคุณธรรม ด้านมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย ทักษะพื้นฐาน รวมทั้งด้านเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา ด้านการประกอบอาชีพและด้านการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า นักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ เพื่อให้มีสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ในด้านความสามารถด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิตและการใช้เทคโนโลยี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี, 2542)

การพัฒนาและเปลี่ยนแปลงการศึกษาตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (พ.ศ. 2552-2561) ซึ่งมุ่งสู่การพัฒนาสังคม รวมถึงทุกด้านของการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ในช่วงนั้น ยุทธศาสตร์นี้มุ่งเน้นพัฒนาใน 4 มิติสำคัญคือ การปฏิรูปนักเรียนยุคใหม่ การปฏิรูปครูยุคใหม่ การปฏิรูปโรงเรียนยุคใหม่ และการปฏิรูประบบบริหารจัดการยุคใหม่ ทั้ง 4 มิตินี้มีการสอดคล้องและเชื่อมโยงกันเพื่อให้สามารถบรรลุผลเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งหวังพัฒนาการศึกษาในประเทศไทยให้ทันสมัยและเติบโตไปพร้อมกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมและทุกด้านของการพัฒนาชาติ

ในสภาพการเรียนรู้ที่ผ่านมามีปัญหาที่พบเจอในการเรียนรู้ในอดีต ซึ่งยังคงมีปัญหที่เกิดขึ้นจากปัจจัยทั้งด้านสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนและครูผู้สอน ตัวอย่างเช่น ปัญหาสำคัญที่พบสำหรับผู้เรียนที่ คือ การจัดการเรียนรู้ที่ยังไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสังเกตได้จากผู้เรียนขาดการสร้างความรู้ และไม่สามารถคิดวิเคราะห์ได้ ไม่สามารถสื่อสารหรือแก้ปัญหาได้ทันเวลาที่ สำหรับปัญหาที่พบของครูผู้สอน คือ ปัญหาด้าน

การใช้เทคโนโลยี ซึ่งปัจจุบันมีความจำเป็นอย่างมากการจัดการเรียนการสอน ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน แต่ยังคงขาดการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ ขาดการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด ขาดการบูรณาการ ขาดการประสานงานที่ชัดเจนในการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (พิสิฐ เทพไกรวัล, 2564; TK Park, 2564; กุณิสรา จิตรชญาวนิช และเกศราพรรณ พันธุ์ศรีเกตุ คงเจริญ, 2563; ชูศักดิ์ เอกเพชร, 2563; ระพีพัฒน์ หาญโสภณและคณะ, 2563; กระทรวงศึกษาธิการ, 2561; แก้วตา เจื่อนาค และอารีย์ วรเทศะคงคา, 2560; วัชรรา เล่าเรียนดี, 2560; สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สพฐ., 2558; Elrica Menezes, 2022) ดังนี้ 1. ทักษะการจัดการเรียนรู้ 2. ทักษะการใช้หลักสูตรและการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ 3. ทักษะการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและการใช้เทคโนโลยี และ 4. ทักษะการวัดและประเมินผล ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาสภาพทั่วไปในทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ ของครู เพื่อให้ทราบถึงความสามารถในทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ว่าอยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด เพื่อนำไปพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ในด้านที่อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ และพัฒนาไปสู่เกณฑ์ตามมาตรฐาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบปัญหาผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน รายงานคุณภาพการบริหารด้านวิชาการด้านคุณภาพนักเรียน ปีการศึกษา 2565 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ย 4 กลุ่มสาระมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 37.26 โดยมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ เท่ากับ 2.93 คะแนน และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ย 4 กลุ่มสาระมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 30.00 โดยมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ เท่ากับ 4.56 คะแนน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ลดลงเมื่อเทียบกับปีการศึกษาที่ผ่านมา ซึ่งเป็นการประเมินผลด้านวิชาการพบปัญหาส่งผลให้คุณภาพผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ครูในฐานะผู้สอนต้องมีการพัฒนาการทักษะการสอนที่หลากหลายและทันสมัยมากยิ่งขึ้น เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาคุณภาพผลสัมฤทธิ์ ให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล (รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี 2564 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5, 2565)

เมื่อพิจารณาปัญหาดังกล่าวข้างต้นแล้ว แสดงให้เห็นว่าทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานให้บรรลุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพตามความต้องการขององค์การทางการศึกษายุคการปฏิรูปการศึกษา และพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะ และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีการศึกษาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู ซึ่งมีงานวิจัยที่เกี่ยวกับทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูไว้หลายงาน แต่ยังไม่พบงานวิจัยเรื่องนี้ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 ดังนั้นแล้วผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะทำวิจัย เรื่อง ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้เป็นข้อมูลแก่ผู้เกี่ยวข้องในการปรับปรุง และพัฒนาทักษะจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

2.2 เพื่อเปรียบเทียบทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานต่างกัน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ปีการศึกษา 2566 โดยกำหนดจำนวนตามตารางสำเร็จของ Krejcie & Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 327 คน และเลือกตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับซึ่ง แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการงาน (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำนวน 4 ทักษะ คือ 1) ทักษะการจัดการเรียนรู้ 2) ทักษะการใช้หลักสูตรและการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ 3) ทักษะการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและการใช้เทคโนโลยี และ 4) ทักษะการวัดและประเมินผล แบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Likert Scale) 5 ระดับ

โดยมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อ โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับและรายด้าน โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) โดยกำหนดความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า 0.80 ตามหลักวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

การเก็บข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บ จากแบบ Google form และได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 312 คน คิดเป็นร้อยละ 95 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ One-way ANOVA

4. ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สรุปผลการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ระดับทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมและรายทักษะ

ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ทักษะการจัดการเรียนรู้	4.26	0.50	มาก
2. ทักษะการวัดและประเมินผล	4.26	0.51	มาก
3. ทักษะการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและการใช้เทคโนโลยี	4.25	0.52	มาก
4. ทักษะการใช้หลักสูตรและการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้	4.24	0.53	มาก
ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู	4.25	0.48	มาก

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ระดับทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 และรายทักษะอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ทักษะการจัดการเรียนรู้ ทักษะการวัดและประเมินผล ทักษะการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและการใช้เทคโนโลยี และ ทักษะการใช้หลักสูตรและการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้

ตารางที่ 4.3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามเพศ

ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู	เพศชาย		เพศหญิง		t	Sig.
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ทักษะการจัดการเรียนรู้	4.17	0.48	4.30	0.50	-2.117*	.036
ทักษะการวัดและประเมินผล	4.18	0.47	4.29	0.52	-1.788	.075
ทักษะการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและการใช้เทคโนโลยี	4.18	0.48	4.29	0.54	-1.693	.092
ทักษะการใช้หลักสูตรและการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้	4.17	0.49	4.28	0.54	-1.732	.085
โดยรวม	4.18	0.45	4.29	0.49	-1.949	.053

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 4.3 แสดงผลการเปรียบเทียบทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีเพศต่างกัน โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test Independent Sample) พบว่าโดยรวม ครูที่มีเพศต่างกัน มีทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกัน รายด้านพบว่า ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูที่มีเพศต่างกันมีทักษะการจัดการเรียนรู้ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.4 ผลการเปรียบเทียบทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามระดับการศึกษา

ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		t	Sig.
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ทักษะการจัดการเรียนรู้	4.28	0.51	4.20	0.43	1.354	.178
ทักษะการวัดและประเมินผล	4.28	0.52	4.18	0.44	1.569	.119
ทักษะการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและการใช้เทคโนโลยี	4.28	0.53	4.15	0.47	1.894	.061
ทักษะการใช้หลักสูตรและการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้	4.27	0.54	4.17	0.47	1.806	.074
โดยรวม	4.28	0.50	4.17	0.41	1.831	.070

จากตารางที่ 4.4 แสดงผลการเปรียบเทียบทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test Independent Sample) พบว่าโดยรวมและรายทักษะ ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเปรียบเทียบทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู	SV	SS	df	MS	F	Sig.
ทักษะการจัดการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	.353	2	.177	.696	.499
	ภายในกลุ่ม	78.425	309	.254		
	รวม	78.778	311			
ทักษะการวัดและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	.779	2	.390	1.502	.224
	ภายในกลุ่ม	80.156	309	.259		
	รวม	80.935	311			
ทักษะการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและการใช้เทคโนโลยี	ระหว่างกลุ่ม	.428	2	.214	.767	.465
	ภายในกลุ่ม	86.293	309	.279		
	รวม	86.721	311			
ทักษะการใช้หลักสูตรและการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	.815	2	.408	1.449	.236
	ภายในกลุ่ม	86.924	309	.281		
	รวม	87.739	311			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	.447	2	.223	.939	.392
	ภายในกลุ่ม	73.538	309	.238		
	รวม	73.984	311			

จากตารางที่ 4.5 แสดงค่าเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยใช้สถิติทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) โดยรวม พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน มีทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูไม่แตกต่างกัน

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

5.1 ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สามารถอภิปรายผลโดยจำแนกเป็นระดับต่าง ๆ ดังนี้ โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบพบว่าทุกองค์ประกอบ ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูอยู่ในระดับมาก โดย

เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) ทักษะการจัดการเรียนรู้ 2) ทักษะการวัดและประเมินผล 3) ทักษะการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและการใช้เทคโนโลยี และ 4) ทักษะการใช้หลักสูตรและการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ตามลำดับ ซึ่งมีการอภิปรายผลดังนี้

5.2 ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 องค์ประกอบทักษะการจัดการเรียนรู้ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ได้ให้ความสำคัญด้านการส่งเสริมพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพ ให้มีความรู้ความสามารถจัดการเรียนการสอน วิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนได้ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ โดยครูให้ความร่วมมือในการเข้ารับการอบรมทางวิชาการที่สอดคล้องกับทักษะการจัดการเรียนรู้ เทคนิคการสอน วิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูสามารถนำทักษะต่าง ๆ ที่ได้จากการอบรมมาใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ และได้ใช้กระบวนการคิด ซึ่งสอดคล้องกับพิสิฐ เทพไกรวัล (2564) ได้เสนอบทบาทของครูกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครูต้องสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การที่ครูทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือสนับสนุนให้ผู้เรียน พัฒนาตนได้เต็มตามศักยภาพ โดยสอดคล้องกับความจำเป็น เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมยุคใหม่ และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะความรู้และเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วและล้ำสมัย ผู้คนในยุคใหม่ต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ตลอดเวลา ครูจะต้องฝึกนิสัยให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนความคิดได้ง่าย มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสอนวิธีเรียนมากกว่าสอนเนื้อหา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ กุณิศรา จิตรชนวนิช และเกศราพรธณ พันธ์ศรีเกตุ คงเจริญ (2563) ได้เสนอวิธีการจัดการเรียนรู้หลายวิธีและตัวอย่างที่ชัดเจนในการนำไปใช้ในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของงานวิจัยของ อรุษา วงศ์จรัสเกษม (2562) ได้วิจัย ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า ด้านบริหารจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ เภาแข เดือดขุนทด (2564) ได้วิจัย รูปแบบการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนฉะเชิงเทราปัญญานุกูล จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้อง Elrica Menezes (2022) ผลการวิจัยพบว่าครูที่ตอบแบบสอบถามมีความสามารถที่แข็งแกร่งในด้านสำคัญ เช่น ทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการพัฒนาวิชาชีพ อย่างไรก็ตาม การสนับสนุนเพิ่มเติมและการฝึกอบรมในด้านทักษะข้อมูล สื่อ และเทคโนโลยียังคงเป็นความจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม นอกจากนี้ การวิจัยยังพบว่าข้อมูลประชากรของครูไม่มีผลต่อความสามารถในการสอนที่เกี่ยวข้องกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และสอดคล้อง Hough และ Duncan (1970) การจัดการเรียนรู้ว่าเป็นกิจกรรมที่บุคคลนำความรู้ของตนเองมาใช้อย่างสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้พร้อมทั้งมีความสุขในกระบวนการจัดการเรียนรู้จึงเป็นกิจกรรมที่ครอบคลุมในหลากหลายมิติ โดยประกอบด้วยด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้เน้นการเลือกวิธีการสอนและเทคนิคที่เหมาะสมเพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ ด้านการวัดผลมุ่งการเลือกวิธีการวัดผลที่เหมาะสมและสามารถวิเคราะห์ผลได้อย่างแม่นยำ และด้านการประเมินผลซึ่งเน้นความสามารถในการประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมาก

5.3 ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 องค์ประกอบทักษะการวัดและประเมินผล พบว่า อยู่ใน ระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากครู

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ได้ให้ความสำคัญด้านการวัดและประเมินผลของผู้เรียน โดยมีการวัดและการประเมินผลที่หลากหลาย สามารถประเมินผลการเรียนรู้ได้ทั้งด้านเนื้อหา ความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณภาพการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ TK Park (2020) ได้นำเสนอกระบวนการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 เกี่ยวกับการวัดและประเมินผล ต้องเห็นผลงานเพื่อวัดผลจริง หลังผ่านกระบวนการเรียนรู้แล้ว ควรมีผลงานออกมาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เพื่อใช้วัดผลสัมฤทธิ์จากการเรียนรู้ อีกทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ได้เผยแพร่ทักษะครูในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบไปด้วย ทักษะการประเมินผล และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณา วงศ์จริยเกษม (2562) ได้วิจัย ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่าด้านการประเมินและบริหารจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับ Hough และ Duncan (1970) การจัดการเรียนรู้ว่าเป็นกิจกรรมที่บุคคลนำความรู้ของตนเองมาใช้อย่างสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้ พร้อมทั้งมีความสุขในกระบวนการ การจัดการเรียนรู้จึงเป็นกิจกรรมที่ครอบคลุมในหลากหลายมิติ โดยประกอบด้วยด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้เน้นการเลือกวิธีการสอนและเทคนิคที่เหมาะสมเพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ ด้านการวัดผลมุ่งการเลือกวิธีการวัดผลที่เหมาะสมและสามารถวิเคราะห์ผลได้อย่างแม่นยำ และด้านการประเมินผลซึ่งเน้นความสามารถในการประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมาก

5.4 ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 องค์ประกอบทักษะการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและการใช้เทคโนโลยี พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ได้มีการปรับตัวในการจัดการเรียนการสอนให้ก้าวทันกับยุคศตวรรษที่ 21 เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างก้าวกระโดด โดยได้นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีการอัปเดตติดตามข่าวสาร ความรู้ หรือสื่อเทคโนโลยีที่สามารถนำมาใช้ในการสอนที่ทันสมัย สอดคล้องกับแนวคิดของ พิสิฐ เทพไกรวัล (2564) ได้เสนอบทบาทของครูกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ การที่ครูช่วยเตรียมให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการปรับตัวเพื่อดำรงชีวิตอยู่อย่างเหมาะสม ครูติดตามความรู้ และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และล้ำสมัย ผู้คนในยุคใหม่ต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ตลอดเวลา ครูจะต้องฝึกนิสัยให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ปรับเปลี่ยนความคิดได้ง่าย มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีใช้งานผ่านเทคโนโลยี ดิจิทัล (Digital) ภายใต้อสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับ ชุติศักดิ์ เอกเพชร (2563) การจัดการเรียนรู้ครูจะต้องประกอบด้วย E-Teacher ได้แก่ Extended มีทักษะการค้นหาคำรู้ได้ตลอดเวลา และEnabler สามารถใช้เทคโนโลยีสร้างบทเรียนและเนื้อหา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธรรมรัตน์ เม่งพัฒน์ และคณะ (2565) ได้วิจัยทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 พบว่า ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครู อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ สິงทอง (2564) ได้วิจัย แนวทางการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต พบว่าด้านการสร้างและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา และแหล่งการเรียนรู้ และสอดคล้องกับ Elrica Menezes (2022) ผลการวิจัยพบว่าครูมีความสามารถโดดเด่นในทักษะชีวิตและอาชีพ แต่ยังต้องการการสนับสนุนและการฝึกอบรมเพิ่มเติม

ในด้านทักษะข้อมูล สื่อ และเทคโนโลยี โดยข้อมูลประชากรของครูไม่มีผลต่อความสามารถในการสอนทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก

5.5 ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 องค์ประกอบทักษะการใช้หลักสูตรและการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากครูสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ให้ความสำคัญเกี่ยวกับหลักสูตรและการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ โดยแสดงบทบาทในการส่งเสริมและร่วมพัฒนาจัดทำหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น และการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจน เพื่อนำข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในการนำหลักสูตรไปใช้ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร และให้ตรงตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง แต่ละสาระการเรียนรู้ ทั้งนี้เป็นเพราะครูส่งเสริม ให้ความร่วมมือเข้าร่วมการประชุม อบรม และสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรและการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ และการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ Elrica Menezes (2022) ได้รวบรวมรายการของคุณสมบัติและทักษะบางอย่างที่ครูต้องมีเพื่อสอนในศตวรรษที่ 21 คือ ผู้เชี่ยวชาญในด้านการปรับตัว ครูที่เก่งในศตวรรษที่ 21 ควรสามารถมองเห็นความสามารถพิเศษของนักเรียนแต่ละคน และสร้างการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการของพวกเขา เพื่อให้มั่นใจว่าไม่มีเด็กคนใดถูกทิ้งไว้ข้างหลัง ครูต้องจัดบรรยายภาคในชั้นเรียนให้เหมาะสม ครูสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้และปรับการสอนในแบบต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับวิจัยของ ลัดดาวัลย์ สอึงทอง (2564) ได้วิจัย แนวทางการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 พบว่า ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร และด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สอดคล้องกับวิจัยของ Hough และ Duncan (1970) การจัดการเรียนรู้ว่าเป็นกิจกรรมที่บุคคลนำความรู้ของตนเองมาใช้อย่างสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้พร้อมทั้งมีความสุขในกระบวนการ การจัดการเรียนรู้จึงเป็นกิจกรรมที่ครอบคลุมในหลากหลายมิติ โดยประกอบด้วยด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้เน้นการเลือกวิธีการสอนและเทคนิคที่เหมาะสมเพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ ด้านการวัดผลมุ่งการเลือกวิธีการวัดผลที่เหมาะสมและสามารถวิเคราะห์ผลได้อย่างแม่นยำ และด้านการประเมินผลซึ่งเน้นความสามารถในการประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมาก

5.6 ผลการเปรียบเทียบทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามเพศ พบว่า ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีเพศแตกต่างกัน มีทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าจะเป็นครูเพศชายหรือครูเพศหญิงก็มีทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู ได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมือนกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีการพัฒนาและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับ อัครเดช กุหลาบ (2565) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 ผลการวิจัยพบว่า ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 ที่มีเพศต่างกัน มีการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู สอดคล้องกับ Elrica Menezes (2022) ผลการวิจัยพบว่า

ครูทั้งครูเพศชายหรือครูเพศหญิงก็มีทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่แตกต่างกัน

5.7 ผลการเปรียบเทียบทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ กล่าวคือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ไม่ว่าจะมียกระดับการศึกษาในระดับใด ก็สามารถจัดกิจกรรมการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเนื่องจากครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ได้ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมการอบรม การพัฒนา คุณภาพการศึกษา การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดให้ ทำให้การดำเนินกิจกรรมการสอนในศตวรรษที่ 21 มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธรรมรัตน์ เม่งพัฒน์ และคณะ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 การวิจัยพบว่า ครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 สอดคล้องกับ Elrica Menezes (2022) ผลการวิจัยพบว่าครูทั้งครูเพศชายหรือครูเพศหญิงก็มีทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่แตกต่างกัน

5.8 ผลการเปรียบเทียบทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องจากครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีการปฏิบัติตามกลยุทธ์หน่วยงานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เรื่อง กลยุทธ์ที่ 3 ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งการปฏิบัติตามนโยบายของโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอน ยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธรรมรัตน์ เม่งพัฒน์ และคณะ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 สอดคล้องกับ Elrica Menezes (2022) ผลการวิจัยพบว่าครูทั้งครูเพศชายหรือครูเพศหญิงก็มีทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่แตกต่างกัน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

6.1.1 ผลการวิจัยนี้ทำให้ทราบระดับทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่าทั้ง 4 องค์ประกอบ โดยมีองค์ประกอบ ทักษะการจัดการเรียนรู้และทักษะการวัดและประเมินผล ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งหน่วยงานต้นสังกัดสามารถนำข้อมูล

สารสนเทศ นี้ไปประยุกต์ใช้ และกำหนดแผนการพัฒนาบุคลากรสายครูผู้สอน ให้มีทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู เพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู ให้มีประสิทธิภาพ

6.1.2 ผลการวิจัยนี้ทำให้ทราบระดับทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า ทักษะการใช้หลักสูตรและการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ได้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ควรนำมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาทักษะการใช้หลักสูตรและการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น

6.2 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

6.2.1 ควรวิจัยเกี่ยวกับทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

6.2.2 ควรวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อ ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 หรือ เขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

7. ข้อค้นพบจากการวิจัย

ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู คือความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การนำความรู้เป็นเครื่องมือสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเกิดการพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้านอย่างเต็มศักยภาพ ประกอบด้วย ทักษะการจัดการเรียนรู้ ทักษะการวัดและประเมินผล ทักษะการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและการใช้เทคโนโลยี และทักษะหลักสูตรและการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้สรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ข้อค้นพบจากการวิจัยเรื่อง ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

8. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมนุม
การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.
2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). ทักษะครูในศตวรรษที่ 21. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2566, จาก
bit.ly/4cwh7me
- กุลิสรา จิตรชญาวนิช และเกศราพรรณ พันธุ์ศรีเกตุ คงเจริญ. (2563). วิธีการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แก้วตา เจื่อนาค และอารีย์ วรเดชะคงคา. (2560). การออกแบบการเรียนรู้เพื่อศตวรรษที่ 21. สืบค้นเมื่อ 6
มิถุนายน 2566, จาก bit.ly/3LdZ9J6
- เงาแข เดือดขุนทด. (2564). รูปแบบการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในศตวรรษที่ 21 ของ
โรงเรียนฉะเชิงเทราปัญญานุกูล จังหวัดฉะเชิงเทรา. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2566, จาก
bit.ly/4buJCzr
- ชูศักดิ์ เอกเพชร. (2563). การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21. สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2566, จาก
bit.ly/45X3g5V
- ธรรมรัตน์ เม่งพัฒน์ และคณะ. (2565). ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัย
นอร์ทกรุงเทพ.
- พิสิฐ เทพไกรวัล. (2564). บทบาทของครูกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม
2566, เข้าถึงได้จาก bit.ly/4cwrF4y
- ระพีพัฒน์ หาญโสภณ และคณะ. (2563). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21: ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. สืบค้นเมื่อ
15 พฤษภาคม 2566, จาก bit.ly/3S0B8Jj
- ลัดดาวัลย์ ส่องทอง. (2564). แนวทางการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหา
บัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วัชรรา เล่าเรียนดี. (2560). กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษา
สำหรับศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 12). นครปฐม: เพชรเกษมพรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. (2565). รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ปี
การศึกษา 2565. ขอนแก่น: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). แนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). แนว
ทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะสาขาวิชาชีพ. กรุงเทพมหานคร: โรง
พิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- อรอุษา วงศ์จรัสเกษม. (2562). ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- อัครเดช กุหลาบ. (2565). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- Elrica Menezes. (2022). What it takes to be a teacher in the 21st century world. Retrieved June 2, 2023, from bit.ly/3S0gb1f
- Hough, J. B., & Duncan, K. (1970). Teaching description and analysis. Addison-Westlu.
- TK Park. (2020). ออกแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างไรให้เหมาะกับผู้เรียน. Retrieved June 2, 2023, from bit.ly/4eXfxvl

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น
PARTICIPATORY ADMINISTRATION OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN
UDOMKHONGKHAKHIRI CO-CAMPUS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE KHON KAEN

คาวิ พุทธิศิ^{1,*} และอัครเดช นีละโยธิน²

KHAWI PHUTTHAKHI^{1,*} AND AKKHARADET NEELAYOTHIN²

^{1,2}มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

^{1,2}Mahamakut Buddhist University Isan Campus

*Corresponding Author E-mail: Pan5400@gmail.com

บทความวิจัย (Research Article)

Received 19 July 2024, Revised 25 October 2024, Accepted 9 November 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นตามการรับรู้ของครู 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ตามการรับรู้ของครูที่มีเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ประชากรที่ศึกษาคือครูในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี กลุ่มตัวอย่างคือครูจำนวน 159 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54) และพบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการตั้งเป้าหมายและการสื่อสาร (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50) ด้านการวางแผน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49) และด้านการรับผิดชอบ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45) และ 2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ครูที่มีเพศและระดับการศึกษาต่างกัน มีการรับรู้ไม่แตกต่างกัน และครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีการรับรู้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to; 1) Examine the Participatory Administration of School Administrators in Udomkhongkhakhiri Co-Campus under the Secondary Educational Service Area Office Khon Kaen. 2) Compare the perceptions of teachers regarding the Participatory Administration of School Administrators in Udomkhongkhakhiri Co-Campus under the Secondary Educational Service Area Office Khon Kaen, based on the opinions of teaching staff. The sample group consists of 159 teachers. The research will utilize the following tools : Questionnaires Statistical analysis methods including frequency, percentage, mean, standard deviation, t-tests, and analysis of variance (ANOVA). These tools will be employed to gather reliable data and efficiently compare the perceptions of teachers regarding Participatory Administration of School Administrators for effective research analysis. The research findings are as follows: 1) The overall Participatory Administration of School Administrators in Udomkhongkhakhiri Co-Campus under the Secondary Educational Service Area Office Khon Kaen, is at the high level, (with a mean score of 4.50). When considering specific aspects, the Participatory Administration of School Administrators is rated highest in 1 areas: Operational aspect, with a mean score of 4.54. and found that the participatory Administration of School Administrators It is at a high level in 3 areas: Goal setting and communication (with a mean score of 4.50). the planning aspect (with a mean score of 4.49). the responsibility aspect (with a mean score of 4.45).2) Regarding the comparison of Participatory Administration of School Administrators in Udomkhongkhakhiri Co-Campus under the Secondary Educational Service Area Office Khon Kaen, according to the perception of teachers with gender Education level and work experience found that teachers of different genders different educational levels There is no difference in perception. Statistically significant at the 0.05 level and teachers with different work experiences. There are different perceptions. Statistically significant at the 0.05 level.

Keywords: Participatory Administration, School administrators

1. บทนำ

ในสภาพสังคมโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างรวดเร็ว ในยุคที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอีกทั้งมีการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ทันสมัยของชาติตะวันตก จึงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม การศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาถือได้ว่าเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุด ในการสร้างสรรค์พัฒนาเพื่อความก้าวหน้า และเป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาทุกด้าน รวมไปถึงการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมต้องเกิดจากการศึกษา ฝึกฝนเรียนรู้ นำไปสู่การลงมือปฏิบัติให้มีคุณภาพ เพื่อให้มีการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ระบุให้มีการทำงานแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ ด้านระบบบริหารและสนับสนุนทางการศึกษา โดยส่งเสริมให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นมีส่วนร่วมจัดการศึกษา และให้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชน ให้มีความเป็นอิสระโดยการกำกับ ติดตาม การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ (มาตรา 43(2)) ด้านหลักสูตรให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (มาตรา 8 (2)) จัดการเรียนรู้ให้เกิดได้ทุกเวลาทุก

สถานที่มีการ ประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนา ผู้เรียนตามศักยภาพ (มาตรา 24(6)) และให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กร เอกชน องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัด กระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ชุมชนมีการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร เพื่อพัฒนาชุมชนให้ สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งเพื่อหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การพัฒนา ระหว่างชุมชน ส่วนในด้านกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความสามารถและเต็ม ศักยภาพ (มาตรา 22) 4)) และในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ปี พ.ศ.2565 - 2570 (สำนักงานสภา พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2565) ได้กล่าวว่า ประเทศไทยมีแนวโน้ม โครงสร้างประชากรที่คาดว่าจะมีกลุ่มประชากรวัยเรียนลดลง ส่งผลให้การขยายสถานศึกษาในเชิงปริมาณลด ความจำเป็นลง และเป็นโอกาสในการยกระดับคุณภาพ ความเสมอภาค และประสิทธิภาพทางการศึกษา หาก สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการบริหารจัดการทรัพยากรการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลและความแพร่หลายของการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่ เพิ่มขึ้น ช่วยขยายโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดเฉพาะในห้องเรียน อย่างเช่น การเรียนรู้ ทางไกล การเรียนรู้ที่สนับสนุนศักยภาพรายบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการตอบสนองต่อความต้องการของ ตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน

ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลในการบริหารกิจการทุกชนิดในสถานศึกษา ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของสถานศึกษา โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง เพื่อการประกอบ อาชีพหรือการศึกษาต่อ การบริหารสถานศึกษายังรวมถึงกิจกรรมต่างๆของสถานศึกษาที่บุคคลหลายฝ่ายต่าง ร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในทุกๆด้าน ฉะนั้น การบริหารสถานศึกษาจึงเป็นการ ดำเนินงานและการตัดสินใจการสั่งการ เพื่อให้งานทุกด้านของสถานศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ในการจัด การศึกษามากที่สุด ทั้งนี้การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม จึงถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ผู้บริหาร สถานศึกษา ควรใช้เป็นแนวทางในการบริหารเนื่องจากการทำงานในชีวิตจริงบางงานไม่สามารถที่จะทำเพียง คนเดียวสำเร็จจะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายหลายหน่วยงาน ซึ่งการมีส่วนร่วมในการทำงานไม่ จำเป็นต้องเป็น ผู้ที่ลงมือกระทำงานโดยตรงยังสามารถเป็นผู้ที่ให้ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นให้ทรัพยากรในการ ดำเนินงาน เป็นต้น การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมจะให้ความสำคัญในเรื่องของคนและงานควบคู่กันไป สถานศึกษาต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นนักเรียน ครู ผู้ปกครองหรือประชาชนทั่วไป การ ทำงานเปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมงานได้ทราบข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ ร่วมกันแสดงความคิดเห็น ร่วมกันวางแผน ร่วมกันทำ ดังนั้น ผู้บริหารที่ดีควรใช้หลักในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการทำงาน เพื่อความเจริญ ทางด้านการศึกษาสืบต่อไป สอดคล้องกับ พรเทพ เหมรณนธ์ (2564) ได้ทำการศึกษาวิจัย พบว่า ความ คิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก

สหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี เป็นกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาอยู่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาขอนแก่น รับผิดชอบโรงเรียนในพื้นที่อำเภอโคกโพธิ์ไชย อำเภอชนบท และอำเภอมัญจาคีรี ที่เปิด สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 9 โรงเรียน จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีรอบทิศทางและนโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปตามสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยใช้นวัตกรรม "SIAO SMART MODEL" เปิดโอกาสให้ครูบุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น และโรงเรียนในสังกัดได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติตามโครงการและร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ จนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและมีบรรลุวัตถุประสงค์

จากปรากฏการณ์ที่ได้กล่าวมา การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา จึงถือได้ว่าเป็นปัจจัยมีความสำคัญที่สามารถเป็นเครื่องมือสนับสนุนและผลักดันให้การดำเนินงานในสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพ ซึ่งต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ร่วมงานในระดับปฏิบัติ ถือเป็นสิ่งที่ท้าทายโดยต้องอาศัยความเห็นตรงกันและสามารถทำงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาได้ ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้นตามมา ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี และผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น และสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ นำข้อมูลจากผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารงานในสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มคุณภาพของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1 เพื่อศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นตามการรับรู้ของครู

2 เพื่อเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ตามการรับรู้ของครูที่มีเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำนวน 159 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับซึ่ง แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำนวน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการดำเนินการปฏิบัติงาน 2) ด้านการตั้งเป้าหมายและการสื่อสาร 3) ด้านการวางแผน 4) ด้านการรับผิดชอบ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ท (Likert Scale) มี 5 ระดับ โดยกำหนดค่าคะแนน 5 ระดับ

โดยมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อ (Content Validity) และความครอบคลุมของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 มีเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บจากแบบ Google form และได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 97.54 การวิเคราะห์

ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติทดสอบที (t-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) แล้วนำไปแปลผลเปรียบเทียบกับเกณฑ์เฉลี่ย 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง มีการรับรู้การปฏิบัติการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีการรับรู้การปฏิบัติการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีการรับรู้การปฏิบัติการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีการรับรู้การปฏิบัติการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีการรับรู้การปฏิบัติการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น สรุปผลการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของ กลุ่มตัวอย่าง (n=159)

สถานะผู้ตอบแบบสอบถาม		ความถี่	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	51	32.60
	หญิง	108	67.90
2. ระดับการศึกษา	ปริญญาตรี	97	61.00
	สูงกว่าปริญญาตรี	62	39.00
3. ประสบการณ์การทำงาน	น้อยกว่า 5 ปี	29	18.20
	ระหว่าง 5 – 10 ปี	57	33.30
	มากกว่า 10 ปี	77	48.40

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นเพศชาย จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 32.60 และเพศหญิง จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 67.90 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 61.00 รองลงมาได้แก่ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 39.00 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน มากกว่า 10 ปี จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 48.40 รองลงมาได้แก่ 5-10 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 33.30 และน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 18.20 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นตามการรับรู้ของครู

การบริหารแบบมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1..ด้านการดำเนินการปฏิบัติงาน	4.54	0.53	มากที่สุด
2. ด้านการตั้งเป้าหมายและการสื่อสาร	4.50	0.63	มาก
3. ด้านการวางแผน	4.49	0.59	มาก
4. ด้านการรับผิดชอบ	4.45	0.60	มาก
การบริหารแบบมีส่วนร่วม	4.50	0.55	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นตามการรับรู้ของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มี 1 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการดำเนินการปฏิบัติงานโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 ส่วนในด้านการตั้งเป้าหมายและการสื่อสาร ด้านการวางแผนและด้านการรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก โดยด้านการตั้งเป้าหมายและการสื่อสาร ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 และด้านการรับผิดชอบ 4.45 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ผลการเปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ตามการรับรู้ของครู จำแนกตาม เพศ

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของ ผู้บริหารสถานศึกษา	เพศชาย		เพศหญิง		t	Sig.
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการดำเนินการปฏิบัติงาน	4.59	0.46	4.52	0.56	0.828	.409
2. ด้านการตั้งเป้าหมายและการสื่อสาร	4.62	0.57	4.45	0.66	1.698	.092
3. ด้านการวางแผน	4.61	0.46	4.44	0.64	1.978	.050
4. ด้านการรับผิดชอบ	4.59	0.47	4.39	0.65	2.206	.029*
โดยรวม	4.61	0.44	4.45	0.59	1.833	.063

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 4.3 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำแนกตามเพศ โดยใช้สถิติทดสอบค่าเฉลี่ย t-test for Equality of Means โดยรวมพบว่า ค่า t-test = 1.833 และค่า Sig. = 0.063 มากกว่า 0.05 หมายความว่า ครูในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ที่มีเพศต่างกัน มีการรับรู้เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.4 ผลการเปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการดำเนินการปฏิบัติงาน	4.51	0.57	4.60	0.45	1.094	.275
2. ด้านการตั้งเป้าหมายและการสื่อสาร	4.52	0.60	4.48	0.68	0.318	.751
3. ด้านการวางแผน	4.50	0.62	4.48	0.56	0.261	.794
4. ด้านการรับผิดชอบ	4.47	0.65	4.43	0.53	0.355	.723
การบริหารแบบมีส่วนร่วม	4.50	0.57	4.50	0.51	0.034	.973

จากตารางที่ 4.4 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา โดยใช้สถิติทดสอบค่าเฉลี่ย t-test for Equality of Means โดยรวมพบว่า ค่า t-test = 0.034 และค่า Sig. = .973 มากกว่า 0.05 หมายความว่า ครูในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการรับรู้เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา	SV	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านการดำเนินการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	2.429	2	1.215	4.488*	.013
	ภายในกลุ่ม	42.217	156	.271		
	รวม	44.646	158			
2. ด้านการตั้งเป้าหมายและการสื่อสาร	ระหว่างกลุ่ม	1.387	2	.693	1.723	.182
	ภายในกลุ่ม	62.793	156	.403		
	รวม	64.180	158			
3. ด้านการวางแผน	ระหว่างกลุ่ม	2.346	2	1.173	3.396*	.036
	ภายในกลุ่ม	53.884	156	.345		
	รวม	56.230	158			
4. ด้านการรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	1.616	2	.808	1.616	.114
	ภายในกลุ่ม	57.174	156	.366		

การบริหารแบบมีส่วนร่วม ของผู้บริหารสถานศึกษา	SV	SS	df	MS	F	Sig.
รวม		58.790	158			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	1.997	2	.999	3.391*	.036
	ภายในกลุ่ม	45.952	156	.295		
	รวม	47.949	158			

*p < 0.05

จากตารางที่ 4.5 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยใช้สถิติทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) โดยรวมพบว่า ค่า Sig= .036 น้อยกว่า 0.05 หมายความว่าครูในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน มีการรับรู้เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่เมื่อทดสอบรายด้านพบว่ามี 2 ด้าน คือ ด้านการดำเนินการปฏิบัติงาน และด้านการวางแผน

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

5.1 การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น สามารถอภิปรายผลโดยจำแนกเป็นระดับต่าง ๆ ดังนี้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 1) ด้านการดำเนินการปฏิบัติงาน และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการตั้งเป้าหมายและการสื่อสาร 2) ด้านการวางแผน 3) ด้านการรับผิดชอบตามลำดับ ซึ่งมีการอภิปรายผลดังนี้

1) ด้านการดำเนินการปฏิบัติงาน ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความยึดมั่นผูกพันกับสถานศึกษา มีส่วนร่วมการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ มีส่วนร่วมดำเนินการปฏิบัติงาน และมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน โดยร่วมปฏิบัติงาน ทั้งผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ครูบุคลากรทางการศึกษา ครูผู้สอนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างสมบูรณ์เรียบร้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพจน์ สุระเพิ่ม และ ยุวธิดา ขาปัญญา (2566) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณารายด้านพบว่า ด้านการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิบูลสร นิลพิบูลย์ (2563) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1

ผลการวิจัยพบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

2) ด้านการตั้งเป้าหมายและการสื่อสาร ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด น่าจะเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงานร่วมกัน มีส่วนร่วมคิด และการสื่อสารภายในองค์กรที่ดี เพื่อให้สามารถเข้าใจตรงกัน หรือมีวิธีการสื่อสารข้อมูลที่เข้าใจถูกต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ไม่ขัดแย้งกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพจน์ สุระเพิ่ม และ ยุวธิดา ขาปัญญา (2566) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธรเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน คือด้านการปฏิบัติงาน และด้านความผูกพันต่อองค์กร ที่เหลืออยู่ในระดับมาก คือด้านการวางแผนและด้านกำหนดเป้าหมาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของอมรศักดิ์ ปิ่นกำลัง (2562) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความยึดมั่นผูกพัน ความมีอิสระในการปฏิบัติงาน การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันและการไว้วางใจกัน ตามลำดับ

3) ด้านการวางแผน ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด น่าจะเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานหรือบุคคลภายนอกที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาร่วมงานกับผู้บริหารสถานศึกษา การมีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงานในองค์กร การวางแผนทำงานเป็นทีมร่วมกัน การมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ รวมไปถึงการติดตามประเมินผลในการปฏิบัติงานต่างๆด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพจน์ สุระเพิ่ม และ ยุวธิดา ขาปัญญา (2566) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธรเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน คือด้านการปฏิบัติงาน และด้านความผูกพันต่อองค์กร ที่เหลืออยู่ในระดับมาก คือด้านการวางแผนและด้านกำหนดเป้าหมาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรศักดิ์ ปิ่นกำลัง (2562) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความยึดมั่นผูกพัน ความมีอิสระในการปฏิบัติงาน การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันและการไว้วางใจกัน ตามลำดับ

4) ด้านการรับผิดชอบ ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด น่าจะเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการติดต่อประสานงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี และผู้ปฏิบัติงานหรือครูผู้สอน มีความรับผิดชอบร่วมกันในส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรมและภาระงานต่างๆของสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร่วมกัน เมื่อมีกิจกรรมหรือจะทำโครงการต่าง ๆ ผู้บริหารจะมีส่วนร่วมในรายละเอียดและสามารถรับผิดชอบร่วมกันกับผู้ปฏิบัติงานหรือ

ครูผู้สอนในโรงเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรเทพ เหมรานนท์ (2564) ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และเขต 2 โดยรวมแล้วครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 4 ลำดับดังนี้ 1) ความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 4 ลำดับ มีสาเหตุมาจากการที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคล ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม เพื่อมุ่งประโยชน์ให้แก่องค์กร การสร้างบรรยากาศการทำงานแบบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้แสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และรับผิดชอบ สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความเข้าใจในปัญหาของหน่วยงาน ช่วยลดความขัดแย้งในการทำงานเพิ่มพูนความไว้วางใจซึ่งกันและกันและสามารถรับผิดชอบร่วมกันมากขึ้น

5.2 ผลการเปรียบเทียบเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ตามการรับรู้ของครู จำแนกตามเพศ พบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีการรับรู้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ได้มีการปฏิบัติงานในด้านต่างๆโดยใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา มีการติดต่อประสานงานระหว่างกันในกลุ่มสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งเพศชาย และเพศหญิงมีการรับรู้ถึงพฤติกรรมการปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็น ด้านการดำเนินการปฏิบัติงาน ด้านการตั้งเป้าหมายและการสื่อสาร ด้านการวางแผน และด้านการรับผิดชอบร่วมกันจึงทำให้มีการรับรู้ไม่แตกต่างกันทั้งเพศชายและเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ หฤทธิ์ เขียวสะ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 ผลศึกษาพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากผลการเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ และวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ที่มีเพศต่างกันมีการรับรู้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

5.3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ตามการรับรู้ของครู จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการรับรู้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องมาจากครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ทุกคนยังมีความสำคัญต่อการร่วมพัฒนาสถานศึกษาไปพร้อมกันกับผู้บริหารสถานศึกษาโดยมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานมีส่วนร่วมระหว่างกันและกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้มีส่วนร่วมคิดร่วมทำบุคคลครูส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการกำหนดภารกิจร่วมกันกับผู้บริหารสถานศึกษาในการปฏิบัติงานการแก้ปัญหาและการสร้างความสำเร็จให้แก่สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักการของการมีส่วนร่วมในรูปแบบต่างๆในการดำเนินการปฏิบัติงาน มีการตั้งเป้าหมายและการสื่อสารที่ชัดเจน มีการวางแผน และมีการรับผิดชอบในสถานศึกษาร่วมกับกับคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาในเชิงประจักษ์ส่งผลดีต่อสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิรุณ สุ่มมาตย์, พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, เอนก ศิลปะนิลมาลย์ (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหาร

แบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดยโสธร ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดยโสธร จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานพบว่า ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ หลุทธิ์ เขียวสะ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 12 ผลศึกษาพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากผลการเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ และวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

5.4 ผลการเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นตามการรับรู้ของครู จำแนกตามประสบการณ์การทำงานพบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งหมด 2 ด้าน คือ ด้านการดำเนินการปฏิบัติงาน และด้านการวางแผน เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่พบว่า ในด้านการดำเนินการปฏิบัติงาน มีผลการเปรียบเทียบแตกต่างกันจำนวน 1 คู่ คือ กลุ่มครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี มีการรับรู้เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันกับกลุ่มครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และในด้านการวางแผน มีผลการเปรียบเทียบแตกต่างกันจำนวน 1 คู่ คือ กลุ่มประสบการณ์การทำงาน น้อยกว่า 5 ปี มีการรับรู้เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันกับมากกว่า 10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเนื่องมาจากการดำเนินการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษานั้นได้มีส่วนร่วมดำเนินการปฏิบัติงาน และมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน โดยร่วมปฏิบัติงานกับผู้ใต้บังคับบัญชา ในกลุ่มที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน การมอบหมายงานและการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างครูที่มีประสบการณ์แตกต่างกันย่อมส่งผลต่อการรับรู้และเข้าใจของผู้ร่วมปฏิบัติงานในสถานศึกษาซึ่งมีส่วนร่วมให้เห็นหรือรับรู้ได้ในระดับที่แตกต่างกัน การออกคำสั่งหรือการปฏิบัติตนของผู้บริหารสถานศึกษาในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานจึงแตกต่างกันไปตามประสบการณ์การทำงาน อาจเพราะว่าเป็นช่วงการทำงานที่มีความพร้อมทั้งความรู้และประสบการณ์จึงได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหารสถานศึกษา โดยได้รับมอบหมายงานที่สำคัญหรืองานพิเศษที่มากกว่ากลุ่มประสบการณ์การทำงานอื่น จึงถือได้ว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาที่ทำให้การดำเนินงานและการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในสถานศึกษานั้นประสบความสำเร็จและบรรลุตามเป้าหมายได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิศรุต เพ็ชรสีม่วง และ เพ็ญญา สุขเสริม (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ทำงาน พบว่าโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลชนก ศรีวรรณ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ผลวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมากกว่า 20 ปี จะมีความคิดเห็นมากกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 10 ปี และตั้งแต่ 10-20 ปี อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานตั้งแต่ 10-20 ปี จะมีความคิดเห็นมากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ผลการวิจัยนี้ทำให้ทราบระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทั้ง 4 องค์ประกอบพบว่าองค์ประกอบด้านการดำเนินการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งหน่วยงานต้นสังกัดสามารถนำข้อมูลสารสนเทศไปประยุกต์ใช้ และกำหนดแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมให้กับผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการปฏิบัติตามกรอบการปฏิบัติงานในการบริหารงานต่างๆร่วมกัน เพื่อให้สถานศึกษาได้ผู้บริหารที่มีความสามารถทั้งด้านความรู้ และประสบการณ์เพื่อนำไปปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้นไป และมีการตั้งเป้าหมายและการสื่อสารร่วมกัน สามารถเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการพัฒนาสถานศึกษาเข้ามามีบทบาท หรือแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาสถานศึกษาให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

6.1.2 ผลการวิจัยนี้ทำให้ทราบระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอุดมคงคาคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทั้ง 4 องค์ประกอบพบว่าองค์ประกอบด้านการตั้งเป้าหมายและการสื่อสาร ด้านการวางแผนและด้านการรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ซึ่งหน่วยงานต้นสังกัดสามารถนำข้อมูลสารสนเทศไปปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อกำหนดแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมให้กับผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้มีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายร่วมกัน การสื่อสารที่ดีร่วมกันการวางแผนงานร่วมกันในสถานศึกษาและมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบในการกิจและกิจกรรมต่างๆในสถานศึกษามากยิ่งขึ้น นำมาปรับการบริหารสถานศึกษาโดยพัฒนารูปแบบการประชุมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการทบทวนครั้งต่อไป

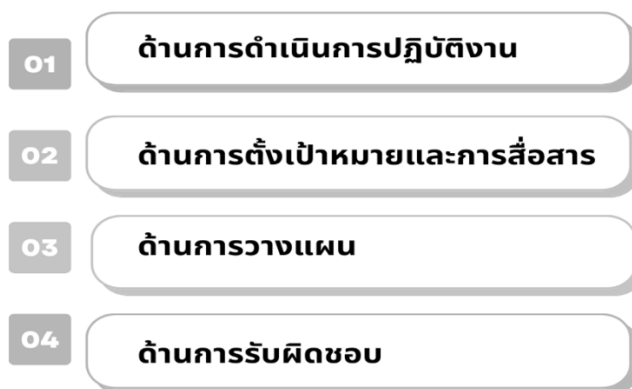
6.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ตามการรับรู้ของครู เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นในการพัฒนาสถานศึกษาให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

6.2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นหรือเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ เพื่อได้ข้อมูลในการพัฒนาสถานศึกษาและหน่วยงานให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

7. ข้อค้นพบจากการวิจัย

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา คืองานบริหารที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา การกำหนดนโยบาย การปรับปรุง รูปแบบการบริหารงาน ให้เกิดผลตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับคณะครูบุคลากรทางการศึกษา ชุมชน ผู้ปกครอง และนักเรียน ประกอบด้วย 1) ด้านการดำเนินการปฏิบัติงาน 2) ด้านการตั้งเป้าหมายและการสื่อสาร 3) ด้านการวางแผน 4) ด้านการรับผิดชอบ สรุปได้ดังภาพที่ 1

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา

ภาพที่ 1 การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา
ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

8. บรรณานุกรม

- กมลชนก ศรีวรรณ. (2561). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ครรชิต มาลัยวงศ์. (2557). เทคโนโลยีการบริหารการศึกษา. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2566 จาก http://www.drkanchit.com/general_articles/articles/general_24.html
- นพดล พลเยี่ยม. (2562). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ. (2560). การบริหารแบบมีส่วนร่วม. วารสารมหาจุฬาริชาการ, 4(1), 1-12.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุริยวิถีสาส์น.
- พรเทพ เหมรณนธ์. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และ เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พีรวุฒิ สุ่มมาตย์, พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, และเอนก ศิลปะนิลมาลย์. (2566). การบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดยโสธร. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์, 7(2), 246-264.
- วิบูลธ นิลพิบูลย์. (2563). การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัว เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- วิศรุต เพ็ชรสีม่วง และเพ็ญภา สุขเสริม. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น. (2565). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ปีการศึกษา 2565. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2565). แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ปี พ.ศ. 2565 – 2570. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุพจน์ สรรค์เพิ่ม และยุวธิดา ขาปัญญา. (2566). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- เสาวนีย์ เตือนเด่น และคณะ. (2558). การมีส่วนร่วมในการทำงานของบุคลากร. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุทธิ์ เตียวสะ. (2562). การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อมรศักดิ์ ปิ่นกำลัง. (2562). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อัจฉรา จงดี. (2560). การศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- อิงอร บัวขจร. (2566). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

THE DIGITAL SKILLS OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE PRIMARY
EDUCATION SERVICE AREA KHON-KAEN 4

เมทินี ดงเรืองศรี^{1,*} และพระครูธรรมมาภิสมัย²

MATINEE DONGRUANGSRI^{1,*} AND PHRAKHRUDHAMMABHISAMAI²

^{1,2}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

^{1,2}Mahamakut Buddhist University Isan Campus.

*Corresponding Author E-mail: oum.314@gmail.com

บทความวิจัย (Research Article)

Received 26 July 2024, Revised 25 October 2024, Accepted 16 November 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 176 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทักษะด้านการคิดวิเคราะห์การใช้ดิจิทัลของสถานศึกษา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43) ด้านทักษะการบริหารทรัพยากรบุคคลในองค์กรดิจิทัล (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30) และด้านทักษะการแก้ปัญหาด้านดิจิทัลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30) ด้านทักษะการพัฒนาการรู้ดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25) และด้านทักษะการจัดการความรู้และประสบการณ์เพื่อบริหารองค์กรดิจิทัล (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24) และ ทักษะการประเมินผลการดำเนินการองค์กรดิจิทัล (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20) 2) ผลการเปรียบเทียบทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ที่มีเพศต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกัน และมีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : ดิจิทัล, ทักษะดิจิทัล, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were 1) to study The Digital skills of school administrators under the primary education service area Khon-Kaen 4,2) to compare The Digital skills of school administrators under the primary education service area Khon-Kaen 4, is classified by gender, educational qualifications, and work experience. The target group was 176 school administrators. The research tools include questionnaires. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance. The research results showed that 1) The Digital skills of school administrators under the primary education service area Khon-Kaen 4., the overall average was equal to 4.30. When considering each aspect, it found that analytical thinking skills in the use of digital by school administrators (average equal to 4.43), human resource management skills in digital organizations (average equal to 4.30), and digital problem-solving skills and laws in digital literacy (average equal to 4.30) and information technology development skills (average equal to 4.25) and knowledge management skills and experiences to manage digital organizations (average equal to 4.24) and skills in evaluating digital organization operations. (The average is 4.20) 2) Results of comparing The Digital skills of school administrators under the primary education service area Khon-Kaen 4, with different genders, different educational levels, and different work experiences. There are no various opinions. Statistically significant at the 0.05 level.

Keywords: digital, digital skills, school administrators

1. บทนำ

ปัจจุบันการศึกษาในสถานศึกษาของประเทศไทยทั้งในระบบหรือนอกระบบการศึกษาเป็นการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ยุคดิจิทัล” ซึ่งมีความสำคัญต่อองค์กรในระดับต่างๆ รวมถึงการบริหารจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับให้เข้ากับยุคดิจิทัล ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการนั้นได้มีนโยบายและจุดเน้นในเรื่องการเตรียมคนสู่ศตวรรษที่ 21 โดยให้ทุกหน่วยงานในสังกัดปรับปรุงแผนปฏิบัติของระบบราชการ ตามนโยบายของรัฐบาลโดยให้มีการจัดทำฐานข้อมูลให้ครบถ้วน ถูกต้อง ทันสมัย ใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานทั้งระบบเน้นการเรียนรู้และการบริหารจัดการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563 : ออนไลน์) โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณลักษณะและทักษะที่โดดเด่นและ แตกต่างไปจากผู้บริหารสถานศึกษายุคก่อนๆ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องพัฒนาคุณลักษณะและทักษะที่สอดคล้องกับผู้เรียนเพื่อจะได้รับมือและออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมท้าทายและสร้างแรง บันดาลใจให้กับครูและนักเรียน ให้เกิดความร่วมมือในการเรียนรู้ คิดค้น สร้างสรรค์และพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ นวัตกรรมใหม่ๆ สักัญญา แซ่มซ้อย (2562)

เนื่องจากสังคมการศึกษาปัจจุบันได้เข้าสู่การเป็นสังคมฐานความรู้ซึ่งคนในสังคมจะต้องเป็นแรงงานที่ใช้ความรู้ในการทำงาน (Knowledge worker) ซึ่งมีคุณลักษณะสำคัญ คือ เป็นบุคคลที่พร้อมเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ดังนั้นทักษะที่ควรมีของคนในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะการรู้สารสนเทศ เป็นต้น นอกจากนี้รัฐบาลไทยได้มีการปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์นำพาประเทศไทยไปสู่โมเดลประเทศไทย 4.0 โดยให้ความสำคัญในการปรับปรุงโครงสร้างโทรคมนาคมและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงมีอินเทอร์เน็ตที่ครอบคลุมในทุกพื้นที่ของประเทศให้มากที่สุดเพื่อเป็นฐานการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมด้วยนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการบริหารการศึกษา ที่เป็นเกี่ยวกับการดำเนินงานด้วยกระบวนการที่หลายคน เพื่อให้ให้นักเรียนได้พัฒนาทุกด้านจนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และสามารถ

พัฒนา ตนเอง พัฒนาอาชีพพัฒนาสังคม ให้ดำรงชีวิตในสังคมเป็นไปด้วยความสงบสุข อีระ รุญเจริญ (2553) โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องนำหลักและองค์ความรู้ที่ตนเองนำมาปรับประยุกต์ใช้ให้เข้ากับเทคโนโลยียุค 4.0 หรือภายในองค์กรได้

การบริหารการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในปัจจุบันเพื่อให้สอดคล้องกับขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา แนวปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ที่ได้มีข้อกำหนดให้มีกระจายอำนาจการบริหารและการตัดสินใจไปให้หน่วยงานระดับ ในการปฏิบัติงาน อันได้แก่โรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษาให้มากที่สุด โดยการบริหารส่วนกลางจะ ทำหน้าที่เพียงกำหนดนโยบาย การวางแผนการจัดสรรงบประมาณการกำหนดและประเมิน คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเป็น ประการสำคัญได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงบประมาณและการเงิน 3) การบริหารบุคคล 4) การบริหารงานทั่วไป เพื่อส่งต่อการจัดการบริหารสถานศึกษาให้กับผู้บริหารสถานศึกษาในลำดับต่อไปจาก ความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของทักษะดิจิทัลของผู้บริหาร เนื่องจากในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนอยู่ในยุค 4.0 และปัญหาทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ ทักษะดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เพื่อนำข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 176 คน จาก 176 โรงเรียนที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรต้น มี ดังนี้ 1.เพศ แยกเป็นเพศชาย และเพศหญิง

2.ระดับการศึกษา แยกเป็น ปริญญาตรี และ สูงกว่าปริญญาตรี

3.ประสบการณ์การทำงาน แยกเป็น น้อยกว่า 5 ปี,ระยะเวลา 5 – 10 ปี และ มากกว่า 10 ปี

ตัวแปรตาม คือ ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา มี 6 ด้านดังนี้

- 1.ทักษะการพัฒนาการรู้ดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศ
2. ทักษะการจัดการความรู้และประสบการณ์เพื่อการบริหารองค์กรดิจิทัล
3. ทักษะการประเมินผลการดำเนินการองค์กรดิจิทัล
4. ทักษะการบริหารทรัพยากรบุคคลในองค์กรดิจิทัล

5. ทักษะการแก้ปัญหาด้านดิจิทัลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
6. ทักษะการคิดวิเคราะห์การใช้ดิจิทัลของสถานศึกษา

4. การระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาทักษะยุคดิจิทัลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะดิจิทัล โดยทักษะดิจิทัลเป็นหนึ่งในทักษะที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญและเล็งเห็นในการพัฒนาในการต่อยอดจึงจำเป็นต้องเข้าใจความหมายของทักษะดิจิทัล ความสำคัญ และองค์ประกอบของทักษะดิจิทัลที่ผู้บริหารโดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2560) ได้กล่าวถึง ทิศทางการพัฒนาประเทศไทยที่กำลังก้าวสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในระยะยาวตามนโยบายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และแนวคิดประเทศไทย 4.0 กล่าวถึงการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการใช้สารสนเทศของประชาชนทุกคน ทุกกลุ่ม ทุกท้องถิ่น อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจโดยใช้ เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศและยกอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศการปรับเปลี่ยนภาครัฐเป็นรัฐบาลดิจิทัลเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญของรัฐบาล เป็นประเด็นนโยบายที่กระทรวงดิจิทัล เป็นหนึ่งในหกยุทธศาสตร์ของการขับเคลื่อนแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ระยะ 20 ปีภายใต้วิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศไทยไปสู่ “ดิจิทัลไทยแลนด์” โดย Future Learn (2020) ได้จัดทำคู่มือทักษะด้านดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษา ที่ต้องมี 6 ด้าน ทักษะพื้นฐานทางดิจิทัล ทักษะการสื่อสาร ทักษะการจัดการข้อมูลและ เนื้อหา ทักษะการทำธุรกรรม ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะความรู้ด้านกฎหมาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ เกี่ยวกับทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

แบ่งเป็น

2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ข้อคำถามมีลักษณะแบบเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert)

การสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่องมือในการวิจัย

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย เรื่องทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เพื่อกำหนดตัวแปรในการวิจัย และใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถามในการวิจัย

2. สร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

3. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและชัดเจนเหมาะสมทั้งเนื้อหาสาระ การใช้ถ้อยคำ สำนวนภาษา แล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาได้ให้คำแนะนำและผู้วิจัยได้ปรับแก้ไขเรียบร้อยแล้ว โดยได้ข้อคำถามทั้งหมด 30 ข้อ ซึ่งประกอบด้วย 1) ทักษะการพัฒนารูปร่างและเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 5 ข้อ 2) ทักษะการจัดการความรู้และประสบการณ์เพื่อการบริหารองค์กรดิจิทัล จำนวน 5 ข้อ 3) ทักษะการประเมินผลการดำเนินการองค์กรดิจิทัล จำนวน 5 ข้อ 4) ทักษะการบริหารทรัพยากรบุคคลในองค์กรดิจิทัล จำนวน 5 ข้อ 5) ทักษะการแก้ปัญหาด้านดิจิทัลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 ข้อ 6) ทักษะการคิดวิเคราะห์การใช้ดิจิทัลของสถานศึกษาจำนวน 5 ข้อ ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามก่อนและนำไปเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

4. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้องของภาษา และพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหา กับนิยามศัพท์เฉพาะ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ มีคุณสมบัติโดยสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอก ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการบริหารการศึกษาหรือด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งผู้เชี่ยวชาญแนะนำให้ปรับปรุงภาษาให้ชัดเจนมีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง และข้อคำถามที่มีความหมายใกล้เคียงกันควรรวมเป็นข้อเดียวกัน และให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ นิยามเชิงปฏิบัติการโดยให้คะแนน ดังนี้ + 1 เห็นว่าข้อความนั้นสอดคล้องตาม นิยามเชิงปฏิบัติการที่ระบุไว้ 0 ไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องตาม นิยามเชิงปฏิบัติการที่ระบุไว้และ -1 แน่ใจว่าข้อความนั้นไม่สอดคล้องตามนิยามเชิงปฏิบัติการที่ระบุไว้ ผลพบว่า ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวัดตามนิยามเชิงปฏิบัติการ ตั้งแต่ 0.60 – 1.00 จำนวนทั้งหมด 30 ข้อ

5 ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาค่า IOC และคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญไปจัดทำเป็นแบบสอบถามทางอิเล็กทรอนิกส์ในโปรแกรม Google Form เพื่อนำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

7 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับและรายด้าน ด้วยวิธีการตรวจสอบความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency Method) โดยใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) โดยกำหนดความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า 0.80 ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

5. ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 163 คนจากทั้งหมด 176 คน คิดเป็นร้อยละ 92.61 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นชาย จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 70.60 และเพศหญิง จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 29.4 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 87.7 และระดับปริญญาตรี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 12.30 และส่วนใหญ่มีมากกว่า 10 ปี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 59.50 รองลงมาได้แก่ ประสบการณ์การทำงานระหว่าง 5 – 10 ปี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 26.40 และน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 14.10 จากแบบสอบถามผู้วิจัยนำข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมายที่ตอบแบบสอบถาม มาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สถานะผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานะผู้ตอบแบบสอบถาม		ความถี่	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	115	70.6
	หญิง	48	29.4
2. ระดับการศึกษา	ปริญญาตรี	20	12.3
	สูงกว่าปริญญาตรี	143	87.7
3. ประสบการณ์การทำงาน	น้อยกว่า 5 ปี	23	14.1
	ระหว่าง 5 – 10 ปี	43	26.4
	มากกว่า 10 ปี	97	59.5

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ทักษะการคิดวิเคราะห์การใช้ดิจิทัลของสถานศึกษา	4.43	0.52	มาก
2. ทักษะการบริหารทรัพยากรบุคคลในองค์กรดิจิทัล	4.30	0.47	มาก
3. ทักษะการแก้ปัญหาด้านดิจิทัลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	4.30	0.47	มาก
4. ทักษะการพัฒนาการรู้ดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.25	0.45	มาก
5. ทักษะการจัดการความรู้และประสบการณ์เพื่อการบริหารองค์กรดิจิทัล	4.24	0.46	มาก
6. ทักษะการประเมินผลการดำเนินการองค์กรดิจิทัล	4.20	0.49	มาก
โดยรวม	4.30	0.42	มาก

จากตารางที่ 2 ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์การใช้ดิจิทัลของสถานศึกษา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43), ทักษะการบริหารทรัพยากรบุคคลในองค์กรดิจิทัล (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30), ทักษะการแก้ปัญหาด้าน

ดิจิทัลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30), ทักษะการพัฒนาการรู้ดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25), ทักษะการจัดการความรู้และประสบการณ์เพื่อการบริหารองค์การดิจิทัล(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24) และ ทักษะการประเมินผลการดำเนินการองค์การดิจิทัล(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ในด้านทักษะการคิดวิเคราะห์การใช้ดิจิทัลของสถานศึกษา

1.ทักษะการคิดวิเคราะห์การใช้ดิจิทัลของสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.มีจรรยาบรรณในการใช้เทคโนโลยี	4.46	0.55	มาก
2.รู้เท่าทันเทคโนโลยี	4.44	0.60	มาก
3.ป้องกันและรู้จักวิธีรักษาความปลอดภัยบนโลกออนไลน์	4.42	0.58	มาก
4.นำเทคโนโลยีใช้ในทางที่ถูกต้อง	4.41	0.66	มาก
5.มีความรู้และรู้จักต่อยอดเทคโนโลยีในอนาคต	4.44	0.58	มาก
โดยรวม	4.43	0.52	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์การใช้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ที่ ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.43 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.52 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ 1.มีจรรยาบรรณในการใช้เทคโนโลยี(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46), 2.รู้เท่าทันเทคโนโลยี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44), 3.มีความรู้และรู้จักต่อยอดเทคโนโลยีในอนาคต(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44), 4. ป้องกันและรู้จักวิธีรักษาความปลอดภัยบนโลกออนไลน์(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42) และ 5.นำเทคโนโลยีใช้ในทางที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ระดับทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ในด้านทักษะการบริหารทรัพยากรบุคคลในองค์การดิจิทัล

2.ทักษะการบริหารทรัพยากรบุคคลในองค์การดิจิทัล	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.การสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยใช้เทคโนโลยี	4.33	0.55	มาก
2.มีทักษะในการจัดการผู้คนและการสื่อสาร	4.23	0.64	มาก
3.มีการใช้เทคโนโลยีในการศึกษา	4.26	0.58	มาก
4.ใช้เทคโนโลยีในการจัดสร้าง การคิด ประสานงานร่วมกับผู้อื่น	4.33	0.56	มาก
5.สถานศึกษาจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี	4.39	0.61	มาก
โดยรวม	4.31	0.73	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ทักษะการบริหารทรัพยากรบุคคลในองค์การดิจิทัลโดยรวมอยู่ที่ ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.31 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.73 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดย

เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ สถานศึกษาจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39), การสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยใช้เทคโนโลยี(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33) ,ใช้เทคโนโลยีในการจัดสร้าง การคิดประสานงานร่วมกับผู้อื่น(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33), มีการใช้เทคโนโลยีในการศึกษา(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26) มีทักษะในการจัดการผู้คนและการสื่อสาร (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ในด้านทักษะการแก้ปัญหาด้านดิจิทัลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3. ทักษะการแก้ปัญหาด้านดิจิทัลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.สนับสนุนให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย	4.48	0.55	มาก
2.นำเทคโนโลยีใหม่ๆมาใช้ในการศึกษา	4.31	0.53	มาก
3.ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	4.24	0.62	มาก
4.นำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษา	4.21	0.60	มาก
5.สามารถนำทักษะเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาตนได้	4.27	0.56	มาก
โดยรวม	4.30	0.47	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ด้านทักษะการแก้ปัญหาด้านดิจิทัลและกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยรวมอยู่ที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.30 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.47 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ สนับสนุนให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48), นำเทคโนโลยีใหม่ๆมาใช้ในการศึกษา(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31), สามารถนำทักษะเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาตนได้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27), ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24) และ นำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ระดับทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ด้านทักษะการพัฒนาการรู้ดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศ

4.ทักษะการพัฒนาการรู้ดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.มีความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับเทคโนโลยี	4.31	0.57	มาก
2.สามารถใช้ Software พื้นฐานได้	4.24	0.51	มาก
3.สามารถเข้าใจและต่อยอดการใช้งานได้	4.24	0.51	มาก
4.มีการเข้าใจทรัพยากรที่มีอยู่ในการใช้งานให้เหมาะสม	4.20	0.66	มาก
5.มีทัศนคติที่ดี	4.40	0.58	มาก
โดยรวม	4.25	0.45	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ด้านทักษะการพัฒนารู้อิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมอยู่ที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.25 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.45 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ มีทัศนคติที่ดี(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40), มีความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับเทคโนโลยี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31), สามารถใช้ Software พื้นฐานได้(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24) สามารถเข้าใจและต่อยอดการใช้งานได้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24) และ มีการเข้าใจทรัพยากรที่มีอยู่ในการใช้งานให้เหมาะสม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20)

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ระดับทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ด้านการจัดการความรู้และประสบการณ์เพื่อการบริหารองค์กรดิจิทัล

5.ทักษะการจัดการความรู้และประสบการณ์เพื่อการบริหาร องค์กรดิจิทัล	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.มีความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับเทคโนโลยี	4.25	0.58	มาก
2.สามารถใช้ Software พื้นฐานได้	4.20	0.57	มาก
3.สามารถเข้าใจและต่อยอดการใช้งานได้	4.18	0.62	มาก
4.มีการเข้าใจทรัพยากรที่มีอยู่ในการใช้งานให้เหมาะสม	4.24	0.57	มาก
5.มีทัศนคติที่ดี	4.36	0.65	มาก
โดยรวม	4.24	0.46	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า ด้านการจัดการความรู้และประสบการณ์เพื่อการบริหาร องค์กรดิจิทัลโดยรวมอยู่ที่ ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.24 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.46 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ มีทัศนคติที่ดี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36), มีความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับเทคโนโลยี(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25), มีการเข้าใจทรัพยากรที่มีอยู่ในการใช้งานให้เหมาะสม(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24), สามารถใช้ Software พื้นฐานได้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25), และสามารถเข้าใจและต่อยอดการใช้งานได้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18)

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ระดับทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ด้านทักษะการประเมินผลการดำเนินการองค์กรดิจิทัล

6. ทักษะการประเมินผลการดำเนินการองค์กรดิจิทัล	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับเทคโนโลยี	4.32	0.55	มาก
2.สามารถใช้ Software พื้นฐานได้	4.26	0.61	มาก
3.สามารถเข้าใจและต่อยอดการใช้งานได้	4.28	0.62	มาก
4.มีการเข้าใจทรัพยากรที่มีอยู่ในการใช้งานให้เหมาะสม	4.33	0.59	มาก
5.มีทัศนคติที่ดีและมองการณ์ไกล	4.31	0.64	มาก
โดยรวม	4.29	0.49	มาก

จากตารางที่ 8 พบว่า ด้านทักษะการประเมินผลการดำเนินการองค์การดิจิทัล โดยรวมอยู่ที่ ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.29 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.49 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ มีการเข้าใจทรัพยากรที่มีอยู่ในการใช้งานให้เหมาะสม(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33), ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับเทคโนโลยี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32), มีทัศนคติที่ดีและมองการณ์ไกล (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31), สามารถเข้าใจและต่อยอดการใช้งานได้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28) และสามารถใช้ Software พื้นฐานได้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26) ตามลำดับ

6. อภิปรายผล

การวิจัยทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะดิจิทัลให้มีความสอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลที่สอดคล้องต่อนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด เป็นการขับเคลื่อนการศึกษาโดยต้องอาศัยทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุศมาน หลีสันมะหมัด (2560 : 77- 87) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 พบว่า บุคลากรขาดความชำนาญ และประสบการณ์ในการนำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ให้เกิดประโยชน์ อีกทั้ง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลการวิจัยเป็นรายด้านดังนี้

1.1 ด้านทักษะการพัฒนาการรู้ดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 อยู่ในระดับมาก เพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถใช้ทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียนในการสื่อสารที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล มีทัศนคติและบรรยากาศการสื่อสารที่ดี เป็นแบบอย่างที่ดีในการสื่อสารของบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริรัตน์ ทองมีศรี (2556) ได้ศึกษา ผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ ดังนั้น ทักษะดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งเครื่องมือที่ช่วยในการบริหารจัดการองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถ ประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

1.2 ด้านทักษะการจัดการความรู้และประสบการณ์เพื่อการบริหารองค์กรดิจิทัล พบว่า ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 อยู่ในระดับมาก เพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการปรับตัวเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมดิจิทัล สร้างวัฒนธรรมแห่งนวัตกรรมในสถานศึกษา สร้างสภาพแวดล้อมดิจิทัลที่เติบโตอย่างเหมาะสมในสถานศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมที่ทันสมัยร่วมกันใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2556) ได้กล่าวถึงทักษะดิจิทัล (Digital skill) หรือทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล หรือการรู้ดิจิทัล (Digital literacy) เป็นทักษะในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มี อยู่ในปัจจุบันมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกันเป็นทีม หรือใช้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงาน หรือระบบงานในองค์กรให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

1.3 ด้านทักษะการประเมินผลการดำเนินการองค์การดิจิทัล พบว่า ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ด้านทักษะการประเมินผลการดำเนินการองค์การดิจิทัล อยู่ในระดับมาก เพราะเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการคาดการณ์มองการณ์ไกล กำหนดแผนการบริหารงานด้านดิจิทัลเพื่อสร้างวิสัยทัศน์เทคโนโลยีดิจิทัลและกลยุทธ์ดิจิทัลในสถานศึกษา เปิดสร้างโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิสัยทัศน์และส่งเสริมการวางแผนอนาคตดิจิทัล สอดคล้องกับสำนักงานข้าราชการพลเรือน(2556) ได้กำหนดทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการ และบุคลากรภาครัฐเพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) ความสามารถ (2) ความรู้ (3) ประสบการณ์ และ (4) คุณลักษณะซึ่งทักษะความสามารถ ด้าน การบริหารกลยุทธ์และการจัดการโครงการ (Strategic and Project Management) อันเป็น ความสามารถที่สำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรดิจิทัลทั้งในมิติของการสร้าง/บริหารการ เปลี่ยนแปลง องค์กรเพื่อไปสู่องค์กรดิจิทัล

1.4 ด้านทักษะการบริหารทรัพยากรบุคคลในองค์การดิจิทัล พบว่า ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ด้านทักษะการบริหารทรัพยากรบุคคลในองค์การดิจิทัล อยู่ในระดับมาก เพราะเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการส่งเสริมผู้ร่วมงานให้มีความเข้าใจโลกดิจิทัล การเลือกใช้สื่อดิจิทัลที่เหมาะสม ใช้ระบบดิจิทัลในการกระตุ้นให้เกิดความสนใจในสถานศึกษา มีทักษะทางเทคนิคเพื่อนำเทคโนโลยีมาช่วยแก้ไขปัญหา พัฒนาระบบการบริหารเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องโดยสอดคล้องกับ Quixy (2022) ได้ศึกษาข้อมูลของผู้บริหารสถานศึกษาว่า ผู้บริหารโรงเรียน จำเป็นต้องมีทักษะความเป็นผู้นำนวัตกรรมใหม่ การบริหาร ทรัพยากรมนุษย์ในยุคดิจิทัล เป็นแบบอย่างผู้นำดิจิทัลแบบสมบูรณ์แบบมืออาชีพ

1.5 ด้านทักษะการแก้ปัญหาด้านดิจิทัลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง พบว่า ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ด้านทักษะการแก้ปัญหาด้านดิจิทัลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับมาก เพราะเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการส่งเสริมผู้ร่วมงานให้มีความเข้าใจโลกดิจิทัล การเลือกใช้สื่อดิจิทัลที่เหมาะสม ใช้ระบบดิจิทัลในการกระตุ้นให้เกิดความสนใจในสถานศึกษา มีทักษะทางเทคนิคเพื่อนำเทคโนโลยีมาช่วยแก้ไขปัญหา ผสานเทคโนโลยีเข้ากับการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ มีความรู้ในกฎหมายดิจิทัล สร้างชุมชนออนไลน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างความเข้าใจการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวันและในสถานศึกษา พัฒนาระบบการบริหารเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัย Ng, W. (2012) ได้ศึกษาองค์ประกอบของการรู้ดิจิทัลไว้ในปี ค.ศ. 2012 เกี่ยวกับมิติทางพุทธิพิสัย (Cognitive Dimension) ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจทางปัญญา ความสามารถคิดกลยุทธ์ในการสืบค้น ประเมิน และสร้างวงจรของการจัดการสารสนเทศดิจิทัล และยังหมายถึงความสามารถในการประเมิน เลือกโปรแกรมซอฟต์แวร์ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ หรือการทำงานที่เฉพาะเจาะจงในมิตินี้ต้องการให้ ผู้ใช้งานเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม คุณธรรม และประเด็นทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ ทิศนา ขัมมณี (2560) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทักษะ ความรู้วิชาแกน คุณธรรมและคุณลักษณะ ทักษะทางปัญญา ทักษะทางสังคม และทักษะทางเทคโนโลยี

5.2.1.6 ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์การใช้ดิจิทัลของสถานศึกษา พบว่า ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์การใช้ดิจิทัลของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก เพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการส่งเสริมผู้ร่วมงานให้มีความเข้าใจโลกดิจิทัล สอดคล้อง กับ ฮาเวิร์ด ยังส์ (2563) ผู้อำนวยการสายงานพัฒนานานาชาติ คณะครุศาสตร์ หลักสูตรการเป็นผู้นำ สถานศึกษาจาก Auckland University of

Technology (AUT) จากประเทศนิวซีแลนด์ได้แลกเปลี่ยนมุมมองกับ หน่วยงานการศึกษานิวซีแลนด์ หรือ Education New Zealand ได้แลกเปลี่ยนมุมมองใน เรื่องแนวคิดการในการนำทิศทางและบริหารสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียน ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงพร้อมสู่การใช้ชีวิตในยุคดิจิทัลนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จำเป็นต้อง พึ่งพา แบ่งปัน และกระจายความเป็นผู้นำ เพื่อลดช่องว่างระหว่างผู้นำการคิดแบบอนาคตและผู้นำ

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

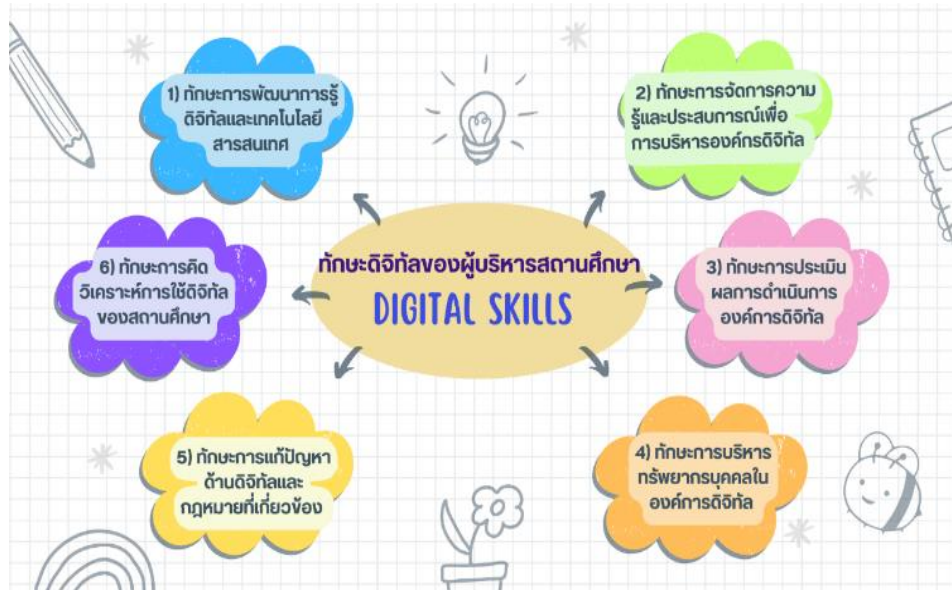
2.1 ผลการเปรียบเทียบเปรียบเทียบทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ตามเพศ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธินา พรหมขัยกิจ (2563) ได้ศึกษา ทักษะดิจิทัลในภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร ผลการวิจัยพบว่า ผล การเปรียบเทียบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศพบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 ผลการเปรียบเทียบเปรียบเทียบทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นไม่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 ผลการเปรียบเทียบเปรียบเทียบทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความ คิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจาก บุคลากรในองค์กรมีแผนพัฒนาตนเองที่สอดคล้องกับ นโยบาย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ จึงทำให้บุคลากรได้รับการสนับสนุนให้พัฒนาไปตามแผนการ พัฒนาตนเองในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรากร เจริญเชื้อ (2565) ได้ ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู พบว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างก็มีภาวะผู้นำดิจิทัลไม่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อค้นพบจากการวิจัย

ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยของรายด้าน จึงสามารถสรุปตามแผนภาพที่ 1 ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 ข้อค้นพบจากการวิจัย

6. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). แผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2563 - 2565 (ออนไลน์). แหล่งที่มา www.obec.go.th/wp-content/uploads/2019/06/พรบ.ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ-2546.pdf. สืบค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม 2567.
- ทิตนา แคมมณี. (2560). รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปรอบสองและประเมินภายนอกรอบสาม. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- นภาพุฒ บัญเชิดชู. (2552). การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนตามมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริรัตน์ ทองมีศรี. (2556). ปัจจัยด้านคุณลักษณะผู้บริหาร ลักษณะงานของครู และแรงจูงใจในการทำงานของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.). (2560). แนวทางพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐ เพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล. สืบค้นเมื่อ 6 มิถุนายน 2562, จาก https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/attachment/page/process_devskill_digital.pdf
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุศมาน หลีสันมะหมัด. (2560). สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

Future Learn. (2020). The complete guide to digital skills. Retrieved April 25, 2022, from www.futurelearn.com/info/blog/the-complete-guide-to-digital-skills.

Ng, W. (2012). Can we teach digital natives digital literacy? *Computers & Education*, 59(3), 1065-1078. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2012.04.016>.

Quixy. (2022). Top 9 skills a digital leader must have in 2022. Retrieved April 25, 2022, from www.quixy.com/blog/digital-leader-top-skills.

แนวทางการพัฒนากระบวนการจัดให้เช่าที่ราชพัสดุเพื่อ จัดสวัสดิการเชิงธุรกิจให้เป็นแบบดิจิทัล

THE GUIDELINES FOR DEVELOPING THE LEASING PROCESS FROM THE ROYAL THAI TREASURY TO PROVIDE DIGITAL BUSINESS WELFARE BENEFITS

ลิษา สารสมักร^{1,*} และณรงค์ เกียรติคุณวงศ์²

LISA SANSAMARK^{1,*} AND NARONG KIETTIKUNWONG²

^{1,2}วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

^{1,2}Faculty of Local Administration, Khon Kaen University

*Corresponding Author E-mail: lisa.s@kkumail.com

บทความวิจัย (Research Article)

Received 29 May 2024, Revised 15 July 2024, Accepted 25 July 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการจัดให้เช่าที่ราชพัสดุเพื่อจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจ 2) ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดให้เช่าที่ราชพัสดุเพื่อจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจให้เป็นแบบดิจิทัล 3) เสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดให้เช่าที่ราชพัสดุเพื่อจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจให้เป็นแบบดิจิทัล ใช้วิธีการสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการวิจัยเอกสาร กฎหมายหลัก กฎหมายรอง กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กฎ ระเบียบต่าง ๆ และเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะถูกนำไปตรวจสอบแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ ด้วยการใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ (Expert interviews) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของแนวทางและให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ จากนั้นนำมาปรับปรุงและจัดทำเป็นสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและข้อเสนอแนะของงานวิจัย จากผลการศึกษาพบว่า 1) การจัดให้เช่าที่ราชพัสดุเพื่อจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจเป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ พ.ศ. 2547 ซึ่งได้รับยกเว้นให้ไม่ต้องประมูลเพื่อเช่าที่ราชพัสดุตามกฎหมายกระทรวงการเจ้าหน้าที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2564 2) พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ.2562 ประกอบพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 ให้อำนาจแก่ส่วนราชการรวมถึงกรมธนารักษ์ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ทำให้สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติราชการได้ จึงสามารถปรับเปลี่ยนการจัดให้เช่าที่ราชพัสดุ เพื่อจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจให้เป็นแบบดิจิทัลได้ 3) แนวทางการปรับเปลี่ยนกระบวนการดังกล่าว กรมธนารักษ์สามารถสำรวจความสามารถ ความพร้อมภายในหน่วยงานว่าอยู่ในระดับใดตามแนวทางวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หากยังไม่มีความพร้อมก็สามารถใช้บริการจากแพลตฟอร์มดิจิทัลกลางที่มีอยู่ เช่น ระบบการให้บริการภาครัฐแก่นิติบุคคลแบบเบ็ดเสร็จทางอิเล็กทรอนิกส์หรือพอร์ทัลกลางเพื่อประชาชนหรือแอปพลิเคชัน “ทางรัฐ” ได้ โดยจะต้องดำเนินการตามกฎหมายด้วยการจัดทำประกาศกรมธนารักษ์เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว โดยกำหนดให้กระบวนการจัดให้เช่าที่ราชพัสดุเพื่อจัดสวัสดิการ เชิงธุรกิจให้ดำเนินการด้วยรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์หรือรูปแบบดิจิทัลได้และเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย

คำสำคัญ: ที่ราชพัสดุ; สวัสดิการเชิงธุรกิจ; รูปแบบดิจิทัล

Abstract

The objective of this research is to: 1) study the process of leasing from the Royal Thai Treasury to provide business welfare benefits, 2) study the relevant laws regarding the transformation of the leasing process from the Royal Thai Treasury to provide digital business welfare benefits, and 3) propose guidelines for developing the leasing process from the Royal Thai Treasury to provide digital business welfare benefits. Qualitative synthesis and analysis methods will be employed, utilizing research from documents, primary laws, subsidiary laws, relevant regulations, and for reliability, the analysis results will be reviewed and opinions sought from experts through expert interviews. Based on the study findings, 1) the leasing of Royal Thai Treasury properties for business welfare benefits complies with the regulations of the Office of the Prime Minister on government welfare management within government agencies in 2004, which exempts the need for auctioning for leasing Royal Thai Treasury properties according to the Ministry of Procurement's Benefit Acquisition Regulations, 2021. 2) The Royal Decree on the Administration and Provision of State Services through Digital Systems, 2019, and the Royal Decree on Electronic Government Operations, 2022, empower government agencies, including the Treasury Department, to modify operational formats, allowing the digital transformation of leasing processes from the Royal Thai Treasury for business welfare benefits. 3) The Treasury Department's guidelines for adapting these processes enable an evaluation of capabilities and readiness within departments to align with electronic methods. If readiness is lacking, digital central platforms such as the government's public-private e-services system or the "Government Portal for Citizens" app can be utilized, compliant with laws under the Treasury Department's announcement to align with the aforementioned Royal Decree. This allows the leasing process from the Royal Thai Treasury for business welfare benefits to be conducted in electronic or digital formats and in compliance with the law.

Keywords: Ratchaphatsadu land; Business welfare; Digital format

1. บทนำ

ประเทศไทยกำลังก้าวไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล (Digital government) ภายใต้ วิสัยทัศน์ “บริการภาครัฐ สะดวก โปร่งใส ทันสมัย ตอบโจทย์ประชาชน” ตามแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลประเทศไทย พ.ศ. 2566 – 2570 เพื่อมุ่งเน้นการบริหารงานภาครัฐและจัดทำบริการสาธารณะให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล การบูรณาการข้อมูลภาครัฐให้มีการทำงานที่สอดคล้องเชื่อมโยงกันอย่างปลอดภัยและมีธรรมาภิบาล (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน), 2566) โดยนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลและสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการภาครัฐ การบริการสาธารณะต่าง ๆ ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ราชการ แอปพลิเคชันมือถือ หรือระบบอื่น ๆ ที่ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและใช้บริการของรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ สะดวกสบายและรวดเร็วยิ่งขึ้น

กรมธนารักษ์ในฐานะหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการคลัง ซึ่งมีการดำเนินงานเกี่ยวกับการปกครอง ดูแล บำรุงรักษาและพัฒนาที่ราชพัสดุให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้นและก่อให้เกิดรายได้ มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ สามารถนำที่ราชพัสดุ ไปจัดหาประโยชน์ด้วยการจัดให้เช่าที่ราชพัสดุได้ ปัจจุบันที่ราชพัสดุโดยส่วนใหญ่ ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในทางราชการเพื่อเป็นสถานที่ตั้งของส่วนราชการต่าง ๆ (กรมธนารักษ์, 2561) ส่วนราชการเหล่านี้สามารถใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุได้โดยไม่ต้องเช่า เนื่องจากเป็นไปเพื่อประโยชน์ในทางราชการ ไม่สามารถจัดหาประโยชน์จากที่ราชพัสดุได้ หากแต่เมื่อส่วนราชการใด มีความประสงค์จะนำที่ราชพัสดุที่เป็นที่ดินหรืออาคารของส่วนราชการมาจัดหาประโยชน์ จัดตั้งร้านค้าสวัสดิการ เพื่อ

ให้บริการแก่ข้าราชการ เจ้าหน้าที่และบุคคลทั่วไป จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ พ.ศ. 2547 ด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการสวัสดิการภายในส่วนราชการให้เป็นผู้ดำเนินการยื่นขอเช่าที่ราชพัสดุเพื่อจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจ ซึ่งปัจจุบันการดำเนินการขอเช่าที่ราชพัสดุเป็นไปในรูปแบบเดิม คือ ยื่นขอเช่าด้วยเอกสารเป็นหลัก จัดส่งหนังสือคำร้องขอเช่าที่ราชพัสดุต่อกรมธนารักษ์แล้วจึงจะเข้าสู่การพิจารณาการจัดให้เช่า เมื่อได้รับการพิจารณาอนุญาตให้เช่าที่ราชพัสดุแล้วจะต้องเดินทางมายังสำนักงานธนารักษ์พื้นที่เพื่อจัดทำสัญญาเช่า รับรองเอกสารต่าง ๆ และจ่ายชำระค่าเช่าที่ราชพัสดุ จากขั้นตอนการปฏิบัติในข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า มีระยะเวลาการดำเนินการรับ-ส่งหนังสือ และการพิจารณาค่อนข้างนาน ยังไม่ถือว่าเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนอย่างแท้จริง การเดินทางมาเพื่อจัดส่งหนังสืออันเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายแก่ประชาชน ไม่สอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนรูปแบบ การทำงานของรัฐบาลที่มีความพยายามจะทำให้ประเทศไทยและภาคธุรกิจก้าวไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาระบบการดังกล่าวว่า ตามแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลประเทศไทย พ.ศ. 2566 – 2570 กับการก้าวไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล มีแนวคิด แนวปฏิบัติ ข้อกฎหมายใด สามารถพัฒนาระบบการจัดให้เช่าที่ราชพัสดุเพื่อจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจให้เป็นแบบดิจิทัลได้ เพื่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ทันสมัยและตอบโจทย์การใช้ชีวิตของประชาชนในปัจจุบัน และนำเสนอแนวทางในการปรับเปลี่ยนกระบวนการดังกล่าวให้เป็นแบบดิจิทัลต่อไป โดยข้อจำกัดของการศึกษา การพัฒนาระบบการจัดให้เช่าที่ราชพัสดุ เพื่อจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจให้เป็นแบบดิจิทัล ยังไม่ปรากฏว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความคาดหวังว่า ข้อเสนอแนะของงานวิจัยจะนำไปสู่การพัฒนาระบบการดังกล่าวให้เป็นแบบดิจิทัลได้และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในด้านการบริการอื่น ๆ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดให้เช่าที่ราชพัสดุเพื่อจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจ
2. เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดให้เช่าที่ราชพัสดุ เพื่อจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจ
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดให้เช่าที่ราชพัสดุ เพื่อจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจให้เป็นแบบดิจิทัล

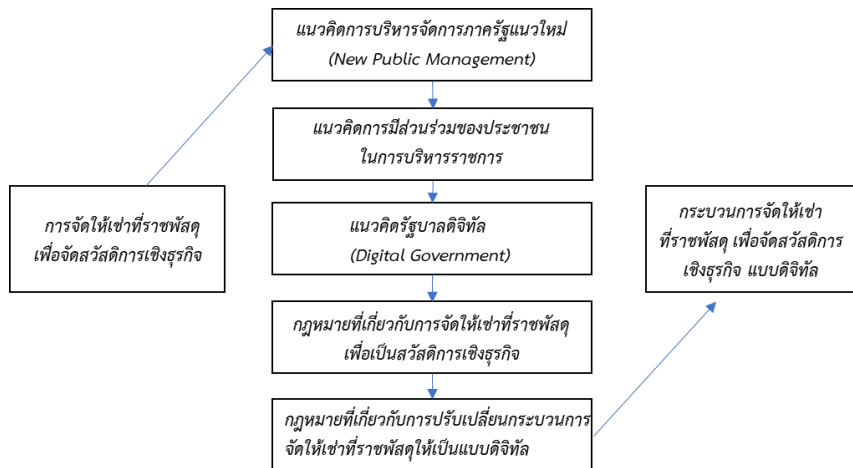
3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้ 1. รวบรวมข้อมูล ทบทวนข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ กฎหมายที่ราชพัสดุ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการในรูปแบบดิจิทัล รายงานการวิจัย บทความ วารสาร เอกสาร จากอินเทอร์เน็ต ซึ่งจะนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นข้อมูลประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ และเพื่อให้การศึกษาเกิดความน่าเชื่อถือ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวจะถูกนำไปตรวจสอบแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ ธนารักษ์พื้นที่และเจ้าหน้าที่จัดผลประโยชน์ของกรมธนารักษ์ ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ คัดเลือกจากผู้ที่เป็นผู้นำองค์กร ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านการจัดการที่ราชพัสดุราชพัสดุและผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานทางด้านที่ราชพัสดุ มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ราชพัสดุ จากนั้น นำความคิดเห็น

และข้อเสนอแนะที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงและจัดทำเป็นสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและข้อเสนอแนะของงานวิจัย

4. กรอบการศึกษาวิจัย

5. การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาในแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย รวมทั้งข้อกฎหมาย ระเบียบ แนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management)

การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management หรือ NPM) ถือเป็นการบริหารจัดการที่ภาครัฐแบบใหม่ที่ถูกนำมาใช้บริหารจัดการตั้งแต่ทศวรรษที่ 1980 ถูกนำมาใช้กับการบริหารงานภาครัฐได้เป็นอย่างดี เป็นหลักการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับความเป็นจริงในปัจจุบันโดยเป็นการบริหารที่มุ่งเน้นการบริหารงานโดยเน้นวัตถุประสงค์ ผลสัมฤทธิ์ ผลผลิต ความคุ้มค่าของเงิน รวมถึงการพัฒนาคุณภาพการสร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ โดยการนำเอาการบริหารจัดการภาครัฐสมัยใหม่มาจัดการและมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการของประชาชน การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่จึงเป็นกระบวนทัศน์ (Paradigm) ของการบริหารงานภาครัฐในปัจจุบันที่มีอิทธิพลต่อการปฏิรูปและปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานในหลายประเทศรวมถึงประเทศไทยด้วย (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2553)

2. แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ

การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) เป็นการบริหารราชการตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) เพื่อก้าวไปสู่ระบบราชการที่มีการเปิดเผยข้อมูล สุจริต โปร่งใส เที่ยงธรรม เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง มุ่งประโยชน์ของประชาชน โดยที่การดำเนินการดังกล่าวนี้หน่วยงานภาครัฐจะต้องมีกลไกการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง สร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงการบริการ (Accessibility) มีการติดต่อสื่อสารสองทางกับประชาชน (Dialogue) ทั้งทางการและไม่เป็นทางการ มีการนำเอาความเห็นของประชาชนมาประกอบเพื่อการตัดสินใจ มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นประชาชนอย่างทันทั่วทั้งที่ โปร่งใส จริงใจและถูกต้อง

อรพินท์ สฟโชคชัย (2551) ได้ให้ความหมาย การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ว่าหมายถึง การจัดระบบบริหารราชการโดยมีขั้นตอน วิธีการปฏิบัติงาน มีโครงสร้างการตัดสินใจการบริหารราชการให้

ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทกับพันธกิจขององค์กรรัฐ เป็นรูปแบบการบริหารราชการที่ให้องค์กรภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยเปิดเผย โปร่งใส เปิดกว้าง พร้อมทั้งจะรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

3. แนวคิดรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government)

การพัฒนาเพื่อก้าวไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลของภาครัฐในปัจจุบัน จะต้องขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องปรับรูปแบบการทำงานของภาครัฐทุกภาคส่วนให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและเอกชนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดด้วยวิธีการทางดิจิทัล สำหรับการเปลี่ยนผ่านภาครัฐเข้าสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) คือ การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารงานภาครัฐ โดยมีการบริหารจัดการ การบูรณาการข้อมูลและการทำงานของภาครัฐให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างมั่นคง ปลอดภัย และมีธรรมาภิบาล เพื่อเป้าประสงค์ที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของภาครัฐและอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, ม.ป.ป.)

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (2566) ได้ให้ความหมาย “รัฐบาลดิจิทัล” ว่าหมายถึง การนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงานภาครัฐและให้บริการสาธารณะ โดยมีการบริหารจัดการ บูรณาการข้อมูลของภาครัฐให้สอดคล้องกันอย่างมั่นคง ปลอดภัย มีธรรมาภิบาล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานพร้อมอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน มีการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐและสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

4. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดให้เข้าที่ราชพัสดุให้เป็นรูปแบบดิจิทัล

1) พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัตินี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่จะก่อให้เกิดการจัดทำแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (แผนระดับชาติ) โดยเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2562 พระราชบัญญัตินี้ได้ถูกประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 23 พฤษภาคม 2562 เป็นต้นไป ก่อให้เกิด การจัดตั้งสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) เพื่อสนับสนุนการดำเนินการตามกฎหมาย ทำให้หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการจัดทำข้อมูลและบริการในรูปแบบดิจิทัล Digitization ให้มีการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐในรูปแบบดิจิทัล Open Government Data ให้หน่วยงานของรัฐสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลเชื่อมโยงระหว่างกัน Integration ได้ เกิดศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนข้อมูลเชื่อมโยงบริการดิจิทัลแบบเบ็ดเสร็จ โดยในมาตรา 4 ของพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ภาครัฐจะต้องมีการบริหารงานและการบริการสาธารณะให้เป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพในการให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน กำหนดให้หน่วยงานภาครัฐจะต้องจัดให้มีการบริหารงานในรูปแบบและช่องทางดิจิทัล มีการเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกันอย่างมั่นคงและปลอดภัยมีธรรมาภิบาล

2) พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 พระราชบัญญัตินี้เป็นการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศในด้านการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริการภาครัฐไปสู่ระบบดิจิทัล โดยกำหนดขึ้นเพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาด้านกฎหมาย ข้อจำกัด กฎและระเบียบต่าง ๆ ของแต่ละหน่วยงานที่ยังคงมีข้อจำกัดทางด้านกฎหมาย และเพื่อให้ประชาชนสามารถติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐได้สะดวกยิ่งขึ้น เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หมวด 16 การปฏิรูปประเทศมาตรา 288 ข. ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (1) “บัญญัติให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดินและเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน” จึงควรมีกฎหมายกลางว่าด้วยการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อส่งเสริมให้การทำงานและการให้บริการของภาครัฐสามารถใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นหลักได้ ซึ่งก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว

6. ผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ วิเคราะห์ข้อมูลกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ กฎหมายที่ราชพัสดุ กฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารราชการในรูปแบบดิจิทัล พร้อมสอบถามความคิดเห็นข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ สรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. กระบวนการจัดให้เข้าที่ราชพัสดุเพื่อจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจ

การดำเนินการจัดให้เข้าที่ราชพัสดุเพื่อจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจของกรมธนารักษ์จะจัดให้เข้าได้ก็ต่อเมื่อส่วนราชการที่มีที่ตั้งอยู่บนที่ราชพัสดุ มีความประสงค์จะจัดสวัสดิการ โดยเมื่อส่วนราชการมีความประสงค์จัดสวัสดิการก็ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ พ.ศ. 2547 ด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการสวัสดิการภายในส่วนราชการมาเป็นคณะทำงานดูแล จัดสรรบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการ และคณะกรรมการสวัสดิการภายในส่วนราชการก็ต้องเป็นผู้ดำเนินการยื่นขอเช่าที่ราชพัสดุต่อกรมธนารักษ์ เนื่องจากที่ราชพัสดุมีไว้สำหรับใช้ประโยชน์ในทางราชการเท่านั้น แต่หากกรมธนารักษ์เห็นว่า ที่ราชพัสดุไม่ได้ใช้ประโยชน์ในทางราชการ ก็สามารถนำมาจัดหาประโยชน์ในที่ราชพัสดุได้ ด้วยการจัดทำสัญญาเช่า เช่นเดียวกันกับกรณีการจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจ หากส่วนราชการมีความประสงค์จะจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจ ก็สามารถเริ่มโครงการและจัดตั้งคณะกรรมการสวัสดิการภายในส่วนราชการเพื่อดำเนินโครงการต่าง ๆ บริหารจัดการกองทุนสวัสดิการ และเป็นผู้ยื่นขอเช่าที่ราชพัสดุต่อกรมธนารักษ์

การจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการให้ถือปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ พ.ศ. และดำเนินการตามนัยหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 1012.7/15 ลงวันที่ 1 พฤษภาคม 2549 เรื่อง การชักชวนความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ ซึ่งกำหนดให้การจัดให้เข้าที่ราชพัสดุเพื่อจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจ ผู้มีอำนาจจัดให้เช่า (กรมธนารักษ์) จะต้องดำเนินการจัดให้คณะกรรมการสวัสดิการภายในส่วนราชการเช่าที่ราชพัสดุ โดยไม่ต้องประมูล เป็นไปตามนัยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ พ.ศ. 2547 ข้อ 9 (9) กฎกระทรวงการจัดหาประโยชน์ที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2564 ข้อ 16 (5) และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการคัดเลือกเอกชนเพื่อจัดหาประโยชน์ที่ราชพัสดุที่มีราคาไม่เกินห้าร้อยล้านบาท พ.ศ. 2566 โดยคณะกรรมการสวัสดิการภายในส่วนราชการสามารถจัดทำสัญญาเช่าสวัสดิการเชิงธุรกิจกับกรมธนารักษ์โดยตรง การดำเนินการจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจเป็นไปเพื่อให้มีการจัดสวัสดิการอันมีความมุ่งหมายให้เกิดประสิทธิผลของการทำงานที่ดีขึ้น สร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ สอดคล้องกับปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2551) ได้กล่าวถึงเรื่องความสำคัญของขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานว่า ผู้ที่มีขวัญกำลังใจดี มักเป็นผู้ที่มีความสามารถ ทำงานได้ตามความมุ่งหมายของการจัดการและสร้างผลงานให้มีคุณภาพแก่หน่วยงาน การจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจ โดยดำเนินการตามระเบียบดังกล่าวก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งในการเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ที่มีกองทุนสวัสดิการเพื่อนำมาช่วยเหลือข้าราชการ เจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงาน

การจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ มี 2 รูปแบบ คือ การจัดสวัสดิการภายใน ส่วนราชการและสวัสดิการเชิงธุรกิจ สำหรับการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการไม่จำเป็นจะต้องเช่าที่ราชพัสดุ เนื่องจากเป็นกิจการที่จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ของข้าราชการและเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะ ถือว่าเป็นการปฏิบัติตามภารกิจหน้าที่ของส่วนราชการ แต่สำหรับสวัสดิการเชิงธุรกิจจะเป็นลักษณะกิจกรรม กิจการ ซึ่งเป็นไปในทางการค้ากับบุคคลทั่วไป รวมถึงข้าราชการเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานนั้นด้วย ส่วนราชการสามารถกำหนดให้เริ่มให้มีการจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจได้ จากการศึกษาพบว่า กิจกรรมหรือกิจการใดจะกำหนดให้เป็นสวัสดิการภายในส่วนราชการหรือสวัสดิการเชิงธุรกิจได้นั้นให้พิจารณาว่า กิจกรรมหรือกิจการนั้น มุ่งให้บริการแก่บุคคลใดเป็นหลัก

หากมุ่งให้บริการแก่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่เป็นหลัก ถือว่าเป็นการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ แต่หากมีวัตถุประสงค์มุ่งให้บริการแก่บุคคลทั่วไปเป็นหลัก ก็จัดได้ว่าเป็นการจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2551) ซึ่งการจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจนี้ นอกจากจะดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ พ.ศ. 2547 แล้ว จะต้องพิจารณาด้วยว่า บริเวณที่ดินหรืออาคารที่นำมาจัดตั้งร้านค้าสวัสดิการเป็นที่ดินหรืออาคารที่เป็น ที่ราชพัสดุหรือไม่ หากเป็นที่ราชพัสดุก็น่าจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับที่ราชพัสดุด้วย

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดหาประโยชน์ในที่ราชพัสดุเกี่ยวกับขั้นตอนปฏิบัติ รูปแบบการดำเนินการ สรุปความได้ว่า การจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจโดยทั่วไปจะเป็นการจัดทำเป็นหนังสือเพื่อแจ้งความประสงค์ระหว่างหน่วยงาน เมื่อได้รวบรวมเอกสารครบถ้วนและมีการตรวจสอบพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์แล้ว ทางกรมธนารักษ์ก็จะดำเนินการจัดให้คณะกรรมการสวัสดิการภายในส่วนราชการเช่าที่ราชพัสดุเพื่อจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจ ขั้นตอนการดำเนินการดังกล่าวเป็นการจัดทำเป็นหนังสือไปมาระหว่างหน่วยงาน และการอนุญาตจัดให้เช่าที่ราชพัสดุก็น่าจะแจ้งให้คณะกรรมการสวัสดิการภายในส่วนราชการมาติดต่อชำระค่าธรรมเนียมต่าง ๆ และรับทราบเงื่อนไขในการจัดให้เช่า ซึ่งขั้นตอนต่าง ๆ นี้ อาจมีระยะเวลาการดำเนินการค่อนข้างนาน เพราะยังคงมีการจัดส่งหนังสือในรูปแบบเอกสาร เป็นหลัก (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2567, ผู้เชี่ยวชาญด้านที่ราชพัสดุ)

2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดให้เช่าที่ราชพัสดุเพื่อจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจ

การเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดให้เช่าที่ราชพัสดุเพื่อจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจให้เป็นรูปแบบดิจิทัล มีพระราชบัญญัติที่มีส่วนสำคัญในการก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานของส่วนราชการให้เป็นรูปแบบดิจิทัลได้ รวมถึงกรมธนารักษ์ผู้ดูแลจัดหาประโยชน์ในที่ราชพัสดุ สามารถนำไปปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานให้เป็นรูปแบบดิจิทัลได้ มีพระราชบัญญัติที่สำคัญ 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติการปฏิปัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 ซึ่งพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ถือได้ว่าเป็นพระราชบัญญัติที่ก่อให้เกิดการจัดทำแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (แผนระดับชาติ) ทำให้มีคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ให้มีสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) สนับสนุนการดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเพื่อนำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล ให้มีธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐเป็นกรอบในการบริหารจัดการข้อมูลของหน่วยงานของรัฐ ให้หน่วยงานของรัฐจัดทำข้อมูลและบริการในรูปแบบดิจิทัล Digitization ให้หน่วยงานของรัฐเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐในรูปแบบดิจิทัล Open Government Data ให้หน่วยงานของรัฐแลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกัน Integration และมีศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกลางสนับสนุนการเชื่อมโยงบริการดิจิทัลให้เกิดบริการสาธารณะแบบเบ็ดเสร็จ มีข้อกำหนดต่าง ๆ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามกฎหมายและนำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล

นอกจากนี้ ยังมีพระราชบัญญัติการปฏิปัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 เป็นพระราชบัญญัติที่ถูกนำมาแก้ไขปัญหาด้านกฎหมาย ข้อจำกัด กฎและระเบียบของหน่วยงานที่มีข้อจำกัดทางด้านกฎหมาย ถือเป็นกฎหมายกลาง ที่ส่งเสริมให้การทำงาน การให้บริการของภาครัฐสามารถใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นหลักได้ เช่นเดียวกันก็ทำให้กรมธนารักษ์สามารถใช้ข้อกำหนดทางกฎหมายตามพระราชบัญญัตินี้ในการปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดให้เช่าที่ราชพัสดุเพื่อจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจให้เป็นรูปแบบดิจิทัลได้ด้วย พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวนี้ ก่อให้เกิดการดำเนินการทางอิเล็กทรอนิกส์ ก่อให้เกิดการให้บริการการติดต่อราชการของประชาชน การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการขอรับใบอนุญาต อนุมัติ จดทะเบียน ขึ้นทะเบียน

หรือขอให้ดำเนินการใด ๆ จากหน่วยงานของรัฐ โดยผ่านการดำเนินการในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์หรือดิจิทัลได้ ทำให้ประชาชนสามารถ ยื่นเรื่องที่ต้องการขอผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์และไม่ต้องลงนามในสำเนาเอกสาร และให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีระบบการยืนยันตัวตนทางอิเล็กทรอนิกส์ พร้อมทั้งต้องมีหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องของบัตรประชาชนกับนายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนกลางผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์และให้แจ้งผลแก่ประชาชนทราบ เอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่ประชาชนได้ยื่นและดำเนินการผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ถือว่าชอบด้วยกฎหมายและสามารถใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินคดีได้ อีกทั้งพระราชบัญญัตินี้ก็ยังกำหนดให้การติดต่อหรือส่งเรื่องถึงกันในระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ถือว่าชอบด้วยกฎหมาย และเมื่อดำเนินการใด ๆ ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์แล้ว หากต้องมีการชำระเงินก็สามารถให้ประชาชนชำระผ่านระบบ e-Payment ได้ ซึ่งข้อกำหนดต่าง ๆ เหล่านี้ ส่งผลให้การดำเนินการปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดให้เข้าที่ราชพัสดุเพื่อจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจ สามารถดำเนินการด้วยรูปแบบดิจิทัลได้ โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทางดิจิทัลก็ถือว่าชอบด้วยกฎหมายด้วยเช่นเดียวกัน และตามมติของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2566 ได้ให้ความเห็นชอบแนวทางวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 ให้หน่วยงานของรัฐนำงานบริการมาให้บริการบนแพลตฟอร์มดิจิทัลกลาง (Biz Portal และ Citizen Portal) และให้หน่วยงานที่ยังไม่มีช่องทางการให้บริการในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ นำงานบริการมาพัฒนาบนแพลตฟอร์มดิจิทัลกลางดังกล่าวเป็นทางเลือกแรกและให้หน่วยงานที่มีงานบริการที่พัฒนาเป็นรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์แล้วนำงานบริการมาเชื่อมโยงกับแพลตฟอร์มดิจิทัลกลาง เพื่อให้งานบริการของรัฐอยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์โดยเร็ว

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับประเด็นการจัดให้เข้าที่ราชพัสดุให้เป็นรูปแบบดิจิทัลมีความเป็นไปได้ หรือไม่ อย่างไรนั้น สรุปใจความได้ว่า กรมธนารักษ์สามารถกระทำได้ ด้วยการออกประกาศและคำสั่งเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 ให้การจัดให้เข้าที่ราชพัสดุแก่ผู้เช่ารายใหม่ที่ได้รับยกเว้น การประมูล รวมทั้งให้คณะกรรมการสวัสดิการภายในส่วนราชการให้สามารถดำเนินการทางดิจิทัล หรือตามประกาศกำหนดช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ของกรมธนารักษ์เพื่อให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย และออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ถือปฏิบัติ จะได้เป็นการปฏิบัติงานโดยชอบด้วยกฎหมาย อีกทั้งได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 ว่าเป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อเน้นให้ส่วนราชการจะต้องปรับตัวและพัฒนากระบวนการทำงานให้เป็นเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ประชาชน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติราชการ หากกรมธนารักษ์มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ก็จะสามารถยึดถือตามแนวทางข้อกำหนดในพระราชบัญญัตินี้เพื่อนำไปออกคำสั่ง สั่งการ กำหนดรูปแบบการบริการประชาชน ทั้งการยื่นขออนุญาต การติดต่อประสานงาน การขออนุญาตในเรื่องต่าง ๆ ผ่านช่องทางดิจิทัลได้ และเพื่อให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เป็นไปตามกฎหมายด้วย (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2567, ผู้เชี่ยวชาญด้านจัดหาประโยชน์ในที่ราชพัสดุ)

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดให้เข้าที่ราชพัสดุ เพื่อจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจให้เป็นแบบดิจิทัล

เมื่อมีข้อกฎหมายให้การรองรับการปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดให้เข้าที่ราชพัสดุเพื่อจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจให้เป็นรูปแบบดิจิทัลแล้ว กรมธนารักษ์ก็สามารถสำรวจความสามารถและความพร้อมภายในหน่วยงาน ว่าอยู่ใน

ระดับใดตามแนวทางวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ สำนวความสามารถทางดิจิทัลของหน่วยงานภายในกรมธนารักษ์ และสำวความสามารถในการดำเนินการจัดทำกาให้บริการในรูปแบบ Web Application หรือ Mobile Application หากกรมธนารักษ์ยังไม่มีควมพร้อมก็สามารถใช้บริการจากแพลตฟอร์มดิจิทัลกลางที่มีอยู่ เช่น ระบบการให้บริการภาครัฐแก่นิติบุคคลแบบเบ็ดเสร็จทางอิเล็กทรอนิกส์ (Biz Portal) หรือพอร์ทัลกลางเพื่อประชาชน (Citizen Portal) หรือแอปพลิเคชันทางรัฐที่สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ได้เปิดให้บริการตามพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 เพื่ออำนวยความสะดวกแก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่ยังไม่มีควมพร้อมด้านเทคโนโลยีให้สามารถขอเข้าร่วมโครงการได้

การปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดให้เข้าที่ราชพัสดุเพื่อจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจให้เป็นรูปแบบดิจิทัลจะต้องดำเนินการตามกฎหมายด้วยการจัดทำประกาศกรมธนารักษ์ เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติดังกล่าว ด้วยการออกประกาศกำหนดช่องทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับติดต่อกรมธนารักษ์ พ.ศ. 2566 โดยอาศัยอำนาจตาม มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 เพื่อกำหนดให้กระบวนการจัดให้เข้าที่ราชพัสดุเพื่อจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจ สามารถดำเนินการด้วยรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์หรือทางดิจิทัลให้กระบวนการดังกล่าวเกิดขึ้นและเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

1) กรมธนารักษ์ จะต้องสำวความพร้อมภายในหน่วยงานว่า สามารถดำเนินการปรับปรุงและจัดทำ การให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือดิจิทัลได้ในระดับใดบ้าง เช่น อีเมล Web Application หรือ Mobile Application ได้หรือไม่ หากกรมธนารักษ์ยังไม่มีควมพร้อม สามารถขอใช้บริการจากแพลตฟอร์มดิจิทัลกลางจากสำนักงานพัฒนา รัฐบาลดิจิทัล เพื่อขอใช้ระบบการให้บริการภาครัฐแก่นิติบุคคลแบบเบ็ดเสร็จทางอิเล็กทรอนิกส์ (Biz Portal) หรือ พอร์ทัลกลางเพื่อ ประชาชน (Citizen Portal) หรือ แอปพลิเคชันทางรัฐ เพื่อให้บริการประชาชน

2) กรมธนารักษ์จะต้องดำเนินการจัดทำประกาศ กำหนดช่องทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับติดต่อกรม ธนารักษ์ เพื่อกำหนดให้กระบวนการจัดให้เข้าที่ราชพัสดุเพื่อจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจ สามารถดำเนินการด้วยรูปแบบ อิเล็กทรอนิกส์หรือทางดิจิทัลที่กรมธนารักษ์จัดให้มีได้ และเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย และจัดทำคำสั่งกรมธนารักษ์ เพื่อกำหนดการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ให้การปฏิบัติหน้าที่โดยวิธีการทางเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย

3) จัดทำแบบฟอร์มในการยื่นคำร้องขอเข้าที่ราชพัสดุเพื่อจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจ ให้สามารถยื่นคำขอผ่านทาง เว็บไซต์ <https://smart-pay.treasury.go.th> และยื่นคำร้องผ่านแอปพลิเคชัน TRD Smart Pay ที่กรมธนารักษ์มี ระบบปฏิบัติการรองรับอยู่ได้

ซึ่งจากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญในเบื้องต้นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะดังกล่าว ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับ ข้อเสนอแนะในการจัดทำสำวความพร้อม และจัดทำประกาศ กำหนดช่องทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับติดต่อ กรมธนารักษ์ เพื่อให้กระบวนการต่าง ๆ ที่ต้องการปรับเปลี่ยนให้เป็นแบบดิจิทัลเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย และเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบถึงช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวด้วย (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2567, ผู้เชี่ยวชาญด้านจัดหาประโยชน์ในที่ราชพัสดุ)

7. อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดให้เข้าที่ราชพัสดุเพื่อ จัดสวัสดิการเชิงธุรกิจให้เป็นแบบดิจิทัล มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ ดังนี้

1. การดำเนินการของกรมธนารักษ์ในการจัดหาประโยชน์ในที่ราชพัสดุเป็นอำนาจหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2562 มาตรา 24 ที่ได้ให้อำนาจกรมธนารักษ์เพื่อจัดหาประโยชน์ในที่ราชพัสดุที่ มิได้ใช้ประโยชน์ในทางราชการ โดยการดำเนินการจัดให้คณะกรรมการสวัสดิการภายในส่วนราชการเข้าที่ราช

พัสดุเพื่อจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจถือว่าคณะกรรมการสวัสดิการเป็นตัวแทนในนามเอกชน ในฐานะผู้เช่า ทำสัญญาเช่ากับกรมธนารักษ์ ผู้ให้เช่า โดยมีข้อตกลงในเงื่อนไขสัญญาเช่าร่วมกัน บังคับกันด้วยสัญญาเช่าโดยมีผลทางกฎหมาย ซึ่งการจัดตั้งคณะกรรมการสวัสดิการภายในส่วนราชการนั้นเกิดขึ้นจากความต้องการของรัฐที่ต้องการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ ข้าราชการผู้ปฏิบัติงานให้มีสวัสดิการที่ดีพอต่อการดำรงชีวิต เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2551) ได้กล่าวถึงความสำคัญของขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานว่า ผู้ที่มีขวัญกำลังใจดี มักเป็นผู้ที่มีความสามารถและทำงานได้ตามความมุ่งหมายของการจัดการ สร้างผลงานให้มีคุณภาพแก่หน่วยงาน ซึ่งการจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ให้มีกองทุนสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือข้าราชการ เจ้าหน้าที่เมื่อผู้ปฏิบัติงานมีขวัญกำลังใจที่ดี ก็อาจเป็นไปได้ว่า จะมีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้ดีขึ้นด้วย

2. การปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดให้เช่าที่ราชพัสดุเพื่อจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจให้เป็นแบบดิจิทัลสามารถดำเนินการตามกฎหมายที่ได้ให้อำนาจส่วนราชการต่าง ๆ เพื่อก้าวไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลได้ ซึ่งกฎหมายที่ได้ให้อำนาจในการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการเพื่อให้เป็นแบบดิจิทัลนั้น มี 2 พระราชบัญญัติที่สำคัญ คือพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 ที่ทางภาครัฐออกพระราชบัญญัติดังกล่าวมาเพื่อให้อำนาจแก่หน่วยงานราชการในการดำเนินการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติราชการ จากเดิมจะต้องอิงเอกสารหลักฐานในรูปแบบกระดาษ แต่เมื่อโลกก้าวไปสู่เทคโนโลยีที่ทันสมัยมากยิ่งขึ้น ภาครัฐก็ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้พัฒนาตามไปด้วย ด้วยการออกกฎหมายเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้ส่วนราชการที่มีกฎหมายจำกัดอำนาจในการดำเนินการ สามารถปรับเปลี่ยนเข้าสู่กระบวนการทางดิจิทัลได้โดยมีกฎหมายรองรับ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานในประสบผลสำเร็จ รวดเร็ว และตอบสนองความต้องการของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด NPM ที่เป็นการปรับเปลี่ยนระบบราชการจากเดิมไปสู่การบริหารแบบใหม่ ที่เน้นผลสำเร็จ สร้างความรับผิดชอบ มีการใช้เทคนิคและวิธีการของเอกชนมาปรับปรุงและใช้ปฏิบัติในการทำงานของภาครัฐมีการเปลี่ยนวิธีปฏิบัติ วิธีการทำงาน มีการปรับโครงสร้างและระบบการทำงานของทางราชการให้มีความคล่องตัว ยืดหยุ่น และเพื่อการทำงานที่สะดวกรวดเร็วมีประสิทธิภาพ (ฉัตรชัย นาถาพลอย, 2563)

8. องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษากระบวนการจัดให้เช่าที่ราชพัสดุเพื่อจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจพบว่า

1. ภาครัฐได้เปิดโอกาสให้ส่วนราชการมีองค์กรหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดสรรจัดสวัสดิการแก่ข้าราชการขึ้นได้ เพื่อให้บริหารจัดการกิจการ กิจกรรมต่าง ๆ แล้วนำมาเป็นสวัสดิการแก่ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ด้วยการปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ พ.ศ. 2547 และนอกจากจะต้องปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าวแล้ว จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่ราชพัสดุเพื่อดำเนินการขอเช่าที่ราชพัสดุด้วย

2. การจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการและการจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจ ในการพิจารณาว่าเป็นการจัดสวัสดิการแบบใด มีข้อค้นพบว่า จะต้องพิจารณาการให้บริการแก่ผู้ใดเป็นหลัก หากกิจการที่ได้จัดทำขึ้นให้บริการแก่ข้าราชการ เจ้าหน้าที่เป็นหลักแล้วให้ถือเป็นการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ แต่หากให้บริการแก่บุคคลภายนอกเป็นหลักและสภาพพื้นที่ติดถนนสาธารณะที่เอื้อต่อการให้บริการแก่บุคคลภายนอก ให้ถือเป็นการจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจ

9. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้กรมธนารักษ์หรือส่วนราชการอื่นนำไปเป็นแนวทางเพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้เป็นแบบดิจิทัลได้ครอบคลุมการปฏิบัติหน้าที่ราชการเพื่อการให้บริการประชาชนและนำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล ดังนี้

1) กรมธนารักษ์ควรทำการศึกษาและส่งเสริมด้านทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้ก้าวทันต่อยุคสมัยที่เน้นการใช้เทคโนโลยีเป็นหลักและเน้นความรวดเร็วในการบริการ เพื่อให้ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้และความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัลจนเกิดความเชี่ยวชาญทางดิจิทัล

2) ควรมีการปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปสู่การทำงานแบบดิจิทัล เช่น ให้ประชาชนสามารถติดต่อทำธุรกรรมหรือรับบริการจากหน่วยงานภาครัฐโดยไม่ต้องใช้สำเนาบัตรประชาชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว

3) ควรศึกษาความต้องการของประชาชนผู้รับบริการก่อน เพื่อนำมาพัฒนาการให้บริการทางดิจิทัลเพื่อให้สอดคล้องและตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้รับบริการให้มากที่สุด

4) ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำนโยบายดิจิทัลไปปฏิบัติในแต่ละหน่วยงาน เพื่อให้ทราบว่าผู้ปฏิบัติงาน ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีอุปสรรค ปัญหา อย่างไรบ้างกับการนำนโยบายดิจิทัลมาใช้ภายในหน่วยงาน เพื่อจะได้ทราบแนวทางในการพัฒนาต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

กรมธนารักษ์. (2561). ประวัติความเป็นมาและข้อมูลทั่วไป. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2567, จาก

<https://www.treasury.go.th/th/at-the-palace-history>

ฉัตรชัย นาถำพลอย. (2563). การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ NEW PUBLIC SECTOR MANAGEMENT.

วารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ, 2(2), 461-463.

ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2553). แนวทางการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์สมัยใหม่ เอกสารการสอนชุดวิชาขอบข่าย

การศึกษาและวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2551). จิตวิทยาอุตสาหกรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์ดี.

ปัญญา จันสกุล. (2559). การก้าวไปสู่รัฐบาลดิจิทัล (Digital Government). ภาษฎีกาสาร, 11(4), 19.

ราชกิจจานุเบกษา. (2565). พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565. สืบค้นเมื่อ 16 ธันวาคม 2565, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2565/A/063/T0001.PDF>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (ม.ป.ป.). แนวทางปฏิบัติที่ดีของประเทศสิงคโปร์สู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล. สืบค้นเมื่อ 23 เมษายน 2567, จาก <https://www.opdc.go.th/content/NzM0NA>

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2551). สรุปการเสวนาในหัวข้อ การจัดสวัสดิการเชิงธุรกิจ. สืบค้นเมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 2567, จาก <https://www.welfarepolice.com/newweb/>

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2566). การบูรณาการข้อมูลภาครัฐ. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2567, จาก https://www.dga.or.th/wp-content/uploads/2015/10/file_a10cdc2d80f3eef296268a64fd3222dd.pdf

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2566). แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ.
2566 - 2570.

อรพินท์ สฟโชคชัย. (2551). หลักสำคัญในการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม Participatory Governance
Principle. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).

ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

SITUATIONAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTORS UNDER KHONKAEN
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

พิมพ์ชนก พูลเพิ่ม^{1,*} และพระมหาศุภชัย สุภกิจโจ²

PIMCHANOK PULPERM^{1,*} AND PHRAMAHA SUPACHAI SUPAKITJO²

^{1,2}มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

^{1,2}Mahamakut Buddhist University Isan Campus

*Corresponding Author E-mail: Pimchanok2877@gmail.com

บทความวิจัย (Research Article)

Received 20 July 2024, Revised 8 October 2024, Accepted 16 October 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่มีเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 208 คน ได้รับแบบสอบถามกลับมา จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม และภาวะด้านผู้นำแบบมอบหมายงาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 และ 4.55 ตามลำดับ อยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ ด้านภาวะผู้นำแบบขยายความคิด และด้านภาวะผู้นำแบบสั่งการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 และ 4.19 ตามลำดับ และ 2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่มีเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศต่างกันมีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระดับการศึกษาต่างกัน และมีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีภาวะผู้นำตามสถานการณ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำตามสถานการณ์, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were as follows: 1) to study the level of situational leadership of school administrators under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 2 and 2) to compare situational leadership of school administrators under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 2 with different sex, education, and work experience. The target group was administrators, totaling 208 people. A questionnaire was used to collect data. 208 questionnaires were returned, accounting for 100%. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance. The results of the research were as follows: 1) The level of situational leadership of the school administered under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 2, in overall was in high ($\bar{x}=4.47$). While considering each aspect, aspects of participatory leadership and aspects of delegative leadership were at the highest level ($\bar{x}=4.75$ and $\bar{x}=4.55$), respectively. Aspect of selling and aspect of directive leadership were at a high level ($\bar{x}=4.45$ and $\bar{x}=4.19$), respectively. 2) Comparing situational leadership of school administrators under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 2 with different sex, education, and work experience found that administrators with different sex had no different opinion statistically significant at 0.05. However, different education and work experience had different opinion statistically significant at 0.05.

Keywords: Leadership, Situational Leadership, Educational Institute Administrators

1. บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดสาระเกี่ยวกับการศึกษาไว้ในมาตรา 49 ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้ อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยรัฐต้องดำเนินการตามนโยบายด้านสังคม สาธารณสุข การศึกษาและวัฒนธรรม รัฐจะต้องพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบ ให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ ให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบันนับว่าโรงเรียนประถมศึกษาที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งได้กำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐขึ้น ในนโยบายด้านการศึกษาโดยที่รัฐจะต้องพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาให้กับบุคคลในทุกระดับ และทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติและกฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถ ทนต่อความเจริญก้าวหน้าและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ทั้งนี้ การบริหารสถานศึกษา จึงจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการสื่อสารกับบุคคลผู้ได้บังคับบัญชา และในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ ดังนั้น “ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา” จึงถือเป็นเรื่องสำคัญในการจัดการศึกษาที่จะทำให้ องค์กรหรือสถานศึกษานั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่เป็นผู้นำสูงสุดของสถานศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ และเพื่อเป็นการศึกษา เปรียบเทียบภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่มี เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน มีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ในระดับใด และเพื่อให้เป็นตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ในยุคสมัยที่โลกเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ในการบริหารงานในสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง "ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2" เพื่อทราบถึงระดับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา และเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เพื่อนำไปพัฒนาการบริหารการศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

2.2 เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เรื่อง ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 208 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับซึ่ง แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2) เรื่อง ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 ด้าน คือ 1.) ภาวะผู้นำแบบสั่งการ 2.) ภาวะผู้นำแบบขายความคิด 3.) ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม 4.) ภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert Scale) มี 5 ระดับ โดยกำหนดค่าคะแนน 5 ระดับ

โดยมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความครอบคลุมของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มีค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 มีเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านทางออนไลน์ Google Form และได้รับแบบสอบถามกลับคืนคิดเป็นร้อยละ 100 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติทดสอบที (t-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) วิเคราะห์เป็นรายข้อ รายด้านและโดยรวม กำหนดเกณฑ์แล้วนำไปแปลผลเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง	ภาวะผู้นำตามสถานการณ์อยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	ภาวะผู้นำตามสถานการณ์อยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	ภาวะผู้นำตามสถานการณ์อยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	ภาวะผู้นำตามสถานการณ์อยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	ภาวะผู้นำตามสถานการณ์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 สรุปผลการวิจัยดังนี้
ตารางที่ 4.1 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของ กลุ่มตัวอย่าง (n=208)

สถานะผู้ตอบแบบสอบถาม		ความถี่	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	115	55.3
	หญิง	93	44.7
2. ระดับการศึกษา	ปริญญาโท	64	30.8
	สูงกว่าปริญญาโท	144	69.2
3. ประสบการณ์การทำงาน	น้อยกว่า 5 ปี	9	4.3
	ตั้งแต่ 5-10 ปี	43	20.7
	มากกว่า 10 ปี	156	75.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 55.30 และเพศหญิง จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 44.70 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาโทจำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 69.20 และปริญญาโท จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 30.80 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 รองลงมาได้แก่ ตั้งแต่ 5-10 ปีจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 20.70 และน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.30 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม	4.75	0.50	มากที่สุด
2. ด้านภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน	4.55	0.46	มากที่สุด
3. ด้านภาวะผู้นำแบบขายความคิด	4.45	0.50	มาก
4. ด้านภาวะผู้นำแบบสั่งการ	4.19	0.42	มาก
โดยรวม	4.47	0.39	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ระดับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 เมื่อพิจารณา

เป็นรายด้านพบว่า 2 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม และด้านภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 และ 4.55 ตามลำดับ และ 2 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำแบบขายความคิด และด้านภาวะผู้นำแบบสั่งการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 และ 4.19 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. มีการเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงความคิดเห็น ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อผู้ใต้บังคับบัญชา	4.81	0.54	มากที่สุด
2. มีการเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมใน วางแผนปฏิบัติงาน และการประเมินผลต่าง ๆ	4.75	0.51	มากที่สุด
3. มีการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกันต่อผู้ใต้บังคับบัญชา	4.72	0.61	มากที่สุด
โดยรวม	4.75	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ที่ ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.75 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 อยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ ท่านมีการเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงความคิดเห็น ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อผู้ใต้บังคับบัญชา, ท่านมีการเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมใน วางแผนปฏิบัติงาน และการประเมินผลต่าง ๆ, ท่านมีการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกันต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81, 4.75 และ 4.72 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ด้านภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน

ด้านภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. มีการมอบหมายงานที่รับผิดชอบให้ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างชัดเจน	4.72	0.51	มากที่สุด
2. ให้เกียรติและไว้วางใจต่อการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา	4.71	0.52	มากที่สุด
3. ให้คำแนะนำการสนับสนุนเล็กน้อย เพื่อให้ผู้ตามเข้าใจในปัญหาแผนงาน	4.48	0.61	มาก
4. มีการเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนในการตัดสินใจดำเนินงานด้วยตนเองอย่างเต็มที่	4.44	0.60	มาก
5. ให้อิสระในการทำงานต่อผู้ใต้บังคับบัญชา	4.43	0.61	มาก
โดยรวม	4.55	0.46	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ด้านภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน โดยรวมอยู่ที่ ระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.55 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.46 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ ได้แก่ ท่านมีการมอบหมายงานที่รับผิดชอบให้ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างชัดเจน และท่านให้เกียรติและไว้วางใจต่อการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 และ 4.71 ตามลำดับ อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ ได้แก่ ท่านให้คำแนะนำการสนับสนุนเล็กน้อย เพื่อให้ผู้ตามเข้าใจในปัญหาแผนงาน, ท่านมีการเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนในการตัดสินใจดำเนินงานด้วยตนเองอย่างเต็มที่ และท่านให้อิสระในการทำงานต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 , 4.44 และ 4.43 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ด้านภาวะผู้นำแบบขายความคิด

ด้านภาวะผู้นำแบบขายความคิด		ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.	กำหนดทิศทางการทำงานให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างชัดเจน	4.64	0.56	มากที่สุด
2.	ให้การช่วยเหลือในการทำงานต่าง ๆ ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา	4.44	0.64	มาก
3.	มีการใช้เทคนิคการเสริมแรง สนับสนุน อำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสำเร็จของงาน	4.41	0.60	มาก
4.	ให้การสนับสนุนความต้องการของผู้ตาม แนะนำหรือขายความคิดให้ไปพิจารณา รวมไปถึงการแสวงหาข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ ก่อนการตัดสินใจ	4.31	0.62	มาก
โดยรวม		4.45	0.50	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ด้านภาวะผู้นำแบบขายความคิด โดยรวมอยู่ที่ ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.45 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ ได้แก่ ท่านกำหนดทิศทางการทำงานให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างชัดเจน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ ได้แก่ ท่านให้การช่วยเหลือในการทำงานต่าง ๆ ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา, ท่านมีการใช้เทคนิคการเสริมแรงสนับสนุน อำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสำเร็จของงาน และท่านให้การสนับสนุนความต้องการของผู้ตาม แนะนำหรือขายความคิดให้ไปพิจารณา รวมไปถึงการแสวงหาข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ ก่อนการตัดสินใจค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44, 4.41 และ 4.31 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ด้านภาวะผู้นำแบบสั่งการ

ด้านภาวะผู้นำแบบสั่งการ		ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.	มีการกำหนดงานไว้อย่างชัดเจน	4.73	0.59	มากที่สุด
2.	มีการกำหนดช่วงเวลา และขั้นตอนการทำงานไว้อย่างเป็นระบบ	4.66	0.62	มากที่สุด
3.	เน้นการออกคำสั่งหรือการสื่อสารทางเดียว อย่างเข้มงวดเด็ดขาด	3.76	0.62	มาก

ด้านภาวะผู้นำแบบสั่งการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
4. มีการสั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานโดยยึดตนเองเป็นหลัก	3.65	0.67	มาก
โดยรวม	4.19	0.42	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ด้านภาวะผู้นำแบบสั่งการ โดยรวมอยู่ที่ ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.19 และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.42 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อได้แก่ ท่านมีการกำหนดงานไว้อย่างชัดเจน และท่านมีการกำหนดช่วงเวลา และขั้นตอนการทำงานไว้อย่างเป็นระบบ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 และ 4.66 ตามลำดับ อยู่ในระดับมาก 2 ข้อได้แก่ ท่านเน้นการออกคำสั่งหรือการสื่อสารทางเดียว อย่างเข้มงวดเด็ดขาด และท่านมีการสั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานโดยยึดตนเองเป็นหลัก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 และ 3.65 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่มีเพศต่างกัน

ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	เพศชาย (n=115)		เพศหญิง (n=93)		t	Sig.
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม	4.82	0.42	4.67	0.59	1.963	0.051
2. ด้านภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน	4.56	0.42	4.55	0.51	0.146	0.884
3. ด้านภาวะผู้นำแบบขายความคิด	4.46	0.48	4.43	0.52	0.356	0.722
4. ด้านภาวะผู้นำแบบสั่งการ	4.20	0.38	4.19	0.47	0.181	0.857
โดยรวม	4.49	0.35	4.45	0.44	0.695	0.488

จากตารางที่ 4.7 แสดงผลการเปรียบเทียบผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่มีเพศต่างกันมีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้สถิติทดสอบที (t-test Independent Sample) ซึ่งใช้วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มเป้าหมายสองกลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า ค่า Sig. = 0.488 มากกว่า 0.05 หมายความว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่มีเพศต่างกันมีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.8 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหาร สถานศึกษา	ปริญญาโท (n=64)		สูงกว่าปริญญาโท (n=144)		t	Sig.
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม	4.42	0.73	4.90	0.25	5.139*	.000
2. ด้านภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน	4.34	0.61	4.64	0.34	3.700*	.000
3. ด้านภาวะผู้นำแบบขายความคิด	4.32	0.65	4.50	0.40	2.012*	.047
4. ด้านภาวะผู้นำแบบสั่งการ	4.05	0.59	4.26	0.31	2.601*	.011
โดยรวม	4.28	0.56	4.56	0.25	3.787*	.000

จากตารางที่ 4.8 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้สถิติทดสอบที (t-test Independent Sample) ซึ่งใช้วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มเป้าหมายสองกลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่าค่า Sig. = .000 น้อยกว่า 0.05 หมายความว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน

ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหาร สถานศึกษา	น้อยกว่า 5 ปี (n=9)		ตั้งแต่ 5 – 10 ปี (n=43)		มากกว่า 10 ปี (n=156)	
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.
1. ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม	3.40	0.74	4.41	0.62	4.92	0.21
2. ด้านภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน	3.60	0.50	4.28	0.52	4.68	0.33
3. ด้านภาวะผู้นำแบบขายความคิด	3.61	0.54	4.24	0.57	4.55	0.40
4. ด้านภาวะผู้นำแบบสั่งการ	3.41	0.59	4.08	0.55	4.27	0.31
โดยรวม	3.52	0.44	4.25	0.47	4.59	0.24

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ซึ่งใช้วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มเป้าหมายตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงตามตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน

ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของ ผู้บริหารสถานศึกษา	SV	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	25.844	2	12.922	96.003*	.000
	ภายในกลุ่ม	27.592	205	.135		
	รวม	53.436	207			
2. ด้านภาวะผู้นำแบบมอบหมาย งาน	ระหว่างกลุ่ม	6.962	2	3.481	23.201*	.000
	ภายในกลุ่ม	30.758	205	.150		
	รวม	37.720	207			
3. ด้านภาวะผู้นำแบบขาย ความคิด	ระหว่างกลุ่ม	9.964	2	4.982	24.429*	.000
	ภายในกลุ่ม	41.806	205	.204		
	รวม	51.769	207			
4. ด้านภาวะผู้นำแบบสั่งการ	ระหว่างกลุ่ม	13.886	2	6.943	46.290*	.000
	ภายในกลุ่ม	30.747	205	.150		
	รวม	44.633	207			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	12.630	2	6.315	64.132*	.000
	ภายในกลุ่ม	20.187	205	.098		
	รวม	32.817	207			

จากตารางที่ 4.10 แสดงค่าเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันโดยใช้สถิติทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) โดยรวมพบว่า ค่า Sig = .000 น้อยกว่า 0.05 หมายความว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่มีประสบการณ์การทำงานที่ต่างกันมีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ข้อที่ 3

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีภาวะผู้นำตามสถานการณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบรายคู่ (Multiple comparison) โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) ทำการทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 4.11-4.15

สรุปผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จำแนกตามเพศระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่มีระดับการศึกษาต่างกันและมีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ดังนี้

5.1 ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผลการวิจัยระดับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากผู้บริหารที่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารของตนให้เหมาะสมโดยมีการเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงความคิดเห็นปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ให้คำแนะนำการสนับสนุนให้การช่วยเหลือในการทำงานและมีการกำหนดงานไว้อย่างชัดเจน และมีการกำหนดช่วงเวลาและขั้นตอนการทำงานไว้อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรพงษ์ วัจนะรัตน์ (2566) ได้ศึกษา เรื่องภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของอาจารย์โรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.2 ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม พบว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด เพราะเนื่องจากผู้บริหารในการอภิปรายปัญหาและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและเข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ผู้บริหารจะกระตุ้นให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการคิด ทำ และตัดสินใจ รวมทั้งรับฟังและพิจารณาข้อเสนอแนะจากทุกภาคส่วน เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ผู้บริหารยังมอบหมายหน้าที่และให้ความรับผิดชอบแก่บุคลากร พร้อมทั้งให้การช่วยเหลือ สนับสนุน และคำปรึกษาตลอดจนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ให้สำเร็จลุล่วงตามที่คาดหวัง สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรินทร์ โนนทอง (2565) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู พบว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด

5.3 ด้านภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน พบว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ด้านภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน อยู่ในระดับมากที่สุด เพราะเนื่องจากการบริหารและสนับสนุนทีมงานโดยการเปิดโอกาสให้ผู้บริหารแสดงความไว้วางใจและให้ความเชื่อมั่นในศักยภาพของผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงาน โดยมอบอำนาจและความรับผิดชอบให้แก่พวกเขาในการตัดสินใจและดำเนินการ ผู้บริหารจะเป็นที่สนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับชื้ญชากำหนดแผนงานและแนวทางการทำงานของตนเอง และคอยสังเกตและติดตามการปฏิบัติงานเพื่อให้แน่ใจว่างานสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรินทร์ โนนทอง (2565) ได้ศึกษา เรื่องภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู พบว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน อยู่ในระดับมากที่สุด

5.4 ด้านภาวะผู้นำแบบขายความคิด พบว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ด้านภาวะผู้นำแบบขายความคิด อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ เน้นการให้ความชัดเจนในรายละเอียดของงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้พวกเขาเข้าใจเป้าหมายและความต้องการของผู้บริหารอย่างชัดเจน ผู้บริหารยังเลือกที่จะไม่ลงมือปฏิบัติงานโดยตรง แต่เป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำต่าง ๆ แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้พวกเขาสามารถปฏิบัติงานได้ตรงตามความต้องการของผู้บริหาร ในขณะเดียวกันยังเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาซักถามหรือขอความช่วยเหลือในกรณีที่พวกเขามีคำถามหรือไม่เข้าใจเกี่ยวกับงาน การเสริมแรงของผู้บริหารจะทำให้งานเป็นไปอย่างราบรื่นและสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรวงษ์ วัจนะรัตน์ (2566) ได้ศึกษา เรื่องภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของอาจารย์โรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนด้านภาวะผู้นำแบบขายความคิด อยู่ในระดับมาก

5.5 ด้านภาวะผู้นำแบบสั่งการ พบว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ด้านภาวะผู้นำแบบสั่งการ อยู่ในระดับมาก เพราะเนื่องจากการบริหารงานของผู้บริหารโดยการกำหนดความคาดหวังและมาตรฐานของงานอย่างชัดเจน รวมถึงกำหนดเวลาและขั้นตอนการทำงานให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในทีมเข้าใจและทำตามได้อย่างเหมือนกัน นอกจากนี้ยังมีการกำหนดกฎระเบียบต่าง ๆ อย่างชัดเจนเพื่อให้ทำงานอย่างมีระเบียบเรียบร้อย ผู้บริหารยังระบุงานอย่างละเอียดและบังคับบัญชาอย่างเข้มงวดและเด็ดขาด โดยระบุความคาดหวังในการสำเร็จของผลงานทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ ซึ่งจะช่วยให้บุคลากรเข้าใจและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามที่คาดหวัง สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรินทร์ โนนทอง (2565) ได้ศึกษา เรื่องภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู พบว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนด้านภาวะผู้นำแบบสั่งการ อยู่ในระดับมาก

5.6 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่มีเพศต่างกัน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่มีเพศต่างกัน มีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากผู้บริหารชายและผู้บริหารหญิงในสถานศึกษามีแนวโน้มที่คล้ายกันในการพัฒนาดตนเองและปฏิบัติตามนโยบายของสถานศึกษา พวกเขาเต็มใจที่จะรับการอบรมและศึกษาดูงาน เข้าร่วมการประชุมประจำเดือน รวมถึงรับผิดชอบหน้าที่ของตนอย่างใจความและความรับผิดชอบต่อสถานศึกษาที่เป็นลูกค้ำ ผู้บริหารทั้งสองเพศยังพยายามที่จะพัฒนาความรู้และมีวิสัยทัศน์ในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเป็นเส้นทางที่ชัดเจนสู่ความสำเร็จของสถานศึกษาและการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน ด้วยความเคารพและความเข้าใจที่มีในการทำงาน พวกเขาเป็นต้นแบบที่ดีให้ผู้อื่นไปตามอย่างจริงจังด้วยการพัฒนาดตนเองและการปฏิบัติตามนโยบายที่ถูกต้องขององค์กรที่พวกเขาทำงานอยู่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรทิพย์ จิตอำ (2566) ได้ศึกษา เรื่องภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.7 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีภาวะผู้นำตามสถานการณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจาก ผู้บริหารที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีส่วนใหญ่ก็มีประสบการณ์และทักษะการคิดที่เชื่อถือได้ เข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานอย่างลึกซึ้ง การเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในที่ทำงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและทักษะในการบริหารจัดการการศึกษาที่มีระดับสูงกว่าปริญญาตรีมักเปิดโอกาสให้ข้าราชการครูเติบโตและพัฒนาตนเองอย่างมากขึ้น เนื่องจากความรู้และทักษะที่ได้รับ เขาสามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องได้มากขึ้น จึงไม่แปลกที่ข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีจะมีค่าเฉลี่ยที่สูงกว่าข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณ ดวงเทศ (2565) ได้ศึกษา เรื่องการศึกษาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสภวิทยาสหวิทยาเขตริมกก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย จำแนกตามประสบการณ์การทำงานในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.8 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีภาวะผู้นำตามสถานการณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจาก ประสบการณ์ทางด้านการบริหารของผู้บริหารภายใต้สถานการณ์ที่หลากหลาย เช่น การตัดสินใจในการเลือกใช้วิธีการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา การจัดการปัญหาที่มีลักษณะและระดับความซับซ้อนต่าง ๆ การปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรค และการทำงานภายใต้เงื่อนไขที่ซับซ้อน ประสบการณ์ในการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรณ ดวงเทศ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสภวิทยาสหวิทยาเขตริมกก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย จำแนกตามประสบการณ์การทำงานในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารของตนให้เหมาะสมกับโดยมีการเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชา แสดงความคิดเห็นปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ให้คำแนะนำการสนับสนุนให้การช่วยเหลือในการทำงานอย่างชัดเจน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้กับผู้บริหารสถานศึกษาที่ สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาในยุคปัจจุบันและในอนาคตควรจัดอบรม ศึกษาดูงานฯ เพื่อให้ครูและบุคลากรเห็นถึงสมรรถนะในตัวผู้นำตามสถานการณ์ของเหตุการณ์ปัจจุบันและในอนาคต ซึ่งจะส่งผลดีต่อ สถานศึกษาและผู้ใต้บังคับบัญชาต่อไป

6.1.2 การผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ดังนั้นควรมีการส่งเสริม สนับสนุน ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหาร

สถานศึกษา ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมให้สูงยิ่งขึ้นไปอีก เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของสถานศึกษา และเพิ่มการปฏิบัติงานให้กับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองให้เพิ่มมากขึ้น

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

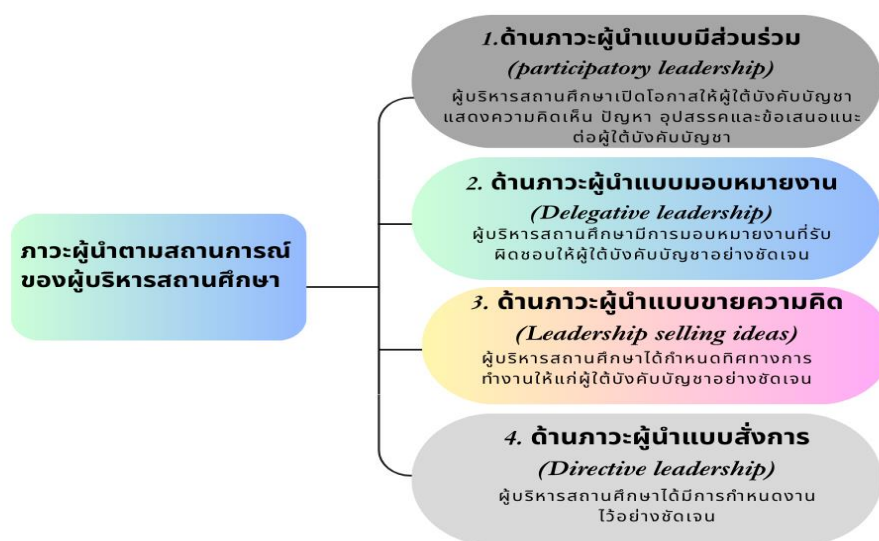
6.2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางภาวะผู้นำตามสถานการณ์ เพื่อจะได้ผลการวิจัยที่หลากหลายและชัดเจนมากขึ้น

6.2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวทางภาวะผู้นำตามสถานการณ์

7. ข้อค้นพบจากการวิจัย

ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา คือ คุณลักษณะหรือพฤติกรรมความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการให้คำแนะนำหรือสั่งการในแต่ละสถานการณ์ ให้ผู้ตามปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ ซึ่งการแสดงออกนั้นไม่มีลักษณะตายตัว หรือรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ผู้วิจัยได้ศึกษาจากทัศนะของนักปราชญ์ นักการศึกษา และนักวิชาการ จำนวน 10 ท่าน จำแนกประเด็นที่แสดงถึงภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ที่มีความถี่สูงสุดได้ 4 ด้านด้วยกัน โดยเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้

- 1) ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม
- 2) ด้านภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน
- 3) ด้านภาวะผู้นำแบบขายความคิด
- 4) ด้านภาวะผู้นำแบบสั่งการ

ภาพที่ 1 ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

8. บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับอัปเดต): แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์. กรุงเทพมหานคร.
ก้องภพ วิชญกุล. (2565). ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับมาตรฐานวิชาชีพด้านการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1.

- จันทร์ทิพย์ จิตอำ. (2566). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1.
- ชัยณรงค์ สร้างช้าง. (อ้างในวรรณา ไทยประยูร, 2561). ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี.
- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2566). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก.
- ชนะชัย เชาว์พลกรัง และกาญจนา ภัทรวิวัฒน์. (2554). แบบภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4.
- ชนะชัย เชาว์พลกรัง. (2561). ทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติในการบริหารการสถานศึกษาแบบภาวะผู้นำตาม สถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4.
- บุญชม ศรีสะอาด และสุริทอง ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการการศึกษา. กรุงเทพฯ: สุวีริยา สาส์น.
- พัชรินทร์ โนนทอง. (2565). ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู.
- พิมพ์ลักษณ์ จันทวงศ์. (2557). (อ้างในวรรณพร ตรีชัยศรี). ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำตามสถานการณ์ของ ผู้บริหารสถานศึกษากับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรี เขต 2.
- ภัทรพงษ์ วัจนะรัตน์. (2566). ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของอาจารย์โรงเรียนสาธิต สังกัดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร.
- วรวรรณ ดวงเทศ. (2565). ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขตริมกก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย.
- วิชณุกร แต่งแก้ว. (2563). ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานบุคคลของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3.

ความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองที่ออกโดยใช้สัญลักษณ์
อิเล็กทรอนิกส์แทนข้อความ : กรณีศึกษา Line Sticker
A LEGAL STATUS OF ELECTRONIC SYMBOLS IN ADMINISTRATIVE ORDER: A
CASE STUDY OF LINE STICKERS

พริณ ภูภักดี^{1,*} และ ณรงค์ เกียรติคุณวงศ์²

PHIROON PHOOPAKDI^{1,*} AND NARONG KIETTIKUNWONG²

^{1,2}วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

^{1,2}Faculty of Local Administration, Khon Kaen University

*Corresponding Author E-mail: phiroon.p.tose@gmail.com

บทความวิจัย (Research Article)

Received 21 June 2024, Revised 21 October 2024, Accepted 14 November 2024

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานะทางกฎหมายของการใช้สัญลักษณ์อิเล็กทรอนิกส์ไลน์สติ๊กเกอร์ในการออกคำสั่งทางปกครอง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการศึกษาหลักกฎหมาย (Doctrinal Legal Research) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักการเทียบเคียงกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่ง (Analogy) และสรุปผลการศึกษาด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ผลการศึกษาพบว่าคำสั่งทางปกครองที่ออกโดยใช้สติ๊กเกอร์ไลน์ มีสถานะและผลทางกฎหมายใน 3 รูปแบบ คือ หนึ่งมีผลเป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่สมบูรณ์และไม่ชอบด้วยกฎหมาย สองมีผลเป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่สมบูรณ์แต่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งสามารถแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ในภายหลังได้ และสามมีผลเป็นคำสั่งทางปกครองที่สมบูรณ์และมีความชอบด้วยกฎหมาย โดยสถานะและผลทางกฎหมายที่แตกต่างกันของคำสั่งทางปกครองในแต่ละรูปแบบนี้มีผลต่อระดับรับความผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่คือ ในกรณีที่คำสั่งนั้นชอบด้วยกฎหมายผู้ออกคำสั่งจะต้องร่วมรับผิดชอบไม่ว่าคำสั่งนั้นจะสมบูรณ์หรือไม่ และในกรณีที่คำสั่งนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติก็ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว

คำสำคัญ : สัญลักษณ์อิเล็กทรอนิกส์แทนข้อความ, คำสั่งทางปกครอง, ความชอบด้วยกฎหมาย, ความรับผิดชอบทางละเมิด

Abstract

This study aims to investigate the legal status of using electronic symbols Line sticker to issue governmental orders, using quality doctrinal legal research methodology and analyzing data through legal analogy principles, and summarizing the study results through descriptive analysis. The study found that governmental orders issued using electronic symbols instead of case text stickers have legal status and legal effects in 3 forms: incomplete and legally invalid governmental orders, incomplete but legally amendable governmental orders, and complete and legally valid governmental orders. The different legal status and effects of governmental orders in each of these forms impact the liability levels for officials in case of misconduct. If an order is legally valid, the issuing authority is liable for misconduct regardless of the order's completeness, while if not legally valid, the executing officials are personally liable for misconduct.

Keywords: electronic symbols instead of text, administrative order, Line Sticker, Legality, Tort Liability

1. บทนำ

ในปัจจุบันแอปพลิเคชันไลน์ (Line) ได้รับความนิยมอย่างมากในประเทศไทย เนื่องจากมีฟังก์ชันที่หลากหลายและง่ายต่อการใช้งาน ทั้งการพิมพ์ข้อความ การส่งรูปภาพ การโทรแบบปกติและการโทรศัพท์วิดีโอคอล (Line, 2567) จึงเป็นที่นิยมของผู้ใช้งานโดยทั่วไป รวมถึงหน่วยงานราชการที่มักจะใช้แอปพลิเคชันไลน์เพื่อการสื่อสารและปฏิบัติราชการภายในหน่วยงาน เช่น กลุ่มไลน์สำนักงาน หรือแชทส่วนตัวระหว่างผู้บังคับบัญชากับเจ้าหน้าที่ เนื่องจากมีความสะดวกและรวดเร็ว (LINE Plus Corporation, 2021)

ทว่าในทางหนึ่งการนำเทคโนโลยีสื่อสารดังกล่าวในการปฏิบัติราชการก็อาจก่อให้เกิดปัญหาขึ้นได้ เนื่องจากการสื่อสารระหว่างผู้บังคับบัญชากับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในบางครั้งก็มีการใช้สัญลักษณ์อิเล็กทรอนิกส์แทนข้อความหรือสติ๊กเกอร์ไลน์ (Line Sticker) ร่วมด้วยโดยเฉพาะในกรณีที่มีการออกคำสั่งทางปกครอง ซึ่งอาจส่งผลต่อความเชื่อมั่นของคำสั่งดังกล่าวว่าเป็นการออกคำสั่งที่ถูกต้องตามขั้นตอนและวิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนเจ้าหน้าที่ได้ร้องขอให้ผู้มีอำนาจออกคำสั่งห้ามไม่ให้บุคคลใด ๆ เข้าไปในบริเวณอาคารที่มีสภาพชำรุด ซึ่งเสี่ยงต่อการถล่มอย่างเร่งด่วน แล้วผู้มีอำนาจได้ตอบกลับด้วยการใช้สติ๊กเกอร์ไลน์ หรือรูปภาพที่มีข้อความ OK เห็นชอบ หรือรูปแบบอื่นในลักษณะทำนองเดียวกัน เช่นนั้นแล้วเมื่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติได้รับคำสั่ง ก็อาจจะไม่เชื่อมั่นต่อผลของคำสั่งดังกล่าวว่ามีความชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เนื่องจากหากเกิดการละเมิดขึ้นเจ้าหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการละเมิดนั้นทั้งหมด ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติราชการและการบังคับใช้มาตรการทางปกครองเสื่อมประสิทธิภาพ และอาจเกิดความเสียหายต่อประโยชน์ของรัฐ ประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของเอกชนอย่างร้ายแรงตามมาได้

จากปัญหาความคลุมเครือและความซับซ้อนของคำสั่งทางปกครองที่ออกโดยการใช้สัญลักษณ์อิเล็กทรอนิกส์แทนข้อความหรือสติ๊กเกอร์ไลน์ (Line Sticker) ผู้ศึกษาจึงมุ่งศึกษาเพื่อตอบคำถามวิจัยที่ว่า การออกคำสั่งทางปกครองโดยการใช้สัญลักษณ์อิเล็กทรอนิกส์แทนข้อความมีผลทางกฎหมายอย่างไร

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาว่าการใช้สัญลักษณ์อิเล็กทรอนิกส์แทนข้อความกรณีสติ๊กเกอร์ไลน์ (Line Sticker) มีสถานะทางกฎหมายอย่างไร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้การศึกษาวิจัยหลักกฎหมาย (Doctrinal Legal Research) โดยศึกษาและทบทวนเอกสาร งานวิจัย กฎหมาย คำพิพากษาและคำตัดสินของศาลที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของการใช้สัญลักษณ์อิเล็กทรอนิกส์แทนข้อความกรณีสติ๊กเกอร์ไลน์ (Line Sticker) ในกระบวนการจัดทำคำสั่งทางปกครอง เฉพาะที่เกิดจากการสื่อสารผ่านฟังก์ชันแชต (chat) ของแอปพลิเคชันไลน์ โดยการใช้หลักการเทียบเคียงกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่ง (Analogy) เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนตามวัตถุประสงค์แล้ว จึงทำการสรุปผลการศึกษาในรูปแบบของการพรรณนา (Descriptive Analysis)

4. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาด้วยกฎหมาย คำพิพากษา และเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า การออกคำสั่งทางปกครองโดยใช้สัญลักษณ์อิเล็กทรอนิกส์แทนข้อความกรณีสติ๊กเกอร์ไลน์ (Line Sticker) มีผลทางกฎหมายอย่างไร โดยการเทียบเคียงกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่ง โดยทำการพิจารณาเหตุและผล เจตนารมณ์ และเนื้อหาของตัวบทกฎหมาย ประกอบกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ว่าในกรณีนั้น ๆ ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นมีความสัมพันธ์กับกฎหมายที่นำมาปรับใช้หรือไม่ รวมถึงการพิจารณาทั้งในแง่รูปแบบ วิธีการหลักเกณฑ์การออกคำสั่งประกอบกัน เนื่องจากการออกคำสั่งโดยใช้สติ๊กเกอร์ไลน์มิได้เป็นการออกคำสั่งตามรูปแบบและวิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้ หากพบว่ามี ความใกล้เคียงกันในแง่สาระสำคัญระหว่างข้อเท็จจริงและกฎหมาย ย่อมแสดงว่าในกรณีนั้น ๆ มีผลทางกฎหมายอย่าง เดียวกันกับกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งนั้น ตามหลักความเป็นธรรมชาติของกฎหมายโรมันที่ว่า “สิ่งที่เหมือนกันควรจะ ได้รับการปฏิบัติอย่างเดียวกันหรือเท่าเทียมกัน” และ “สิ่งที่มีเหตุผลอย่างเดียวกันต้องใช้บทบัญญัติอย่างเดียวกัน บังคับ” (ปรีดี เกษมทรัพย์, 2526: หน้า 75-78)

หลักการเทียบเคียงกฎหมายถูกนำมาใช้เพื่ออุดช่องว่างของกฎหมาย ในกรณีที่ปรากฏว่าไม่มีกฎหมาย บัญญัติไว้ (สมยศ เชื้อไทย, 2562: หน้า 170-172) กล่าวคือ ในกรณีที่ไม่มีกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่สามารถ ยกขึ้นมาใช้ได้ เช่น เป็นกรณีที่ไม่มีการบัญญัติไว้โดยตรง หรืออาจเกิดจากบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ กฎหมายที่มีอยู่ไม่ครอบคลุมเกิดเป็นช่องว่างทางกฎหมาย จึงต้องปรับใช้กฎหมายที่มีอยู่โดยการเทียบเคียงบท กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งหลักการดังกล่าวปรากฏอยู่ในกฎหมายไทย คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 5 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 4 ซึ่งเป็นการวางหลักการเทียบเคียงกฎหมาย ใกล้เคียงเทียบเคียงอย่างยิ่งไว้ เพื่อให้การใช้กฎหมายที่มีอยู่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับใช้กฎหมายได้ ในภาวะที่สังคมมีความเปลี่ยนแปลง การเทียบเคียงกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่งนั้นแบ่งออกได้เป็นสองรูปแบบหลัก (มานิตย์ วงศ์เสรี, 2562: หน้า 151) คือ **การเทียบเคียงตัวบทกฎหมาย** (Einzelanalogie) และ **การเทียบเคียง หลักกฎหมาย** (Rechtsanalogie) เพื่อมาปรับใช้ต่อข้อเท็จจริงที่คล้ายคลึงกันหรือใกล้เคียงกัน โดยที่เหตุการณ์นั้น มิได้มีข้อกำหนดกำหนดไว้อย่างชัดเจน จึงเป็นการอนุมานหลักการเบื้องหลังกฎหมายที่บัญญัติไว้ เพื่อตีความ ออกไปให้ครอบคลุมข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น

ดังนั้นในกรณีที่ไม่มีปรากฏข้อกำหนดกฎหมายในระบบกฎหมายปกครองอย่างชัดเจน หรือมีแต่ไม่เพียงพอที่จะ ครอบคลุมข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การนำเอาประมวลกฎหมายแพ่งซึ่งถือเป็นหลักกฎหมายพื้นฐาน มาปรับใช้เพื่ออุดช่องว่างในระบบกฎหมายปกครองจึงสามารถทำได้ โดยใช้ประมวลกฎหมายแพ่งเป็นส่วนเสริม ประกอบการวินิจฉัยในข้อพิพาทหรือคดีทางปกครอง ประกอบกับฎีกาและคำพิพากษาของศาลยุติธรรมและศาล

ปกครอง โดยในการศึกษานี้มีประเด็นที่ต้องพิจารณาสองประเด็นหลัก คือ ความสมบูรณ์ของผลคำสั่งทางปกครอง และความชอบด้วยกฎหมายของการใช้สัญลักษณ์อิเล็กทรอนิกส์แทนข้อความในการออกคำสั่ง ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ความสมบูรณ์ของผลคำสั่งทางปกครอง

คำสั่งทางปกครองจะมีผลสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อเป็นคำสั่งที่ออกโดยเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย และได้ใช้อำนาจนั้นในการก่อให้เกิดผลผูกพันทางกฎหมายต่อคู่กรณี ซึ่งต้องดำเนินการอย่างถูกต้องครบถ้วนตามขั้นตอนและวิธีการพิจารณาทางปกครอง โดยมุ่งหมายเกิดผลเฉพาะกรณีและมีผลต่อภายนอกโดยตรง กล่าวคือ ต้องมีการแสวงหาข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอ รับฟังพยานหลักฐาน คำชี้แจงจากคู่กรณี พยานความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ และเปิดโอกาสให้คู่กรณีมีสิทธิโต้แย้งได้ในเวลาตามที่กฎหมายกำหนดเมื่อเสร็จสิ้นการพิจารณาทางปกครองแล้วจะต้องทำการแจ้งคำสั่งดังกล่าวให้คู่กรณีทราบ

เมื่อพิจารณากรณีการออกคำสั่งทางปกครองผ่านแอปพลิเคชันไลน์แล้ว จะเห็นได้ว่าหากใช้ฟังก์ชันการโทรศัพท์หรือการวิดีโอคอลในการติดต่อเพื่อออกคำสั่งระหว่างผู้มีอำนาจออกคำสั่งและผู้รับคำสั่ง ย่อมถือว่าคำสั่งนั้นเป็นคำสั่งด้วยวาจาที่ผู้ออกคำสั่งได้แจ้งผู้รับคำสั่งด้วยวาจาแล้ว ซึ่งตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดคดีที่ อ. 598/2557 ได้วางหลักให้คำสั่งทางด้วยวาจานั้นมีผลเทียบเท่ากับสิ่งที่ทำเป็นหนังสือ และกำหนดให้ผู้รับคำสั่งมีหน้าที่ที่จะต้องร้องขอต่อผู้มีอำนาจให้ทำคำสั่งกล่าวเป็นหนังสือ ดังนั้นคำสั่งทางปกครองที่เกิดจากการจากโทรหรือวิดีโอคอลในแอปพลิเคชันไลน์จึงมีผลสมบูรณ์ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 34 แห่งวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และมีผลผูกพันต่อผู้รับคำสั่งในทางกฎหมายนับแต่ได้รับแจ้ง

หากการออกคำสั่งผ่านแอปพลิเคชันไลน์ด้วยฟังก์ชันการแชทนั้น มีความแตกต่างจากการออกคำสั่งด้วยการโทรศัพท์ เนื่องจากการสื่อสารในรูปแบบนี้ กฎหมายที่มีอยู่ไม่ครอบคลุมถึงข้อเท็จจริงทั้งหมด จึงต้องทำการเทียบเคียงกับหลักกฎหมายแพ่งต่อไปว่า คำสั่งที่ทางปกครองที่ส่งผ่านฟังก์ชันแชทของไลน์มีองค์ประกอบพอเพียงที่จะเป็นคำสั่งทางปกครองหรือไม่ ในกรณีที่คำสั่งที่ออกโดยผู้มีอำนาจและได้ใช้อำนาจนั้นโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ซึ่งการสื่อสารผ่านฟังก์ชันแชทของแอปพลิเคชันไลน์นั้นมีลักษณะที่ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดดังนี้

1.) การสื่อสารผ่านแชทของแอปพลิเคชันไลน์ปรากฏวัน เดือน และปี ที่ทำคำสั่งในช่องแชทเมื่อผู้ใช้งานทำการส่งข้อมูล ดังนั้นจึงมีความสอดคล้องกับที่กฎหมายกำหนดว่าต้องระบุ วัน เดือน และปี ที่ทำคำสั่ง

2.) การสื่อสารผ่านแชทของแอปพลิเคชันไลน์ จำเป็นที่จะต้องมียุติผู้ใช้งานที่สามารถระบุตัวตนของผู้ใช้ได้จริง ดังนั้นหากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้มีอำนาจเป็นผู้ใช้งานบัญชีไลน์นั้นจริงหรือมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะเชื่อได้ว่าผู้มีอำนาจเป็นผู้ใช้งานบัญชีไลน์นั้นแล้ว เช่น เป็นบัญชีที่ได้ใช้ติดต่อสื่อสารกันเป็นประจำหรือเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าเป็นบัญชีของผู้มีอำนาจ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาตรา 9 กำหนดว่า “ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้มีการลงลายมือชื่อ หรือกำหนดผลทางกฎหมายกรณีที่ไม่มีการลงลายมือชื่อไว้ให้ถือว่าได้มีการลงลายมือชื่อแล้ว” และในมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติเดียวกันกำหนดว่า “ให้... คำสั่งทางปกครอง...การดำเนินการใด ๆ ตามกฎหมายโดยหน่วยงานของรัฐ ถ้าได้กระทำในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์... ให้ถือว่ามิมีผลโดยชอบด้วยกฎหมายเช่นเดียวกับการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายในเรื่องนั้นกำหนด” ดังนั้นการที่ผู้มีอำนาจใช้งานบัญชีแอปพลิเคชันไลน์ในการส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ จึงเปรียบเสมือนผู้มีอำนาจได้ลงชื่อและลายมือชื่อไว้แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับที่กฎหมายกำหนดว่าต้องชื่อและตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่ง พร้อมทั้งมีลายมือชื่อของเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งนั้น ประกอบกับมาตรา 20 แห่ง

พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 กำหนดว่า “ในระหว่างที่ยังมิได้มีการประกาศใช้ช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานภาครัฐ ให้ถือว่าการส่งคำขออนุญาตหรือติดต่อหรือการปฏิบัติหน้าที่ โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ใด ๆ ที่หน่วยงานของรัฐใช้อยู่ นั้น เป็นการส่งหรือติดต่อที่ชอบด้วยกฎหมาย” ดังนั้นการออกคำสั่งผ่านฟังก์ชันแชทของไลน์จึงมีองค์ประกอบที่ครบถ้วนเช่นเดียวกับคำสั่งทางปกครองที่ทำเป็นหนังสือ

แม้ว่าการออกคำสั่งทางปกครองผ่านแอปพลิเคชันไลน์ผ่านฟังก์ชันแชทจะมีองค์ประกอบที่คล้ายคลึงกับคำสั่งทางปกครองตามรูปแบบที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่ก็ยังไม่สามารถถือว่าเป็นคำสั่งทางปกครองโดยสมบูรณ์ ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองดังกล่าวยังคงขาดเหตุผลประกอบการใช้ดุลพินิจในการสั่ง ซึ่งประกอบด้วยข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ กฎหมายที่ให้อำนาจ และข้อพิจารณาสนับสนุนการใช้ดุลพินิจ ดังนั้นจึงต้องพิจารณาต่อไปถึงเหตุยกเว้นกรณีที่ไม่ต้องแสดงเหตุผลประกอบการออกคำสั่งทางปกครองตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติวิธีการปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ประกอบด้วย เช่น เป็นคำสั่งที่ออกโดยมีเหตุจากผู้ร้องได้ร้องขอ เป็นกรณีคำสั่งทางปกครองที่สามารถให้ความเห็นชอบย้อนหลังได้หรือเป็นกรณีฉุกเฉินเร่งด่วน เป็นต้น

ดังนั้นเมื่อเทียบเคียงลักษณะและองค์ประกอบข้อเท็จจริงของการออกคำสั่งทางปกครองผ่านฟังก์ชันแชทของแอปพลิเคชันไลน์ กับข้อกฎหมายที่กำหนดถึงความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองแล้ว จะเห็นได้ว่าฟังก์ชันแชทของแอปพลิเคชันไลน์จึงมีคุณสมบัติที่จะนำไปสู่การออกคำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมายได้จริง เนื่องจากสามารถแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของคำสั่งทางปกครองได้ครบถ้วน แต่ต้องพิจารณาบริบทและเหตุของการออกคำสั่งนั้นประกอบกันด้วย เนื่องจากหากการออกคำสั่งทางปกครองนั้นมีกฎหมายกำหนดรูปแบบการใช้อำนาจทางปกครองไว้เป็นการเฉพาะ เช่น ได้กำหนดรูปแบบของการทำคำสั่งนั้น ๆ อย่างชัดเจนว่าต้องทำคำสั่งเป็นหนังสือ ในกรณีนี้การออกคำสั่งทางปกครองผ่านแชทของแอปพลิเคชันไลน์ย่อมเป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่มีความสมบูรณ์แต่แรกเริ่ม โดยไม่สามารถแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ในภายหลังได้ ดังคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1012/2503

ประเด็น 2. ความชอบด้วยกฎหมายของการใช้สัญลักษณ์อิเล็กทรอนิกส์แทนข้อความในการออกคำสั่งทางปกครอง

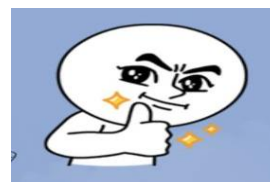
จากลักษณะโดยทั่วไปของสัญลักษณ์อิเล็กทรอนิกส์แทนข้อความหรือสติกเกอร์ไลน์จะเห็นได้ว่ามีหลายรูปแบบ เช่น เป็นภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว มีข้อความประกอบ มีภาพและเสียงหรือข้อความสั้น ๆ ประกอบกัน เมื่อนำสติกเกอร์ไลน์มาใช้แสดงเจตนาในการออกคำสั่งทางปกครองจึงอาจส่งผลทางกฎหมายที่แตกต่างกันไป โดยพิจารณาได้จากความสามารถในการสื่อความหมายของสติกเกอร์ไลน์นั้น ๆ ว่ามีข้อความหรือความหมายที่ชัดเจนเพียงพอที่จะเข้าใจได้หรือไม่ ดังนั้นความสามารถในการสื่อความหมายของสติกเกอร์ไลน์จึงเป็นตัวแปรสำคัญที่จะทำให้เกิดเป็นคำสั่งทางปกครองหรือไม่เกิดผลเป็นคำสั่งทางปกครอง หากการออกคำสั่งในฟังก์ชันแชทของไลน์มีความชอบด้วยกฎหมายแล้ว การใช้สติกเกอร์ไลน์ในการแสดงเจตนาจะทำให้ผลคำสั่งกล่าวมีความสมบูรณ์อย่างไรสามารถพิจารณาได้ ดังนี้

1). กรณีที่สัญลักษณ์อิเล็กทรอนิกส์แทนข้อความหรือสติ๊กเกอร์ไลน์สามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจนเพียงพอ เช่น มีข้อความหรือเสียงว่า อนุมัติ อนุญาต OK หรือในรูปแบบอื่นใดที่ทำให้เข้าใจได้ ไม่กำกวม และไม่สามารถตีความเป็นอย่างอื่นได้ หากผู้มีอำนาจใช้สติ๊กเกอร์ไลน์ดังกล่าวสื่อสารแชทในแอปพลิเคชันไลน์เพื่อแสดงเจตนา เมื่อคู่กรณีทางปกครองร้องขอหรือใช้สติ๊กเกอร์ไลน์เพื่อยืนยันเจตนาต่อคำสั่งดังกล่าว ย่อมส่งผลให้ใช้การดุลพินิจในการพิจารณาทางปกครองเกิดความชอบด้วยกฎหมายทันทีที่คู่กรณีได้รับแจ้ง

(ตัวอย่างอิเล็กทรอนิกส์แทนข้อความ สติ๊กเกอร์ไลน์ที่สื่อความหมายได้ ลิขสิทธิ์ LY corporation)

2). กรณีที่สัญลักษณ์อิเล็กทรอนิกส์แทนข้อความหรือสติ๊กเกอร์ไลน์ไม่สามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจนเพียงพอ เช่น รูปภาพแสดงอารมณ์ซึ่งไม่มีข้อความประกอบอย่างชัดเจน เป็นต้น ในกรณีนี้ย่อมไม่ถือว่าเป็นการแสดงเจตนาในการใช้ดุลพินิจของผู้มีอำนาจได้ แม้ว่าคู่กรณีจะได้รับแจ้งหรืออ่านข้อความที่ส่งไปแล้วมีผลเพียงการรับทราบเท่านั้น เนื่องจากไม่สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจนเพียงพอและสามารถตีความได้หลากหลาย ไม่มีความแน่ชัดหรือทำให้เข้าใจได้ว่าผู้ส่งมีเจตนาอย่างไร จึงไม่มีผลทางกฎหมายเป็นคำสั่งทางปกครองตั้งแต่ต้น

(ตัวอย่างอิเล็กทรอนิกส์แทนข้อความ สติ๊กเกอร์ไลน์ที่สื่อความหมายไม่ได้ ลิขสิทธิ์ LY corporation)

ดังนั้นการใช้สัญลักษณ์อิเล็กทรอนิกส์แทนข้อความหรือสติ๊กเกอร์ไลน์เพื่อบอกคำสั่งทางปกครองจะมีความชอบด้วยกฎหมายก็ต่อเมื่ออยู่ในรูปแบบที่มีความชัดเจนเพียงพอและสื่อความหมายได้ โดยไม่มีความกำกวมหรือสามารถตีความเป็นอย่างอื่นได้เท่านั้น อย่างไรก็ตามความชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวยังคงต้องพิจารณาร่วมกับองค์ประกอบอื่นอีกด้วย เช่น บริบทของการออกคำสั่งและการใช้ดุลพินิจประกอบคำสั่งเป็นต้น เพื่อให้คำสั่งนั้นมีผลชอบด้วยกฎหมายโดยสมบูรณ์ หากขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งไป แม้ว่าสติ๊กเกอร์ไลน์ที่ใช้นั้นจะสามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจนเพียงพอ แต่ก็ไม่อาจนับได้ว่าเป็นคำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมายหรือมีความสมบูรณ์ได้

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่าเมื่อทำการเทียบเคียงกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่งระหว่างตัวบทกฎหมายและหลักกฎหมายที่มีอยู่ในระบบกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ประกอบกับระบบกฎหมายปกครองแล้ว พบว่าในระบบกฎหมายปกครองมิได้มีการบัญญัติถึงรูปแบบและวิธีการออกคำสั่งทางปกครองในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ไว้อย่างชัดเจน แต่

ในระบบกฎหมายแพ่งพาณิชย์นั้นได้มีการแสดงเจตนารมณ์และรับรองถึงการกระทำทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างค่อนข้างชัดเจน เช่น การวางหลักการห้ามปฏิเสธความรับผิดชอบทางอิเล็กทรอนิกส์ การรับรองความเท่าเทียมกันของข้อมูลทั้งที่อยู่ในรูปแบบของหนังสือและข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ การห้ามเจ้าหน้าที่ปฏิเสธการรับคำขอหรือหลักฐานที่บุคคลได้แสดงทางอิเล็กทรอนิกส์ และการรับรองช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันให้เป็นช่องทางการติดต่อที่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น เมื่อพิจารณาการใช้สัญลักษณ์อิเล็กทรอนิกส์แทนข้อความสติเกอร์ไลน์ ในการออกคำสั่งทางปกครองแล้วจึงสรุปได้ว่าการใช้สติเกอร์ไลน์ในการออกคำสั่งสามารถมีผลเป็นคำสั่งทางปกครองได้ เนื่องจากมีองค์ประกอบที่ครบถ้วนตามกฎหมายกำหนด แม้ว่าจะไม่ได้อยู่ในรูปแบบหนังสือ (กระดาษ) ก็ตาม และมีหลักกฎหมายกำหนดให้การกระทำทางอิเล็กทรอนิกส์มีผลผูกพันเสมือนว่าผู้มีอำนาจได้ลงลายมือชื่อและตำแหน่งไว้แล้ว ซึ่งสามารถเกิดผลทางกฎหมายได้สามกรณีดังต่อไปนี้

กรณีที่ 1 มีผลเป็นทั้งคำสั่งทางปกครองที่สมบูรณ์และชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ จะต้องมีความถูกต้องทั้งในรูปแบบคำสั่ง ผู้ใช้อำนาจตามกฎหมาย กระบวนการพิจารณาทางปกครอง รวมถึงการแจ้งต่อบุคคลภายนอก ในกรณีนี้จึงต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ใช้อำนาจเป็นผู้ใช้บัญชีไลน์นั้นจริง เป็นผู้มีอำนาจและได้ใช้อำนาจตามกฎหมาย และได้ใช้ดุลพินิจในการออกคำสั่งอย่างมีสัดส่วนกับเหตุวิสัยที่เกิดขึ้น สติเกอร์ที่ใช้ในการแสดงเจตนาสามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจนเพียงพอ และคู่กรณีได้รับทราบโดยการอ่านข้อความนั้นแล้ว จึงจะมีผลเป็นคำสั่งที่สมบูรณ์และมีความชอบด้วยกฎหมาย เช่นนั้นแล้วหากมีความบกพร่องในส่วนใดส่วนหนึ่งย่อมส่งผลให้คำสั่งทางปกครองนั้นไม่มีความสมบูรณ์และอาจไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในกรณีนี้หากเกิดการละเมิดขึ้นผู้ออกคำสั่งและผู้ปฏิบัติจะต้องร่วมกันรับผิดชอบละเมิด แต่คู่กรณีอาจฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐโดยตรงให้ชดเชยก็ได้ เนื่องจากการปฏิบัติงานตามคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย

กรณีที่ 2 มีผลเป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่สมบูรณ์และไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในกรณีที่เกิดความบกพร่องร้ายแรง เช่น เป็นคำสั่งทางผิดพลาดคลาดเคลื่อนในข้อความหรือข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ เช่น มิใช่บัญชีที่มีอำนาจเป็นผู้ใช้งานจริง หรือผู้ออกคำสั่งไม่มีอำนาจตามกฎหมาย หรือเป็นคำสั่งที่ไม่ตรงตามรูปแบบที่กฎหมายเฉพาะกำหนดไว้ เป็นต้น ในกรณีนี้ย่อมทำให้คำสั่งนั้นไม่มีผลทางกฎหมายนับแต่แรกถือเป็นคำสั่งทางปกครองที่ขาดทั้งความสมบูรณ์และความชอบด้วยกฎหมายแม้ว่าจะมีองค์ประกอบอื่นที่ครบถ้วนก็ตาม ในกรณีนี้หากเกิดการละเมิดขึ้นผู้ปฏิบัติจะต้องรับผิดชอบละเมิดด้วยตนเอง เนื่องจากคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายย่อมไม่มีผลตั้งแต่นั้นแรกเริ่ม โดยคู่กรณีไม่สามารถฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐโดยตรงได้ แต่สามารถฟ้องร้องเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดได้

กรณีที่ 3 มีผลเป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่สมบูรณ์แต่มีความชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือเป็นกรณีที่คำสั่งทางปกครองดังกล่าวนั้น อาจจะมีเหตุบกพร่องเล็กน้อยซึ่งมิได้ทำให้สาระสำคัญของการใช้บังคับกฎหมายเปลี่ยนแปลงไป และเป็นกรณียกเว้นซึ่งสามารถทำให้คำสั่งดังกล่าวมีความสมบูรณ์ในภายหลังได้ เช่น กรณีการพิมพ์ข้อความผิดหรือตกหล่น การแจ้งด้วยวาจาแล้วทำเป็นหนังสือในภายหลัง หรือเป็นกรณีที่กฎหมายยกเว้นให้สามารถแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ในภายหลังได้ เช่น การให้ความเห็นชอบย้อนหลังตามที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 41 เป็นต้น ในกรณีที่มีความบกพร่องเพียงเล็กน้อยนี้ย่อมไม่มีผลทำให้คำสั่งทางปกครองนั้นขาดความชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากเป็นกรณีที่สามารแก้ไขในภายหลังได้ และเมื่อได้ทำการแก้ไขแล้วจะมีผลให้คำสั่งนั้นสมบูรณ์ ดังนั้นในกรณีนี้เมื่อเกิดการละเมิดขึ้น ผู้ออกคำสั่งและผู้ปฏิบัติจึงไม่ต้องรับผิดชอบละเมิดโดยตรง ซึ่งคู่กรณีสามารถฟ้องร้องต่อหน่วยงานของรัฐให้ทำการชดเชยต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นได้

ดังนั้นในการใช้สัญลักษณ์อิเล็กทรอนิกส์แทนข้อความในการสื่อสาร จึงควรใช้ด้วยความระมัดระวัง โดยหลีกเลี่ยงการใช้สติ๊กเกอร์ไลน์ที่มีความหมายกำกวมหรืออาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิด เนื่องจากการสื่อสารระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาในบางครั้งก็มักเป็นคำสั่งทางปกครอง หากขาดความชัดเจนในการสื่อสารก็อาจนำไปสู่การปฏิบัติที่ผิดพลาดได้ โดยเจ้าหน้าที่และผู้บังคับบัญชาอาจต้องร่วมกันรับผิดชอบละเมิด ดังนั้นแม้ว่าการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันไลน์จะมีความสะดวกและรวดเร็ว แต่เพื่อความชัดเจนและความถูกต้องหากได้รับคำสั่งผ่านแอปพลิเคชันไลน์แล้ว เจ้าหน้าที่ผู้รับคำสั่งก็ควรที่จะร้องขอให้ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งเป็นหนังสือภายใน 7 วันตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อเป็นหลักฐานในการปฏิบัติราชการอันจะก่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่และลดความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากการสื่อสารดังกล่าว

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานของรัฐควรประกาศให้การใช้แอปพลิเคชันออนไลน์ซึ่งใช้ติดต่อประสานงานภายในหน่วยงาน เป็นช่องทางการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการ ตามพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2565 เพื่อให้การสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันไลน์ถูกรับรองมีผลผูกพันทางกฎหมาย ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติราชการผ่านแอปพลิเคชันไลน์มีความชัดเจนและมีผลชอบด้วยกฎหมายอย่างแท้จริง

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

งานวิจัยในอนาคตควรขยายขอบเขตการศึกษาผลความชอบด้วยกฎหมายของการใช้สัญลักษณ์อิเล็กทรอนิกส์แทนข้อความในการกระทำทางปกครองในมิติอื่น ๆ เช่น ปฏิบัติการทางปกครอง หรือความรับผิดชอบกรณีเพิกเฉยต่อการร้องขอให้ม็คำสั่งจากผู้มีอำนาจ เนื่องจากในปัจจุบันการสื่อสารออนไลน์ได้รับความนิยมอย่างมากและไม่อาจหลีกเลี่ยงการนำใช้เทคโนโลยีดังกล่าวในการปฏิบัติหน้าที่ได้

7. เอกสารอ้างอิง (References)

- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. (2545). คำอธิบายพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ: จีรรัชการพิมพ์.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2562). คำอธิบายกฎหมายปกครอง. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2547). ความหมายของการกระทำทางปกครอง. ค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2567, จาก <https://shorturl.asia/7xkF3>
- ประชาสัมพันธ์. (2021). ยกระดับการบริการสาธารณะไทย ด้วย LINE Official Account. กรุงเทพฯธุรกิจ. ค้นเมื่อ 26 มกราคม 2567, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/pr-news/biz2u/279377>
- ปรีดี เกษมทรัพย์. (2526). กฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- มานิตย์ วงศ์เสรี. (2562). นิติวิธี การใช้และการตีความกฎหมาย : ศึกษาเปรียบเทียบระบบกฎหมายไทยและระบบกฎหมายเยอรมัน. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- วสุติพร ป่านไหม. (2548). ออกคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรและด้วยวาจา ... เจ้าหน้าที่ตามคำสั่งใด ? ต้องรับผิดชอบ !. วารสารกรมประชาสัมพันธ์. ค้นเมื่อ 30 มกราคม 2567, จาก

https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/download/admincourt_journal/veryorganization/14-24.pdf

วรรณรัตน์ ภาศิริรัตน์. (2553). หลักนิติรัฐและหลักนิติธรรม. ค้นเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2567, จาก <http://www.publaw.net/publaw/view.aspx?id=1431>

วรรณภา ตีระสังขะ. (2563). ดุลยภาพของการใช้อำนาจอธิปไตยกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน. ค้นเมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2567, จาก <https://pridi.or.th/th/content/2020/09/419>

สมยศ เชื้อไทย. (2562). คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

LINE Plus Corporation. (2021). LINE ประกาศผู้ใช้ครบ 50 ล้านราย ตอกย้ำความเป็นผู้นำด้านแอปฯ ที่ตอบโจทย์ดิจิทัลไลฟ์สไตล์ให้กับคนไทย. ค้นเมื่อ 26 มกราคม 2567, จาก <https://shorturl.asia/TNEmr>

LINE Plus Corporation. (2021). ภาครัฐไทย ปรับสู่ New Normal เลือกใช้ LINE ฝ่าวิกฤตโควิด-19. ค้นเมื่อ 26 มกราคม 2567, จาก https://lineforbusiness.com/th/news/20200623_5

LY Corporation. (2567). แอปฯ เพื่อการติดต่อสื่อสาร. ค้นเมื่อ 27 มกราคม 2567, จาก <https://line.me/th/>

มุมมองของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กในจังหวัดชัยภูมิ
ต่อปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี

PERCEPTIONS OF CIVIL SERVANTS IN SMALL LOCAL ADMINISTRATIVE
ORGANIZATIONS IN CHAIYAPHUM PROVINCE ON FACTORS INFLUENCING
TECHNOLOGY ADOPTION

เกริกฤทธิ์ หมื่นภูเขียว^{1,*} และณรงค์ เกียรติคุณวงศ์²

KERKRIT MUENPHUKHIEO^{1,*} AND NARONG KIETTIKUNWONG²

^{1,2}วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

^{1,2}College of Local Administration Khon Kaen University

*Corresponding Author E-mail: kerkrit.m@kkumail.com

บทความวิจัย (Research Article)

Received 4 June 2024, Revised 15 July 2024, Accepted 25 July 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษามุมมองของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กในจังหวัดชัยภูมิ ต่อปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลในการยอมรับเทคโนโลยี 2) ศึกษาปัจจัยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือข้าราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก ในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 95 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ด้านปัจจัยส่วนบุคคลในการยอมรับเทคโนโลยี ความคิดเห็นส่วนใหญ่ ต้องการใช้ระบบเทคโนโลยีที่มีความง่ายในการนำไปปฏิบัติงาน รองลงมาคือ เทคโนโลยีต้องอำนวยความสะดวกช่วยให้การทำงานมีความรวดเร็วขึ้น พร้อมทั้งมีประสิทธิภาพ ทันสมัยและเชื่อถือได้ โดยระบบต้องมีความเสถียรและมีการตรวจสอบความปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงระบบเทคโนโลยีต้องมีการประมวลผลข้อมูลที่รวดเร็ว และถูกต้องแม่นยำ ตามลำดับ และความคิดเห็นด้านปัจจัยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กให้ความสำคัญในการนำงบประมาณไปจัดทำบริการสาธารณะในด้านอื่น มากกว่าการนำงบประมาณไปใช้ในการวางโครงสร้างระบบเทคโนโลยี เนื่องจากเห็นว่า การวางโครงสร้างระบบเทคโนโลยีมีค่าใช้จ่ายสูง บุคลากรยังขาดทักษะ ความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยี อีกทั้งกฎระเบียบ และขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ซับซ้อนยังเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการนำระบบเทคโนโลยีมาใช้งานในองค์กร และมีข้อกังวลเกี่ยวกับความเสถียรของระบบและความปลอดภัยในการเข้าถึงข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศ

คำสำคัญ : รัฐบาลดิจิทัล; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก; การยอมรับเทคโนโลยี

Abstract

This research article aims to study the perceptions of civil servants in small local administrative organizations in Chaiyaphum Province on factors influencing technology adoption. The objectives of this research are 1) to study personal factors in technology acceptance and 2) to study specific factors in small local administrative organizations. This research employs a quantitative research methodology. The sample group consists of 95 local government officials from small local administrative organizations in Chaiyaphum Province. The tool used for data collection is a questionnaire, and the statistics used include percentages, means, and standard deviations. The research results show that, in terms of personal factors in technology acceptance, the majority of opinions indicate a desire to use technology systems that are easy to implement. Following this is the need for technology to facilitate faster work processes while also being efficient, modern, and reliable. The system must be stable and regularly checked for security, and it must process data quickly and accurately. Regarding specific factors of small local administrative organizations, it was found that small local administrative organizations prioritize budget allocation for other public services over investing in technology infrastructure. This is because technology infrastructure is seen as expensive, and personnel lack the necessary skills and knowledge. Additionally, complex regulations and procedures pose obstacles to the implementation of technology systems within the organization. There are also concerns about the stability and security of information technology systems.

Keywords: Digital government; Small local government organizations; Technology adoption

1. บทนำ

ในปัจจุบันเป็นยุคสมัยที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าแบบก้าวกระโดด ซึ่งส่งผลกระทบต่อบริบทของสังคมทั่วโลก โดยมีส่วนสำคัญและส่งผลกระทบต่อนโยบายของประชาชน รัฐบาลไทยจึงกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในหน่วยงานราชการ เพื่อช่วยปรับปรุงกระบวนการทำงาน และการให้บริการแก่ประชาชน ทำให้เกิดความคล่องตัวและประหยัดค่าใช้จ่ายในด้านงบประมาณ โดยเน้นให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร สามารถให้บริการได้อย่างรวดเร็วและสะดวกสบาย (ธนาชัย ชีรพัฒน์วงศ์ และคณะ, 2561) รัฐบาลไทยจึงได้ตราพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 เพื่อนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในระบบราชการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานของรัฐ รวมถึงการจัดทำบริหารสาธารณะในด้านต่าง ๆ โดยเป้าหมายหลักของรัฐบาลดิจิทัลคือการทำให้การดำเนินงานของทางราชการมีประสิทธิภาพ ยึดหลักธรรมาภิบาล และอำนวยความสะดวกในการให้บริการประชาชน (บุรณจิตร์ แก้วศรีมล, 2565)

รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (E-government) เป็นการที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของหน่วยงานราชการ เป็นนโยบายที่จะปรับเปลี่ยนการบริหารงานภาครัฐแบบเดิมไปสู่รูปแบบการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ ทำให้หน่วยงานราชการสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เรวัต แสงสุริยงค์, 2562) การปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัลจะประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมายได้นั้น บุคลากรเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสนับสนุนให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย จึงต้องเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถและมี

ทัศนคติที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงานของตนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (ดวงสมร สุทธิวงศ์กุล, 2562)

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ได้มีแนวทางในการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ พ.ศ. 2566 – 2570 เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาองค์กรเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาของบุคลากร โดยส่งเสริมให้การบริหารงานของส่วนราชการมีวัฒนธรรมองค์การการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และคำนึงถึงความต้องการของประชาชน การพัฒนาระบบการบริหารจัดการและการให้บริหารผ่านระบบดิจิทัลโดยมีการเชื่อมโยงข้อมูลการทำงานระหว่างส่วนราชการ รวมถึงการสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้ข้าราชการเกิดการพัฒนาด้านตนเองได้อย่างต่อเนื่อง จึงส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรสามารถเรียนรู้พัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน โดยเน้นการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีและวัฒนธรรมการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน การปรับตัวของบุคลากรให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง การพัฒนาทักษะในการทำงาน และการมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นหลักปฏิบัติสำคัญที่บุคลากรทุกคนต้องมี หากบุคลากรทุกคนสามารถปฏิบัติได้ตามแนวทางที่กำหนด จะทำให้ระบบการบริหารงานของราชการเกิดการพัฒนา และมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2566)

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้งานในหน่วยงานราชการ จึงมุ่งศึกษามุมมองของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กในจังหวัดชัยภูมิ ที่มีผลต่อปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี เนื่องจากเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด และมีความเป็นอิสระในการบริหารงบประมาณ อย่างไรก็ตามถึงแม้รัฐบาลได้มีนโยบายส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐนำเทคโนโลยีมาใช้งานในองค์กร แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่ได้จัดตั้งงบประมาณไว้สำหรับการวางโครงสร้างระบบเทคโนโลยี ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก ในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 106 แห่ง เนื่องจากจังหวัดชัยภูมียังไม่มีการศึกษามุมมองของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กในจังหวัดชัยภูมิ ต่อปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องดังกล่าว เพื่อให้ทราบถึงมุมมองของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก ว่ามีความคิดเห็นอย่างไรในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้งานในหน่วยงาน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลเพิ่มเติมในขับเคลื่อนสู่การปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัลของหน่วยงานของรัฐในประเทศไทย ต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลในการยอมรับเทคโนโลยี ของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กในจังหวัดชัยภูมิ
2. ศึกษาปัจจัยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก ในจังหวัดชัยภูมิ

3. การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล

ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) เป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาที่ถูกพัฒนาโดย Fishbein and Ajzen(1975) ซึ่งได้รับความนิยมและใช้งานอย่างแพร่หลายในการศึกษาทางสังคมและพฤติกรรมของบุคคล อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ (Attitude) ความเชื่อ (Beliefs) ความตั้งใจ (Intention) และ พฤติกรรม (Behavior) ทำให้สามารถประเมินพฤติกรรมของบุคคลได้ลึกซึ้งขึ้น และช่วยใน

การวิเคราะห์ว่าทำไมบุคคลบางคนจะตัดสินใจทำหรือไม่ทำพฤติกรรมบางอย่างนั้น ต้องเกิดจากความตั้งใจและผ่านการคิดทบทวนก่อนเสมอ ในขณะเดียวกันความตั้งใจกระทำพฤติกรรมยังขึ้นกับความเชื่อในความสามารถของตนเองว่าจะสามารถทำพฤติกรรมนั้นได้สำเร็จหรือไม่ หากรับรู้ว่าการกระทำที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดประโยชน์และมีความสำคัญต่อตัวเอง จะสามารถช่วยสร้างการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อัจฉรา เตนเจริญโสภณ, 2560)

ทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี

Davis, Bagozzi & Warshaw (1989) กล่าวว่า ทฤษฎียอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model : TAM) เป็นทฤษฎีที่ปรับปรุงและพัฒนารูปแบบแนวคิดจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) ของ Ajzen & Fishbein (1980) โดย TAM เป็นโมเดลทฤษฎีที่มุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี การรับรู้ความต้องการเทคโนโลยีที่มีความง่ายและมีประโยชน์ต่อการใช้งาน โดยการรับรู้ประโยชน์การใช้งาน หมายถึง ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน การประหยัดเวลา หรือลดค่าใช้จ่ายให้กับผู้ใช้และองค์กร ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน หมายถึง ความเข้าใจและการรับรู้ถึงความสะดวกและความง่ายในการใช้งาน ผู้ใช้สามารถทำความเข้าใจและใช้งานได้โดยไม่มีคามยุ่งยากหรือความสับสน (เสาวลักษณ์ พูลทรัพย์, 2562)

ทฤษฎีการยอมรับและการใช้เทคโนโลยี

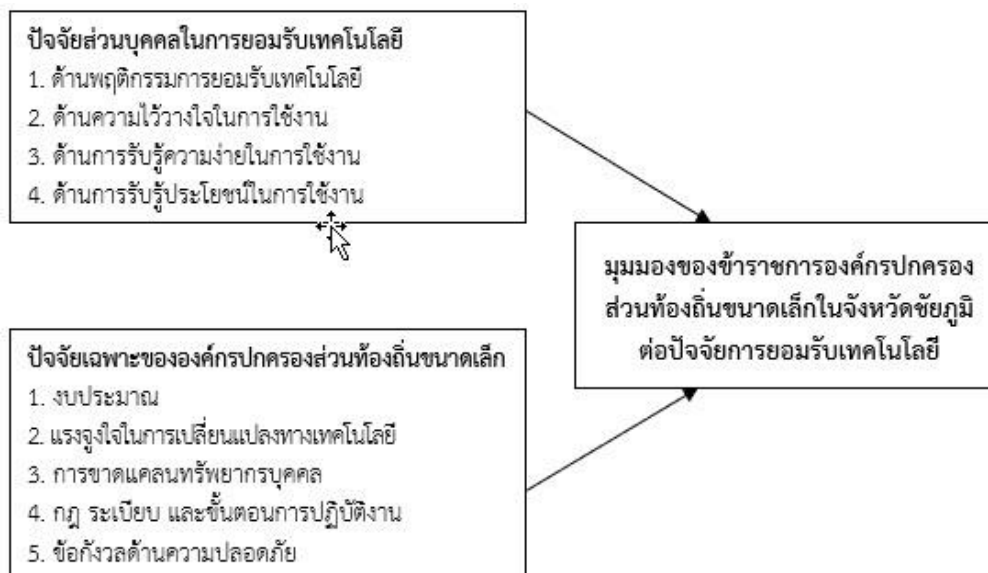
ทฤษฎีการยอมรับและการใช้เทคโนโลยี (Unified Theory of Acceptance and Use of Technology : UTAUT) เป็นโมเดลที่อธิบายพฤติกรรมของผู้ใช้งานในการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยี โดยนำเสนอโดย Venkatesh, Morris, Davis, dan Davis ในปี 2003 โดย UTAUT จะประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลัก คือ ความคาดหวังด้านประสิทธิภาพ (Performance Expectancy) ความคาดหวังด้านการสนับสนุนการใช้งาน (Effort Expectancy) อิทธิพลทางสังคม (Social Influence) และเงื่อนไขในการอำนวยความสะดวก (Facilitating Conditions) เมื่อนำมาพิจารณาแล้วจะเห็นว่า 2 ปัจจัยแรกของ UTAUT จะเหมือนปัจจัยหลักของ TAM คือ การรับรู้ประโยชน์จากการใช้งาน และการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (รัตนศักดิ์ พลากรณัตร์คุปต์, 2561)

ทฤษฎีการพัฒนาทฤษฎีรวมของการยอมรับและการใช้เทคโนโลยี

Venkatesh (2003) ได้อธิบาย ทฤษฎีการพัฒนาทฤษฎีรวมของการยอมรับและการใช้เทคโนโลยี (Modified Unified Theory of Acceptance and Use of Technology2: UTAUT2) เป็นทฤษฎีที่ใช้ในการอธิบายและคาดการณ์พฤติกรรมในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยใน UTAUT2 มีปัจจัยที่สำคัญ สามารถอธิบายพฤติกรรมในการใช้งานเทคโนโลยีได้ดังนี้ 1) ความคาดหวังในประสิทธิภาพ หมายถึง ความเชื่อว่าเมื่อนำเทคโนโลยีมาใช้จะสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ทำให้เกิดความรวดเร็วในการทำงาน หรือที่เรียกว่า การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน 2) ความคาดหวังในความพยายาม หมายถึง ความสะดวกในการใช้งานเทคโนโลยี เช่น การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน มีความง่ายในการทำความเข้าใจระบบ 3) อิทธิพลทางสังคม หมายถึง การรับรู้ปัจจัยทางสังคมในการตัดสินใจในการใช้งานเทคโนโลยี เช่น ครอบครัว เพื่อน หรือผู้ร่วมงาน ล้วนมีอิทธิพลทางสังคมสามารถกระตุ้นให้ผู้ใช้งานรู้สึกเชื่อมั่นและมีความกระตือรือร้นในการใช้เทคโนโลยี 4) สภาพสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้งาน หมายถึง ความเชื่อของแต่ละบุคคลที่เชื่อว่าสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกจะช่วยส่งเสริมการใช้งานเทคโนโลยี 5) แรงจูงใจด้านความชอบ หมายถึง ความสนใจหรือความพึงพอใจในการได้ใช้เทคโนโลยี 6) มูลค่า หมายถึง การประเมินราคาของเทคโนโลยีกับความคุ้มค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เทคโนโลยี 7) ความเคยชิน หมายถึง แนวโน้มในการ

แสดงพฤติกรรมแบบอัตโนมัติที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ในอดีตหรือการที่บุคคลนั้นได้เคยปฏิบัติบางสิ่งบางอย่างอย่างสม่ำเสมอจนกลายเป็นความเคยชิน (ศิริพร มงคลรัตนาสีทธิ, 2565)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษามุมมองของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กในจังหวัดชัยภูมิ ต่อปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เนื่องจากการใช้การวิจัยเชิงปริมาณเป็นการทดสอบสมมติฐานและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล เป็นข้อมูลเชิงตัวเลขที่ได้จากการวิเคราะห์ทางสถิติ ทำให้วิจัยมีความน่าเชื่อถือและมีประสิทธิภาพสูง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ข้าราชการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก ในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 106 แห่ง มีข้าราชการ 1,643 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 29 สิงหาคม 2566) ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967) ที่ระดับความคาดเคลื่อน 0.1 ระดับความเชื่อมั่น 90% ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 95 คน และเมื่อได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) มีขั้นตอนดังนี้ 1) สร้างบัญชีรายชื่อขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก ในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 106 แห่ง 2) นำจำนวนข้าราชการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กของแต่ละอำเภอมาคิดสัดส่วนเป็นเปอร์เซ็นต์ เพื่อหาจำนวนโควตากลุ่มตัวอย่างของแต่ละอำเภอ 3) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ โดยกำหนดหมายเลขเพื่อสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างจากบัญชีรายชื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กในจังหวัดชัยภูมิ แล้วสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนโควตาของแต่ละอำเภอ รวม 16 อำเภอ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 95 คน

วิธีการและเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษามุมมองของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กในจังหวัดชัยภูมิ ต่อปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูล ทฤษฎีต่างๆ จากวิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามและขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาในการปรับแก้ไขเนื้อหาของคำถามให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ แล้วแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 95 ชุด

โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาการปฏิบัติงาน รายได้ต่อเดือน ส่วนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลในการยอมรับเทคโนโลยี ได้แก่ ด้านพฤติกรรม การยอมรับเทคโนโลยี ด้านความไว้วางใจในเทคโนโลยี ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน และด้านการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน ส่วนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก ได้แก่ ด้านงบประมาณ ด้านแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ด้านการขาดแคลนทรัพยากรบุคคล ด้านกฎ ระเบียบ และขั้นตอนการปฏิบัติงาน และด้านข้อกีดขวางด้านความต้านปลอดภัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจแบบสอบถามงานวิจัยครั้งนี้ เมื่อเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามครบตามจำนวนแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องและทำการลงรหัส (Coding) หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ลงรหัสเรียบร้อยแล้วไปวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS: Statistical Package for the Social Sciences) เพื่อประมวลหาค่าสถิติต่าง ๆ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ในการนำเสนอข้อมูลเพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูล จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจแบบสอบถามวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของข้อมูลในการประเมินความคิดเห็นของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก ในจังหวัดชัยภูมิ ที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี ออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

- 1 หมายถึง น้อยที่สุด / ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- 2 หมายถึง น้อย / ไม่เห็นด้วย
- 3 หมายถึง มาก / เห็นด้วย
- 4 มากที่สุด / เห็นด้วยอย่างยิ่ง

กำหนดเกณฑ์ในการแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้

- คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.26 - 4.00 หมายถึง มากที่สุด / เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.25 หมายถึง มาก / เห็นด้วย
- คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.76 - 2.50 หมายถึง น้อย / ไม่เห็นด้วย
- คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1 - 1.75 หมายถึง น้อยที่สุด / ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=95)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	18	18.9

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หญิง	77	81.1
อายุ		
20 – 30 ปี	3	3.2
31 – 40 ปี	21	22.1
41 – 50 ปี	60	63.2
มากกว่า 50 ปี	11	11.6
สถานภาพ		
โสด	25	26.3
สมรส	62	65.3
หย่าร้าง	6	6.3
หม้าย	1	1.1
แยกกันอยู่	1	1.1
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	3	3.2
ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า	42	44.2
สูงกว่าปริญญาตรี	50	52.6
ประเภทตำแหน่ง		
ประเภททั่วไป	14	14.7
ประเภทวิชาการ	61	64.2
ประเภทอำนวยการ	19	20.0
ประเภทบริหาร	1	1.1
ระยะเวลาการปฏิบัติงาน		
ต่ำกว่า 1 ปี	3	3.2
1 – 5 ปี	6	6.3
6 - 10 ปี	10	10.5
10 ปีขึ้นไป	76	80.0
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	3	3.2
10,001 - 15,000 บาท	-	-
15,001 - 20,000 บาท	7	7.4
20,001 - 30,000 บาท	27	28.4
30,001 - 40,000 บาท	49	51.6
มากกว่า 40,000 บาท	9	9.5

จากตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 81.1 และเป็นเพศชาย จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 18.9 โดยส่วนมากมีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 63.2 รองลงมาอยู่ในกลุ่มอายุ 31 – 40 ปี

จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 22.1 อายุมากกว่า 50 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.6 และอายุ 20 – 30 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 ตามลำดับ ด้านสถานภาพ ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 65.3 รองลงมาคือสถานภาพโสด จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 26.3 สถานภาพหย่าร้าง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 เป็นหม้าย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.1 และแยกกันอยู่จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.1 ด้านการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 52.6 รองลงมาคือระดับปริญญาตรี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 44.2 และมีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 ด้านประเภทตำแหน่ง พบว่าส่วนใหญ่เป็นตำแหน่งประเภทวิชาการ จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 64.2 รองลงมาเป็นตำแหน่งประเภทอำนวยการ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 ประเภททั่วไป จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 14.7 และประเภทบริหาร จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.1 ด้านระยะเวลาการปฏิบัติงาน พบว่าส่วนใหญ่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 80.0 รองลงมามีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 6 – 10 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5 1 – 5 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 และผู้ที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน ต่ำกว่า 1 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 ตามลำดับ ด้านรายได้ พบว่าส่วนมากมีรายได้ต่อเดือน 30,001 – 40,000 บาท จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 51.6 รองลงมาได้ 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 28.4 มากกว่า 40,000 บาท จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 รายได้ 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7.4 และมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ปัจจัยส่วนบุคคลในการยอมรับเทคโนโลยี (n=95)

ปัจจัยส่วนบุคคลในการยอมรับเทคโนโลยี	Mean	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านพฤติกรรมการยอมรับเทคโนโลยี			
1. เทคโนโลยีต้องช่วยให้การทำงานง่ายขึ้น ไม่ยุ่งยากซับซ้อน	3.20	0.629	เห็นด้วย
2. เทคโนโลยีต้องสามารถประยุกต์ใช้กับวิธีการทำงานแบบเดิมได้	3.26	0.569	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3. เทคโนโลยีต้องสามารถประยุกต์ใช้ได้กับทุกหน่วยงาน	3.33	0.591	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4. เทคโนโลยีต้องสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้	3.34	0.576	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
5. เทคโนโลยีต้องสามารถลดขั้นตอนในการปฏิบัติงานได้	3.37	0.584	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
6. เทคโนโลยีต้องช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน	3.34	0.558	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
รวม	3.35	0.572	
ด้านความไว้วางใจในเทคโนโลยี			
1. เทคโนโลยีต้องมีความปลอดภัยในการป้องกันข้อมูล	3.41	0.610	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. เทคโนโลยีต้องมีความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล	3.39	0.570	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3. เทคโนโลยี ต้องมี การประมวลผลข้อมูล ที่ รวดเร็ว และถูกต้องแม่นยำ	3.42	0.576	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4. เทคโนโลยีต้องมีความเสถียร สามารถใช้งานได้ตลอดเวลา	3.38	0.587	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
5. เทคโนโลยีต้องมีประสิทธิภาพ ทันสมัยและเชื่อถือได้	3.44	0.560	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
รวม	3.41	0.574	

ปัจจัยส่วนบุคคลในการยอมรับเทคโนโลยี	Mean	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน			
1. เทคโนโลยีต้องมีความง่ายต่อการนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน	3.47	0.543	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. เทคโนโลยีต้องสามารถเรียนรู้และเข้าใจได้ง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน	3.41	0.592	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3. เทคโนโลยีต้องสามารถช่วยให้การทำงานมีความสะดวกรวดเร็ว	3.46	0.561	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4. เทคโนโลยีต้องสามารถปรับให้เข้ากับความต้องการของผู้ใช้งาน	3.40	0.554	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
5. เทคโนโลยีสามารถเรียกดูข้อมูลได้สะดวก รวดเร็ว	3.40	0.554	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
รวม	3.42	0.556	
ด้านการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน			
1. เทคโนโลยีสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้	3.37	0.547	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. เทคโนโลยีสามารถลดระยะเวลาและขั้นตอนในการทำงานได้	3.39	0.570	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3. เทคโนโลยีสามารถลดค่าใช้จ่ายในการทำงานได้	3.34	0.612	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4. เทคโนโลยีสามารถช่วยในการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อแก้ปัญหาในการทำงานได้	3.24	0.596	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
5. เทคโนโลยีช่วยให้การประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ เป็นไปด้วยความสะดวก	3.29	0.543	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
รวม	3.29	0.583	

จากตารางที่ 2 ปัจจัยส่วนบุคคลในการยอมรับเทคโนโลยี โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งานมีคะแนนมากที่สุด ($\bar{X} = 3.42$) รองลงมา คือ ด้านความไว้วางใจในเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.41$) รองลงมาคือ ด้านพฤติกรรมการยอมรับเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.35$) และด้านการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานมีคะแนนอยู่ลำดับสุดท้าย ($\bar{X} = 3.29$)

ตารางที่ 3 ปัจจัยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก (n=95)

ปัจจัยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก	Mean	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านงบประมาณ			
1. งบประมาณไม่เพียงพอในการวางโครงสร้างระบบเทคโนโลยี	2.22	1.362	น้อย
2. การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้งานในองค์กรมีค่าใช้จ่ายสูง	2.73	1.086	มาก
3. การจัดทำบริการสาธารณะในด้านอื่น มีความสำคัญกว่า	2.95	0.843	มาก
รวม	2.63	1.097	
ด้านแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี			
1. การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้งานทำให้องค์กรมีชื่อเสียง	3.09	0.787	มาก
2. การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้งานทำให้องค์กรมีรายได้เพิ่มขึ้น	2.28	1.007	น้อย

ปัจจัยเฉพาะขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก	Mean	S.D.	ระดับความ คิดเห็น
3. การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้งานทำให้เกิดความก้าวหน้า ในตำแหน่ง	2.73	0.818	มาก
4. การนำเทคโนโลยีมาใช้งานช่วยให้องค์กรเกิดความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และลดการทุจริต	3.14	0.780	มาก
รวม	2.81	0.848	
ด้านการขาดแคลนทรัพยากรบุคคล			
1. บุคลากรขาดทักษะ ความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยี	2.75	0.729	มาก
2. บุคลากรขาดแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง ไม่สนใจศึกษา หาความรู้ และไม่ปรับตัวตามเทคโนโลยีดิจิทัล ยังยึดติดกับการ ปฏิบัติงานแบบเดิม	2.46	0.810	น้อย
3. บุคลากรขาดความผูกพันกับองค์กร เกิดการโยกย้ายตำแหน่ง บ่อย ทำให้การทำงานไม่ต่อเนื่อง	2.59	0.805	มาก
รวม	2.60	0.781	
ด้านกฎ ระเบียบ และขั้นตอนการปฏิบัติงาน			
1. กฎ ระเบียบ และขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ซับซ้อน เป็นอุปสรรคต่อการนำระบบเทคโนโลยีมาใช้งานในองค์กร	2.80	0.833	มาก
2. การนำเทคโนโลยีมาใช้งานในองค์กรเป็นการเพิ่มภาระงาน เนื่องจากกฎ ระเบียบ และขั้นตอนการปฏิบัติงานยังไม่รองรับ	2.59	0.857	มาก
รวม	2.69	0.845	
ด้านข้อก้ำกัลด้านความปลอดภัย			
1. ข้อก้ำกัลด้านความปลอดภัย ปลอดภัยในการเข้าถึงข้อมูลของ ระบบเทคโนโลยี	2.99	0.722	มาก
2. ข้อก้ำกัลด้านความปลอดภัย ประมวลผลข้อมูล และความรวดเร็ว ในการใช้งาน	2.84	0.776	มาก
3. ข้อก้ำกัลด้านความปลอดภัย ทันสมัยและเชื่อถือได้	2.71	0.770	มาก
รวม	2.84	0.756	

จากตารางที่ 3 ปัจจัยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก โดยภาพรวมพบว่าระดับเห็น
อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านข้อก้ำกัลด้านความปลอดภัยมีคะแนนมากที่สุด ($\bar{X}$ =
2.84) รองลงมาคือ ด้านแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ($\bar{X}$ = 2.81) รองลงมาคือ ด้านกฎ ระเบียบ
และขั้นตอนการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ = 2.69) รองลงมาคือ ด้านงบประมาณ ($\bar{X}$ = 2.63) และด้านการขาดแคลน
ทรัพยากรบุคคล ($\bar{X}$ = 2.60) ตามลำดับ

6. สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษามุมมองของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กในจังหวัดชัยภูมิ ต่อปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

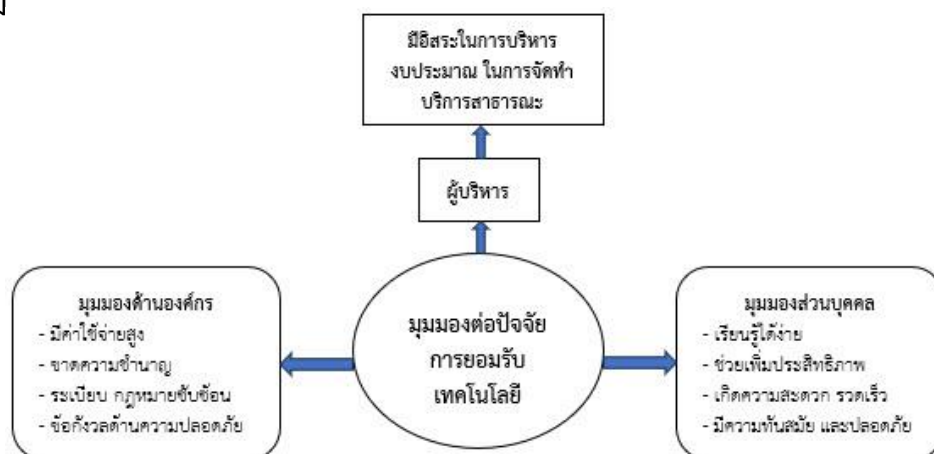
ด้านข้อมูลทั่วไปของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก จังหวัดชัยภูมิ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 95 คน เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า ส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 77 คน และเพศชาย จำนวน 18 คน โดยส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 41 – 50 ปี มากถึง 60 คน มีสถานภาพสมรส จำนวน 62 คน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป มากถึง 92 คน และมีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรีเพียง 3 คน เท่านั้น ส่วนมากดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการ จำนวน 61 คน ประเภทอำนวยการ จำนวน 19 คน และประเภทบริหาร จำนวน 1 คน โดยมีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 10 ปีขึ้นไป มากถึง 76 คน คิดเป็นร้อยละ 80 รายได้ต่อเดือนมากที่สุดสามลำดับแรกอยู่ระหว่าง 30,001 – 40,000 บาท จำนวน 49 คน รายได้ 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 27 คน รายได้มากกว่า 40,000 บาท จำนวน 9 คน ตามลำดับ

ด้านปัจจัยส่วนบุคคลในการยอมรับเทคโนโลยี ของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก ในจังหวัดชัยภูมิ จากการพิจารณาพบว่า ในการนำระบบเทคโนโลยีเข้ามาใช้งานในองค์กรข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก ในจังหวัดชัยภูมิ จากวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นส่วนใหญ่ ต้องการให้ระบบเทคโนโลยีที่มีความง่ายในการนำไปปฏิบัติงาน กล่าวคือ สามารถเรียนรู้ได้ง่าย เทคโนโลยีที่มีความง่ายในการใช้งานมักจะช่วยให้ผู้ใช้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสะดวกสบายมากขึ้น การเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและง่ายต่อการนำไปใช้งานเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาองค์กร สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา วังเย็น (2563) ที่พบว่า การยอมรับเทคโนโลยีของผู้ปฏิบัติงานนั้น เทคโนโลยีต้องใช้งานง่าย สะดวกรวดเร็ว และไม่ยุ่งยากซับซ้อน สามารถช่วยให้ได้รับข้อมูลและข่าวสารอย่างรวดเร็ว และลดระยะเวลาในการทำงาน รองลงมาคือ เทคโนโลยีต้องอำนวยความสะดวกช่วยให้การทำงานมีความรวดเร็วขึ้น เช่น มีแอปพลิเคชันและโปรแกรมต่าง ๆ ที่ถูกออกแบบมาเพื่อช่วยให้การทำงานเป็นไปอย่างรวดเร็ว ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร ตัวอย่างเช่น อีเมล, การสนทนาผ่านแชท, หรือการประชุมออนไลน์ เป็นต้น รวมถึงเทคโนโลยีต้องมีประสิทธิภาพ ทันสมัยและเชื่อถือได้ กล่าวคือ เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพจะช่วยลดระยะเวลาในการทำงาน ความทันสมัยต้องมีความสอดคล้องกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบัน โดยสามารถตอบสนองต่อความต้องการและความเปลี่ยนแปลงของตลาดและองค์กรได้ โดยระบบต้องมีความเสถียรและปลอดภัย มีการสนับสนุนและการบำรุงรักษาที่ดีจากผู้พัฒนา และมีการตรวจสอบความปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงระบบเทคโนโลยีต้องมีการประมวลผลข้อมูลที่รวดเร็วและถูกต้องแม่นยำ เพราะเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการใช้งานในหน่วยงาน เพราะมีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานและการบริการต่อประชาชน ซึ่งในงานวิจัยของ อัจฉรา เด่นเจริญโสภณ (2560) ได้พบมุมมองประเด็นในลักษณะเดียวกัน

ด้านปัจจัยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก ในจังหวัดชัยภูมิ แม้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความเป็นอิสระในการบริหารงบประมาณของตนเอง ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละพื้นที่ แต่การดำเนินงานต้องอยู่ในขอบเขตของระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย ดังนั้น การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้งานในองค์กรจึงขึ้นอยู่กับนโยบายการบริหารงานของผู้บริหารและความต้องการของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ (ภาวิณี ลักษณะ และกฤษฎารัตน์ โลว์ชินทร์, 2562) เมื่อนำข้อมูลมาพิจารณาพบว่า ในด้านงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก ความคิดเห็นส่วนใหญ่ในการวางโครงสร้างระบบเทคโนโลยี ในเรื่องงบประมาณไม่เพียงพอ มีความเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.22$, S.D. = 1.362) ถึงแม้งบประมาณจะเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานและการจัดทำบริการสาธารณะขององค์กร แต่บุคลากรในองค์กรก็มีความคิดเห็นว่าการนำ

งบประมาณไปจัดทำบริการสาธารณะในด้านอื่น มีความสำคัญมากกว่าการลงทุนเพื่อวางโครงสร้างระบบเทคโนโลยี ($\bar{X} = 2.95$, S.D. = 0.843) เนื่องจากเห็นว่าการวางโครงสร้างระบบเทคโนโลยีมีค่าใช้จ่ายสูง ($\bar{X} = 2.73$, S.D. = 1.086) ต่อมาด้านแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี พบว่า การนำเทคโนโลยีมาใช้งานไม่ได้ทำให้องค์กรมีรายได้เพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 2.28$, S.D. = 1.007) อยู่ในระดับน้อย ความคิดเห็นส่วนใหญ่เห็นว่า การนำเทคโนโลยีมาใช้งานจะช่วยทำให้องค์กรเกิดความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และลดการทุจริต ($\bar{X} = 3.14$, S.D. = 0.780) ทั้งยังมีผลทำให้องค์กรมีชื่อเสียง ($\bar{X} = 3.09$, S.D. = 0.787) และทำให้มีความก้าวหน้าในการทำงาน ($\bar{X} = 2.73$, S.D. = 0.818) ในด้านการขาดแคลนทรัพยากรบุคคล พบว่า บุคลากรในองค์กรขาดทักษะ ความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยี ($\bar{X} = 2.75$, S.D. = 0.729) เนื่องจากในตำแหน่งงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กยังขาดตำแหน่งที่มีความเชี่ยวชาญด้านดิจิทัล การพัฒนาและดูแลระบบเทคโนโลยีต้องการความเชี่ยวชาญที่เหมาะสมหลากหลายด้าน เช่น การพัฒนาระบบซอฟต์แวร์, ระบบเครือข่าย เป็นต้น อีกทั้งการที่บุคลากรขาดความผูกพันกับองค์กร และเกิดการโยกย้ายตำแหน่งบ่อยทำให้การทำงานไม่มีความต่อเนื่อง ($\bar{X} = 2.59$, S.D. = 0.805) การฝึกทักษะให้กับผู้มาปฏิบัติงานใหม่ทำให้การทำงานเกิดความล่าช้า โดยความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคลากรขาดแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง ไม่สนใจศึกษาหาความรู้ และไม่ปรับตัวตามเทคโนโลยีดิจิทัล ยังยึดติดกับการปฏิบัติงานแบบเดิม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.46$, S.D. = 0.810) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของ สุภาภรณ์ สีสุพรรณ และอจิรภาส เพียรขุนทด (2565) แสดงให้เห็นว่า บุคลากรส่วนมากไม่ได้ขาดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ทักษะทางเทคโนโลยี ในด้านกฎ ระเบียบ และขั้นตอนการปฏิบัติงาน พบว่า กฎ ระเบียบ และขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ซับซ้อนเป็นอุปสรรคต่อการนำระบบเทคโนโลยีมาใช้งาน ($\bar{X} = 2.80$, S.D. = 0.833) และการนำเทคโนโลยีมาใช้งานเป็นการเพิ่มภาระงานเนื่องจากกฎ ระเบียบ และขั้นตอนการปฏิบัติงานยังไม่รองรับ ($\bar{X} = 2.59$, S.D. = 0.857) ตัวอย่างเช่น การยกเลิกการเรียกสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน เพื่อรองรับการเป็นรัฐบาลดิจิทัล แต่ในความเป็นจริงแล้วเป็นเพียงการอำนวยความสะดวกและลดภาระของประชาชน ไม่ได้เป็นการสนับสนุนหรือช่วยลดขั้นตอนการทำงาน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ต้องให้บริการถ่ายสำเนาเอกสารให้แก่ประชาชนแทน และการตรวจสอบการดำเนินงานและการจัดทำเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ยังกำหนดให้ทำเป็นกระดาษ และด้านข้อกัฏวลด้านความปลอดภัย ความคิดเห็นส่วนมาก มีข้อกัฏวลเกี่ยวกับความเสถียร ความปลอดภัยในการเข้าถึงข้อมูลของระบบเทคโนโลยี ($\bar{X} = 2.99$, S.D. = 0.722) เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กยังขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ในการป้องกันข้อมูลและรักษาความปลอดภัยของระบบเทคโนโลยี ปัญหาลักษณะนี้พบได้ในรายงานของ พิมพ์กมล ไชยสมภาร (2562) และภัคพล จันทนวรานนท์ และเอกรินทร์ วิบูลย์ตั้งมั่น (2560)

7. องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

8. บทสรุป

แม้ว่ารัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐบาลนำเทคโนโลยีมาใช้งานในองค์กร แต่มุมมองของข้าราชการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กจังหวัดชัยภูมิ เห็นว่า การวางโครงสร้างเทคโนโลยีมีค่าใช้จ่ายสูง บุคลากรยังขาดความชำนาญ อีกทั้งระเบียบ กฎหมายมีความซับซ้อนไม่รองรับการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้งาน และมีข้อกังวลด้านความปลอดภัยของข้อมูล โดยเทคโนโลยีที่นำมาใช้งานต้องสามารถเรียนรู้ได้ง่าย ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน เกิดความสะดวก รวดเร็ว ทันสมัย และมีความปลอดภัยในการเข้าถึงข้อมูล แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหารงบประมาณ การวางโครงสร้างเทคโนโลยีเพื่อใช้งานในองค์กร หรือการจัดทำบริหารสาธารณะอย่างหนึ่งอย่างใด ย่อมขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้บริหารเป็นสำคัญ

9. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรศึกษาผลดี ผลเสีย รวมถึงความคุ้มค่าของการวางโครงสร้างระบบเทคโนโลยีในองค์กร พร้อมทั้งสำรวจความต้องการของบุคลากรในการใช้งานระบบเทคโนโลยี เพื่อนำมาพิจารณาจัดทำนโยบายและวางแผนการพัฒนาโครงสร้างระบบเทคโนโลยีที่เหมาะสม สนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรสนใจเรียนรู้และพัฒนาทักษะในการใช้งานเทคโนโลยี เช่น การจัดทำโครงการฝึกอบรมหรือการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างองค์กรเกี่ยวกับการใช้ระบบเทคโนโลยี นอกจากนี้ผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เช่น การมอบรางวัลให้แก่พนักงานดีเด่นประจำปี เพื่อให้บุคลากรทุกคนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำมาพัฒนาการปฏิบัติงานของตนเอง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำระบบเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในองค์กรอย่างจริงจัง โดยในด้านงบประมาณควรอุดหนุนงบประมาณในการวางโครงสร้างทางเทคโนโลยีโดยเฉพาะ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบกับการจัดทำบริการสาธารณะในด้านอื่น อีกทั้งควรสร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดความสนใจในการนำระบบเทคโนโลยีเข้ามาใช้งาน เช่น การมอบรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่นในด้านการเทคโนโลยีที่ทันสมัยและให้บริการประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงด้านทรัพยากรบุคคลควรจัดอบรมพัฒนาทักษะแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้และเข้าใจในการใช้งานเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม และในด้านกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ควรรับฟังข้อคิดเห็นของผู้บริหาร รวมถึงเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวม เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้งานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วนำข้อสรุปไปหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษามุมมองของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก ในจังหวัดชัยภูมิ ต่อปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี เป็นการศึกษาความคิดเห็นด้านปัจจัยส่วนบุคคลในการยอมรับเทคโนโลยีและปัจจัยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กเพียงด้านเดียว การวิจัยในอนาคตจึงควรมีการศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรอื่นที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี เช่น รูปแบบวัฒนธรรมขององค์กรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการยอมรับเทคโนโลยี ศึกษานโยบายและความคิดเห็นของผู้บริหารขององค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กในการวางโครงสร้างระบบเทคโนโลยีในองค์กร และควรศึกษากฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้งาน เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และควรมีการเพิ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่างให้มากขึ้น โดยขยายกรอบพื้นที่ในการศึกษาเพื่อช่วยให้วิจัยมีความครอบคลุมจะทำให้เกิดมุมมองที่กว้างขึ้น เพื่อการพัฒนาในการทำวิจัยครั้งต่อไป และเนื่องจากงานวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ผลเพื่อหาข้อสรุปโดยวิธีการทางสถิติ แต่ไม่สามารถอธิบายผลลงลึกได้ตามที่ต้องการ ดังนั้นการวิจัยในอนาคตจึงควรใช้การวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลการวิจัยที่มีความสมบูรณ์ ความยืดหยุ่น และแม่นยำมากยิ่งขึ้น

10. เอกสารอ้างอิง

- ดวงสมร สุทธิวงศ์กุล. (2562). การพัฒนาทักษะดิจิทัลของบุคลากรภาครัฐไทยสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล. วารสารการเมืองการบริหาร และกฎหมาย, 13(1), 197-216.
- ธนาชัย ธีรพัฒน์วงศ์, พรนภา เตียสุธิกุล และบุญทัน ดอกไธสง. (2561). ปัญหายุทธศาสตร์เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารภาครัฐ. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 8(1), 91-102.
- บุรณจิตร แก้วศรีมล. (2565). การให้บริหารสาธารณะภายใต้แนวคิดรัฐบาลดิจิทัล. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 44(5), 83-96.
- พิมพ์กมล ไชยสมภาร. (2562). การนำนโยบายรัฐบาลดิจิทัลไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ภัคพล จันทนวรรณท์ และเอกรินทร์ วิบูลย์ตั้งมั่น. (2560). การปฏิบัติตามนโยบายความปลอดภัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของพนักงานในระบบของบริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ขนาดใหญ่รายหนึ่ง. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย, 11(2), 121-135.
- รัตนศักดิ์ พลากรฉัตรคุปต์. (2561). ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีที่มีผลต่อการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคผ่านช่องทางออนไลน์. สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต, วิทยาลัยการจัดการ, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เรวัต แสงสุริยงค์. (2562). บนเส้นทางการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ในสังคมไทย: ยุคดิจิทัล. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 27(55), 294-317.
- ศิริพร มงคลรัตนาลิทธิ. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้งานบริการชำระเงินผ่านระบบชำระเงินแบบไร้สัมผัส. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 8(2), 16-32.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2566). แนวทางการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ พ.ศ. 2566 – 2567. สืบค้นเมื่อ 4 พฤษภาคม 2567, จาก <https://dmsic.moph.go.th/index/detail/9449>.
- สุพัตรา วังเย็น. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีที่ใช้สำหรับประมวลผลข้อมูลทางบัญชี: กรณีศึกษาเจ้าหน้าที่สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. สารนิพนธ์ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต, วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

- สุภาภรณ์ สีสุพรรณ และอจิรภาส เพียรขุนทด. (2565). การปรับตัวเพื่อเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงเป็นองค์กรดิจิทัลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. *Journal of RoiKaensarn Academi*, 7(8), 246-264.
- เสาวลักษณ์ พูลทรัพย์. (2562). การยอมรับเทคโนโลยีที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการชำระเงินสมทบกองทุนประกันสังคมผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ของสำนักงานประกันสังคม. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อัจฉรา เคนเจริญโสภณ. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานของสำนักปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. งานนิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Yamane, T. (1967). *Statistics, An Introductory Analysis* (2nd ed.). New York: Harper and Row.

ความสัมพันธ์ของปัจจัยในการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ส่งผลต่อความสำเร็จ
กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ประเภทเงินทุนหมุนเวียนของสำนักงานพัฒนาชุมชน
อำเภอในจังหวัดสกลนคร

THE RELATIONSHIP OF FACTORS IN IMPLEMENTATION OF THE POLICY TO THE
SUCCESS OF THAI WOMWVN EMPLOYMENT FUND IN THE CATEGORY OF
WORKING CAPITAL OF THE DISTRICT COMMUNITY DEVELOPMENT OFFICE IN
SAKON NAKHON PROVINCE'S

อรรชฎา ศรีเดชา^{1,*}, เสกสรรค์ ยงวนิชย์² และรักพงษ์ แสนศรี³
AONRATCHADA SRIDACHA^{1,*}, SEKSON YONGVANIT² AND RAKPONG SANSRI³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยขอนแก่น

^{1,2,3}Khon kaen University

*Corresponding Author E-mail: Aonratchada@kkumail.com

บทความวิจัย (Research Article)

Received 9 August 2024, Revised 18 August 2024, Accepted 23 August 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยในการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนไปปฏิบัติของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนครและ (2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยในการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ส่งผลต่อความสำเร็จกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอในจังหวัดสกลนคร เครื่องมือในการวิจัย แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกสตรีที่มีหนี้ค้างชำระ จำนวน 260 คน โดยใช้สูตรทาร์โย มาแนะ แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และสถิติเชิงอนุมาน ซึ่งเป็นสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลระดับ 2 ตัวแปร วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคุณลักษณะย่อยแต่ละตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับปัจจัยในการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนไปปฏิบัติของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร ปัจจัยการนำนโยบายไปปฏิบัติ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.24$) และปัจจัยข้อจำกัดเชิงพื้นที่ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) และ (2) ความสัมพันธ์ของปัจจัยในการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ส่งผลต่อความสำเร็จกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอในจังหวัดสกลนครมีระดับความสัมพันธ์ปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ควรมีนโยบายสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ ควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและควรพัฒนาระบบการติดตาม ก่อน ระหว่าง หลังอนุมัติโครงการเพื่อให้การนำนโยบายไปปฏิบัติมีความชัดเจนเพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์; ปัจจัยการนำนโยบายปฏิบัติ; กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ประเภทเงินทุนหมุนเวียน

Abstract

This research aims to (1) study the level of factors in the implementation of the revolving fund women's development fund policy of the Sakon Nakhon Province Community Development Office and (2) study the relationship between the factors in the implementation of the policy that affect the success of the revolving fund women's development fund of the district community development offices in Sakon Nakhon Province. The research instrument was a questionnaire. The sample consisted of 260 female members with outstanding debts using the Taro Yamane formula. The data collected from the questionnaires were analyzed using SPSS for Windows. Descriptive statistics were used, including means, and inferential statistics, which are statistics used to analyze data at a 2-variable level. The relationship of each sub-characteristic of the independent variable with the dependent variable was analyzed by finding the Pearson's product moment correlation coefficient. The research results found that (1) the level of factors in the implementation of the revolving fund women's development fund policy of the Sakon Nakhon Province Community Development Office, the overall policy implementation factor was at the highest level ($\bar{x}$ = 4.24) and the spatial limitation factor Overall, it is at a high level ($\bar{x}$ = 4.19) and (2) the relationship of factors in policy implementation that affect the success of the Women's Development Fund in the revolving fund type of Community Development Office in Sakon Nakhon Province has a moderate relationship level with statistical significance at the 0.01 level. Recommendations from the research should have a policy to support public relations, should support participation according to the roles and responsibilities of stakeholders and should develop a monitoring system before, during and after project approval to make policy implementation clearer.

Keywords: Relationships; Policy implementation factors; Thai women employment fund in the category of working capital

1. บทนำ

ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อสร้างความเท่าเทียมทางเพศ เสริมพลังทางสังคม เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรี (สหประชาชาติ ประเทศไทย, 2566) และการแก้ไขปัญหาความไม่เสมอภาคระหว่างเพศและส่งเสริมสถานภาพสตรีมาโดยตลอด โดยมีแนวทางในการปฏิบัติด้านการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศในยุทธศาสตร์และแผนต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ และส่งเสริมสถานภาพสตรี ให้มีโอกาสในการเข้าถึงการพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ อย่างที่ทราบกันดีว่าสตรีในปัจจุบันนี้ นับวันจะมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ขณะที่สตรีต้องแบกรับภาระงานบ้าน และดูแลคนในครอบครัวซึ่งสตรีเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ แต่พบว่ายังไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควร แม้จะมีกฎหมายรองรับสิทธิความเท่าเทียมระหว่างเพศ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566) ซึ่งสตรีมีความเกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจ สัดส่วนเพศหญิงในการเป็นหัวหน้าครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยมีหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นผู้หญิง ร้อยละ 38.9 ในปี 2562 (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2565) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development goals: SDGs) 17 เป้าหมาย ซึ่งเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับสตรี คือ เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศ และเพิ่มบทบาทของสตรีและเด็กหญิงทุกคน มุ่งดำเนินการให้เกิดความเสมอภาคระหว่างเพศ และเพิ่มบทบาทของผู้หญิงทุกคนโดยกำหนดให้ทุกประเทศต้องยุติการกระทำที่ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้หญิง ส่งเสริมการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเพศหญิงให้มีสิทธิที่จะพัฒนาศักยภาพตนเองและองค์ความรู้ต่าง ๆ กอปรกับตระหนักถึงความสำคัญกับการมีบทบาทด้าน

เศรษฐกิจของภาคหนึ่งอย่างเท่าเทียม รัฐบาลดำเนินการจัดสรรงบประมาณและสร้างนโยบายที่คำนึงถึงความต้องการและความแตกต่างทางเพศเพิ่มขึ้น เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญของสตรีในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจระดับชุมชนให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนอยู่ในความรับผิดชอบของกรมการพัฒนาชุมชน (กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี, 2565) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอในจังหวัดสกลนคร โดยสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีระดับจังหวัดสกลนคร (สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี, 2564) กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ประเภทเงินทุนหมุนเวียนไม่บรรลุล่วงวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสกลนคร เนื่องจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสกลนคร ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561–2564 นี้เกินกำหนดชำระเทียบกับงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร คิดเป็นร้อยละ 38.61 44.68 49.01 และ 79.11 ตามลำดับ (ข้อมูลในระบบกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี Sara SmartAccount Receivable Application: สกลนคร, 2566) ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จังหวัดสกลนครได้รับการจัดสรรงบประมาณเมื่อพิจารณาจากการจัดสรรงบประมาณตามขนาดของจังหวัด จังหวัดสกลนครเป็นจังหวัดขนาดใหญ่ ประชากรเพศหญิงมากกว่า 1,000,001 คนขึ้นไป ตามเงื่อนไขของการจัดสรรงบประมาณจึงถือได้ว่าเป็นจังหวัดสกลนครได้รับการจัดสรรงบประมาณจำนวนมากกว่าจังหวัดขนาดเล็กและจังหวัดขนาดกลาง อาจกล่าวได้ว่าการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ประเภทเงินทุนหมุนเวียนไปปฏิบัติจังหวัดสกลนคร ได้รับการจัดสรรงบประมาณทุก ๆ ปีงบประมาณ แต่หนี้เกินกำหนดชำระยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ภายใต้สถานการณ์ปัญหาดังกล่าวข้างต้น กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประสบปัญหาหนี้เกินกำหนดชำระเทียบกับงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพิ่มขึ้นต่อเนื่องมาหลายปีแต่ภาครัฐมีความจำเป็นที่จะต้องมีการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนไปปฏิบัติซึ่งเป็นเงินทุนให้กู้แก่สมาชิกสตรีตามโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียน เพื่อการประกอบอาชีพ การสร้างงาน การสร้างรายได้ เพื่อให้สตรีได้พัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจในชุมชนไปสู่เศรษฐกิจระดับประเทศ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนไปปฏิบัติของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอในจังหวัดสกลนคร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยในการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนไปปฏิบัติของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยในการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ส่งผลต่อความสำเร็จกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอในจังหวัดสกลนคร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ทั้งนี้ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยยึดหลักเกณฑ์ตามรายงานเบลมองด์ และ GCP in Social and Behavioral Research ลำดับที่ 4.3.03: 5/2567 เลขที่โครงการ HE673018 ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย (1) ประชากร ได้แก่ สมาชิกที่มีหนี้ค้างชำระของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสกลนคร จำนวน 738 คน เนื่องจาก การนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติ สตรีจะต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยสมาชิกที่ขอกู้ตามโครงการภายใต้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนจะต้องชำระหนี้ตามสัญญาภายในระยะเวลา 2 ปี แต่สมาชิกไม่สามารถชำระหนี้ได้ภายใน 2 ปี ตามเงื่อนไขของกองทุนจึงใช้ประชากรกลุ่มดังกล่าวในการศึกษา ข้อมูลสมาชิกสตรีที่มีหนี้ค้างชำระ ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2566 (2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิกที่มีหนี้ค้างชำระของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสกลนคร จำนวน 738 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน .05 จากการคำนวณด้วยสูตรดังกล่าว จะพบว่าการคำนวณกลุ่มตัวอย่างมีความคลาดเคลื่อนจะต้องทำการสำรวจตัวอย่างในการวิจัยเท่ากับ 260 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ได้มีการตั้งคำถามปลายเปิดเสริมไว้ส่วนท้าย องค์ประกอบของแบบสอบถามแบ่งออกเป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยในการนำนโยบายไปปฏิบัติ 5 ตัวแปร ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการ ด้านภาวะผู้นำ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการติดตามอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยข้อจำกัดเชิงพื้นที่ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ 2 ตัวแปร ประกอบด้วย จำนวนประชากรและขนาดพื้นที่ในการประกอบอาชีพ ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ 4 ตัวแปร ประกอบด้วย ด้านคุณภาพชีวิต สังคม เศรษฐกิจ การพัฒนาศักยภาพสตรี เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามรูปแบบการวัดของลิเคิร์ต (Likert) และข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบตอบคำถามได้อย่างอิสระ ทั้งนี้ เครื่องมือวิจัยได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน (IOC: Index of item objective congruence) พบว่ามีค่าระหว่าง 0.67-1.00 (Rovinelli and Hambleton, 1977) และตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ความเชื่อมั่น (Reliability) นำเครื่องมือวิจัยไปทดลอง (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่จะดำเนินการวิจัย จำนวน 30 คน (Cronbach, 1970) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาไม่น้อยกว่า 0.7 แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.963

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) สถิติพื้นฐานเพื่อการพรรณนา (Descriptive) ในการวิเคราะห์ตัวแปรเดียว ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean: $\bar{X}$)

2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ซึ่งเป็นสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลระดับ 2 ตัวแปร (Bivariate Analysis) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคุณลักษณะย่อยแต่ละตัวแปรต้นกับตัวแปรตามที่อยู่ในมาตราอัตราภาค (Interval Scale) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) ที่ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์และเสนอผลการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. ระดับปัจจัยในการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนไปปฏิบัติของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอในจังหวัดสกลนคร

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ปัจจัยการนำนโยบายไปปฏิบัติ	n = 260		แปลผล
	$\bar{x}$	S.D.	
1. ด้านการบริหารจัดการ	4.44	0.48	มากที่สุด
2. ด้านภาวะผู้นำ	4.29	0.48	มากที่สุด
3. ด้านการติดต่อสื่อสาร	4.22	0.53	มากที่สุด
4. ด้านการมีส่วนร่วม	4.15	0.60	มาก
5. ด้านการติดตามอย่างต่อเนื่อง	4.12	0.66	มาก

จากตารางที่ 1 เมื่อพิจารณาระดับปัจจัยการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนไปปฏิบัติ รายด้าน พบว่า ด้านการบริหารจัดการ ค่าเฉลี่ย 4.44 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาด้านภาวะผู้นำ ค่าเฉลี่ย 4.29 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการติดต่อสื่อสาร ค่าเฉลี่ย 4.22 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการมีส่วนร่วม ค่าเฉลี่ย 4.15 อยู่ในระดับมาก และด้านการติดตามอย่างต่อเนื่อง ค่าเฉลี่ย 4.12 อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยข้อจำกัดเชิงพื้นที่

ปัจจัยข้อจำกัดเชิงพื้นที่	n = 260		แปลผล
	$\bar{x}$	S.D.	
1. ด้านจำนวนประชากรสตรี	4.20	0.60	มาก
2. ด้านขนาดพื้นที่ในการประกอบอาชีพ	4.18	0.56	มาก

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาระดับปัจจัยข้อจำกัดเชิงพื้นที่ในการนำนโยบายไปปฏิบัติกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนไปปฏิบัติของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอในจังหวัดสกลนคร รายด้าน พบว่า ด้านจำนวนประชากรสตรี ค่าเฉลี่ย 4.20 อยู่ในระดับมาก รองลงมาด้านขนาดพื้นที่ในการประกอบอาชีพ ค่าเฉลี่ย 4.18 อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยข้อจำกัดเชิงพื้นที่

ปัจจัยข้อจำกัดเชิงพื้นที่	n = 260		แปลผล
	$\bar{x}$	S.D.	
1. ด้านจำนวนประชากรสตรี	4.20	0.60	มาก
2. ด้านขนาดพื้นที่ในการประกอบอาชีพ	4.18	0.56	มาก

จากตารางที่ 3 เมื่อพิจารณาระดับความสำเร็จของการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนไปปฏิบัติของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอในจังหวัดสกลนครไปปฏิบัติ รายด้าน พบว่า ด้านสังคม ค่าเฉลี่ย 4.34 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาด้านเศรษฐกิจและด้านการพัฒนาศักยภาพสตรี ค่าเฉลี่ยเท่ากัน 4.26 อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านคุณภาพชีวิต ค่าเฉลี่ย 4.23 อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ของปัจจัยในการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ส่งผลต่อความสำเร็จของทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอในจังหวัดสกลนคร

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการนำนโยบายไปปฏิบัติ ปัจจัยข้อจำกัดเชิงพื้นที่กับความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ตัวแปร	ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ
ด้านการบริหารจัดการ	.334**
ด้านภาวะผู้นำ	.440**
ด้านการติดต่อสื่อสาร	.433**
ด้านการมีส่วนร่วม	.482**
ด้านการติดตามอย่างต่อเนื่อง	.415**
ด้านจำนวนประชากรสตรี	.517**
ด้านขนาดพื้นที่ในการประกอบอาชีพ	.506**

** correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)

จากตารางที่ 4 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของปัจจัยในการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ส่งผลต่อความสำเร็จของทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอในจังหวัดสกลนคร ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ด้านการบริหารจัดการ มีความสัมพันธ์ กับความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ระดับความสัมพันธ์ปานกลาง 0.334 ด้านภาวะผู้นำ มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ระดับความสัมพันธ์ปานกลาง 0.440 ด้านการติดต่อสื่อสาร มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ระดับความสัมพันธ์ปานกลาง 0.433 ด้านการมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ระดับความสัมพันธ์ปานกลาง 0.482 ด้านการติดตามอย่างต่อเนื่อง มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ระดับความสัมพันธ์ปานกลาง 0.415 ด้านจำนวนประชากรสตรี มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ระดับความสัมพันธ์ปานกลาง 0.517 และด้านขนาดพื้นที่ในการประกอบอาชีพ มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ระดับความสัมพันธ์ปานกลาง 0.506

5. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยข้างต้นสามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ปัจจัยในการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนไปปฏิบัติของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านการบริหารจัดการ การนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนไปปฏิบัติมีการแต่งตั้งคณะกรรมการอนุมัติโครงการแต่ละระดับอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับปิยนุช เรืองโพน กฤษฎา นันทเพ็ชรและกิจฐเขต ไกวาส (2560) พบว่า การบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ มีโครงสร้างการบริหารรูปแบบของคณะกรรมการ (2) ด้านภาวะผู้นำ มีการนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนไปปฏิบัติมีการสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกผู้ถือหุ้นเพื่อพัฒนาชีวิตให้สามารถพึ่งพาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับวินทิพย์ กาญจณศิริ นิเทศ ดินณะ

กุลและสิริภัสสรค์ วงศ์ทองดี (2563) พบว่า ภาวะผู้นำด้านวิสัยทัศน์ ด้านความรู้ ด้านความสามารถในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความยุติธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต มีอิทธิพลร่วมกันต่อประสิทธิผลการบริหารงานกองทุน ซึ่งการพัฒนาภาวะผู้นำคณะกรรมการต้องเรียนรู้และพัฒนาวิสัยทัศน์อยู่เสมอ พัฒนาให้มีความรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีความจริงใจและตรงไปตรงมา (3) ด้านการติดต่อสื่อสารการนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้นำหมู่บ้านหรือชุมชนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ให้กับสมาชิกสตรีได้รับทราบโดยทำหน้าที่เป็นผู้ส่งข่าวสารไปยังสมาชิกคนอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับปิยนุช เรืองโพน กฤษฎา นันทเพ็ชรและกิจฐเขต ไกรวาส (2560) พบว่า การจัดการภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีใช้วิธีการสัญจรให้ความรู้เกี่ยวกับการเขียนโครงการเพื่อขอกู้ยืมเงินให้แก่สมาชิก การจัดประชุมตามวันเวลาที่กำหนด (4) ด้านการมีส่วนร่วมการนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับกุลประภัสสร รำพึงจิตต์และภัทรภร จำเริญ (2563) พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอกำแพงแสนโดยรวมอยู่ในระดับมาก (5) ด้านการติดตามอย่างต่อเนื่องการนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบหลักฐานเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการขอรับการกู้เงินจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียน ซึ่งสอดคล้องกับจิรภา มิ่งเชื้อและธันธสา โรจนตระกูล (2564) พบว่า การมีมาตรการที่จะส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนให้มีความยั่งยืนและชัดเจน กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทและรับผิดชอบกองทุน

2. ปัจจัยข้อจำกัดเชิงพื้นที่ในการนำนโยบายของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนไปปฏิบัติของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า (1) จำนวนประชากรสตรี การนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปริมาณสตรีแม่เลี้ยงเดี่ยวส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง (2566) ระบุถึงประชากรเพศหญิงในจังหวัดสกลนคร จากสถิติประชากรทางทะเบียนราษฎร แยกรายอำเภอในแต่ละอำเภอมีจำนวนประชากรที่จำนวนแตกต่างกันซึ่งเป็นข้อจำกัดที่ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติและ (2) ด้านขนาดพื้นที่ในการประกอบอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประสบการณ์ในการประกอบอาชีพในแต่ละพื้นที่ของสตรีส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับ จังหวัดสกลนคร (2566) ระบุถึงอาณาเขตการปกครองจังหวัดสกลนครมีความแตกต่างกันในส่วนของขนาดพื้นที่ในการประกอบอาชีพในแต่ละอำเภอ จากความแตกต่างของขนาดพื้นที่อาจจะส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ

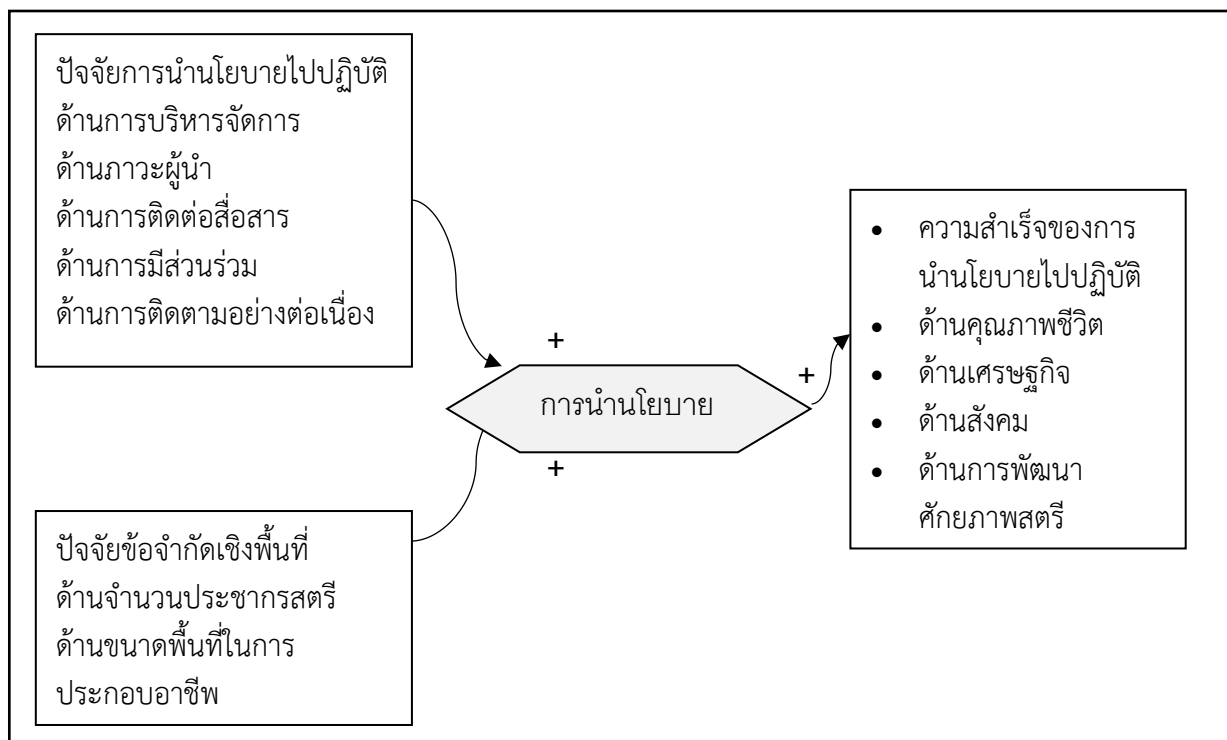
3. ความสำเร็จของการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนไปปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านคุณภาพชีวิต อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครอบครัวสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนมีคุณภาพชีวิตที่ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด (2) ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนจัดตั้งขึ้นเพื่อสร้างรายได้ สร้างงานให้กับสมาชิกที่เป็นสตรี (3) ด้านสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนต้องการให้สตรีสามารถพึ่งพาตนเองได้ (4) ด้านการพัฒนาศักยภาพสตรี อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนจัดตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาอาชีพของสตรี สอดคล้องกับวรารุณี องค์การและชาญชัย จิวจินดา (2563) พบว่า จากการดำเนินงานที่ผ่านมาถือว่าอำเภอขามเฒ่าบุรีประสบความสำเร็จในการดำเนินการเพราะกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้พัฒนาศักยภาพสตรีซึ่งมีความสัมพันธ์กับการสร้างอาชีพ การสร้างรายได้ จากความสำเร็จใน

การสร้างอาชีพ สร้างรายได้ย่อมทำให้ได้พัฒนาศักยภาพของตนไปด้วย เป็นกระบวนการที่ทำให้สตรีได้พัฒนาศักยภาพของตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งศักยภาพในการพึ่งพาตนเองของสตรีเป็นสำคัญ

4. ความสัมพันธ์ของปัจจัยในการนโยบายไปปฏิบัติที่ส่งผลต่อความสำเร็จกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอในจังหวัดสกลนคร ปัจจัยการนโยบายไปปฏิบัติมีความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับความสำเร็จของการนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งระดับความสัมพันธ์ปานกลาง ทิศทางบวก ด้านการมีส่วนร่วม ด้านภาวะผู้นำ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการติดตามอย่างต่อเนื่อง และด้านการบริหารจัดการ และปัจจัยข้อจำกัดเชิงพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์ กับความสำเร็จของการนโยบายไปปฏิบัติ ระดับความสัมพันธ์ปานกลาง ทิศทางบวก จำนวนประชากรสตรี ขนาดพื้นที่ในการประกอบอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับจิรภา มิ่งเชื้อและธนัสสา โรจนกุล (2564) พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติในอำเภอด่านลาหอย จังหวัดสุโขทัย มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกในระดับปานกลาง

6. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการนโยบายไปปฏิบัติ ด้านการบริหารจัดการ ด้านภาวะผู้นำ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการติดตามอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยข้อจำกัดเชิงพื้นที่ด้านจำนวนประชากรสตรี ด้านขนาดพื้นที่ในการประกอบอาชีพมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของการนโยบายไปปฏิบัติด้านคุณภาพชีวิต ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านการพัฒนาศักยภาพสตรี ทิศทางบวก อาจกล่าวได้ว่าการนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนไปปฏิบัติจะประสบความสำเร็จจะต้องคำนึงถึงปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้น ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ ความสัมพันธ์การนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนไปปฏิบัติ (อรรชฎา ศรีเดชา, เศกสรรค์ ยวงนิษฐ์, และรักพงษ์ แสนศรี, 2567)

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า (1) ควรมีนโยบายสนับสนุนการประชาสัมพันธ์นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนอย่างทั่วถึง (2) ควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนไปปฏิบัติ (3) ควรพัฒนาระบบการติดตาม ก่อน ระหว่าง หลังอนุมัติโครงการเพื่อให้การนำนโยบายไปปฏิบัติมีความชัดเจนเพิ่มมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป (1) การศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่สามารถชำระหนี้ได้ภายในระยะเวลา 2 ปี ตามเงื่อนไขกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียน และ (2) ควรมีการศึกษากระบวนการหรือ ปัจจัยอื่น ๆ และลักษณะท้องถิ่นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทเงินทุนหมุนเวียนไปปฏิบัติ

8. เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2560). ยุทธศาสตร์การพัฒนาสตรี ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2560-2564).

กรุงเทพฯ: กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว.

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี. (2565). ความเป็นมา สกส. ค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2566, จาก

<http://www.womenfund.in.th/about-womenfund/history.html>

กุลประภัสสร รำพึงจิตต์และภัทรกร จำเริญ. (2563). การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม. *Journal of modern Learning Development*. 5(4), 40-41.

จังหวัดสกลนคร. (2565). แผนพัฒนาจังหวัดสกลนคร (พ.ศ. 2566-2570) ฉบับทบทวน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. สกลนคร: สำนักงานจังหวัดสกลนคร.

จิรภา มิ่งเชื้อและธณัฐา โรจนตระกูล. (2564). ประสิทธิภาพการนำนโยบายกองทุน พัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติในอำเภอด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย. *Journal of modern Learning Development*, 6(3), 165-166.

นรินทิพย์ กาญจนศิริ นิเทศ ดินณะกุลและศิริภัสสรค์ วงศ์ทองดี. (2563). ภาวะผู้นำที่ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จังหวัด นครราชสีมา. *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์*, 7(2), 111-123.

ปิยนุช เรืองโพธิ์ กฤษฎา นันทเพ็ชรและกัญจนา ไกรวาส. (2560). นโยบายและการ บริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. *วารสารชุมชนวิจัย*, 11(1), 171-181.

วรารุณ องค์กรและชาญชัย จิวจินดา. (2563). ผลสำเร็จของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีกรณีศึกษา อำเภอขามเฒ่าลักษณะบุรี จังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและ การจัดการ*, 8(2), 23 - 24.

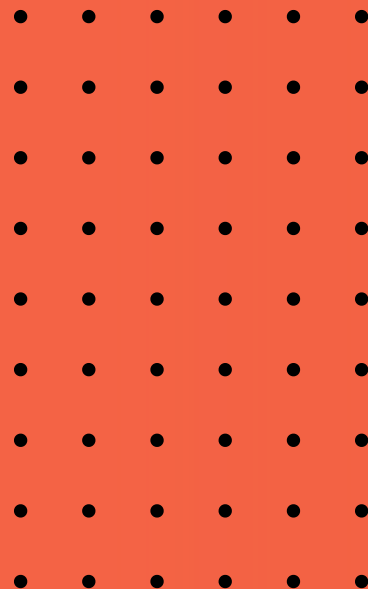
สร้อยตระกูล (ตวยานนท์) อรรถมานะ. (2553). สาธารณบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สหประชาชาติ ประเทศไทย. (2566). งานของเราเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในประเทศไทย. ค้นเมื่อ 18 กันยายน 2566, จาก <https://thailand.un.org/th/sdgs/5>

สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี. (2564). แผนปฏิบัติการประจำปี 2565 กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี.

กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี.

- สำนักงานสถิติ. (2566). สรุปบทความวิเคราะห์ infographic พ.ศ. 2553–2565. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). รายงานความก้าวหน้าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย พ.ศ. 2559-2563 Thailand's SDGs Report 2016-2020. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2566). สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร (รายเดือน). ค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2566, จาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/view>
- Cronbach, Lee J. (1970). **Essentials of Psychological Testing**. New York: Harper and Row Publishers.
- Rovinelli, R.J. & Hambleton, R.K. (1977). "On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity". **Dutch Journal of Educational Research**.
- Sara SmartAccount Receivable Application. วิเคราะห์ทะเบียนลูกหนี้ ณ ปัจจุบัน สำหรับการบริหารจัดการหนี้ (ตัวชี้วัด พจ. 1/66). ค้นเมื่อ 10 กันยายน 2566, จาก <http://164.115.23.70/twdf/login.php>.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: an introductory analysis (3rd ed.)**. New York, NY: Haper & Row.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน 9/37 หมู่ที่12 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น
จังหวัดขอนแก่น 40000 โทรศัพท์ 0-4324-2386 โทรสาร 0-4324-2386